Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra české literatury

Ženy ženám: Červená knihovna 21. století

Women for Women: Women´s Fiction in 21st century

Autorka: Bc. Romana Rusmanová (rozená Bláhová)
Bydliště: Korytná 174, 687 52
Obor studia: Učitelství pro střední školy, navazující magisterské N ČJ-ZSV
Typ studia: prezenční
Rok dokončení: 2018

Vedoucí práce: Mgr. Ina Píšová

Čestné prohlášení o původnosti práce

Odevzdáním této diplomové práce na téma „Ženy ženám: Červená knihovna v 21. století“ potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Korytné, dne 26.3.2018 Bc. Romana Rusmanová

Prohlášení o shodě elektronické a tištěné verze

Odevzdáním této diplomové práce na téma Ženy ženám: Červená knihovna v 21.století potvrzuji, že elektronická verze práce je naprosto shodná s její tištěnou verzí.

V Korytné, dne 26.3.2018 Bc. Romana Rusmanová

Poděkování

Mnohokrát děkuji Mgr. Ině Píšové za vedení diplomové práce, také děkuji za cenné názory a připomínky, které mi pomohly při jejím zpracování. Zároveň bych ráda poděkovala všem respondentkám, které se účastnily statistického šetření. Zvláštní poděkování patří paní Marii, paní Tereze a paní Jarmile za spolupráci při kvalitativním výzkumu.

Obsah

1 Úvod 5
2 Teoretická část 7
2.1 Stručná historie žánru a někteří významní autoři 7
2.2 Žánr na konci 20. století a počátku 21. století 9
2.3 Červená knihovna jako součást krajiny populární literatury 10
2.4 Pojem červená knihovna na současném literárním trhu 13
2.5 Rysy červené knihovny 14
2.6 Vybrané autorky a analýza jejich tvorby 21
2.6.1 Simona Monyová 22
2.6.1.1 Medailon autorky 22
2.6.1.2 Tvorba 22
2.6.1.3 Analýza tvorby 23
2.6.1.4 Simona Monyová a červená knihovna 26
2.6.1.5 *Otcomilky* (2005) 28
2.6.1.6 *Otcomilky* a červená knihovna 33
2.6.2 Barbara (Bára) Nesvadbová 35
2.6.2.1 Medailon autorky 35
2.6.2.2 Tvorba 35
2.6.2.3 Analýza tvorby 36
2.6.2.4 Barbara Nesvadbová a červená knihovna 39
2.6.2.5 *Bestiář* (1999) 40
2.6.2.6 *Bestiář* a červená knihovna 45
2.6.3 Irena Obermannová 47
2.6.3.1 Medailon autorky 47
2.6.3.2 Tvorba 47
2.6.3.3 Analýza tvorby 48
2.6.3.4 Irena Obermannová a červená knihovna 51
2.6.3.5 *Tajná kniha* (2011) 53
2.6.3.6 *Tajná kniha* a červená knihovna 58
3 Výzkumná část 60
3.1 Kvantitativní část 60
3.1.1 Zásady kvantitativního výzkumu 60
3.1.2 Celková charakteristika a metodika 61
3.1.3 Výsledky kvantitativného čtenářského výzkumu 63
3.1.4 Závěr: Interpretace získaných dat 116
3.2 Kvalitativní část 118
3.2.1 Zásady kvalitativního výzkumu 118
3.2.2 Celková charakteristika a metodika 119
3.2.3 Záznam z kvalitativního výzkumu 122
3.2.4 Závěr: Interpretace získaných dat 167
4 Závěr práce 174
5 Seznam použité literatury a zdroje 177
6 Přílohy 179

1 Úvod

Tato diplomová práce se zabývá četbou pro ženy v 21. století, kterou píší ženské autorky, a to z literárněsociologického hlediska. Snaží se postihnout její specifické rysy, sledovat vývojové tendence vybraných českých autorek píšících pro ženské čtenářky a komparuje jejich díla s tradičními žánrovými schématy, která jsou pro ženskou četbu typická a která se konstruovala již v minulosti. Pokusíme se vysledovat jak případný posun v těchto schématech, tak jejich stabilitu a tradici, jinými slovy, zda se tradiční prvky ženské literatury používají i dnes, případně v jakém rozsahu nebo modifikacích.

Tato práce je ze své povahy především *literárněsociologická*. Její těžiště proto představuje čtenářský výzkum, a to jak kvantitativní, tak kvalitativní. Kvantitativní část zevrubně mapuje čtenářství cílové skupiny (dospělých žen), zatímco kvalitativní se snaží konkrétněji postihnout čtenářský zážitek, který vybraná díla zkoumaného žánru poskytují svým čtenářům. Na základně dat získaných z obou částí výzkumu se práce zamýšlí také nad tím, zda se na současném literárním trhu 21. století nějakým způsobem posunula funkce tohoto žánru, zda se nějak zásadně proměnily čtenářské preference či kritéria pro výběr četby. Zastavíme se také u toho, co čtenářky od konkrétní knihy očekávají, jaké na ni kladou nároky, co chtějí během knihy prožít a jak se cítí po jejím přečtení. Společně se čtenářem provedeme reflexi jeho čtenářského zážitku.

Není cílem této práce poskytnout úplný přehled současné české četby pro ženy ani kompletní výčet autorek, které se touto produkcí zabývají. Rozhodně se také nejedná o hodnocení kvality žánru či jeho postavení na poli populární literatury. Takový úkol dalece přesahuje možnosti diplomové práce. Chceme proto analyzovat tvorbu vybraných českých autorek a jejich konkrétních děl a nahlédnout je optikou schémat žánru červené knihovny a srovnat jejich výstavbové principy.

Pro naši literáněsociologickou analýzu jsme vybrali tři ženské autorky, u každé z nich budeme analyzovat jedno dílo: Simonu Monyovou a knihu *Otcomilky,* Barbaru Nesvadbovou a román *Bestiář,* a nakonec Irenu Obermanovou a *Tajnou knihu*. Výběr těchto autorek není nahodilý. Autorky jsme volili na základě *pilotážního čtenářského výzkumu*[1], který jsme provedli před vypracováním samotné diplomové práce, kdy samy respondentky pilotáže vybraly tyto autorky jako prototypy současné české spisovatelky pro ženy. Na základě jejich čtenářské zkušenosti, ale také našich znalostí literární teorie jsme se následně zaměřili právě na tyto tři autorky, jejichž díla jsme podrobně rozebrali a zařadili do dobového a literárního kontextu. Díla

1 Pilotáž proběhla za účasti 20 respondentek, které vyplnily dotazník elektronickou formou.

pro analýzu jsou vybrána s ohledem na celkovou tvorbu konkrétní autorky a představují *reprezentativní ukázku dané autorské poetiky*. Součástí práce jsou i krátké životopisy spisovatelek, které - jak bude patrné - určitým způsobem souvisejí s volbou základních témat jejich děl (což není jinak překvapivé, vzhledem k tomu, že všechny o své tvorbě nějakým způsobem deklarují, že je „ze života současné ženy“ a že usiluje o maximální autenticitu), jsou součástí jejich mediálního obrazu (případ *Tajné knihy* Ireny Obermannové; dílčí vyjádření Báry Nesvadbové). Rovněž ze strany čtenářek dochází často k vědomému propojování díla a biografie autorky. Práce je dělena na *část teoretickou* a *část výzkumnou,* přičemž se obě tyto části navzájem prostupují. Teoretické poznatky z literární historie či literární teorie jsou tak doplněny čtenářským výzkumem kvantitativním i kvalitativním a obráceně. Těžištěm práce je *sociologický čtenářský výzkum*, který se dále dělí na dvě části, na část kvantitativní a kvalitativní. *Kvantitativní šetření* probíhalo pomoci dotazníku. Na dotazník odpovědělo elektronickou i textovou formou 152 respondentek. Dotazník se zaměřil čtenářské návyky a preference cílové skupiny, sledoval oblibu žánru a vybraných děl i to, jak jsou respondentkami vnímány dominantní atributy zkoumaného žánru (děj, kompozice, postavy …). Tato fáze je založena na statistickém šetření.

Kvalitativní výzkum je naopak profilován velice úzce a je založen na hloubkovém rozhovoru s omezeným počtem respondentek o vybraných titulech. Z procedurálního hlediska probíhal následovně: Požádali jsme tři respondentky, aby knihy přečetly, následně jsme je formou *polostrukturovaného rozhovoru* společně analyzovali Vycházeli jsme z odpovědí těchto žen na předem stanovené otázky, ale zároveň jsme respondentkám pokládali doplňující otázky, abychom dostali co nejúplnější obraz zkoumané problematiky. Respondentky mohli knihy porovnávat mezi sebou, nebo se o nich vyjadřovat jednotlivě. Bylo také žádoucí, aby se pokusily co nejvíce přiblížit svůj zážitek ze čtení. Každou z knih, kterou jsem zadali k přečtení, jsme v teoretické části nejprve podrobili komplexnímu rozboru (kompozice, děj, postavy, jazykové prostředky …), abychom mohli výsledky tohoto rozboru lépe porovnat s tím, jak je dílo vnímáno subjektivně cílovým čtenářem.

Cílem práce je tedy zachytit kontury současné červené knihovny jako dynamického a nepochybně životaschopného žánru na prahu 21. století a pomocí metod literární sociologie popsat a analyzovat čtenářský zážitek, který vyvolává u své cílové skupiny. Vedle výše zmíněných okruhů se ptá i na to, nakolik tradiční žánrová schémata u současných čtenářek rezonují, nakolik je čtenářky vědomě reflektují, z jakých důvodů cílová čtenářka tento druh četby vyhledává a zda/jakým způsobem žánr naplňuje její očekávání.

2 Teoretická část

V této části budeme systematizovat poznatky z literární teorie a historie, které se týkají zkoumaného žánru červené knihovny, přičemž vycházíme zejména z prací profesorky Dagmar Mocné[2]. Tato část je zároveň nezbytným podkladem pro výzkumnou část a vycházeli jsme z ní při zpracování obou čtenářských výzkumů.

2.1 Stručná historie žánru a někteří významní autoři

Ve své práci se zabýváme primárně literárními díly, která vyšla v nedávné době a splňují tak kritérium *současné literární produkce,* tedy jsou zastoupená na aktuálním knižním trhu, jsou reflektována příslušnými médii, jejich autorky jsou viditelnou součástí veřejného prostoru a daná díla jsou výrazně přítomna ve veřejných knihovnách. Pro komplexní pochopení problematiky a další prací s žánrem červené knihovny je ovšem potřeba vrátit se k jejím kořenům a pochopit její genezi, což se pokusíme učinit skrze úvodní exkurz do historie žánru.

Žánr červené knihovny s jeho typickými prvky se konstituoval především mezi světovými válkami, toto období je považováno za „zlatý věk červené knihovny“[3]. Během třicátých let žánr dosáhl obrovského rozvoje a obliby mezi čtenářkami, fakticky se zde dotkl svého maxima[4]. To však zdaleka neznamená, že některá schémata nejsou mnohem starší a že řadu prvků nenalezneme u starších autorek, naopak. Ačkoliv se jedná o žánr poměrně konstantní, řada jeho prvků se během dějin žánru výrazně mění, což souvisí především s přístupem dané doby k populární literatuře (tedy k její pozici v hierarchii literárních žánrů), dobovou funkcí literatury (zejména opozicí výchovná vs. oddechová) a nakonec také s postavením ženy samotné.

Většina žánrových stereotypů červené knihovny je ovšem v jistém smyslu autoritativní a závazná[5], ale i to platí jen do určité míry. Především jsou rozvolňovány autorem, jeho záměrem a způsobem, jak s danou látkou pracuje[6], přičemž úspěch je do značné míry závislý na očekávání čtenářek a na jejich přijetí případných modifikací žánru a míře, do jaké jsou ponechána či upravována obligátní schémata, která jsou tímto žánrem vyžadována.

2 MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 199

3 Str. 153 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

4 Tamtéž str. 186

5 Tamtéž str. 106

6 Tamtéž str. 107

V tomto ohledu bychom rádi zmínili historické „prvenství“ **Elišky Krásnohorské,** která psala své *zamilované románky* (s patřičnou mírou zahraniční inspirace) s jasným účelem uspokojit cílového čtenáře, nikoli jako uspokojení své umělecké ambice.[7] Zajisté to byl počin na poli populární literatury vskutku odvážný.

Jak již bylo řečeno, ke skutečnému rozmachu červené knihovny došlo až v období mezi světovými válkami, ve kterém začaly vycházet edice románů pro ženy. Vycházely všeobecně známé *Večery pod lampou* i edice *Červená knihovna*, která dala název tomuto žánru[8]. Právě ony stály za dynamickým rozmachem žánru v tomto období, zejména díky jejich atraktivnímu formátu (barevná obálka, román na pokračování) i ceně dostupné i nižším sociálním vrstvám.

Zlatým věkem můžeme označovat tato léta z více důvodů. Jedním z nich je právě vydávání velkého množství edic s touto tématikou, druhým pak skutečnost, že během těchto let dosáhla svého vrcholu tvorba některých velkých autorek tohoto žánru.

Za všechno můžeme jmenovat díla **Maryny Radoměřské** a její významný román *Světlo tvých očí,* který ve své době vzbudil velký zájem u čtenářek a přinesl autorce obrovský úspěch, se kterým ruku v ruce šel i zájem filmařů. Tento román měl naprosto zásadní význam pro konstituování žánru červené knihovny a je dodnes považován za klasiku tohoto žánru, a to nejenom na poli domácí literatury. Další romány této autorky nedosáhly úspěchu *Světla jeho očí,* ostatní knihy stály vždy v jeho stínu, přestože sama autorka si přála tvořit jiným způsobem.[9]

V tomto stručném úvodu k žánru červené knihovny nemůžeme opomenout jeho královnu, tedy alespoň co se kvantity týče. **Vlasta Javořická** byla ve své době mimořádně úspěšnou autorkou populární literatury. Během svého života vydala úctyhodný počet knih, udává se až přes sto publikovaných románů. Některá další díla byla nalezena v rukopisech a vydána až po cenzurním uvolnění. Dagmar Mocná popisuje tvorbu autorky jako tvorbu pro obyčejného člověka, bez velkých literárních ambicí. Javořická si jasně uvědomovala své poslání a své místo na poli populární literatury[10]. Její knihy by se daly rozdělit dle prostředí na městské (*Mateřství, ...)* a venkovské *(Na Veveřím gruntě...).*[11]

Mohlo by se zdát, že červenou knihovnu tvoří pouze ženské autorky a pouze ony se mohou stát v tomto ohledu úspěšnými. V jistém smyslu lze s tímto tvrzením souhlasit, ženské autorky skutečně dodávají svým knihám autentickou genderovou optiku a „něco“ ze své životní zkušenosti, která v očích čtenářek zvyšuje prestiž těchto knih (jak uvidíme např. u Ireny

7 Tamtéž str. 49
8 Str. 87 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
9 Str. 114-126 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
10 Tamtéž str. 137-145 .
11 Str. 88 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

Obermannové, propojení díla s osobním životem autorky se může stát klíčovým faktorem jejího úspěchu). Avšak v tomto žánru se najdou i muži, za všechno můžeme jmenovat knihy **B. Zahradníka-Brodského** (*Životem vedla je láska)*, které jsou rovněž považovány za klasiku žánru. Ovšem je v nich patrná tendence autora k psychologizaci či sociálnímu rozboru předkládaných problémů jako protiváha skutečného procítění[12].

Slibný rozmach červené knihovny byl přerušen světovou válkou a následnou změnou politického a společenského klimatu v našem státě. Dagmar Mocná ve své studii o tomto žánru uvádí, že tento boj proti literárnímu „braku" neměl jen politické pozadí, ale měl být součástí kultivace a zkvalitnění celé populární literatury[13]. Po roce 1948 zavládla tvrdá cenzura, která se týkala všech druhů literatury. Knihy červené knihovny se ztratily z veřejného života a celý žánr v podstatě zaniká[14]. To však neznamená, že by vymizel z podvědomí čtenářek, hojně se čte dál, i když politická a společenský situace není tomuto žánru příznivá. Sice pomalu dochází k uvolňování cenzury a v dílech se objevují schémata červené knihovny, avšak jsou umně skrývána a kombinována s principy žánrů jiných[15].

Ke skutečnému znovuzrození tohoto žánru došlo až s koncem totalitního režimu v Československu.

2.2 Žánr na konci 20. století a počátku 21. století

Po bouřlivém listopadu 1989 a následném rozpadu režimu došlo, mimo jiné, k uvolnění literárních poměrů, zrušení cenzury a především k volnému tvůrčímu poli, který již nebylo násilně omezováno. Jiří Trávníček toto období charakterizuje jako *„atomistický zmatek bez řádu"*[16], během kterého přicházelo velké množství textů různého původu i zaměření. Zároveň s tím se otevřel knižní trh. Na pultech se objevilo obrovské množství různých titulů, ve velkém se zakládala soukromá nakladatelství a vydavatelství, ale také periodika. Ovšem ruku v ruce s tržním hospodářstvím přišla ekonomická potřeba financovat literární život státu, což nebylo v novém nejistém státě jednoduché.

Toto období je nejenom časem obrovské literární svobody a novým počátkem pro naši literaturu, ale také je obdobím velkého návratu, a to jak autorských osobností, tak žánrů či

12 Str. 230 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
13 Tamtéž str. 222
14 Str. 88 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
15 Str. 222-223 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
16 Str. 14 In HRUŠKA, Petr (ed.). *V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008.

konkrétních děl. Společně se tak v jednom prostoru stýkalo několik generací tvůrců, ale také různé druhy četby od absolutních novinek po reedice dlouho opomíjených či zakázaných titulů[17].

Žánr červené knihovny nebyl v tomto ohledu výjimkou a nastoupil svou cestu k obrození původních principů a k obnovení zastaralého lesku. Ovšem toto putování nemělo tak jednoduchý průběh, jak by se mohlo na první pohled zdát. Zdálo se čtyřicet let zanedbávání a opomínání si vybralo svou daň. Především neexistoval skutečně dobrý autor, který by byl schopen tvořit červenou knihovnu, přizpůsobit její prvky potřebám moderní čtenářky, nikoli jen čerpat ze zažitých schémat[18]. Navíc se s otevřením hranic literárního trhu musel začít vypořádávat s konkurencí literatury zahraniční.

Nejen původ textu, ale i médium představuje rivalitu uvnitř žánru. V současné době se totiž musí tento žánr vyrovnat s obrovskou konkurencí televizních seriálů a telenovel, které jsou založeny právě na tradičních aspektech červené knihovny, aspirují na naplnění identických potřeb (zejména oddechové a eskapické) a u svých divaček se těší velké oblibě[19].

2.3 Červená knihovna jako součást krajiny populární literatury

Červená knihovna je součástí populární literatury, přestože původně zatmívala relaxační funkci na úkor funkce etické a kultivační[20]. I když sama tíhne k vysokému stylu a snaží se přiblížit k literatuře vysoké, měla většinu svých dějin mezi veřejností nálepku literárního braku.

Literatura všeobecně má několik funkcí: *estetickou, informační a poznávací, prestižní a utvrzovací, zábavnou a rekreační*. Druh zábavné literatury se většinou automaticky staví do opozice proti „velké literatuře“, přestože u mnohých žánrů tato dichotomie není vůbec funkční. Lidé zábavnou literaturu čtou z důvodů, které si obvykle sami uvědomují (jak ostatně vyplývá z kvantitativní části výzkumu): aby se pobavili, odpočinuli si, zapomněli na své problémy nebo aby si prostě zpříjemnili volný čas.

Nejen ve čtenářské veřejnosti všeobecně převládá názor, že díla populární literatury mají nízkou až žádnou uměleckou hodnotu. Mnoho ze čtenářů má podvědomě populární literaturu spojenou s pocitem něčeho negativního (guilty pleasure), něčeho umělecky bezcenného, přestože se tento typ knih prodává v mnohem větší míře než literatura umělecky „hodnotná“. Pro velké množství lidí je tak tato „konzumní“ literatura významnou částí jejich četby, dokonce ji

17 Tamtéž str. 13-20
18 Str. 221-232 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
19 Str. 87 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
20 Tamtéž str. 25

mnohdy tvoří celou. To můžeme vysledovat i ve výzkumech Jiřího Trávníčka, kde se ukazuje, že současná **oddechová beletrie,** která zahrnuje detektivky, westerny, dobrodružné romány, ale také romance, zaujímá v četbě současných Čechů dominantní postavení. Dokonce ji mezi tři nejčtenější oblasti literatury vybralo až 50% dotázaných.[21]

Přesto se o ní mluví jako o literatuře *brakové, pokleslé, banální, triviální* atd., což jsou všechno pojmy s citelně negativní konotací. Oldřich Sirovátka ve své knize nahradil tyto přívlastky, které mají silně negativní příznak, termínem *paraliteratura*, který vznikl v zahraničí a jeho příznak je neutrální a nezatížený.[22]

V literární vědě existuje několik užívaných modelů pojetí populární literatury. Nejčastěji je užíván **bipolární** model, kdy je populární literatura v opozici k literatuře vysoké. Dalším modelem je model **vertikální triadický,** kdy rozdělejume celou literární produkci na vrstvy: *vysokou, střední* a *nízkou*. Třetí model spatřuje v populární literatuře nezbytné podloží pro literaturu uměleckou.[23]

Populární literatura však není pouhou *nápodobou* literatury umělecké. Tyto dvě skupiny sice pojí jisté společné vazby, ale jejich cesty se vyvíjely odlišným způsobem. Populární literatura si postupem času vytvořila své vlastní postupy, své vlastní techniky, svůj vlastní historický vývoj, přičemž červená knihovna se dlouho snažila vyrovnat s uměleckou literaturou a napodobit její postupy s cílem zvýšit prestiž žánru. Především starší autorky byly hnány touhou stát se pisatelkami umělecké literatury[24].

Dagmar Mocná a Josef Peterka v *Encyklopedii literárních žánrů* v tomto ohledu především zdůrazňují rozdíl v osobě autora. Zatímco v umělecké literatuře jde především o *subjektivní vyjádření autora*, jeho autentického pojetí světa a lidí v něm, často je užívám osobitý autorský styl, složité techniky vyjadřování i ojedinělé jazykové prostředky jako jsou neobvyklé metafory, dlouhá a bohatá souvětí, atd. Nezřídka se můžeme setkat i s tím, že autor nám záměrně zamlčuje nějaké významné skutečnosti nebo úmyslně zkresluje a čtenáře tak mate. Oldřich Sirovátka tento princip nazval „*mírou originality*“[25]. Příjemce takového sdělení musí být výrazně motivován k tomu, aby postupně a trpělivě rozklíčovával obsah autorova sdělení. A právě tento autorův záměr a cesta k němu poskytují čtenáři prožitek z díla. Což souvisí s funkcí této literatury, kterou je především *estetický zážitek*. Umělecké literatura se může jevit některým

21 Str. 128 In TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Brno: Host, 2014. ISBN
22 Str. 7 a 8 In SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel).
23 Str. 501 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
24 Str. 33-34, 77 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
25 Str. 11 In SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel).

čtenářův příliš obtížná a složitě dešifrovatelná. Celkem snadno mohou mít dojem, že sdělení je „překomplikované“ a že nedostávají od knihy to, co očekávali[26].

Naproti tomu v literatuře konzumní je role autora potlačena. Autor nemá zásadní vliv na svůj projev. Hlavní roli zde má *„… imitace, konvence a schematičnost, ty se projevují ve všech úrovních textu, ve stránce ideové, námětové, kompoziční a výrazové.“*[27] Autor většinou nepíše z nutkavé potřeby, jak je tomu u autorů vysoké literatury, ale dominantní motivem je pro něj úspěch u čtenáře a oslovení co největšího počtu čtenářského publika, mnohdy hnané zájmem ekonomickým. Upřednostňuje tak logicky jasnost a absolutní porozumění čtenému textu před oním složitým dešifrováním. I jazykové prostředky jsou voleny tak, aby byly co nejjednoznačnější a nemohlo dojít ke zmatení čtenáře. *„Populární literatura počítá s vysokou mírou citové identifikace čtenáře s dílem a jeho hrdiny … Populární literatura ve čtenáři probouzí elementární čtenářské instinkty … “* [28]

Karel Polák ve své práci *Metody boje proti brak*u vysvětluje všeobecnou oblibu nízké literatury, brakových románů: *„Měly napínavý děj, umně stavěný, ostrou charakteristiku postav, jasné rozvržení světla a stínu …, lákavé prostředí a zaručeně šťastný konec... Čtenář stačil všechno pochopit, rozuměl tomu bez velké námahy, a o víc se nestaral.“*[29] Zde můžeme jednoduše vysledovat potřeby čtenáře, který tuto literaturu běžně konzumuje, tedy příběh, který je silně dějový, neustále se v něm mění situace, které jsou filmograficky řazeny za sebou, snímek za snímkem.

„Obrací se na literárně nenáročného čtenáře, na méně vzdělané čtenáře či na čtenáře, který čte knihu jen proto, aby se pobavil.“[30] Toto tvrzení můžeme doložit současným výzkumem Jiřího Trávníčka, který si všiml silné korelace mezi dosaženou úrovní vzdělání a nároky na četby. Jako klasického konzumenta oddechové literatury označil ženu, středního až staršího věku, nejnižšího a středního vzdělání.[31]

Ve sféře populární literatury jsou zdůrazněny elementární lidské emoce (láska, hněv, přátelství, nenávist), které se vyskytují ve svých typických podobách, málo odstíněny či tónovány autorem. Výrazná je právě ona polarita těchto lidských vlastností. Pro konzumní literaturu je typické, že se pohybuje v silných opozicích, je založena na protikladech. Navíc jsou tyto jevy vykresleny v maximálních rozměrech, jsou gradovány až do úplného vyčerpání[32].

---

26 Str. 501-507 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
27 Str. 11 In SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel).
28 Str. 501 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
29 Str. 145-146 In POLÁK, Karel*: Metody boje proti braku*, in Česká osvěta. 1974 ročník XL, č. 4
30 Str. 54 In SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel).
31 Str. 129 In TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Brno: Host, 2014.
32 Str. 502-504 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

Zajímavé je, že prostor komerční literatury je poměrně pevně vytyčený. Vychází z omezených typů prostředí, omezených typů postav, motivů, ale také dějových zápletek. Dominantní je právě ona typizace postav a jejich osobních příběhů. Většina žánrů populární literatury je založena na určitých modelech fabulí, které se s různými tituly točí a mírným způsobem modifikují[33].

Oldřich Sirovátka ve své studii *Literatura na okraji,* kde se zabývá konzumní literaturou, klasifikuje postavy jako nositele děje. Postavy jsou schematizované, nepsychologické, ploché. Mají jasné a předem dané charaktery, které jim autor předurčil. Nepředpokládá se jejich významný vývoj jinak, pohybují se v přesně daných hranicích. Své tahy si nijak nepromýšlejí, jednají. Mají povětšinou aktivní charakter. A to buď charakter skutečně aktivní (činný) u westernů, dobrodružných románů, kdy se střílí a jezdí na koni. Nebo můžeme najít charakter citově aktivní (emoční) u románů pro ženy a dívky, kdy se skutečné životní bouře odehrávají v nitru a citech postav, tyto pocity se střídají v jakýchsi návalech[34].

Jazykové prostředky také podléhají konvencím. Při důkladnější analýze si můžeme všimnout, že autoři používají zažitá slovní spojení, která často přechází v klišé. Stejně jako autor využívá šablon pro tvorbu příběhu, stejně tak se vyrovnává s podobou jazyka. Nestačí „prožívat muka“, ale musejí být „nezměrná, trýznivá, nesnesitelná...“[35]

Na současném literární trhu se od sebe umělecká a populární literatura velmi vzdálily. Populární literatura je masově konzumována na úkor umělecké literatury a dostává se do popředí čtenářského zájmu, protože uspokojuje čtenářovy základní potřeby. Ale je to právě ona, která je nejvíce ohrožena nástupem audiovizuálních médií, které dovedou její funkci úspěšně suplovat při mnohem menší námaze konzumenta.[36]

2.4 Pojem červená knihovna na současném literárním trhu

Nejprve se zastavíme u významu tohoto pojmu. Knihy tohoto žánru se nazývají různě. Jejich označení často souvisí s dobou svého vzniku, ale také s expresivním příznakem daného názvu. Termín *červená knihovna* je funkční a srozumitelný pouze v našem prostředí. Pokud bychom chtěli použít mezinárodně srozumitelný termín, pak by to byla *romance*.

Název vznikl od knižní edice *Červená knihovna,* která vycházela v nakladatelství Rodina v letech 1928-1937. Název této edice je zřejmě odvozen od toho, že knihy byly vydávány v

33 Tamtéž str. 503
34 Str. 54-55 In SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel).
35 Str. 503 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
36 Tamtéž str. 503, 507

červeném plátně. Barva byla volena s ohledem na symboliku a význam červené barvy (spojitost s láskou, srdcem ...). V této edici vycházely knihy, na jejichž stránkách se odehrávaly dojemné příběhy o milostných vztazích a překážkách, které vedly k jeho úspěšnému naplnění. Tedy tyto knihy si byly velmi podobné, užívaly podobné modely příběhu. Postupem času došlo k posunutí významu pojmenování. Neznamenalo již konkrétní edici, ale právě konkrétní typ četby. První záznam o tomto přeneseném pojmenování pochází z roku 1947, v době, kdy už edice *Červená knihovna* nevycházela[37].

V současné době je velmi málo knihkupectví či knihoven, kde se lze setkat s knihami s explicitním užíváním žánrového označení „červená knihovna“. Název byl ve velké míře nahrazen pojmy jako *román pro ženy*, *četba pro ženy* či *zamilovaná literatura*. Dokonce i zamilovanou literaturu naleznete spíše v sekci *pro dívky* než *pro ženy*. I když obsah zůstal stejný, název byl ve velké míře odstraněn. Zřejmě to souvisí s pohledem na tento druh literatury a skutečností, že pojem *červená knihovna* je zatížen silným negativním příznakem. Je považován za velmi nízkou a povrchní literaturu, za literární brak. Z tohoto důvodu, a zřejmě svou roli hraje i marketingová strategie, byl zvolen název neutrální.

V rámci této práce jsme oslovili několik velkých knihkupectví a nakladatelství s prosbou, zda by mohli vysvětlit svůj postoj k tradičnímu označení *červená knihovna*. Od knihkupectví Neoluxor jsme dostali odpověď, že jejich regály jsou označeny *romány pro ženy* především proto, že v nich „nalezneme i kvalitní literaturu pro ženy“. Z tohoto důvodu označení červená knihovna nepoužívají. To v podstatě potvrzuje naši domněnku o negativním příznaku, které si s sebou toto označení nese.[38]

2.5 Rysy červené knihovny

Ihned na počátku je důležité zdůraznit, že červená knihovna je jedním z nejstabilnějších žánrů, který hojně využívá typizovaných prvků a drží si žánrovou čistotu. Tyto prvky představují v jistém smyslu závaznou normu, kterou nejenom čtenářky očekávají[39]. To ovšem neznamená, že by neprocházel žádným vývojem. Během dlouhé historie došlo k několika postupným změnám ve schématech žánru, např. v pojetí hlavní hrdinky[40].

Každý čtenář, a to i absolutní laik, tuší, že se červená knihovna pohybuje okolo tématu

37 Str. 13-14 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
38 Ze soukromé emailové komunikace 13.3.2017, email dostupný v přílohách
39 Str. 106 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
40 Tamtéž str. 111

lásky a motivů, které se k ní pojí. Ovšem ne každá kniha o lásce je červenou knihovnou. Dagmar Mocná uvádí, že některé velké romány 19. století jsou také romány o lásce a využívají její tematické atraktivity k odlišným účelům[41].

Pokud mluvíme o červené knihovně, máme na mysli konkrétní žánr populární literatury, jehož dominantou je složitý milostný příběh, sledujeme líčení peripetií tohoto vztahu. Právě tento dojímavý příběh o partnerství muže a ženy, jejich vzájemné sbližování a vyvrcholení vztahu v podobě téměř nezbytného uzavření manželství je nejpodstatnější a nejdůležitější částí knihy. Zdánlivě jednoduchá dějová linie je neustále rozrušována a gradována různými překážkami a problémy, které se neustále staví do cesty vznikající lásce[42]. Ve velké většině knih však dojde k nezbytnému happy endu, který čtenář tušil ihned po přečtení první kapitoly[43]. Příčiny těchto komplikací bývají různé. Některé se váží přímo k hlavním postavám jako jejich minulost, vztahy s jinými partnery nebo odlišné sociální prostředí milenců. Jiné komplikace se váží přímo na linii příběhu, jako jsou intriky záporných a nepřejících postav, osudové náhody i situace, které nemůže nikdo z účastníků ovlivnit[44]. Během příběhu může docházet i ke komplikacím v jiných vztazích než je ten dominantní milostný poměr mezi hlavními postavami, což může souviset s přirozenou potřebou čtenářky (i hlavní hrdinky) po harmonických mezilidských vztazích. Může docházet ke krizi hodnot postav, k narušení vztahů mezi rodinnými příslušníky a přáteli, dokonce k problémům ve vztahu matka-dítě, které mohou doprovázet ústřední příběhovou linii[45].

Z těchto důvodu s sebou romány červené knihovny nesou jakési povznášející poslání, které má silný morální podtext. Je založeno na tom, že ryzí láska překoná všechna utrpení, kterými je vykoupeno budoucí společné štěstí. Ideálem je harmonické rodinné soužití, které je korunováno dětmi[46]. Což je jeden ze základních rysů červené knihovny, pojetí lásky jako „svatého“ a nedotknutelného citu[47].

To v podstatě vystihuje podstatu konzumní četby pro ženy. Oldřich Sirovátka ve své knize *Literatura na okraji* cituje J. Pocha, který konzumní literaturu rozdělil na „*romantiku činů a romantiku citů“,* kdy první zhruba odpovídá vkusu mužů a druhá žen[48]. Častým a asi nejoblíbenějším tématem četby pro ženy je právě láska a milostné vztahy. Souvisí s hledáním

41 Tamtéž str. 9
42 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
43 Tamtéž str. 86
44 Tamtéž str. 86
45 Str. 9, 87 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
46 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
47 Str. 235 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
48 In 17 SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-x.

souladu v životě, který je vlastní právě ženám, neustálá péče o „hnízdo“ a potřeba harmonických sociálních vztahů s rodinou, ale i se širším okolím. Ženám je mnohem častěji přisuzována potřeba být přijímána než mužům. Dívčí román pomáhá mladým dívkám v jejich emocionálním zrání[49], podobně funguje četba pro ženy. I když její dominantní funkcí je oddych a relaxace[50], pomáhá ženám vyrovnat se s potřebou ideálních společenských vztahů.

V těchto typech románů je nejdůležitější vhodně zvolená fabule. Dagmar Mocná ve své studii *Červená knihovna* poukazuje na to, že příběh musí být zajímavý a koncipovaný tak, aby čtenářku co nejvíce překvapil, ale v žádném případě se nesmí zásadně odchylovat od očekávaných konvencionalizovaných schémat, například by měl román končit soužitím popřípadě sňatkem páru. V podstatě požadavek dobrého konce je jedním z dominant tohoto žánru[51]. *„Autoritativnost schémat červené knihovny (jež se s každým dalším titulem respektujícím pravidla žánru utvrzovala) vnucovala autorům zažité motivy a diktovala jim do pera obvyklé formulace.*“[52]

V reálné praxi literárního trhu není žádoucí nijak výrazně zasahovat do těchto pravidel a nějak neočekávaně je inovovat. Čtenářku v podstatě nezajímá konec příběhu, který snadno předjímá, neboť se jednalo a jedná prakticky o totéž[53]. Čtenářka je především zvědavá na spletitou a často komplikovanou (až překomplikovanou) cestu k němu. Je pravdou, že prostor a záběr červené knihovny je poměrně úzký a vymyslet skutečně dobrý a poutavý příběh bylo náročné. A s každou další vydanou knihou ještě o něco náročnější. Z tohoto důvodu se často autoři uchylovali ke komplikovaných schématům příběhu, ke kombinaci několika typů fabulí, kde nebyla nouze o neočekávané zvraty. Právě v tom tkví kouzlo červené knihovny. Dagmar Mocná několikrát mluví o tom, že červená knihovna by měla plnit tato očekávání čtenářek[54]. To dokládá především masová oblíbenost tohoto žánru, který je určen co nejširšímu publiku a je pro něj existenčně nutné být všeobecně přijímán, což je jeden z požadavků populární literatury.

Celý žánr červené knihovny je vystavěn na třech fabulačních modelech a jejich kombinacích. Nejstarší a zdánlivě nejtypičtější je **sociální fabule**. Odehrává se zde příběh milenců, kteří pocházejí z různého sociálního prostředí, z různých společenských vrstev. Problémy milenců pramení z jejich nerovnoměrného společenského postavení. Lze říci, že tato fabule se už v minulosti vyčerpala a už má jen velmi malou fabulační sílu. Pro čtenářky ani pro

49 Str. 114 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
50 Str. 11 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
51 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
52 Str. 93 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
53 Tamtéž str. 96
54 Tamtéž str. 96

autory již není tak přítažlivá[55], jako tomu bylo v době, kdy odlišný sociální původ představoval nepřekonatelnou překážku milostného vztahu (na příkladu Ireny Obermannové ovšem vidíme, že jistou atraktivitu si ovšem zachoval).

Druhým typem fabule, pro čtenářky mnohem přitažlivější, je **fabule nelásky**. Jedná se o příběh, kdy se dva jedinci, kteří k sobě zpočátku chovají velmi chladné vztahy, často až na hranici nenávisti, do sebe zamilují a jejich vztah se promění v trvalou a čistou lásku. Podle Dagmar Mocné je tato fabule v mnohém přitažlivější než fabule sociální, vyskytuje se v stovkách variací, jedna složitější než druhá – *„čím neobvyklejší tím lepší“.*[56] V této fabuli je poskytnut autorovi poněkud větší prostor pro rozvinutí poutavého příběhu. Autor ho má dost na to, aby přivedl dva lidi, jež k sobě chovají antipatie, k sobě a následně mohl rozvinout linii jejich vzájemného vztahu.

Posledním typem je **fabule vzestupu**. V podstatě se jedná o příběh obyčejné a nenápadné ženy, která se postupem času vypracuje v silnou a emancipovanou bytost. Je krásná a úspěšná. Zajímavé je, že milostný příběh je zde odsunut do pozadí, hlavním motorem příběhu je onen přerod hrdinky[57]. Tato fabule sbližuje dívčí zamilované románky a četbu pro ženy, je typičtější právě pro dívčí četbu. *„V rámci dívčí četby sledujeme dva modely příběhu – příběh kultivační a příběh emancipační. Typickými hrdinkami kultivačním příběhů jsou nezdárné uličnice se „zlatým srdcem“, ze kterých se cílevědomou výchovou a rostoucími zkušenostmi postupně stávají kultivované ženské bytosti; naopak hrdinkami příběhů emancipačních jsou plachá „ošklivá káčátka“, která překvapivě rozvinou své skryté nadání a vypracují se v zajímavé a úspěšné osobnosti.“*[58]

Tato fabule je v současné době stále živá a stále velmi čtenářsky oblíbená. V této souvislosti bychom rádi zmínili zahraniční bestseller britské autorky E. L. Jamesové *50 odstínů šedi*, který je prvním dílem trilogie, kolem kterého se strhla vlna všeobecného zájmu, který hraničil až s hysterií. Pokud pomineme přemíru sexuálních motivů, které často hraničí s dobrým vkusem a všeobecnou únosností, nalezneme příběh o popelce a jejím princi. Tento jednoduchý příběh je zabalen do pornografického kabátu takovým způsobem, že si toho čtenářka zpočátku ani nevšimne. Údajně se na světě prodalo více než 70 milionů výtisků.[59] Román tak splňuje všechna kriteria pornografie, jak je uvádí a negativně hodnotí Karel Čapek ve svém eseji *Erós Vulgaris*.[60] Tento případ zcela koresponduje s vývojem červené knihovny v posledních letech,

55 Tamtéž str. 97
56 Str. 97 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
57 Tamtéž str. 97
58 Str. 114 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. St
59 Kosmas: Medailonek E. L. James [online], dne 6.4.2017, dostupné z http://www.kosmas.cz/autor/39218/e.-l.-james/
60 ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: (1919-1931)*. Praha: Fr. Borový, 1941. Kmen (Fr. Borový).

kdy jsou do ní nově vnášeny silné erotické motivy, které ji sbližují s erotickou literaturou. V současné době se červená knihovna neobejde bez explicitnějších sexuálních scén[61]. Sex již není tak tabuizován a je vnímán jako přirozená součást každého vztahu. Pokud chceme ztvárnit skutečnou reálnou ženu, je sex tohoto zobrazení přirozenou součástí. Ovšem i tato fyzická stránka vztahu by v díle měla souhlasit s představou skutečného a ojedinělého citu, za který lze považovat pouze lásku[62].

Pro původní červenou knihovnu tak byla typická spíše něha, silné pohledy do očí, roztřesená kolena, první polibek byl dominantou celého příběhu. Milostné scény byly pouze naznačovány či vyjadřovány vhodnými náznaky, jedná o letmé polibky, často jen na čelo[63]. Tato gesta mají až konvencionalizovanou podobu, což souvisí s autoritativností schémat tohoto žánru[64] .

V dílech červené knihovny je počet postav redukován většinou na ústřední pár, případně na několik málo vedlejších postav[65]. Postavy v červené knihovně mají sklony k tomu být ploché a neprokreslené. Mají už předem jasný modelový charakter a jsou založeny na tradičním schématech – naivka, kavalír … Postavy jsou hnány rychlým a napínavým dějem, není jim poskytnut prostor pro rozvinutí jejich povah[66].

O tomto píše Karel Čapek ve své studii *Poslední epos čili román pro služky*, kde bezprostředně spojuje složitost děje s propracováním postav. *„Čím složitější děj, tím jednodušší figury.“* [67] Čapek spojuje prokreslenost postav s vysokou literaturou. Charaktery figur jsou zde natolik složité, že se nedostává prostoru příběhu. Také je velmi čtenářsky náročné zaujmout k těmto postavám nějaké stanovisko a přijmout je „za své“. A to není případ červené knihovny. Ta má být psána pro širokou čtenářskou obec a především má mít relaxační funkci a také umožnit čtenáři prožitek z poutavého děje[68]. Hlavní aktéři se dostávají do svízelných často až brutálních situací, kde by byl složitý charakter na škodu. *„Člověk, který má osobní vlastnosti, je především nositelem svých vlastností; nemůže tedy být čistým nositelem děje.“*[69]

Čapek v tomto smyslu mluví o *„vypjaté dějovosti“*, která souvisí s akční povahou postav a neustálými dějovými zvraty. Ale jak konstatuje Diana Štelová ve své absolventské práci,

61 Str. 87 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004
62 Str. 235 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
63 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
64 Str. 27, 106 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
65 Tamtéž str. 17
66 Str. 86, 87 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
67 Str. 161 In ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: (1919-1931)*. Praha: Fr. Borový, 1941. Kmen (Fr. Borový).
68 Str. 11, 103 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
69 Str. 161 In ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: (1919-1931)*. Praha: Fr. Borový, 1941. Kmen (Fr. Borový).

nejedná se o stejnou dějovost jako ve westernech nebo dobrodružných knihách, ale mluvíme o emočním a citovém dění, o soukromých dramatech, která se odehrávají před námi. Hlavní hrdinka nemá hybnou sílu kovbojů ani objevitelů, je spíše pasivním příjemcem ran osudu. Podobně se k tomuto problému staví Dagmar Mocná, která vidí kořeny červené knihovny v tradici sentimentalismu, která klade důraz na osobní prožitek než na vnější akci. Upozorňuje na to, že Čapek se ve své eseji zabýval jiným typem románu (krvavý román)[70].

Vzájemná polarita postav na linii dobrý versus zlý je patrná na všech postavách v románě. Výrazný je zde motiv viny a nevinnosti. Zajímavé je, že Čapek přisuzuje negativním hrdinům nejenom záporné charakterové vlastnosti jako je závist, hrabivost, ale postavy často trpí nějakým handicapem, který hyzdí jejich vnější stránku. Mají velký nos, kulhají, jsou zjizveni apod. Naproti typický ženský antihrdina je dle Čapka „*bruneta oslnivé krásy a zvláště žhoucích pohledů.“*[71] Tyto postavy nemají na starosti nic jiného než škodit ostatním a zabývají se pouze zlem. Zlo v tomto případě počítá se vším, jenom ne s náhodou. Naproti tomu Cnosti je zde propůjčena jakási bezbřehá naivita, nikdy nepočítá s vnějšími okolnostmi[72].

Ženská hlavní postava v červené knihovně věrně kopíruje vnější skutečnost, tedy skutečnou situaci žen ve společnosti, což souvisí s potřebou čtenářky prožít náhradní život společně s hlavní hrdinkou[73]. Červená knihovna musí respektovat vnější změny, protože je závislá na čtenáři a nekopíruje pouze stará schémata[74]. Začínáme s postavou starostlivé matky a manželky, kde její primární povinností a zájmem byla rodina. Tady žena působí spíše jako stabilizační prvek celé rodiny. Narážíme na tradiční schéma rodinného života v 19. století. Ale stejně jako se začala žena měnit ve společnosti a její místo se radikálně měnilo, stejně se měnila i červená knihovna. Od starostlivých manželek a maminek se přes životem zkrušené a zrazené bytosti dostáváme k silným a soběstačným osobnostem, které jsou samy strůjcem svého osudu. Vypracovaly se vlastní činností, často přes odpor a překážky. Role těchto žen je velmi aktivní, nejsou vlečeny okolností ani společenskými stigmaty či pravidly. Dokonce se mohou v mezích míry postavit proti těmto pravidlům a je jim tolerována odchylka od této všeobecně uznávané normy[75].

Červená knihovna je většinou zakotvena v každodenním prostředí, přestože převládá

70 Str. 50 In ŠTELOVÁ, Diana. „*Budu světlem tvých očí“ aneb výstavbová schémata a stereotypy tzv. červené knihovny,* bakalářská práce, FF UK v Praze, 2014, vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Bílek, Csc., Str. 15, 17 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

71 Str. 162 In ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: (1919-1931)*. Praha: Fr. Borový, 1941. Kmen (Fr. Borový).

72 Tamtéž str.162

73 Str. 103 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

74 Tamtéž str. 230

75 Tamtéž str. 110-112

přístup zobrazující typická prostředí jako nutně exkluzivní a atraktivní[76]. I když zpočátku se děj odehrával v atraktivním prostředí, později se zaměřila právě na běžnou „každodennost“, s těmito problémy je pro čtenářku jednodušší se ztotožnit. Tato změna přišla společně se změnou společenských poměrů především ve „zlatém věku červené knihovny“. Právě obyčejná žena je dominantním typem postavy v tomto literárním žánru. Můžeme zde najít učitelky, prodavačky, sekretářky, ale také lékařky nebo prostě mámy. Hrdinky červené knihovny mají povinnost být co nejvíce reálné a přizpůsobovat se změnám ženského pohlaví[77].

„Červená knihovna tíhne k vysokému stylu, který stvrzuje výjimečnost prožívaných situací i snahu o přiblížení k vysoké literatuře. Jeho příznačnými rysy jsou vedle sentimentálního potosu salonní dialog, konvencionalizace milostných gest a poetizující klišé s konstantními epitety, nadsázkami a oxymoróny.“[78] Při popisu důležitých a emocionálně vypjatých scén, většinou milostných nebo jinak citově silných, využívá právě vysokého stylu, výrazných básnických přívlastků nebo přirovnání a obratů, které mají zdůraznit jedinečnost sdíleného okamžiku. Často se opakují výrazy jako: *extatická rozkoš, zastavil se čas, nemohla se nadechnout,* ale také ustálené obraty typu: *Přála si, aby tento okamžik trval věčně*[79]. Zároveň s těmito pronesenými formulemi jsou očekávána určitá gesta (např. hrdinové se políbí, padnou si to náruče), která potvrzují jedinečnost chvíle, jsou čtenářkou vyžadována především na konci příběhu a dostávají jakousi obřadní podobu[80].

Tyto ustálené obraty se hojně využívají celou historii tohoto žánru a mají tendenci gradovat. Neustálé stupňovaní stěžejních okamžiků je pro červenou knihovnu typické a podobně se užívá také vhodných jazykových prostředků, které se mohou s rozvíjejícím dějem vystupňovat. Autoři často využívají těchto prostředků, aby u čtenářek docílili co největšího úspěchu. Ve své podstatě je samy čtenářky nutí užívat těchto ustálených obratů k nastolení té správné atmosféry.

Diana Štelová se ve své absolventské práci, kterou jsme v jiné souvislosti zmínili výše, pokusila syntetizovat deset zásad, které jsou typické pro červenou knihovnu, učinila tak po vzoru Škvoreckého, který obdobným způsobem pracoval se zásadami detektivky. Je ovšem nutné podotknout, že se Štelová zabývala primárně knihami, který vyšly v období druhé světové války (zlatý věk žánru) od Maryny Radoměřské, která je jednou z našich nejvýznamnějších autorek tohoto žánru. V závěru svojí práce Štelová stanovila Desatero červené knihovny, které je zároveň výzkumným záměrem její práce:

76 Tamtéž str. 17, 110
77 Tamtéž str. 111, 153
78 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
79 Str. 93 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
80 Tamtéž str. 27, 93-96

„1. Příběh musí být vyprávěn ve třetí osobě – z důvodů, které přímo souvisejí s hrdinčiným charakterem a vztahem ke čtenářově protagonistice.

2. Hrdinčin věk, zjev a jednání musejí podporovat charakterový rys naivity a nevinnosti.

3. Hrdinka by měla dospět ke kladnému pólu, překonávajíc své záporné vlastnosti.

4. Hrdinka musí smýšlet a jednat v duchu teze pravé lásky.

5. Hrdina by měl být kladným protějškem hrdinky, překonávajíc své záporné vlastnosti.

6. Hrdina musí v hrdince rozpoznat Tu Pravou (podle jasných kritérií v jejím charakteru).

7. Nejlépe každá hlavní postava má svůj protějšek s opačnými vlastnostmi – tyto postavy se jasně vymezují, jací hrdinové být nesmějí.

8. Hrdina a hrdinka se musí setkat dostatečně brzy v příběhu, aby jejich milostné souznění bylo uvěřitelné (hrdina by se neměl objevit až na konci, jakožto náhradní řešení) .

9. Hlavní dějová linie se soustředí na milostný vztah ústředního páru a jeho peripetie, neměla by být narušována příběhy vedlejších postav. Ty v nejlepším případě pouze podporují hlavní milostnou linii.

10. Hrdinové musejí po prožitých útrapách dospět ke svému happy endu – jeho podobu lze do jisté míry variovat, musí však obsahovat šťastné shledání hrdinů, jejich milostné srozumění (vyznání) a příslib zářivé budoucnosti.“[81]

V jistém smyslu nám tyto zásady mohou pomoci při hodnocení našeho výzkumu, přestože jsou koncipovány pro jednu konkrétní autorku. Maryna Radoměřská je totiž skutečně významnou autorkou tohoto žánru a tvořila v období, kdy byla červená knihovna na vzestupu a kdy se prvky tohoto žánru schematizovaly. Ale je nutné podotknout, že tím vývoj žánru neskončil a je třeba to zohlednit.

Jako poslední z prvků bychom rádi zmínili nezdolný optimismus tohoto žánru, které má vyústit především v dobrý konec. Je to podmíněno relaxační funkcí románů a také čtenářkou samotnou, která si chce u románu odpočinout, načerpat nové životní síly a také se těšit z peripetií milostného vztahu. Která čtenářka by si chtěla odpočinout u románu, který neskončí šťastně?[82]

2.6 Vybrané autorky a analýza jejich tvorby

81 Str. 48-49 In ŠTELOVÁ, Diana. „*Budu světlem tvých očí“ aneb výstavbová schémata a stereotypy tzv. červené knihovny,* bakalářská práce, FF UK v Praze, 2014, vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.

82 Str. 172 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

2.6.1 Simona Monyová

„… I zábavná knížka, kterou přečtete u čaje či u vína za jedno deštivé odpoledne, má svůj význam a svou hodnotu, zvláště má-li autor zvládnuté základy řemesla.“[83]

2.6.1.1 Medailon autorky[84]

Simona Monyová byla česká spisovatelka, která svou tvorbu zaměřovala primárně na romány pro ženy. Většinu života žila a tvořila v Brně. Simona Monyová je umělecký pseudonym, vlastním jménem se autorka jmenovala Simona Ingrová, dříve Strejčková. Tento pseudonym vznikl z přezdívky, kterou jí v dětství oslovoval dědeček – „Monynka“.

Byla celkem dvakrát vdaná, poprvé za Pavla Strejčka, se kterým měla dva syny Michala a Dominika, podruhé za Borise Ingra, z manželství se narodil syn Šimon. Druhé manželství s Borisem Ingrem skončilo tragicky. 3. srpna 2011 Boris Ingr svou manželku při hádce ubodal. Simona Monyová ten večer umírá v pouhých 44 letech.

Ingr svou ženu dlouhodobě psychicky i fyzicky týral. Sama autorka svého manžela popisovala jako nevyzpytatelného se sklonem k agresivitě a impulsivitě. Manželství trvalo od roku 2003 až do smrti autorky. Ale manželé již tou dobou žili v odloučení. Soud mu za vraždu manželky vyměřil 15 let ve vězení. O této události lze najít velké množství informací na zpravodajských serverech na internetu.

Vyšla krátká biografie autorky *Simona Monyová*[85], která mapuje její problematické soužití s druhým mužem, především osudný večer 3. srpna. Tato biografie je založena na vzpomínkách přátel a rodiny.

2.6.1.2 Tvorba

Simona Monyová je známá především jako autorka románů pro ženy. Tyto romány se pohybují na hranici mezi populární literaturou a psychologickou prózou. Odborníci je spíše zařazují do populární literatury[86].

K tomuto žánru se dostala postupným vývojem, zpočátku tvořila básně. Její první román pro ženy *Osud mě má rád* vyšel již v roce 1997, ale nesetkal se s velkým přijetím. Nicméně

83 Burián Roman, str.35 In VESELÁ Jiřina, *Simona Monyová,* Brno, Belami, 2012

84 Vycházíme z knihy VESELÁ Jiřina, *Simona Monyová,* Brno, Belami, 2012, dále z oficiální stránky Simony Monyové [online], citováno dne 22.1.2018, dostupné z http://www.monyova.cz/. Na této stránce nalezneme také bibliografii autorky, anotace k všem jejím knihám i veškeré přebaly.

85 VESELÁ Jiřina, *Simona Monyová,* Brno, Belami, 2012.

86 FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2008.

Simona Monyová tvořila dál, už její čtvrtá kniha *Krotitelka snů* se stala bestsellerem.

V souvislosti s touto knihou byla Simona Monyová označena jako „*Viewegh v sukních",* často se porovnával jejich umělecký styl a také náměty z obyčejného života, rovněž způsob humoru. Poslední kniha *Srdceboly* vyšla krátce před její smrtí. Za svou poměrně krátkou kariéru, 14 let, napsala rovných 30 knih. S výjimkou roku 1999 vydala minimálně jednu knihu za rok, ovšem v roce 2006 vydala 4 knihy za rok: *Opiju tě rohlíkem, Střípky z ložnic, Pletky s osudem* a *Sebemilenec.* Autorka některé ze svých námětů, např. téma mateřské lásky, rozvíjela v několika knihách: *Matka v krizi* a *Matka v koncích.* Romány *Tchyně a uzený..., Roznese tě na kopytech* a *Sebemilenec* sloužily jako předlohy k filmovým zpracováním[87].

2.6.1.3 Analýza tvorby

Dominantními tématy románů Simony Monyové jsou především vztahy, ať už se jedná o vztahy manželské, milenecké, přátelské či vztahy mezi lidmi navzájem. Setkáváme se s matkami a jejich dětmi, s kamarádkami, se švagrovými... Např. kniha *Octomilky,* mimo jiné, rozvíjí téma vztahů mezi otci a jejich dcerami. V knihách sledujeme vývoj jedné „vztahové" linky, která často spěje k svému rozuzlení na konci knihy, ale zároveň je plynule narušována dalšími vztahy. Nemůžeme říci, že se autorka věnuje ve svých knihách pouze lásce (ve smyslu milostném) a motivy s ní spojené, protože ve svých knihách líčí také peripetie různých vztahových rovin. Láska je v jistém smyslu obsažena v každém vztahu, ale můžeme si všimnout rozličných forem, které nám autorka představuje. Samozřejmě je zde patrné citové a silně emocionální zaměření jejích románů. Zabývá se i tématy, která jsou pro ženy velmi citlivá a obtížně se s nimi pracuje. Často čerpala náměty ze svého osobního života. Velmi patrné je to v dílech *Ženu ani květinou* a *Srdceboly,* která jsou inspirována její vlastní zkušeností s domácím násilím. Autorka se místy pokouší polemizovat se zažitými vztahovými schématy, ukazuje nám velké množství různých typů hlavních protagonistů, na poměrně omezeném prostoru částečně psychologizuje své postavy. I když je nutné poznamenat, že postava se mění často velmi rychle a nečekaně, a to může na čtenáře působit nepřirozeným dojmem.

Další důležité téma je sex. V díle autorky najdeme velké množství sexuálních scén. Autorka je popisuje dle možností díla a vzhledem k vhodnosti dané situace. Někdy pracuje s popisem, jindy používá pouhé náznaky. V tomto smyslu nelze sumarizovat.

Simona Monyová se pokouší své postavy více prokreslovat, ale často se tak děje na úkor dějové linie. Vnější děj je v knihách velmi omezen. Obvykle je redukován na dialogy postav, ze kterých se dovídáme důležité informace. Dialogy často pomáhají dynamice děje, ale zde je to

87 Str. 34-58 In VESELÁ Jiřina, *Simona Monyová,* Brno, Belami, 2012.

přesně naopak. Dlouhé dialogy čtenáře „konzervují“ v poněkud statické scéně, kde si postavy pouze povídají. Výjimku tvoří emočně vypjaté scény jako svatba, odhalení nevěry apod. Děj na sebe obvykle plynule nenavazuje, sledujeme ho v trhaných sekvencích. Navíc se autorka věnuje pramálo prostředí a jeho popisu. Děj se odehrává v obyčejném prostředí – byt, dům na venkově, pobyt v přírodě. Ovšem lze vysledovat, že v určitých knihách jim dává autorka punc exkluzivity – byt známého fotografa s ateliérem, naproti tomu u outsiderů je to dům po rodičích v rekonstrukci.

Skutečný děj se odehrává vevnitř. Autorka těžiště děje přesunula do vnitřního světa postav. Zde se odehrávají velká citová dramata a přerody. Právě to slouží k většímu prokreslení postav. Autorka zjevně nemá zájem na tom, aby vnější děj hnal postavu ke konci, a to k velmi blízkému konci. Naopak, autorka chce důsledně ukázat, jak na první pohled chudý vnější děj působí na psychologický profil postavy a jak se dál a poměrně divoce rozvíjí vnitřní děj.

V knihách sledujeme omezené množství postav, které mezi sebou mají zpočátku jednoduchou strukturu vztahů. S postupujícími stránkami se všímáme, že vztahy mezi uvedenými osobami nemusí být tak jednoznačné. Často je nám představena jedna hlavní postava, které je věnována největší část prostoru. Ovšem v knize *Manželky na odpis* autorka vytvořila více hlavních postav, kdy každá promlouvá zvlášť a má svůj prostor. Nejčastěji se setkáváme s postavou zralé ženy, která má obvykle problém na některé vztahové rovině, např. s partnery, se samotou, s dětmi, s rodiči … Zajímavé je, že si obvykle nerozumí s některým z rodičů, nejčastěji se jedná o matku. V tomto smyslu nám představuje větší množství defektních charakterů, které mnohdy působí až komicky. Simona Monyová se také pokusila vcítit do role muže a pokusila se čtenáři představit mužský svět, a to v knize *Roznese tě na kopytech.* Postavy se často věnují svým pocitům i názorům, jsou emocionálně laděné, polemizují se sebou, hádají se, přemýšlí, často hodnotí svůj dosavadní život. Při tomto hodnocení jsou postavy jízlivé, často sebekritické a vše komentují s jistou mírou nadsázky a ironie. Neberou se příliš vážně a uvědomují si svou omylnost. Postavy mají tendence ke gradaci vlastních pocitů a názorů, velký prostor je věnován vzpomínkám. To všechno pomáhá jejich psychologii. Je jasné, že během sto padesáti stran se nemůže postava plně vyvinout, tudíž nemůžeme očekávat nějaký složitý psychologický charakter. Z tohoto důvodu můžeme mít pocit, že postavy jednají přehnaně, zbrkle, zkratkovitě a šablonovitě, místy až iracionálně.

Autorka se s tímto vypořádala velmi dobře, snaží se podávat postavy co nejpřirozeněji a co největší množství různých typizací postav. Ale právě dosažení přirozenosti je pro autorku velmi důležité. Často k tomu využívá právě dialogy a vnitřní reakce postavy na něj. Bezesporu tomu pomáhá i hovorový jazyk postav, který není vůbec strojený či nějak křečovitý. Nevyhýbá se prostředkům z běžně mluvené řeči, dokonce ani vulgarismům. Co je třeba u analýzy děl

Simony Monyové zdůraznit je lehkost, s jakou volí jazykové prostředky a s jakou rozvíjí svůj příběh. Zajímavé je, že autorka se vyhýbá jinotajům či nejednoznačným vyjádřením. Dává přednost přímočarosti. Z tohoto úhlu pohledu knihy působí velmi příjemně a neuměle. Právě přirozenosti pomáhá také to, že vypravěč často mluví v první osobě, nejčastěji se ztotožňuje z hlavní postavou, ale zároveň nás vpouští i do vnitřního světa okolních postav. Nejedná se o vševědoucího vypravěče, spíše o vypravěče personálního[88]. Vedlejší postavy promlouvají a ukazují nám svůj svět, který existuje za hranicí hlavní postavy, tehdy postavy hovoří ve třetí osobě.

Zajímavě si autorka pohrává s formami svých románů. Kapitoly pojmenovává vtipně s jistou mírou nadsázky a sebeironie např. v knize *Otcomilky: Život na levačku, Fraška k sežrání, Na pranýři, Nejraději bych se spláchla, Cesta do pekel...* Za zmínku jistě stojí románek *Blonďatá stíhačka,* kde autorka každou kapitolu uvozuje vtipem o blondýnkách. Zřejmě mají sloužit k odlehčení celého příběhu a kontrastovat s hlavní hrdinkou. Podobně neotřelým způsobem se autorka vypořádala i s názvy svých knih. Často vycházejí z frazeologických pojmenování, autorka si s nimi hraje, umělecky je přetváří, což jim dodává na atraktivitě pro čtenáře a také pro náhodného kupujícího. Názvy, které jsou původně frazeologické, nejčastěji se jedná o gnómická jména titulů[89], mají například románky: *Tchyně a uzený..., Roznese tě na kopytech, Utrhnout se ze řetězu, Hra svalů, Ženu ani květinou, Opiju tě rohlíkem ...* Za velmi vtipné a zdařilé považujeme názvy románků: *Kudlanka bezbožná, Hříšný kanec* nebo *Dvacet deka lásky.* Tyto názvy nejednoho náhodného čtenáře rozesmějí, stejně jako rozesmály nás.

Vnější forma románů je velmi výrazná. Především obrázky na deskách mají evokovat to, o čem se v knize bude psát. V knihách, kde se autorka zabývá „lehčími" tématy, je obrázek veselý. Kreslíř využívá velkého množství barev, své místo zde mají i karikatury. Např. na románku *Kudlanka bezbožná* je obrázek kudlanky požírající mužskou postavu, ze které jsou vidět pouze červené trenýrky. Podobných knih nalezneme více: *Já o koze, on o voze, Matka v krizi, Matka v koncích, Blonďatá stíhačka…* Ale v knihách, které se zabývají složitými tématy jako je domácí násilí, tomu odpovídá i přebal knihy. Nejvýrazněji je to vidět na románu *Ženu ani květinou,* tady je přebal velmi ponurý. Dominantním motivem je zde tělo ženy a místo tváře má nasazenou masku s červenými průzory pro oči.

Vnější podoba knih je poměrně univerzální. Mají okolo sto padesáti stran bez ilustrací standartního formátu A5.

88 Str. 212 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.

89 Tamtéž str. 121-122

2.6.1.4 Simona Monyová a červená knihovna

Pokud chceme srovnávat tvorbu Simony Monyové a rysy, které utvářejí žánr červené knihovny, hned na počátku je nutné říci, že si odpovídají pouze částečně.

Výrazně se to projevilo u postav. Autorka se pokoušela je zbavit příslovečné „plošnosti" a více je prokreslovala. Nejedná se o nijak komplikované charaktery, avšak není zde už tolik výrazná polarita dobra a zla, tedy těch dobrých a těch zlých. U postav jsou zdůrazněny jak kladné, tak záporné vlastnosti. I když u vedlejších postav se autorka stále uchyluje k výrazné polarizaci. Často jsou zachovány typizace postav jako v tradiční červené knihovně[90] – naivka, nevěrník, zamilovaný přítel, tyran, věrná kamarádka... Simona Monyová tyto typizace používá, ale pokouší se s nimi pracovat a mírně je upravovat, většinou jenom u hlavních postav. Ale její knihy jsou velmi krátké a poskytují omezený prostor pro tyto změny, tedy není obtížné tato schémata rozpoznat.

Úzce s postavami souvisí děj. Vnější děj je v knihách autorky redukován na minimum. Postavy málo jednají, skutečný děj se odehrává v pocitech postav, v jejich vnitřním světě, v jejich myšlenkách. Hlavní postava akci většinou přijímá, trpně ji nese, než aby ji sama vytvářela. Proto jednají velmi emotivně ve vypjatých scénách, které s sebou přinášejí smršť pocitů. Velké věci se často stávají náhodou. Zde se jedná o typický rys červené knihovny[91] – výrazná citovost.

Příběh je mnohdy velmi jednoduchý až primitivní, klade na čtenáře jen velmi malé nároky. Čtenář nemusí být nijak pozorný ani připravený na četbu. Autorka chce primárně svého čtenáře, můžeme říci spíše čtenářku, pobavit a neklade na něj přehnané nároky. Simona Monyová ví, po čem její čtenářky touží, bez velkých potíží je jim to ochotna poskytnout.

Výstavbové modely příběhu (fabule)[92] lze bez potíží rozeznat hlavně v knihách, kde je dominantní milostný příběh. Jedná se především o kombinace fabulačních modelů. Například v knize *Opiju tě rohlíkem* najdeme vztah učitelky Zuzany a velmi mladého Honzy, který je zároveň synem Zuzaniny nejlepší kamarádky Dáši. Primární je zde fabule nelásky, Zuzanu zpočátku Honza nezajímá, bere ho jako syna své přítelkyně. Později se však tento přátelský vztah změní ve vztah milenecký. Dále by se tu mohla uplatnit i fabule sociální nerovnosti, která zde není založena na tradičním modelu, ale na kontrastu věku mezi zralou Zuzanou a mladým Honzou. S tímto věkovým rozdílem se okolí i širší okruh postav obtížně vyrovnává.

Náročnější je hledání výstavbového principu v dílech, kde autorka neukazuje pouze milenecký vztah, ale také jiné vztahy. O nich se dozvídáme pouze útržkovitě, některé věci si čtenář musí nutně domyslet.

---

90 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
91 Tamtéž str. 86
92 Str. 96-97 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

Ovšem k většímu posunu od tradičního schématu došlo ve volbě témat, i když se nejedná o zcela nový prvek.[93] Simona Monyová se nespokojila s tradičním líčením milostného vztahu, ale zaujaly ji vztahy jako takové. Autorka vždy nepopisuje vztah muže a ženy, ale někdy se věnuje i vztahům na jiných sociálních úrovních. Částečně to naplňuje potřebu ženy po harmonických vztazích, ale už zde není tolik patrný milostný motiv. Je však nutné podotknout, že ve všech knihách se milostná láska objevuje, vždy ji dokážeme bez potíží odhalit. Kniha mnohdy nespěje k sňatku milenců či narození dítěte. V ději se posunuje dál, ukazuje stav vztahu po několika letech manželství, po dětech, při běžných denních starostech. Ukazuje i stinnou stránku dlouholetých vztahů jako je vzájemná nuda, pohodlnost, přílišná jistota druhými…

Jak jsme již uvedli, dobrý konec[94] zde není symbolizován pouze sňatkem, případně narozením očekávaného dítěte. V některých knihách tomu tak je, ale tento model se vyskytuje omezeně. Například v knize *Otcomilky* najdeme svatbu i očekávaní dítěte jako vystřižené z učebnice. Stejně jako budoucí naděje, kterou znázorňuje brzký příchod dítěte. Jako dobrý konec je zdůrazněna potřeba hlavního hrdiny po spořádaných vztazích mezi blízkými, po harmonii a klidu v osobním životě, po spokojenosti duše a svobodě ducha. Tato potřeba nemusí být plně naplněna a postava se dívá s nadějí do budoucna, úplný konec se realizuje až „za dílem" a je na čtenáři, aby sám rozhodl, jak dílo skončilo.

Autorka nemá ambice psát vysokým uměleckým stylem. Dílo je přizpůsobeno (ne)náročnosti čtenáře a je psáno hovorovým jazykem. Zde si můžeme všimnout, že dílo už vůbec netíhne k vysokému stylu, není psáno jako jeho napodobenina, ale zřetelně se od něho odlišuje. Ovšem dialogy jsou stále patetické, postavy používají milostná klišé a očekávané obraty, stejně jako emotivní básnické přívlastky a přirovnání. Postavy stejně stále „*zvrací hlavu v polibku, prožívají extatickou rozkoš atd.*"

Vnější podoba knih přesně odpovídá červené knihovně[95]: málo stran, chytlavý, vtipný a snadno zapamatovatelný název, v neposlední řadě také atraktivní titulní stránka.

Jak je z předchozích informací patrné, Simona Monyová využívá principů žánru červené knihovny, ovšem jejich význam se posunul, většinou s vývojovou tendencí žánru. Především se jedná o hlavní postavu, která se má co nejvíce blížit reálné ženě[96]. Autorka neukazuje pouze její kladné vlastnosti a nezdůrazňuje jistou míru naivity, ale ukazuje celou postavu i s negativy a mnohdy až patologickými zlozvyky. Hlavní hrdinky kouří, překonávají emoční prázdnotu a svoji labilitu alkoholem, zanedbávají děti i své rodiče. Svěřují se nejlepší kamarádce, která jim vždycky poskytne radu, příležitostně vodku a postel. Postavy nejsou radostně naivní, ale často

93 Tamtéž str. 87
94 Tamtéž str. 93
95 Tamtéž str. 89-93
96 Tamtéž str. 111

utahané životem, chtějí pouze trochu pozornosti, uznání a také klidu. Jisté je, že v původní červené knihovně je taková postava nemyslitelná, ale s postupem času si našla místo v tomto žánru.

2.6.1.5 *Otcomilky* (2005)

„Otcomilky jsou humorně laděný příběh o vztazích otců a jejich dcer, o vylétávání z teplých hnízd a novém hnízdění. Otcomilky jsou knihou na každý noční stolek“[97].

V této části postupně okomentujeme jednotlivé kategorie, včetně děje a charakteru postav. Přestože jsme si vědomi jisté popisnosti, považujeme ji v případě tohoto typu práce za nezbytnou. S tímto typem informací totiž pracují ve svých výpovědích respondentky a jejich odpovědi by bez následujícího výkladu nebyly plně srozumitelné.

Vnější podoba knihy

Kniha má klasickou vazbu v tvrdých deskách. Titulní strana je laděna do modra, ve spodní části je vyobrazen ženský obličej a nad ním obraz z muže z počátku 20. století se zajímavým vousem. Na zadní straně knihy najdeme portrét autorky společně s její biografií a krátkou anotací knihy (viz výše).

Vnější podoba knihy zjevně odkazuje k jejímu obsahu, který se týká primárně vztahů mezi dcerami a jejich tatínky. Její přebal nám evokuje potřebu uznání s lásky, které se hlavní hrdince od jejího otce nedostává. Můžeme si všimnout, že ženská postava je v podřízené pozici vůči mužskému obrázku, což by mohlo symbolizovat jistou podřazenost ženských postav vůči jejich otcům. Využití modré barvy na nás působí harmonickým dojmem, evokuje nám přítomnost dobrého konce, nebo dosažení původního záměru hlavní hrdinky.

Kniha má 132 stran příběhu, několik stran na konci je věnováno reklamě.

Název

Autorka si zajímavým způsobem pohrála s názvem své knihy. *Otcomilky* jsou přesmyčkou slova octomilky, ale zároveň spřežkou ze slov milovat a otec. Autorka se názvem snaží evokovat to, o čem se v knize píše. Ve své knize se věnuje také vztahům otců a dcer – např. vztah hlavní hrdinky Máši a jejího despotického otce Oskara, vztah hlavního mužského hrdiny Heřmana a jeho rozmazlené dcery Adély a také vztah Dity a jejího otce postiženého stařeckou demencí. Simona Monyová naznačuje, co všechno musí překonat ústřední dvojice, aby došla ke

97 Oficiální stránky Simony Monyové [online], citováno dne 22.3.2018, dostupné z http://www.monyova.cz/.

společnému štěstí. Ovšem název ani stručná anotace nevypovídají nic o milostném vztahu, který je v knize dominantní. Otcovské vztahy vytvářejí kulisu, která doplňuje hlavní příběhovou linii.

Členění textu

Text je členěn na velmi krátké kapitolky, mají i méně než jednu stránku, což je typické právě pro tuto autorku. Každá kapitolka má svůj název. Název je volen s jistou mírou nadsázky, autorka využívá frazémů a ustálených slovních spojení – *První vlaštovka, Z ostudy kabát, Cesta do pekel*, ale i vlastních vymyšlených názvů – *Demagogie, Inulka a Osik, Bacha na despoty!*, které souvisí s příběhem a mají za úkol naladit čtenáře na budoucí děj. Někdy se slova z názvu objevují v samotném textu kapitoly.

Vypravěč

Vypravěč se ztotožňuje s hlavní postavou Máši (personální vypravěč)[98], Máša tak promlouvá v první osobě a je jí v knize poskytnut největší prostor, má možnost nejvíc zasáhnout do děje. Ovšem v některých kapitolách Máša nefiguruje a vypravěč se zaměřuje na jiné postavy, které mají vliv na hlavní dějovou linii. V této chvilce autorka využívá třetí osoby, tím ukazuje mírný odstup od těchto postav. Zajímavé je, že nám otevírá také vnitřní psychické pochody vedlejších postav – jejich pocity, nálady, duševní stavy... Intenzivně pracuje s vypravěčem, v jednotlivých scénách s Mášou je vypravěč personální – je osobou zasaženou dějem, chápe jen věci, které se bezprostředně týkají hrdinky, ale v jiných chvílích je tomu naopak. Vypravěč nás vpouští za hranice jedné postavy a stává se typem vypravěče reflektora[99], ale najdeme je ho jen omezeně. Většinou promlouvá postava sama za sebe a nikoli vypravěč.

Postavy

V knize se objevuje redukovaný počet postav, které jsou spojeny mezilidskými vztahy. Tato vztahová pavučina je poměrně jednoduchá a pro čtenáře není obtížné se v ní orientovat. Někteří lidé jsou pouze zmíněni, sami nejednají, aniž by mohli cokoliv ovlivnit, např. Mášin bratr – toho času ve vězení za krádež. Některé postavy se vyvíjejí, jiné jsou statické, konkrétní příklady zmíníme u jednotlivých postav.

Máša je hlavní ženskou postavou této knihy. Je to mladá a velmi krásná žena, která pracuje v knihkupectví. Její práce ji přivedla k současnému příteli Heřmanovi, na kterém ji velmi

98 Str. 212 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.
99 Tamtéž str. 213

záleží a to tak, že je ochotná poznat jeho děti a snaží se jim zalíbit všemi dostupnými prostředky. Zpočátku se hlavní hrdinka poddává Heřmanovým přáním, ale postupem času nad ním získává převahu, je schopná jednat proti jeho rozhodnutí, také nachází ztracené sebevědomí a stává se relativně samostatnou a sebevědomou bytostí. Máša je v knize nejvíce psychologizována, prožívá vnitřní přerod a částečně se tato postava modifikuje. Máša je popsána jako velmi soucitná, má schopnost vcítit se do druhého – chová se citlivě nejenom k Heřmanovým dětem, ale také k jeho exmanželce. Ovšem je nutné podotknout, že její přerod může působit poměrně násilně – v jednu chvíli postava štkavě pláče a následně zvládne svatbu bez přítomnosti otce. Důležitý je vztah Máši k jejím rodičům, otec se k ní chová despoticky a nepřipouští žádné námitky. Matka se jeví jako chladná osoba, která je zcela pod vlivem svého manžela. Máša trpí tím, že nikdy nedokáže svého otce uspokojit, stále hledá další cesty k tomu, aby získala jeho uznání a pochvalu. Toho se jí nedostane po celou dobu, kterou příběh sledujeme, nakonec se Máša vdá bez svých rodičů, a dokonce proti jejich vůli. Zpočátku je labilní a neschopná se postavit za své pocity, většinu z toho dává za vinu svému otci i to, že si za manžela vybrala stejně starého muže jako je on. Má tendence k plačtivosti, ovšem nakonec se jí podaří zvládat i mezní situace, např. zůstane s cizími dětmi sama, nevlastní syn jí vyzná lásku, vlastní rodiče jí vypínají telefon, když jim oznámí těhotenství …

Heřman je hlavním mužským hrdinou. Je to známý fotograf, který je rád nezávislý a rád si dělá, co chce. Se svou první manželkou se rozvedl. Připadalo mu, že se s ní udusí, že ničí jeho nezávislost a zahrnuje ho neustálými výčitkami a problémy. Zpočátku se podobně staví i k postavě Máši, rád s ní manipuluje a líbí se mu její poslušnost, tendence tolerovat jeho chyby, v neposlední řadě také její mládí a smyslnost. S postupujícím dějem stále více Mášu obdivuje a začíná ji chápat jako lásku svého života. Změnu v jeho charakteru vnímáme spíše náhodně bez výrazné vnější příčiny. Diametrálně odlišný je vztah k Máše jako současné partnerce a Ditě jako exmanželce. Často mezi sebou obě ženy porovnává. Na Ditě vnímá především její zápornou stránku, sobecky si nepřipouští chyby, které během manželství udělal. Nevnímá svůj podíl na rozpadu manželství, nijak neulehčuje život jí ani svým potomkům. Podobně dichotomický je vztah k vlastním dětem. Syn mu příliš připomíná manželku a rozčiluje ho svým chováním, dcera je pro něj ve všech ohledech dokonalá. Zcela záměrně ji upřednostňuje před starším synem. Naproti tomu dcera Adéla s ním záměrně manipuluje, dělá si ze svého otce spojence proti celé rodině, dokonce se pokouší popudit ho proti Máše. Heřmanův vztah k dětem se během knihy příliš nemění, především vztah k synovi zůstává chladný.

Dita je Heřmanova bývalá manželka, která pracuje jako lékařka na zdravotním středisku. Setkáváme se s ní chvíli po rozvodu, kdy se utápí v depresích. Sice se snaží splnit všechny své povinnosti, ale cítí se unavená, použitá a opuštěná a především se cítí zrazená svým manželem.

Zdá se jí, že jí život protekl mezi prsty a že ji nic dalšího nečeká. Její okolí ji vysává a využívá. Jejímu psychickému stavu neprospívá ani to, že se po rozvodu odstěhovala na vesnici ke svému otci trpícímu stařeckou demencí, která významně ovlivnila jeho život. Ditu táhnou k zemi jeho nadávky, uštěpačné poznámky i to, že najednou není schopen postarat se sám o sebe a ona zbyla na všechno sama. Neustále se snaží dostat život pod kontrolu, to se jí podaří paradoxně až po tom, co si najde nového partnera, o děti se na čas postará Máša a Ditin otec zemře při ataku své nemoci.

Jáchym je syn Heřmana a Dity. Je popsán jako normální puberťák s obvyklými starostmi, ale do jeho života významně zasáhl rozvod rodičů. Není zvyklý veřejně projevovat emoce, právě rozvod rodičů tak prožívá ve svém nitru. Snaží se být matce oporou a v jistém smyslu vystupovat jako hlava rodiny, ale to není z několika důvodů možné. Během knihy zažívá klasický komplex ze svého otce, zamiluje se do jeho mladé přítelkyně a rozhodne se převzít jeho místo. Nakonec v duchu přelétavých mladých lásek na Mášu zapomíná. Jediný z celé rodiny vnímá negativně sestru Adélu, označuje ji za potvoru s majetnickými sklony, která má svůj malý podíl na rozpadu vztahu rodičů. Vnímá ji bez příkras a veřejně ji před čtenářem obnažuje. Výrazně se tady projevuje jeho nenávistný vztah k sestře, tolik obvyklý v tomto věku.

Adéla je dvanáctiletá dcera Heřmana a Dity. V knize se nepíše o tom, jak vnímá rozpad manželství rodičů. Faktem je, že svého otce má omotaného kolem prstu, dokáže si ho podmanit a jednoduše s ním manipulovat. Využívá všechny své přednosti a těmi svého otce okouzluje. Máša je pro ni vetřelec, který se jí pokouší ukrást tatínka, v jistém smyslu podobně vnímala i svoji matku. To, že Heřman odmítne opustit Mášu, a dokonce s ní zakládá rodinu, je pro ní desiluze.

Vendula je nejlepší přítelkyní Máši. Bydlí ve stejném domě jako Mášini rodiče. Sama zažila mnoho bolesti (několik špatných mužů a smrt manžela), ale je stále veselá, chápající, ochotná poskytnout rameno na vyplakání, případně i postel a pyžamo. Je prototypem dokonalé přítelkyně.

Oskar a Jiřina jsou rodiče Máši, se kterými nemá hlavní hrdinka dobrý vztah. Oskar je despota a žárlivec, který tyranizuje celou svou rodinu. Všechny její členy ovládá a nepřipouští námitek. Má sklony k agresi a výbuchům vzteku. Jeho chování je neadekvátní a nepřiměřené. Zanevřel na svého syna a nakonec i na dceru, protože se opovážila jednat proti jeho zákazu, neobměkčí ho ani očekávaný potomek. Jeho žena Jiřina si zvykla na život s žárlivcem, a dokonce v něm začala nacházet jisté výhody – nemusí se sama rozhodovat, může žít v blažené nevědomosti a jistotě. Vždycky plní rozkazy manžela a už se nepokouší vzdorovat jeho příkazům. Sama si uvědomuje, že by mohla přijít o své pohodlí a oblíbené televizní seriály. Nenarozené vnouče vnímá spíše jako otravnou překážku, nechce se účastnit jeho výchovy ani pomáhat své dceři.

V podstatě se v příběhu vyvíjí jenom hlavní hrdinka, když pomineme Heřmanovu prudkou změnu v chápání lásky. Ostatní postavy mají poměrně plošné charaktery, nikam se neposunují, jejich vlastnosti, názory ani postoje se během knihy nemění. Postavy mají typizované role, za všechno můžeme jmenovat otce Oskara, který je prototypem despoty a manipulátora. Jeho postava je ryze záporná, jedná v neprospěch ostatních a nenajdeme žádnou kladnou vlastnost. Ať jedná jak jedná, nemůže se chovat jinak a nic to nedokáže změnit. Stejně je na tom Dita, která je prototypem sebeobětující se ženy, sice se jí podařilo překonat porozvodové deprese a smrt otce, ale ihned myslí na své děti a vrací se do starých kolejí. Za další typizované postavy lze považovat Vendulu (dokonalá nejlepší přítelkyně) nebo Jiřinu.

Děj

Děj je v podstatě jednoduchý. Příběh na sebe plynule nenavazuje, je trhaný a sledujeme různé scény, které jsou protkány dlouhými dialogy. Tyto rozhovory zabírají valnou část knihy a rámují tak celý příběh. Často se z nich dozvídáme informace pro děj zásadní. Někdy je plynulost děje narušována vzpomínkami postav a tím se změní i chápání času – vzpomínky na společný život Dity a Heřmana, na problematické soužití Jiřiny a Oskara nebo na Jáchymovy první krůčky. Není problematické se v jednotlivých časech orientovat.

Máša a Heřman spolu již delší dobu žijí a plánují svatbu, i když to dosud neoznámili Heřmanovým dětem. Heřman to odmítá především kvůli dceři Adéle. Do děje se dostáváme ve chvíli, kdy se má Máša poprvé setkat s nevlastními dětmi. Setkání neproběhne podle Mášiných představ a je narušeno několika pro čtenáře humornými scénami (nabourání auta, průjem z nervozity...). Děti se po návštěvě Máši vrátí ke své matce do vesnického domku. Domek potřebuje rekonstrukci a po havárii vodovodu musí děti žít chvíli u otce a jeho mladé přítelkyně. Máša je nucena sama čelit urážkám od malé Adély i vyznání lásky od Jáchyma, protože Heřman odjíždí na služební cestu. Máša vše bez potíží zvládá, starost o domácnost i o dospívající děti. Jáchym a Adéla neprožívají zrovna šťastné období, protože se jejich otec rozhodl znovu oženit, matka je viditelně labilní a do toho umírá dědeček. Tou dobou Máša zjišťuje, že je těhotná. Budoucím potomkem se pokouší obměkčit rodiče, ale nepodaří se jí to. Máša se rozhodne plánovanou svatbu zrušit, ale ta se stejně koná, i když na jiném místě bez přítomnosti rodičů. Vztahy mezi ní a Heřmanovými dětmi se nezvykle harmonizují.

Prostor

Příběh se odehrává v obvyklých prostředích – byt, vesnický domek, statek. Autorka se příliš nevěnuje popisu prostoru. Ovšem zajímavý je kontrast mezi Heřmanovým luxusním bytem

s ateliérem, který je nebývale moderní a honosný, proti Ditinu domečku po rodičích, který se zdá být nejenom malý, ale také notně opotřebovaný. Podobně je na tom i statek, kam celá rodina přijíždí. V knize není ani zmínka o dobytku nebo polních pracích, všichni jen relaxují a užívají si slunce, dokonce se tu koná svatba ústředního páru. U těchto prostředí si můžeme všimnout přídavku jisté exkluzivity a noblesy. Podobně autorka zachází i s dalšími věcmi, např auty. Máša jezdí v starém žigulíkovi, ale Heřman má nejnovější BMW.

Jazykové prostředky

Autorka využívá hovorového jazyka. Snaží se co nejvíce napodobit hovory skutečných lidí. Dokonce používá i vulgarismy. Zajímavě zvolila i jména hlavních postav. Ale jinak se nic konkrétního vysledovat nedá.

2.6.1.6 *Otcomilky* a červená knihovna

Proti tradičním principům červené knihovny má kniha některá svá specifika, která přímo tomuto žánru neodpovídají, ale také se v mnohém drží těchto principů.

Odlišuje se především v rozrušování popisu kolem milostného vztahu. Autorka nás odvádí od linie hlavního příběhu k dalším postavám nebo jiným vztahovým rovinám. Příběh lásky pro ni není tolik dominantní, jako je tomu v tradiční červené knihovně[100]. Kniha navíc nemá tradiční průběh, s protagonisty se setkáváme až po tom, co se seznámili, a dokonce společně žijí. Sledujeme překonávání prvotních obtíží a „snahu o legalizaci“ vztahu mezi širokým okolím. První setkání hlavních hrdinů sledujeme retrospektivně a pouze ve vzpomínkách.

Podobným způsobem autorka pracuje s vypravěčem. Nemá ustálenou formu a během knihy se jeho podoby různě mění, z typu personálního vypravěče do typu vypravěče reflektora[101]. Autorka odhaluje nitro postav, ale zcela nesymetricky. V některých momentech nám odhalí pouze nezbytnou a na první pohled zjevnou část, ale v jiných nám ukáže celé psychologické pozadí.

To úzce souvisí s pojetím hlavních postav. Postavy se během příběhu mění, sice částečně násilně a náhle, ale změna tam je jasně patrná. Ale touto změnou prochází jen omezené množství postav. Ostatní postavy mají vyhraněný charakter, a to buď kladný (Vendula), či naopak záporný (otec Oskar). Tyto postavy se od počátku drží typu svého jednání, nevybočují z role. Tedy jsou

100 Str. 86-87 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
101 Str. 212-213 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jiloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.

nepsychologické a často typizované, konkrétní příklady jsme zmínili v oddíle Postavy, což je jedno ze schémat zkoumaného žánru[102].

Další princip červené knihovny, kterou autorka využila, je výstavbové schéma příběhu, fabule[103]. Autorka je sice nepoužívá v tradičním pojetí, upravuje je dle potřeb svého díla, ale vysledovat je lze. V tomto příběhu se jedná konkrétně o fabuli společenského vzestupu[104]. Hlavní hrdinka se musí odpoutat od svého otce, naučit se dělat svobodná a tím pádem těžká osobní rozhodnutí, a to bez ohledu na to, jak je k nim staví okolí. Postupem času se z ní stává soběstačná a sebevědomá bytost, která je schopná postarat se nejenom o sebe, ale i o rodinu. Myslíme, že zde autorka také využila principu fabule sociální nerovnosti[105]. Máša a Heřman představují dva rozdílné světy. Máša je mladá a krásná, ale pochází z obyčejného prostředí, naopak její partner je starší a bohatý. Jednoduše řečeno sledujeme polaritu Chudá a Bohatý, ale také Mladá a Starý.

Děj knihy je v souladu se žánrem poměrně nenáročný[106], narušován neočekávanými situacemi. I když je nutné zmínit, že těchto situací není mnoho – Máša se musí sama starat o cizí děti., smrt Ditina otce, těhotenství Máši a neočekávaná svatba ústřední dvojice. Konec knihy a happyend přesně koresponduje se žánrem červené knihovny. Šťastný konec je zde svatba v romantickém prostředí a očekávání společného potomka. Přesně podle požadavků žánru.

Velkou část knihy zabírají dialogy. Tady došlo k odklonu od salonního dialogu, naopak dialogy jsou zbaveny uměleckého nádechu, ovšem stále se v nich objevují klišé a očekávané obraty[107].

Tolik žádané prvky exkluzivity se objevují i v této knize. Zdánlivě obyčejnému prostředí je dáno „něco navíc“, něco co ho odlišuje od šedivého průměru. Tady se skrývá ona přidaná hodnota[108].

Z těchto podrobných rozborů je jasně patrné, že Simona Monyová pracuje s principy červené knihovny, ale v rámci svého autorského stylu, případně pro potřeby konkrétního díla, je upravuje a mění k obrazu svému.

---

102 Str. 86-87 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
103 Str. 96-97 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
104 Tamtéž str. 97
105 Tamtéž str. 96
106 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
107 Tamtéž str. 86
108 Str. 110 In In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

2.6.2 Barbara (Bára) Nesvadbová

„Vyprávět příběhy je největší láskou mého života. Nezastírám, že mnohé z vyprávěného je krystalicky vlastní. Ne ale prožitek.“[109]

2.6.2.1 Medailon autorky[110]

Barbara Nesvadbová je česká spisovatelka a novinářka. Svou tvorbou se zaměřila především na knihy pro ženy, věnuje se románům, ale také fejetonům nebo povídkám, dokonce spolupracovala na vydání povídkové knížky.

Autorka pochází z lékařského prostředí, ale její otec se také věnoval literatuře. Josef Nesvadba (1926-2005)[111] byl významný představitel žánru vědeckofantastické literatury. Barbara Nesvadbová vystudovala Fakultu sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze a v současné době pracuje jako šéfredaktorka nejmenovaného časopisu. Zajímá se o módu, v rámci svých projektů také oblečení navrhuje.

Byla jednou vdaná za Karla Březinu, se kterým má jednu dceru Bibianu. Se svým manželem se po několika letech manželství rozvedla.

Autorka se dlouhodobě věnuje péči o handicapované děti, ale i dospělé. Je zakladatelkou nadačního fondu Be Charity a také patronkou mezinárodního fondu dětí UNICEF. Zapojuje se i do dalších charitních projektů, které pomáhají lidem s tělesným i duševním omezením najít své místo ve společnosti, např. projekt Startujeme.

2.6.2.2 Tvorba

Barbara Nesvadbová je autorkou dvanácti knih. Většina z nich se týká tématu vztahů mezi muži a ženami a jsou určeny pro ženského čtenáře. Především se jedná o trilogii *Řízkaři, Bestiář* a *Život na nečisto.* Tyto tři knihy na sebe volně navazují a jsou spojeny především hlavní postavou novinářkou Karlou. Kniha *Řízkaři* je autorčinou prvotinou, vyšla již v roce 1998, druhé vydání v roce 2007. Autorka na svém webu uvádí, že se prodalo více než 85 000 kusů[112]. Její bezesporu nejúspěšnější knihou je *Bestiář,* který vyšel rok po vydání *Řízkařů,* tedy v roce 1999.

109 Oficiální stránky Barbary Nesvadbové [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://barbaranesvadbova.com/, na této stránce nalezneme krátký medailonek autorky, její soukromý blog, seznam knih a krátké anotace k těmto knihám, včetně nejnovějších vydání

110 Neexistuje ucelená biografie autorky, proto vycházíme z online zdrojů, které jsme vyhodnotili jako relevantní. Oficiální stránky Barbary Nesvadbové [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://barbaranesvadbova.com/, Stránka Albatros media [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://www.albatrosmedia.cz/autori/9176049/barbara-nesvadbova/

111 Oficiální stránky Barbary Nesvadbové [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://barbaranesvadbova.com/,

112 Oficiální stránky Barbary Nesvadbové [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://barbaranesvadbova.com/,

Tohoto románu se mělo údajně prodat více než 118 000 kusů a byl vyhlášen jako jedna z pěti nejvíce půjčovaných knih[113]. Také byl zfilmován. Podobně je na tom kniha *Pohádkář.* Pro ostatní své knihy autorka využívá kratší žánry, píše soubory povídek nebo fejetonů – *Brusinky, Borůvky, Pralinky...* Zatím poslední knihou jsou *Laskonky*, kniha vyšla v roce 2016. A sama autorka konstatuje, že se jedná o *„ krátké texty pro dlouhé večery“*.[114] V dohledné době se plánuje dramatizace knihy.

Autorka se nevěnuje pouze románkové tvorbě, ale napsala také pohádkové knížky. *Tři maminky a tatínek* společně s Alenou Ježkovou a Natálií Kocábovou a *Garpíškoviny aneb Bibi a čtyři kočky,* také je jedním z tvůrců knihy *Recyklované pohádky.* Nejedná se o čistý žánr pohádky, ale spíše o povídky s dětskou tématikou. Kniha *Garpíškoviny aneb Bibi a čtyři kočky* je zcela očividně věnována dceři Bibianě.

2.6.2.3 Analýza tvorby

Autorčino nejoblíbenější a zároveň primární téma jejích knih jsou vztahy mezi ženami a muži. Toto téma rozpracovává ve většině z nich a věnuje mu velkou pozornost, fakticky se věnuje pouze němu. V úvodní trilogii nenacházíme žádné další dějové linie, které by nějak mohly odvádět pozornost od vztahu mezi ústřední mileneckou dvojicí. Ve svých prvních knihách se autorka věnuje pouze hledání velké osudové lásky a událostem s tím spojených. Především první tři knihy, *Řízkaři, Bestiář a Život na nečisto*, jsou zaměřeny na cestu hlavní hrdinky k šťastnému partnerskému životu. Ovšem v žádném případě si nesmíme představit romanticky laděný příběh, ale spíše strastiplnou odyseu s ne moc optimistickým koncem. Ovšem s postupujícím časem se literární tvorba autorky mění. Sice se stále věnuje vztahům, ale také dává prostor jiným tématům, které již nejsou pouhým doplňkem hlavního milostného příběhu, ale tvoří samostatnou dějovou linii. Zaujalo ji také téma postavení ženy. Nesmíme si představit klasické genderové stereotypy, ale spíše zajímavou sondu do života ženy, tzv. zelené vdovy. Zelená vdova je označení pro ženu úspěšného a bohatého muže, který dokáže finančně zabezpečit celou svou rodinu a jeho manželka tak nemusí pracovat. Autorka se zaměřuje na druhou stranu této mince, a to na pocity samoty a izolovanosti těchto žen, jejich neschopnost vzepřít se manželovým přáním a požadavkům, ztrátu zájmů mimo rodinu, a dokonce ztrátu vlastní osobnosti. Toto téma rozpracovává například v knize *Přítelkyně.*

Pro autorku je zjevně důležité téma sexu, které nám představuje ve všech jeho podobách. Nebrání se explicitním popisům. Sex zde většinou není koncipován jako součást láskyplného

113 Oficiální stránky Barbary Nesvadbové [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://barbaranesvadbova.com/,

114 Oficiální stránky Barbary Nesvadbové [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://barbaranesvadbova.com/moje-knihy

souznění mezi protagonisty, tedy jako vrchol milostného vztahu. Ale spíše je používán jako náplast pro hlavní hrdinku, která využívá jeho příjemné fyzické stránky pro utišení své samoty a smutku, pomocí něho se vyrovnává se svými neúspěchy. Zároveň si můžeme všimnout, že když se ženská postava dostane do nepříjemné situace, často ji kompenzuje právě sexem, jakoby nebyla schopná adekvátně reagovat v takovýchto problematických situacích. Ovšem ihned po milování přichází vystřízlivění, které je pro hlavní hrdinku přinejmenším nepříjemné.

Autorka využívá vesměs jednoho typu hlavní hrdinky, dokonce v několika knihách používá jednu konkrétní hrdinku jménem Karla. Karla je úspěšná, blonďatá novinářka, která se pokouší najít životního partnera. V každé knize potkává osudového muže, prožije s ním intenzivní vztah a s jeho následky se vyrovnává po celý zbytek knihy. Přestože se Karla vyskytuje ve více knihách, její život není pojat komplexně. S každou další knihou dostává hlavní hrdinka novou šanci najít skutečnou lásku. Zcela subjektivně máme dojem, že Karla je alter ego autorky Barbary Nesvadbové (což potvrzuje citát autorky výše)[115].

Ženské hrdinky zde mají poměrně komplikované charaktery. Sice neprochází žádným vývojem, ale mají dostatek prostoru k tomu nám ukázat své vnitřní pocity. Situace komentují, hodnotí, zároveň kritizují samy sebe a snaží se najít správnou cestu k řešení problému. Nemůžeme jednoznačně konstatovat, zda jsou kladné nebo záporné. Často jsou záměrně stavěny do emocionálně i morálně vypjatých situací, které nemají správné řešení. Ovšem jejich charakterové vlastnosti mají jen velmi malý vliv na příběh, protože jsou hrdinky značně pasivní. Trpně přijímají rány osudu a jsou pod vlivem silných mužských charakterů. Nedokáží úspěšně vzdorovat těmto mužům a často se ocitají pod jejich vlivem. Je mezi nimi patrný rozpor, přestože navenek působí silně až egoisticky, v jádru jsou to zranitelné bytosti toužící po porozumění a bránící svůj osobní prostor.

U mužských postav nás zarazí, že jsou líčeni poněkud karikaturním způsobem. Působí nereálným dojmem a jsou prototypy určitého charakteru[116]. Je to zřejmě proto, že se tyto mužské postavy vyskytují epizodicky a mají jen omezený prostor se rozvinout. Také je to podpořeno tím, že se od těchto postav neočekávají žádná velká gesta, ale spíše patřičný fyzický projev. Autorka je mistr velkých teatrálních odchodů a návratů hlavních mužských hrdinů.

Děj je v knihách poměrně trhaný a nesourodý, je spojen postavou hlavní hrdinky a jejími životními přehmaty. V podstatě sledujeme pouze události, které mají zásadní vliv na život hlavní hrdinky. Nepodstatné věci autorka vypouští, odehrávají se snad kdesi na pozadí. Děj se zdá

115 Oficiální stránky Barbary Nesvadbové [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://barbaranesvadbova.com/

116 Str. 223-224 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.

roztrhaný a nekompletní, protože jej autorka neustále narušuje proudem vnitřního děje. Hlavní hrdinka reaguje na každou situaci, poznámku, ba dokonce na narážku či náznak. Na jednu větu, ve které se skutečně „něco děje“, nalezneme alespoň deset hodnotících komentářů. Subjektivní vnitřní děj zdaleka převyšuje ten vnější, a to jak kvalitou, tak kvantitou.

Vypravěč je zároveň hlavní hrdinkou, jedná se o personálního vypravěče.[117] Vše sledujeme pouze z jejího úhlu pohledu. Zároveň to znamená, že můžeme nahlédnout i do jejího vnitřního světa a vpouští nás i za hranice příběhu. Ukazuje nám vzpomínky na dětství, na rodiče nebo přátele, které nemají vůbec žádný vliv na popisovaný příběh, ani k němu nemají žádný přímý vztah. To čtenáři pomáhá hlavní hrdinku dobře poznat. Čím víc informací o ní máme, tím komplikovanější a rozporuplnější se jeví.

Ve svých knihách autorka předkládá prostředí, která jsou běžnému člověku vzdálená. Všechna mají ukazovat především horní sociální vrstvy lidí a jejich způsob života. Jsou to snobská a zbohatlická prostředí, která pomáhají dokreslovat omezenost postav, které v něm žijí. Na první pohled spatřujeme skutečně luxusní destinace a přepychový způsob života, ale na ten druhý se zdá, že se v něm hlavní hrdinka dusí a je nucena se přetvařovat. Autorka se zjevně pokouší ukázat odvrácenou stranu bohatství, to co peníze dovedou udělat s člověkem a také necitelnost a nabubřelost, která s nimi přichází.

Na autorce je zajímavé, že se přibližuje spisovné podobě jazyka. Jazyk sice koresponduje s pojetím hlavní hrdinky, především s její inteligencí, ale zároveň to na čtenáře může působit strojeným a nepřirozeným dojmem. Během knihy narazíme na velké množství intertextů[118], především na odkazy k jiným literárním dílům a autorům, ale také narážky na jinou uměleckou tvorbu. Což nám zase pomáhá uvěřit, že hlavní hrdinka je velice inteligentní a znalá žena.

Během čtení si také můžeme všimnout, že autorka nepoužívá familiérních označení svých postav. Postavy se oslovují neutrálními formami jmen, přestože spolu mají úzký citový vztah. To by mohlo souviset s tím, že ženské hrdinky se bojí dávat najevo své skutečné city. Tvoří kolem sebe pevnou ulitu, do které jen nerady vpouští ostatní.

Jak již bylo řečeno, autorka se nedrží striktně románové tvorby, píše i jiné kratší žánry, především povídky a novely. Ovšem zcela subjektivně můžeme říci, že rozdíl je mezi nimi minimální. Co se týká rozsahu, jsou knihy poměrně krátké, mají okolo 100 stran.

Názvy i vnější podoba knih mají různorodou povahu. Autorka a její spolupracovníci tím naznačují vazby na obsah, především vazby na příběh a hlavní postavy. Je zjevné, že si autorka

117 Str. 212 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.

118 Tamtéž str. 64-67

potrpí na atraktivní fotografie na přebalech, což jistě čtenáře naladí na knihu.

2.6.2.4 Barbara Nesvadbová a červená knihovna

Barbara Nesvadbová využívá některé z principů červené knihovny[119], ale zdaleka ne všechny. Její knihy se týkají především lásky a vztahů. Ovšem nesledujeme vývoj pouze jednoho milostného vztahu, ale celou plejádu krátkých poměrů hlavní hrdinky s různými typy mužů. Sice vždy poznáme jednoho muže, kterého nám hlavní hrdinka představí již na začátku knihy a během příběhu se k němu vrací, ale jeho reálné působení je velmi omezené. Zároveň je tento vztah vnímán vždy jako osudový a jedinečný, ale jeho naplnění braní velké množství problémů, které se jeví téměř nepřekonatelné, staví hrdinku do opozice k dětem nebo manželkám mužské postavy. Často tento vztah nedojde naplnění a končí nevyřešený. Což nám značí, že všechny knihy využívají základní téma žánru.[120]

Naproti tomu postava hlavní hrdinky je zcela odlišná od typických hrdinek červené knihovny.[121] Její charakter je nevyhraněný a dosti složitý. Postava je psychologicky prokreslená, tomu pomáhá především její velká citovost a také poměrně chudý děj. Zároveň se jeví značně pasivní, protože je schopná akce jenom ve svém vnitřním světě, navenek je ve vleku událostí, které není schopná sama ovlivnit. To naopak koresponduje s pojetím klasické hrdinky románů pro ženy, kdy protagonistka jedná jen velmi omezeně a spíše nečinně přijímá rány osudu.[122]

Jinak jsou na tom ostatní postavy, které jsou autorkou schematizovány. Především u mužských postav nám autorka představuje celou řadu záporných typů mužů, u kterých často dominuje jedna špatná vlastnost. Tyto postavy jsou nuceny jednat tímto způsobem, v podstatě nemají jinou možnost. Mají tak malý prostor k tomu se projevit, že jejich chování vždy bude schematické. To je podpořeno především personálním vypravěčem, silnou emocionalitou hrdinky a jejím osobním prostorem, ale také poněkud feministickým a nezávislým názorem na partnerské a manželské soužití.

To souvisí se schématem dobrého konce, který je červené knihovně vlastní.[123] Ale Barbara Nesvadbová jej prakticky nevyužívá. Knihy končí neočekávaně a otevřeně. Vztahy jsou ukončeny násilným způsobem v neprospěch jedné ze stran. Zajímavé je, že v tomto případě

119 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
120 Str. 11 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
121 Str. 86-87 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. Str. 111 In In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
122 Str. 48-49 In ŠTELOVÁ, Diana. *„Budu světlem tvých očí" aneb výstavbová schémata a stereotypy tzv. červené knihovny,* bakalářská práce, FF UK v Praze, 2014, vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.
123 Str. 71, 93-95, 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

většinou v neprospěch mužské strany. Děj knihy nevede k očekávanému konci, ale ani k faktickému ukončení knihy.

Děj knihy je redukován na minimum. Je zúžen na vrcholné, místy až teatrální situace, do kterých se hlavní hrdinka dostává. Ovšem skutečnou dějovost najdeme v intimní duševní sféře hlavní hrdinky. Je hnána kupředu svými pocity a náladami, nikoli skutečným dějem. K němu se hrdinka staví na první pohled až chladným způsobem, skutečně reaguje až ve svém vnitřním světě. To naprosto souhlasí s požadavkem červené knihovny na výraznou emocionálnost, kterou vyhledává především ženský čtenář.[124] Vzhledem k omezenosti dějové linie není možné vystopovat výstavbový princip příběhu[125], v tomto torzu děje se fabule ani nedokáže rozvinout.

Autorka se snaží napodobit vysoký umělecký styl, ale nedokáže se vyvarovat milostných klišé a očekávaných obratů, což je zcela s tradicí zkoumaného žánru[126]. I v rozhovorech dokážeme najít patos a laciná klišé, ale často je pronáší muž: „*Musíme se rozejít. Stejně bys to jednou udělala. Jsem starý.*[127]*“* Hlavní hrdinka je nepoužívá, je toho schopná pouze v souvislosti s osudovým mužem románu: *„Co mám dělat? Kam mám jít? Sama před sebou neuteču, to je jasné.“*.[128] (Hlavní hrdinka odchází od své osudové lásky.)

Podobně autorka zachází s prostředím. Sice se inspiruje původním exkluzivním prostředím červené knihovny[129], ale ukazuje nám i jeho zápornou stránku. Především to souvisí s pocity hlavní hrdinky, která se v nich necítí a připadá si nepřirozená, nebo je lidmi, kteří se v něm pohybují, patřičně znechucená.

2.6.2.5 *Bestiář* (1999)

„Bestií se žena nerodí. Bestií se žena stává. A já mám za sebou opravdu kvalitní přípravku.“[130]

Vnější podoba knihy

Kniha je vázána v klasických tvrdých deskách s atraktivním lesklým přebalem. Na přední straně je výrazný ženský obličej s červenou škraboškou a stejně výraznými rty, což na čtenáře působí tajemným a vášnivým dojmem. V této fotografii se mísí nádech tajemna s určitým

124 Tamtéž str. 9
125 Tamtéž str. 96-97
126 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
127 Str. 127 In NESVADBOVÁ, Barbara. *Život nanečisto.* Praha: Motto, 2000.
128 Str. 119 In NESVADBOVÁ, Barbara. *Život nanečisto.* Praha: Motto, 2000.
129 Str. 110 MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
130 Str. 135 In NESVADBOVÁ, Barbara. *Bestiář*. Praha: Motto, 1999.

erotičnem. Ihned nás zaujme název knihy, který je psán velkými písmeny abecedy. Na zadní straně nalezneme fotografii autorky, motto knihy (viz výše), každý řádek v něm je psán jinou barvou a některá slova jsou zvětšena, tato slova mají za úkol čtenáře upoutat. Součástí přebalu je také stručný životopis autorky a upoutávka na její předchozí knihu.

Románek má 135 stran, součástí něho jsou černobílé lechtivé fotografie. Několik stránek na konci je věnováno propagaci dalších publikací nakladatelství MOTTO, ve kterém kniha vyšla.

Název

Název *Bestiář* bezprostředně souvisí s mottem knihy, které jsme již zmínili. Zřejmě má za úkol připravit čtenáře na příběh, ve kterém hlavní hrdinka Karla prožívá různé milostné eskapády a postupem času s přibývajícím věkem a nezdary se naučí zacházet se vztahy po svém. A je to právě ona, kdo nakonec udělá rozhodnutí, které je v jistém smyslu necitlivé vůči všem, které má ráda.

Ale po přečtení nás napadla i další možnost, jak si název vysvětlit. Souvisí s hlavním milostným vztahem Karly a poněkud zvláštního Alexe, jehož chování je místy až deviantní a mnohdy nevíme, co si o něm myslet. A často je on popisován jako bestie, která se pokouší hlavní hrdinku ovládnout. V jistém smyslu si s ní pohrává jako kočka s myší.

Nalezli jsme hned dvě možná vysvětlení názvu, ale spíše se přikláníme k prvnímu z nich související s mottem, protože jej autorka v knize uvádí několikrát a několikrát k němu přímo odkazuje.

Členění textu

Text je členěn na kapitoly. Některé z nich jsou krátké, ale jiné mají i více než deset stran. Každá kapitola má svůj název, který na první pohled souvisí s obsahem kapitoly, někdy označuje osoby, se kterými se setkáme, nebo situace, které hlavní hrdinka prožije nebo které nějakým způsobem ovlivnily její život a které svým osobitým způsobem komentuje, např. *Neočekávané návštěvy zásadně nepřijímám, Nemusím mít každou atrakci, Čestní děvkaři, Pohádkový dědeček, Je ke mně život nespravedlivý?Nebo ho jen neumím žít?*. Autorka všeobecně málo využívá horizontálního členění textu[131], výjimku tvoří značení kapitol.

Kapitoly na sebe časově nenavazují, mnohdy autorka přeskakuje v čase. Vrací se, nebo

131 Str. 182 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.

naopak dodává informace z budoucna. Také obsazení postavami se v kapitolách výrazně mění. Spojujícím prvkem je zde hlavní ženská postava, která se objevuje ve všech kapitolách.

Vypravěč

Barbara Nesvadbová s vypravěčem nijak neexperimentuje. Vypravěč se ztotožňuje s hlavní postavou Karly. Jedná se o ryze personálního vypravěče[132]. Vypravěč mluví v první osobě. Vypravěč i hlavní postava se čtenáři snaží poskytnout co největší množství informací, např. vzpomínky, názory i komentáře.

Postavy

V knize se vyskytuje poměrně velký počet postav, ale jejich působení je mnohdy redukováno na jednu kapitolu. Většinou se jedná o milence hlavní postavy, se kterými prožije noc, případně krátký vztah, a nakonec je bez větších skrupulí opustí. Naopak množství postav, které mají významný vliv na příběh, je omezené. Vlastně jsou pouze dvě : Karla a její přítel Alex. Vliv ostatních postav je výrazně nižší, za všechny lze jmenovat nejlepší přítelkyni hlavní hrdinky Sabinu.

Karla Dostálová je mladá a krásná novinářka. Během knihy sledujeme celou řadu jejích milostných poměrů. Některé z nich ji ovlivnily, jiné naopak přechází až s netečností. Zpočátku hledá osudový vztah, ale postupem času se mění ve sběratelku různých mužů. Výrazným způsobem ji ovlivnil vztah s tajemným Alexem. Alex je jediná osoba, kterému nedokáže dlouho vzdorovat, je v tomto vztahu zcela dominantní. Karla se úplně podřizuje jeho přáním a potřebám, přestože jsou v rozporu s jejími vlastními představami. Po mnoha nepříjemných rozchodech a nečekaných shledáních a vztahových zvratech se Karla rozhodne za Alexe provdat. Bohužel zjišťuje, že sňatek je z jeho strany pouhý kalkul. Nakonec se Karle podaří zvítězit i nad Alexem a definitivně ho opouští. Ovšem nedá se říci, že by se od něho osvobodila. Během vztahu s Alexem zažívá mnoho hraničních situací, které mají vliv na utváření konečného charakteru hlavní hrdinky. Během celého příběhu sledujeme Karliny horší a lepší dny. Můžeme si všimnout jakési sinusoidy dnů, kdy je Karla úspěšná, žádaná žena a novinářka, a dnů, kdy by nejraději nevylezla z postele a uvažuje, zda má cenu si umývat vlasy.

Karla je velice zajímavá osoba, vnitřně je silně emotivní, ale navenek se pokouší zůstat silná. Dominantní roli v jejím životě zaujímají muži. Ve vztahu ji zajímá zpočátku láska, ale nakonec zvítězí sex. Po nevydařeném vztahu s Alexem zcela opouští citovou rovinu vztahů a vrhá se do různých sexuálních dobrodružství. Muže ke svému životu potřebuje, ale právě v tom

132 Tamtéž str. 212

fyzickém slova smyslu. Její myšlení se na této rovině podobá spíše mužům. Sama postava často lituje, že se nenarodila jako muž. Podobným způsobem nahlíží hlavní postava i sama na sebe. Nebere se příliš vážně, všechno své jednání komentuje s jistou mírou nadsázky, až to místy vypadá, že se nemá moc ráda. Naproti tomu v jiných chvílích se dovede úspěšně bránit všem nepřízním osudu a je natolik silná, že dokáže s přehledem zvládnout nepříjemné situace.

Není jednoduché říci, jak se Karla mění, dokonce zda k její změně vůbec dochází. Co je však jisté, Karla je dobře prokreslená a postupně odhalujeme její poměrně složitý charakter. S postupujícími stránkami nám autorka ukazuje víc a víc z prožitků hlavní postavy, vpouští nás dál a dál do jejího nitra. Můžeme mít dojem, že její chování je v jistém smyslu černobílé, ale podle našeho názoru se jedná o charakteristický rys této postavy.

Podstatná část knihy je věnována právě vnitřnímu světu Karly. Ale její změna není na první pohled patrná. V jejím chování nesledujeme nijak výraznou odchylku nebo modifikaci, takže se může zdát, že postava zůstala stejná. Ale podle našeho subjektivního názoru došlo k mírné proměně, tu má na svědomí právě vztah s Alexem. Karla se stala více sarkastickou a rezignovala na lásku. Poté mluví pouze o svých sexuálních zkušenostech a je rozhodnutá brát, co život nabízí.

Alex Dausien je hlavní mužská postava a osudový muž pro Karlu. Jeho postava je velice tajemná a záhadná. Čtenář se o něm dozví jen velmi málo informací. Postava Alexe sama určuje množství informací, které je ochotná o sobě prozradit. Co nás hned na počátku zarazí, je jeho podivné chování, které nám může připadat místy až deviantní. Především nás zarazí jeho sexuální nevyhraněnost a mírně řečeno nestandartní sexuální praktiky. Například nás může zarazit jeho prohlášení, že by si přál být ženou nebo že si přál být knězem či jeho fascinace kostelem a sakrálními budovami.

Velmi jednoduše manipuluje s lidmi okolo, využívá slabostí hlavní hrdinky a celkem jednoduše dosahuje svého cíle. Celá jeho osobnost je dominantní a těžce se vyrovnává s neúspěchem. Bez větší námahy ovlivňuje Karlin život, objevuje se bez varování a zanechává za sebou zmatek a bezmoc. Uvědomuje si, že Karla jej miluje a on této výhody využívá. Ovšem je nutné poznamenat, že Alex nikdy nic neslibuje, nevykrucuje se. Jeho lži jsou na první pohled průhledné, on však nemá potřebu lhát dál nebo se do lží zamotávat. Lže s absolutní jistotou, až uvěří i sama hlavní hrdinka. Jeho chování je nevyzpytatelné, čtenář ani hlavní hrdinka nikdy neví, kdy a kde se Alex objeví, ani jak se bude chovat. V jednu chvíli se s hlavní hrdinkou láskyplně miluje, a ihned poté odchází ke svému homosexuálnímu milenci, Karle se od té doby ani neozve.

Na této postavě je zajímavé, jak málo skutečně jedná, ale zároveň jak velký je její vliv na

děj a hlavní hrdinku. Alex toho moc nenamluví, ale jeho velká gesta dokáží silně působit na jeho partnerku.

Autorka nás nevpouští do Alexova vnitřního světa, vnímáme ho většinou zprostředkovaně a jeho vnitřní svět nám přibližuje Karla. Poznáváme Alexe pomocí vzpomínek a názorů hlavní hrdinky a je možné, že pohled na něho je zkreslený. Také stojí za zmínku, že autorka ukončuje knihu poměrně nečekaně, kdy Karla opouští Alexe den před svatbou, a už nám nezprostředkuje Alexovu reakci. V tomto smyslu se nám jeví tato postava jako neukončená, vlastně ani v závěru nemá moc prostoru se projevit.

Děj

Děj knihy není celistvý ani plynulý. Je narušován vzpomínkami hlavní postavy, jejími názory a připomínkami a také jejími milostnými zážitky. Chvíli prožíváme určitou scénu, třeba i ve více kapitolách, a pak se zničehonic přesuneme časově o půl roku dále.

V podstatě sledujeme příběh vztahu Karly a Alexe, který má být nakonec korunován svatbou. Kniha začíná krátce po seznámení hlavního mileneckého páru. Společně s Karlou prožíváme šťastné i smutné chvíle, které pro ni autorka připravila. Celá kniha je mozaikou setkání a rozchodů ústřední dvojice. Mezi těmito setkáními uběhnou dny, týdny, dokonce i roky. Mají podobný průběh, Alex intenzivně vstoupí do Karlina života, společně prožijí noc (pár dní), nakonec Alex odchází a Karla zažívá obrovské zklamání a jen velmi obtížně se staví na nohy, např. Karla zjišťuje, že má Alex homosexuálního milence. Ve chvíli, kdy si Karla myslí, že tento muž definitivně odešel z jejího života, přichází Alex s nečekanou nabídkou k sňatku. Karla souhlasí a s optimismem a nadšením se vrhne do příprav. Den před svatbou jí zavolá Alexův milenec David, který přichází s obviněním. Tvrdí, že Alex si bere Karlu z vypočítavosti, protože má nemocnou matku a chce jí ještě udělat radost. Karla si uvědomí marnost a prázdnotu a odchází pryč.

Ve chvílích, kde je Karla sama, nám ukazuje svou pestrou sbírku milenců. Zcela subjektivně máme pocit, že nám ukazuje různé typy mužů, avšak ani jeden není obyčejný. Všichni jsou nějakým způsobem zvláštní a její milenecká dobrodružství tak mají zcela nečekanou příchuť. O milencích se toho mnoho nedozvídáme, především se jedná o sexuální scény a věci s tím spojené, např. sex s čerstvým vdovcem, sex s notorickým nevěrníkem, krátký vztah s postarším milovníkem umění …

Prostor

Barbara Nesvadbová je mistr ve výběru a popisu prostředí. Zcela zjevně se inspirovala

novinářským prostředím, kde sama pracuje. Ovšem pro další působení hlavní postavy zvolila atraktivní pražské kavárny, výstavy a hotely, dokonce se několikrát objevuje exotický ostrov, kam jezdí na dovolenou jen dobře situovaní lidé. Všímáme si, že děj se odehrává ve skutečně luxusním prostředí, kterému autorka dává ještě něco navíc. Pokouší se svým čtenářkám poskytnout pocit exkluzivity, neotřelosti a lesku. Tato prostředí mají čtenářku přenést do jiných krajin než je běžný šedivý den. Sama Karla snad neprožije ani jeden obyčejný den, každý den má něco navíc.

Například ihned na počátku knihy odjíždí Karla s Alexem na ostrov, kdesi v Tichomoří, kde mají nejenom domek na pláži a scházejí se s těmi správnými lidmi, ale hned ve vedlejší chatrči bydlí Sean Connery, Agent 007.

Jazykové prostředky

Autorka využívá spisovného jazyka, snaží se působit intelektuálním dojmem. Ovšem píše nesložitě, využívá většinou jednoduchých vět, případně souvětí o dvou větách. Čtenář se nemusí na text příliš soustředit, četba je to nenáročná.

Barbara Nesvadbová se nevyhýbá patosu a milostným frázím. Sice se této stránce příliš nevěnuje, avšak hlavní postava si často tyto fráze připomíná, přestože nejsou explicitně zmíněny. Ale pracuje s nimi po svém.

2.6.2.6 *Bestiář* a červená knihovna

Bestiář a červená knihovna mají společné především líčení složitých peripetií milostného vztahu[133]. A to podle pravidla: čím složitější, tím lepší. Příběh přináší nečekané změny a zvraty, které čtenáře absolutně překvapí, a tím pro něho získává kniha na atraktivitě. Autorka neváhá pustit své postavy až do absurdních situací, které mají zásadní vliv na ústřední vztah. Prakticky ničemu jinému není poskytnut v knize prostor, pouze hlavní příběhové linii. Ostatní Karliny vztahy se odvíjejí jako kulisa. Subjektivně máme dojem, že autorka společně s hlavní postavou hrají o čas, než se opět objeví hlavní hrdina.

Karla velmi subjektivně reaguje na vnější děj. Skutečná dramata se odehrávají ve vnitřním světě hrdinky. Reakce Karly jsou velmi bezprostřední, všechno komentuje a na každou situaci má vlastní názor.

133 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

Příběh se však neodvíjí v souladu s teoretickým pojetím červené knihovny. Výstavbový princip je zde odlišný od tradičních schémat[134]. Výstavba příběhu je poměrně nejednoznačná a neodpovídá žádné z ustálených fabulí. Nejvíce se přibližuje fabuli vzestupu[135], kdy se hrdinka pokouší odrazit se od pomyslného dna a vyrovnat se s velkou ztrátou. Snaží se oprostit od silného Alexova vlivu. Tento problém se neustále cyklicky opakuje a hlavní hrdinka zas a znova selhává. Výjimku tvoří úplný konec knihy, kdy Karla Alexe opustí. Tuto část je možné chápat jako definitivní vítězství a částečně jako onen vzestup.

Pokud se zastavíme u postav, jsou řešeny poměrně zajímavým způsobem. Hlavní postava je výrazně psychologizovaná a prokreslená. Má poměrně složitý charakter a velké množství záporných vlastností, které si nijak nepřipouští, bere je jako součást svého života. Autorka se nám pokouší ukázat zajímavý a bezesporu komplikovaný typ ženy. Naproti tomu Alex se mnohdy chová nevyzpytatelně, ale v jistém smyslu stále stejně. Jeho chování se nemění a má v podstatě záporný charakter. Za každým jeho krásným gestem přijde neočekávaná negativní reakce, snad jakoby postava nedokázala jednat jinak. Jeho charakter je vyhraněný a směřuje spíše k negativní stránce.

Vedlejší postavy tvoří místy až komické panoptikum, sbírku tragikomických figurek se stejně podivnými charaktery. Ale při bližším zkoumání si můžeme všimnout typizovaného chování, se kterým červená knihovna hodně pracuje[136]. Např. Karlin pohádkový dědeček, postarší milenec má typické chování gentlemana. Kladným prototypem nejlepší přítelkyně je zde Sabina.

Co musíme ještě zmínit je exkluzivita a atraktivita prostředí. To se přesně shoduje s původními představami o červené knihovně[137], i když žánr tíhne ke každodenní realitě. Tato kniha se neustále odehrává mezi lepšími lidmi a jejich lepšími životy. Prakticky se nesetkáme s běžným dnem. Tato nudná obyčejná šeď je zde potlačena luxusními podniky, hotely a služebními cestami. Do této kategorie autorka zahrnula také akademické a umělecké prostředí jako jsou přednášky nebo výstavy. A tím souvisejí také témata hovorů postav. Zabývají se filosofickými tématy, probírají umělecké směry nebo závažné etické problémy, např. Kanta, Dalího nebo Shopenauera. Rozhodně si všimneme podobnosti s klasickým salonním dialogem[138]. Prostředí se trochu změnilo, ale princip zůstal stejný.

134 Str. 96-98 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

135 Tamtéž str. 97

136 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

137 Str. 110 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

138 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

Svatba a dítě v této knize nejsou pozitivním vyústěním příběhu ani očekávaným happyendem v souladu se zažitými schématy.[139] Naopak. Místo nadšení a naděje do budoucna přinášejí jen zklamání a obavy. Tato kniha nemá dobrý konec, možná ani konec nemá. Autorka knihu zakončila doslovem o mužích, které hlavní hrdinka potkala, kteří měli vliv na její osobnost a pomáhali jí stát se tím, kým je.

2.6.3 Irena Obermannová

2.6.3.1 Medailon autorky[140]

Irena Obermannová je česká spisovatelka, scénáristka a dramaturgyně. Zaměřuje se především na psaní románů pro ženy, ale pracovala na několika scénářích k televizním seriálům, dokonce vytvořila několik pohádek pro Český rozhlas.

Vystudovala Filmovou a televizní fakultu Akademie múzických umění v Praze obor Dramaturgie a scénáristika. Spolupracovala na různých projektech na několika televizních stanicích, pracovala jako scénáristka nebo dramaturgyně. Svou první knihu vydala až v roce 1996, tedy ve třiceti čtyřech letech.

Je rozvedená. Jejím manželem byl hudebník Daniel Kohout, s nímž má dvě dcery. Starší dcera Rozálie Kohoutová je režisérka, mladší dcera Berenika Kohoutová je herečka a zpěvačka.

V roce 2015 spolupracovala na kampani *Jsme v tom společně* iniciativy HateFree Culture. Tato iniciativa se zabývá problematikou rasové nesnášenlivosti a nenávisti ve společnosti.[141]

2.6.3.2 Tvorba

Irena Obermannová je známá především jako autorka knih pro ženy. Její prvotina *Frekvence Tygra* vyšla již v roce 1996. Ovšem větší pozornost přinesla až další kniha *Deník šílené manželky* (1998), která se těšila poměrně velkému zájmu čtenářek, byla přeložena do několika jazyků a vydána také v zahraničí. Na motivy této knihy byl v roce 2001 natočen stejnojmenný film. Volným pokračováním tohoto románu je dílo *Divnovlásky.* I nadále však toto

139 Str. 71, 93, 172 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

140 Neexistuje ucelená biografie o autorce, proto vycházíme ze zdrojů, které jsme vyhodnotili jako relevantní, Medailonek Ireny Obermannové v knize *Divnovlásky*, Praha, Eroika, 2001, 2.vydání, 184 stran a online zdroje: Stránka Osobnosti.cz [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z http://www.spisovatele.cz/irena-obermannova#cv, Stránka Kosmas [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.kosmas.cz/autor/3998/irena-obermannova/#pos=0

141 Stránka HateFree culture [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.hatefree.cz/o-nas/o-hate-free

téma rozvíjela v knihách, např. *Deník šílené milenky.*[142]

Ovšem do hledáčku médií (především bulvárních) se spisovatelka dostala po vydání *Tajné knihy* (2011), kde autorka popisuje svůj milostný poměr s mužem, který až nápadně připomíná prvního českého prezidenta Václava Havla. Kolem knihy se vyrojila řada spekulací. Lze o ní najít velké množství informací na internetu včetně vyjádření samotné autorky i pana Havla.[143]

Své úspěšné kariéře spisovatelky, autorky knih pro ženy se věnuje dosud. Avšak její poslední kniha se blíží spíše detektivce než romantické literatuře, i když i v ní je zakomponován milostný příběh.[144]

2.6.3.3 Analýza tvorby

Autorka ve svých dílech popisuje především vztahy mezi muži a ženami, věnuje jim převážnou část své tvorby. Ovšem nejedná se o klasické hledání velké lásky, ale sledujeme spíše snahu hlavní hrdinky vrátit se do milostného života po nějaké nepříjemné zkušenosti nebo události. Tyto vztahy nemají klasickou romantickou podobu, ale jsou poznamenány všedním partnerským soužitím, realitou běžného života, ale také osobními přehmaty a kotrmelci. Mnohdy se hrdinka ocitá mezi více muži a má paralelně více vztahů, většinou podle schématu původní muž (manžel) a nový muž, mezi nimiž se rozhoduje. Vztahy s původním mužem jsou mnohdy narušené, ale stále jsou spojeni intimními prožitky, dětmi, ale také majetkem a společenským postavením. V knihách se objevují vzpomínky na jejich první a zároveň jedinečné intimní chvíle, ať už ve smyslu citovém nebo sexuálním. Naopak vztah s novým mužem poskytuje emocionální podporu a nový životní pohled. Hlavní protagonistce se v něm dostává toho, čeho se jí v původním vztahu nedostávalo.

Zároveň je tento poměr konfrontován s dětmi hlavní hrdinky, které se k němu nestaví vždy kladně, a to poměr mezi ústřední mileneckou dvojicí výrazně ovlivňuje. Hlavní hrdinka si uvědomuje, že by mohla přijít o svou rodinu, která je pro ni velmi cenná a nepostradatelná. Proto se v některých dílech rozvíjí další dějová linie, která je založena na mateřské lásce a má výrazný vliv na výstavbu příběhu.

S tím souvisí, že hlavní hrdinka není klasická svobodná kráska, ale spíše se jedná o zralou

142 Medailonek Ireny Obermannové v knize Divnovlásky, Praha, Eroika, 2001, 2.vydání, 184 stran a online zdroje: Stránka Osobnosti.cz [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z http://www.spisovatele.cz/irena-obermannova#cv,

143 Stránka Novinky.cz [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.novinky.cz/zena/styl/355555-irena-obermannova-o-odchazeni-vaclava-havla-neco-vim.html

144 Stránka Novinky.cz [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.novinky.cz/kultura/445187-recenze-spisovatelka-irena-obermannova-presedlala-na-detektivku.html

ženu, která již mnoho prožila, toho dobrého, ale i toho špatného. Vnitřně je velice křehká a nerozhodná, i když se navenek snaží prezentovat silná, v mezních situacích se projevuje její citlivá stránka. Hlavní hrdinka již nevnímá život černobíle, ale chápe jeho komplikovanost a nejednoznačnost. Bohužel v otázkách lásky si je nejistá a připadá si nezkušená. Vnitřně touží po lásce a uznání, ale ani jednoho se jí nedostává. Ačkoliv si přeje jenom obyčejný spokojený život s mužem po svém boku. Můžeme mít dojem, že se obětuje pro dobro své rodiny na úkor vlastního štěstí. Zápasí s pocity viny, pokouší se prosadit v tomto složitém světě a vybojovat si své místo na slunci a zároveň vyrovnat se s nepřízní osudu. Její jednání není vyhraněné, ale přizpůsobuje se novým mezníkům, které s sebou přinášejí nové životní role a příležitosti.

Většinu hrdinek vzájemně spojuje jejich intelekt a zájem o humanitní obory. Hrdinky mají velký všeobecný rozhled, orientují se na poli politiky, literatury nebo jiných uměleckých disciplín. Tento všeobecný přehled autorka očekává také u svých čtenářek, což nemusí být vždy providitelné. Hrdinky jsou také autorkami různých literárních textů, pohybují se v tomto typu prostředí. Pracují jako překladatelky, spisovatelky nebo redaktorky. Zároveň se ve volném čase věnují literární tvorbě, i když „do šuplíku".

Můžeme si všimnout, že hlavní hrdinka se zabývá také tématy, které přesahují lidskou existenci, lidské chápání. Zprostředkovává nám i jiné vjemy než ty, které jsou na první pohled zřejmé. Kniha obsahuje velké množství detailů, které pro ni mají až mystický význam. Ze všechno jmenujeme noci za úplňku, černé kočky, existence skřítků či svátek Hromnic. Je zde patrná inspirace esoterikou, věštěním a snad také zenovými náboženstvími. Tyto postupy mohou na čtenáře působit matoucím dojmem, protože není na první pohled rozlišena skutečná realita (literární fikce) od myšlenek a představ hlavních hrdinek. Zároveň kniha předpokládá čtenářku, která chápe význam těchto symbolů a dovede se v nich orientovat, což nemusí být jednoduchý úkol.

Mužské postavy není snadné generalizovat nebo vzájemně srovnávat. Jsou tvořeni pro potřeby konkrétního díla a mají jiné charakterové vlastnosti. Ovšem v každém díle autorka využívá protikladného typu mužských postav podle vzorce, který jsme zmínili výše. Původní muž má jen velmi málo společného s novým mužem, v tomto smyslu jsou výrazně polarizováni. Zároveň se většinou objevují negativní emoce a vlastnosti spojené s původním partnerem, avšak s novým partnerem je spojeno více pozitivního. Ale nemůžeme říci, že se jedná o ryze kladnou nebo ryze zápornou postavu.

Děj knihy většinou plyne lineárně s postupujícím příběhem. Může být narušen vzpomínkami hlavních postav, které podporují hlavní dějovou linku. Na čtenáře to působí přirozeným dojmem a není složité se v časech orientovat.

Autorka píše ve třetí osobě, v tzv. er-formě. Vypravěč není totožný se žádnou z postav, přesto zná a chápe pocity hlavní hrdinky. Vpouští nás do osobního světa hlavní hrdinky a nazírá na skutečnost jejíma očima. Je zde silně patrný rozdíl mezi postavou, která mluví a tím, kdo se na příběh dívá. Dle těchto znaků se jedná o vypravěče reflektora[145].

Pojetí prostředí souhlasí s koncepcí hlavní hrdinky jako intelektuálky, která se orientuje v širokém spektru oborů. A je nám představen podobně komplikovaný systém prostorů, dle potřeb jednotlivého díla. Ovšem jsou místa, která mají pro hlavní hrdinku symbolický až idylický význam[146], např. chalupa v Kytlici, která se objevuje ve více knihách. Je oázou klidu a zázemím, které hrdinka potřebuje. Zároveň se v nich oprošťuje od nepříjemných událostí a může nerušeně žít. Jakmile hrdinka přijíždí na chalupu, problémy se umenšují, zřetelně vidíme ostrou hranici mezi tímto místem a ostatním prostorem.[147]

I jazykové prostředky se váží na představu „chytré“ hrdinky. Nalezneme velké množství termínů z různých oborů nebo citátů, narážek, které hlavní hrdinka parafrázuje a dokresluje jimi situace v díle[148]. Jako součást autorského stylu by se dalo chápat to, že Irena Obermannová své romány doplňuje o básně, které sama píše. Tyto básně se pak stávají nedílnou součástí knihy a mají v ní své pevné místo. Za zmínku jistě stojí, že autorka připouští narážky na svou osobu. V knihách nacházíme odkazy přímo k její osobě, např. hlavní hrdinka chodila na stejné gymnázium jako autorka a od vidění se znaly (*Láska).* To na nás působí dojmem, že autorka má velmi intimní vztah ke svým knihám.[149]

U nejmladších titulů si můžeme všimnout, že je používáno velmi líbivých přebalů. Jsou na nich fotografie známého českého umělce Jana Saudka, které očividně vytvořili právě pro konkrétní knihu, váží se na její obsah. Subjektivně to na nás působí, že je zvýšena atraktivita pro čtenáře a také prestiž titulu pro potencionálního kupujícího. Přebaly knih se také měnily vzhledem k nakladatelství, které je vydávalo, proto jsou mezi nimi tolik výrazné rozdíly ve vnějším pojetí.

U názvů není patrná žádná jednoznačná tendence. Názvy se váží na obsah, ale poměrně různorodě.

145 Str. 213 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.
146 Tamtéž str. 232
147 Tamtéž str. 234
148 Tamtéž str. 64-68
149 Tamtéž str. 79-90

2.6.3.4 Irena Obermannová a červená knihovna

Irena Obermannová využívá některých z principů červené knihovny[150] a nikterak se tomu nebrání[151]. Ve svých knihách se zabývá tématy spojenými s láskou a vztahy. Ovšem nejedná se o klasické hledání osudové lásky a s tím spojená témata. Hlavní hrdinka se ocitá na hranici více vztahů, mezi kterými je nucena volit. S oběma mužskými konkurenty se setkáváme záhy po začátku knihy. Fakticky ve chvíli, kdy hlavní hrdinka potkává nového muže. Její cesta za naplněním vztahu je mnohem komplikovanější než by se mohlo na první pohled zdát. Autorka se ovšem drží typizovaných motivů v příběhu, častý je milostný trojúhelník.

Pojetí hlavní hrdinky je odlišné od hrdinek, které známe z původního pojetí červené knihovny.[152] Jak již bylo řečeno, hrdinky již nejsou mladé, naivní a hledající dokonalého muže, ale chtějí najít člověka, se kterým mohou snášet dobré i zlé. Irena Obermannová prezentuje typ zralé ženy, která mnoho vložila do svého manželství, ale jen málo se jí vrátilo zpět. Ovšem to neznamená, že nerespektuje nedotknutelnost manželství, naopak je pro ni velmi důležité a nezapomíná. V tom je velmi podobná romantickým hrdinkám., v jistém smyslu to můžeme považovat za snahu autorky kultivovat čtenářku.[153] Uznává manželství a bere je jako závazné, nechce být nevěrná. Ale její touha po porozumění a lásce je silnější. V tomto smyslu má hlavní postava velmi prokreslený charakter, nejedná typizovaně. Svým chováním se přibližuje běžné ženě, která má jisté životní zkušenosti a nevnímá život plošně. Také si můžeme všimnout, že hrdinka je poměrně pasivní, není hybatelem děje. Může to být způsobeno tím, že se hrdinka nedokáže rozhodnout a z její situace nevede správné východisko. Skutečné emoční bouře se odehrává v jejím vnitřním světě, ale zvenku musí zachovávat klid. Výjimku tvoří vypjaté scény, které obvykle vedou ke konečnému rozuzlení, tehdy je hrdinka schopná akce.

Ani u mužských postav nelze jednostranně popsat jejich charakter. Nejsou ryze kladné, ani ryze záporné. I záporná postava má své lepší chvíle, ale i kladná postava může hlavní hrdince ublížit, což je posun oproti tradičnímu schématu žánru.[154] Ale je pravdou, že původní muž tíhne k zápornému typu postavy, nový muž zase k opačnému pólu. Obě postavy častěji jednají předepsaným způsobem, tedy v jistém smyslu typizovaní jsou, ovšem ne tak výrazně, jak je pro tento žánr typické. [155]

Děj knihy plyne lineárně, autorka nijak neexperimentuje s jeho pojetím. Je protkám hraničními situacemi, do kterých se hlavní hrdinka dostává a je nucena se s nimi vypořádat. Jsme

150 Str. 86-87 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
151 In OBERMANNOVÁ, Irena. *Divnovlásky*. Praha: Eroika, 1999.
152 Str. 111 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
153 Tamtéž str. 25, 86
154 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
155 Tamtéž str. 86

svědky neočekávané události a její intimní reflexe hlavní hrdinkou, což v podstatě odpovídá teorii, že červená knihovna je žánrem emočního dění[156]. Vzhledem k tomu, že je děj redukován jen na hraniční situace a následován okamžitou a náročnou reflexí hlavní hrdinky, je komplikované vysledovat výstavbový princip příběhu. Výstavbové principy jsou pouze naznačeny či použity pouze částečně a dokáže je vysledovat jen velmi všímavý čtenář.

V rámci celé tvorby nelze jednoznačně určit, zda se autorka drží schématu dobrého konce, který je pro červenou knihovnu téměř dominantní[157]. Využívá ho různým způsobem, upravuje ho podle potřeby konkrétního příběhu. V některých knihách se ho striktně drží, např. v románku *Láska* příběh končí opětovným setkáním ústředního páru, naproti tomu jiné knihy končí absolutním rozchodem ústředního mileneckého páru.

Autorka používá vhodný typ vypravěče, který jí umožňuje komplexně popisovat vnější dění, ale zároveň se dostává do nitra hlavní postavy a zprostředkovává nám její pocity, což je pro červenou knihovnu stěžejní[158].

Autorčin jazyk tíhne k vysokému stylu, používá barvité rozvíjení pomocí přívlastků a metafor, tomu také pomáhají básně a texty, kterými prokládá své romány. Také si všimneme velkého množství intertextů, odkazy na citáty o lásce a partnerství. Zároveň Irena Obermannová používá velké množství konvencionalizovaných frází, které se v tomto žánru očekávají[159] a dokreslují emocionálně laděnou atmosféru. Jazykové prostředky jsou voleny velice citlivě s ohledem na čtenářku a také s ohledem na relaxační funkci tohoto druhu knih. Metafory mají jasnou motivaci, případně jsou autorkou vysvětleny, rozhodně nemají zbytečně zatěžovat čtenářku.

Prostředí v knihách jsou různorodá. A nelze přímo konstatovat, že by autorka využívala pouze každodenních prostředí, ke kterým má sledovaný žánr blíže[160], ale všímáme si i ojedinělých prostorů, např. japonská zahrada, které mají na čtenářku udělat dojem něčeho zvláštního.

156 Str. 112 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
157 Tamtéž str. 25, 71, 93, 172
158 Tamtéž str. 103, 112
159 Tamtéž str. 27, 85
160 Tamtéž str. 110

2.6.3.5 *Tajná kniha* (2011)

Fiktivní deník jednoho blíže neurčeného roku od Hromnic do Hromnic

„A existoval jsi vůbec někdy...?

Třeba jsem si tě vymyslela.“[161]

Vnější podoba knihy

Kniha je vázána v klasických tvrdých deskách s atraktivním přebalem. Na titulní straně nalezneme fotografii Jana Saudka, která zapadá do osobitého stylu fotografa. Dochází zde ke spojení věcí a dojmů, které jsou na první pohled neslučitelné, zároveň vyvolávají silné emocionální pocity v pozorovateli. Výrazný je kontrast mezi starou stěnou domu a mladou čekající ženou. Osobně máme dojem, že je zde odkaz na nesouměrné plynutí času. Ve chvílích kdy je hlavní hrdinka se svým milencem čas přímo pádí, naopak čekání na telefon je nekonečné. Přímý odkaz na knihu nalezneme přímo v titulní fotografii, kdy na stěně vidíme opakující se nápis AZLÝPRYČAZLÝPRYČ, kterým hlavní hrdinka ukončuje telefonát s mužským protagonistou a zároveň se jedná o intertext[162], konec modlitby.

Ze zadní strany přebalu můžeme najít krátkou anotaci a ukázku z knihy. Součástí anotace je zároveň i motto celé knihy: *„Jaké větší nakopnutí bys potřebovala, abys zjistila, že tvůj život není v pořádku.“*[163] Motto knihy se patrně vztahuje k tomu, že hlavní hrdinka mění své životní priority a také svůj partnerský život, když poznává hlavního mužského protagonistu. Motto není nijak výrazně odděleno ani zvýrazněno, všimne si ho jen skutečně vnímavá čtenářka.

Kniha má 250 stran menšího formátu, několik posledních stran je věnováno reklamě nakladatelství.

Název

Název *Tajná kniha* mnoho napovídá o knize samotné. Kniha se bezprostředně týká tajemství, konkrétně utajeného mileneckého vztahu mezi hlavními hrdiny. Hlavní hrdinka se s ním nemůže nikomu svěřit, proto si začíná psát deník. Kniha je klíčem k tajemství, které neměl nikdo vědět a také kterou neměl nikdo nikdy číst. Což se nám jeví přinejmenším paradoxní. V tomto smyslu je název oxymorónem[164].

161 In OBERMANNOVÁ, Irena. *Tajná kniha*. Praha: Motto, 2011.
162 Str. 64-68 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.
163 In OBERMANNOVÁ, Irena. *Tajná kniha*. Praha: Motto, 2011.
164 Tamtéž str. 154

Členění textu

Kniha je psána formou deníku, dle této formy se také vnitřně člení na jednotlivé denní záznamy. Členění souvisí s podtitulem, kniha se odehrává po období jednoho roku od svátku Hromnic po další Hromnice. Zároveň má členění textu vliv na větší sdílení intimity mezi hlavní hrdinkou a čtenářkou knihy. Je tím výrazně podpořen dojem, že čtenářka a hlavní hrdinka spolu mohou sdílet velké tajemství *Tajné knihy.*

Zároveň je výrazně textově oddělen vnější děj a vnitřní děj, který obsahuje pocity a názory hlavní hrdinky. Vnitřní děj je psán kurzívou.

Vypravěč

Autorka využívá ryze personálního vypravěče[165], který se ztotožňuje s hlavní hrdinkou. Ke čtenáři promlouvá v první osobě. Čtenář se dozvídá a prožívá všechno podobně jako ona. Tento typ vypravěče není pro autorku typický, ve většině svých knih používá typ vypravěče reflektora[166]. Zřejmě bylo záměrem autorky vyvolat dojem, že vypravěč, hlavní hrdinka a ona sama jsou jedním. To zároveň podporuje představu, že se jedná o autobiografii, kde dochází k největšímu sblížení mezi skutečností a literární fikcí[167].

Postavy

V knize vystupuje menší množství postav. Postavy jsou specifické tím, že jejich jména jsou skryta v zajímavých pseudonymech, které je jistým způsobem charakterizují většinou ve vztahu k hlavní ženské postavě. Především mluvíme o důležitých osobách pro hlavní hrdinku, nepodstatné a epizodické postavy mají skutečná jména. Tato forma pojmenování pomáhá udržovat jisté napětí a tajemnost, což je zjevně účelem této knihy.

U většiny postav se nedá popsat jejich charakter, protože se v knize vyskytují jen omezeně a také protože vše sledujeme z perspektivy hlavní hrdinky, která reflektuje pouze své pocity, případně zprostředkovává pocity a emoce mužského hrdiny.

Hlavní hrdinka se nazývá **Nejkrásnější česká spisovatelka.** Jedná se o zralou padesátiletou ženu, která se živí jako spisovatelka a redaktorka na volné noze. Je velmi inteligentní, světaznalá a pohybuje se v uměleckém prostředí. Má dvě dcery **Starší dceru** a **Mladší dceru**, obě se pohybují také v těchto společenských kruzích.

Během knihy sledujeme její milenecký vztah s hlavním mužským hrdinou, který si hrdinku absolutně podmaňuje, a to od první chvíle kdy se vzájemně poznávají. Podléhá

165 Tamtéž str. 212
166 Tamtéž str. 213
167 Tamtéž str. 50-54

především osobitému kouzlu, charizmatu svého partnera, zároveň ji očarují jeho vědomosti, zkušenosti, ale i náhled na život. Od první chvíle se zcela podřídí tomuto vztahu, částečně přehodnocuje svůj život a dává mu nový směr a smysl. Jejich láska není založena na klasickém fyzickém kontaktu, ale spíše na citovém souznění. Postavy si vzájemně poskytují oporu a útočiště před okolním světem.

Zároveň se u hlavní hrdinky objeví silné pouto k tomuto muži, které se zdá poněkud rozporuplné. Není si jistá, zda chce být milenkou, partnerkou, přítelkyní nebo opatrovatelkou Největšího Čecha. Její city nejsou pouze milostné, zároveň se snaží tohoto muže ochránit před nástrahami vnějšího světa a omezeními, které přináší jeho postavení. Hlavní hrdinka si uvědomuje, že Největší Čech má pro společnost zásadní, symbolický význam a vzhledem k němu jí nebude nikdy zcela patřit. Také si uvědomuje nejednoznačnost citů, které k ní Největší Čech chová.

Podobně rozporuplná se nám jeví i samotná hlavní hrdinka. Není si jistá vlastními schopnostmi a dovednostmi, dokonce ani svými pocity. Zároveň se nedokáže rozhodnout mezi dvěma muži, mezi postavou Největšího Čecha a postavou, která se jmenuje Můj Milý. Není schopná činit velká a důležitá rozhodnutí, často nečinně přijímá vůli ostatních a nechává sebou vědomě manipulovat. Věří v nadpřirozeno a na osud, dokonce chodí ke kartářce, která jí pomáhá se s těmito nepříjemnými chvilkami vyrovnat.

Hlavní hrdinka se často zabývá svými pocity z více úhlů. Téměř každou událost si v sobě přehrává a komentuje. Jedině ve svém vlastním světe se zdá být opravdu sama sebou. Intenzivně prožívá všechna tajná i veřejná setkání s Největším Čechem, proto se rozhodla napsat *Tajnou knihu,* která by měla být *„společným potomkem“* jejich vztahu.

O postavě **Největšího Čecha** se toho mnoho nedozvídáme, v jistém smyslu je tajemná a nepředvídatelná. Jedná se o staršího spisovatele a intelektuála, který má výsadní společenské postavení. Představuje určitý symbol, který je pro ostatní důležitý. Běžní lidé k němu chovají velké sympatie, zároveň se těší nebývalé úctě a obdivu. Mnoho toho v životě dokázal a lidé jsou mu za to vděční. Často se o něm vyjadřují jako o ikoně.

Tento mediální humbuk kolem ho poměrně unavuje a působí na něj negativně, proto utíká k Nejkrásnější české spisovatelce, kde se může ukrýt před vnějším světem. Na první pohled není zřejmé, jaké city chová k hlavní hrdince, vztah není vyhraněný. Pohybuje se na hranici mezi pevným přátelstvím a láskou. Máme dojem, že ke konci knihy je vztah spíše láskyplný. Přiznává, že mu je s hlavní hrdinou *„dobře“*, což jsou největší emoce, které za celou knihu projeví. Zároveň se nedozvídáme, zda záměrně nekontaktuje hlavní hrdinku, a nebo je skutečně tolik pracovně vytížen, či se bojí prozrazení tohoto zakázaného vztahu.

Poslední vrchol milostného trojúhelníku tvoří postava, která se nazývá **Můj Milý**. Jedná se o dlouhodobého milence Nejkrásnější české spisovatelky. Zjevně je ženatý a paralelně žije dva milostné životy, které od sebe striktně odděluje. Je vypočítavý, majetnický a místy až chladný. Působí na nás jako tvrdý a neústupný podnikatel, který ví, co chce a ví, jak toho dosáhnout. Jako jediný z hlavních postav má sklony k typizovanému způsobu chování. Jeví se spíše jako negativní postava. Často hlavní hrdinku shazuje a poukazuje na její neúspěchy. Zároveň jí vytyčil přesné hranice, které je nucena respektovat. Zatímco on sobecky zasahuje do života hlavní postavy, jí tato výsada není umožněna. Když zjistí, že hrdinka má další milostný vztah, začíná žárlit a chorobně vyčítat, přestože on se chová stejným způsobem. Jeho vztah s hlavní hrdinkou se hroutí.

Ovšem je nutné poznamenat, že je protiváhou Největšího Čecha. Poskytuje hrdince především fyzické potěšení a je skutečně reprezentativním partnerem, Největší Čech je spíše intelektuálním hrdinou a poskytuje spíše duševní souznění a obohacení.

Za vedlejší postavy bychom rádi zmínili **Jeronýma**, který je osobním asistentem Největšího Čecha. Zmiňujeme ho, protože je literárním prototypem, v podstatě se jedná o typ oddaného sluhy. Dělá, co se od něho čeká, na nic se neptá a hlavně nikomu nic neprozradí. Je jakýmsi zprostředkovatelem tajné lásky hlavních hrdinů.

Děj

Děj knihy se odehrává během jednoho roku, plyne lineárně. Autorka se málokdy vrací ve vzpomínkách nebo odkazuje k budoucnosti. Zajímavé je především ukončení knihy. Sama hlavní hrdinka konstatuje, že kniha má otevřený konec, „*protože tajemství přece nemá konec“*[168]. Čtenáři to dává naději, že vztah hlavní hrdinky a Největšího Čecha dál úspěšně pokračuje, zároveň to poskytuje prostor pro fantazii.

Ovšem kniha jeden logický a zároveň tajemný konec má. Hlavní hrdinka od své Osobní Čarodějnice ví, že se něco zásadního stane právě na Hromnice. Pod tlakem této okolnosti se rozhodne knihu ukončit právě v tento okamžik. To celou knihu rozšiřuje o další tajemnou dimenzi, o jakýsi vyšší princip.

Během knihy sledujeme rok života hlavní hrdinky. Hlavní hrdinka je s ním poměrně spokojená, dokud nedojde k jejímu osudovému setkání s Největším Čechem. Ihned se do něho zamiluje a prožívá s ním tajný a intenzivní vztah. Zásadně se odlišují situace, kdy je hrdinka se svým milencem a kdy bez něho nebo kdy se spolu pohybují na veřejnosti. Kniha je vlastně mozaikou různých setkání hlavních hrdinů a událostí, které provázejí tento milenecký poměr.

168 In OBERMANNOVÁ, Irena. *Tajná kniha*. Praha: Motto, 2011.

Hlavní hrdinka se musí během ní vypořádat s tímto vztahem, kdy si není jistá jeho naplněním, ale také s osobní přirozenou touhou svěřit se. Právě z tohoto důvodu začala psát tento zajímavý deník, do kterého se rozhodla zaznamenat všechno, co poznamenalo toto partnerství.

Prostor

Nejkrásnější česká spisovatelka se pohybuje v prostředí, které odpovídá jejímu společenskému postavení. Sledujeme umělecký, intelektuální, místy až bohémský způsob života. Autorka popisuje vernisáže, divadelní představení, premiéry filmů.

Tato prostředí jsou v jistém smyslu exkluzivní, protože ukazují zajímavé a atraktivní události, které mohou čtenářku odvést od běžných životních situací. Autorka předestírá životy lidí, kteří ve svém oboru něco znamenají a jsou úspěšní. Zároveň ukazuje i negativní stránku těchto věcí, která vyvstává z neupřímnosti a přetvářky a také konkurenčního boje.

Zajímavé se jeví kontrasty mezi těmito krásnými veřejnými prostorami a prostředím, které poskytuje ústřednímu páru jistou míru soukromí a intimity, přestože nepůsobí na první pohled atraktivně, např. hospoda s politými stolky.

Jazykové prostředky

Autorka používá obyčejný jazyk s prvky obecné češtiny, který obsahuje velké množství intertextů[169] navazujících na jiná umělecká a literární díla nebo citáty slavných osobností. To zvyšuje míru náročnosti a intelektuálnosti jazyka, ovšem jinak používá velmi krátké jednoduché věty. Často opakuje ustálené fráze, především na konci telefonátu nebo schůzky: *„Pánbůh s námi! A zlý pryč!“,* což je ukončení katolické modlitby. Partneři patrně věří v mystickou sílu této modlitby a snaží se uchránit svůj vztah od zlého, možná dokonce od nepřátelského vnějšího světa. Zároveň se nevyhýbá milostnému patosu a klišé: *„Moje duše musí být šílená.*[170]*“*

Autorka zajímavě pojmenovává věci a osoby, které mají pro hlavní hrdinku zvláštní význam. V jednom případě se pokouší zatmívat jejich skutečný význam, např. jména postav, v druhém případě zdůrazňuje jedinečnost těchto jevů, např. Osudové, jsou šaty, ve kterých poznala Největšího Čecha.

169 Str. 64-68 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jiloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007.

170 In OBERMANNOVÁ, Irena. *Tajná kniha*. Praha: Motto, 2011.

2.6.3.6 *Tajná kniha* a červená knihovna

Tajná kniha se našemu sledovanému žánru přibližuje především ústředním tématem[171], a to sledováním milostného poměru mezi hlavními protagonisty. Zároveň forma tohoto vztahu je silně typizovaná, jedná se motivy lásky na první pohled, osudové lásky, tajného vztahu a zároveň milostného trojúhelníku.[172] Už jen z tohoto popisu je zřejmé, že vztah je patřičně komplikovaný, přesně podle požadavků cílových čtenářek[173]. Zároveň je věnována pozornost pouze jemu a nesledujeme žádné další dějové linie, které by nějak narušovaly plynutí primárního příběhu. Zajímavá je zde problematika sexu. Sex je nedílnou součástí příběhu, ale autorka jeho pojetí výrazně zjemňuje. Používá pojmenování *„Tramtará"*, kterým odvádí pozornost čtenáře od fyzické stránky aktu. Ale zároveň ukazuje, že splynutí hlavních hrdinů je spíše citového rázu, zcela v souladu s principy tradičního pojetí červené knihovny[174].

Na první pohled není zřetelný výstavbový princip, který je pro červenou knihovnu žádoucí[175]. Ovšem po podrobné analýze si myslíme, že příběh by mohl být vystavěn na fabuli nelásky[176]. Hlavní protagonisté se osobně seznámí sice (až) na počátku knihy, přestože je jasné, že i před tím o sobě vzájemně věděli. Tedy až do prvního osobního setkání k sobě chovali neutrální city, které okamžitě přerostly ve vážnější. Zároveň s tím jsme si v příběhu všimli prvků, které jsou typické pro sociální fabuli[177]. Milenci zcela zjevně žijí v jiné společenské vrstvě. Rozdíl pramení z výsadního postavení mužského hrdiny, proto se vztah potýká s odsudky a negativními reakcemi ostatních lidí. Zároveň je zde patrný věkový rozdíl mezi mužem a ženou.

Příběh zde nemá jasně patrný konec, který by čtenářka předpokládala. Očekává konec, ke kterému vede řada vyhrocených situací, které s postupujícím dějem gradují a získávají na intenzitě.[178] Ovšem zde tomu tak není, kniha má zcela jiný typ zakončení, který vychází z víry hlavní hrdinky v nadpřirozeno a osud.

Velký prostor je poskytnut citové stránce hlavní hrdinky. Především tomu pomáhá deníková forma knihy, výrazné členění textu, ale také volba jazykových prostředků. Hrdinka je emocionálně založená. Velká část z děje na ni vnitřně působí a spouští v ní další a další pocity. Jedná se o komplikovanou osobnost, má zobrazovat zralou ženu s velkými životními zkušenostmi, která věří na lásku v každém věku.

---

171 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
172 Str. 93 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
173 Tamtéž str. 96
174 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.
175 Str. 96-97 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
176 Tamtéž str. 97
177 Tamtéž str. 96
178 Tamtéž str. 25, 71, 93

Typizované postavy se v knize téměř nevyskytují, protože tu působí omezené množství postav a jen velmi málo z nich skutečně jedná. Výjimkou by mohl být Můj Milý, který působí jako klasická záporná postava, zároveň má paradoxní charakter žárlivého nevěrníka.

Autorka umně napodobuje styl vysoké literatury, což je podpořeno volbou jazykových prostředků, ale také velkým množstvím intertextů. A to se pokouší také původní červená knihovna[179].

179 Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

3 Výzkumná část

V této kapitole se představíme výsledky literárněsociologického čtenářského výzkumu. Výzkum jsme prováděli ve dvou částech. První, *kvantitativní,* část je provedena skrze široce pojaté dotazníkové šetření a je zaměřena čistě na žánr červené knihovny, na jeho principy výstavby a prvky, které tento žánr konstituují. Výzkum je opřen o poznatky, které jsme nastínili v teoretické části. Cílem výzkumu je vysledovat oblibu tohoto žánru u žen, důvody, proč si takovéto knihy vybírají a jaká od nich mají očekávání. U oblíbenosti se zaměříme na dominantní důvody, proč se jim tyto knihy líbí a které z konstituujících prvků jsou pro ně nejdůležitější.

Druhá, *kvalitativní,* část výzkumu má zcela jiný charakter. Jedná se o úzce profilovaný výzkum na úzkém vzorku respondentů rekrutovaných z respondentů první části, který bude sledovat práci konkrétního čtenáře s konkrétním dílem, jeho čtenářský zážitek a individuální recepci díla. Jedná se přitom o texty, které jsme z pozice literární vědy rozebrali v teoretické části. Budeme tedy sledovat, jak dané dílo působilo na daného čtenáře, co respondent považoval za stěžejní prvky díla, zda identifikoval nějaké žánrové stereotypy a jak na něj tyto stereotypy působily. Zároveň se zaměříme na reflexi čtenářského zážitku.

3.1 Kvantitativní část

3.1.1 Zásady kvantitativního výzkumu

Při designování následujícího výzkumu budeme vycházet ze zásad sociologického výzkumu, jak je formuloval český sociolog Jan Hendl ve své práci *Kvalitativní výzkum, Základní teorie, metody a aplikace* (2016), která je považována za základní oborovou příručku stanovující metodologický základ kvalitativního a kvantitativního sociologického výzkumu.

Při kvantitativním výzkumu se využívá především náhodných výběrů, experimentů a cíleného sbírání informací pomocí dotazníků nebo standardizovaných testů. Obvyklými metodami kvantitativního výzkumu jsou statistické šetření (např. pomocí dotazníku), experiment, oficiální statistiky, strukturované pozorování a obsahová analýza. Stanovujeme určité metody sběru a následně získaná data vyhodnocujeme pomocí statistických metod. Tyto statistické metody jsou nejčastěji číselné, doprovázené dalším materiálem, případně grafickými organizéry. Základem pro tento typ výzkumu je hypotéza, ze které vyvozujeme systém znaků (škálu otázek), ten je později předložen zvolenému vzorku respondentů.

Aby byl kvantitativní výzkum proveden správně, aby bylo možné jeho závěry uznat jako směrodatné, musí být výzkum validní, spolehlivý (reliabilní) a ověřitelný (verifikovatelný). Princip validity je dodržen, pokud výzkum měří skutečně to, co měřit má. Spojený s ním je

princip reliability, kdy zjišťujeme, s jakou přesností a spolehlivostí výzkum danou věc měří. Někteří odborníci do této části zařazují také požadavek objektivity. Verifikace je posledním krokem ve výzkumu.

Obvykle má kvantitativní výzkum buď podobu experimentální, nebo neexperimentální. Jsou rozděleny podle toho, zda výzkumník mění situaci a její podmínky během zkoumání.

Výhodou tohoto typu výzkumu je poměrně jednoduchá dostupnost vzorku respondentů, dostupnost a množství získaných dat. Velmi jednoduše lze zkoumat velké skupiny populace, získáme poměrně přesné, jednoduše publikovatelné výsledky, které je možné poměrně snadno analyzovat a vyhodnotit. Nevýhodné je naopak to, že výzkumník má pouze omezené množství dat a může tak opomenout fenomény, protože se soustředí jen na zjevnou skutečnost. (Hendl, str. 42-43)[180]

3.1.2 Celková charakteristika a metodika

Data v této části jsou ze statistického šetření kvantitativního, které probíhalo pomocí dotazníku. Dotazníky jsou vyplňovány anonymně bez přítomnosti tazatele. Dotazník byl dostupný buď v klasické (fyzické, textové) podobě, nebo byl vyplňován na internetu pomocí serveru vyplnto.cz. Dotazník se zaměřoval pouze na ženy, pro které je dominantně červené knihovna určena. Tyto ženy musely být starší 20 let, horní hranice nebyla stanovena.

Před samotným výzkumem proběhla pilotáž[181], podle které byl následující výzkumný dotazník upraven. Oproti pilotáži došlo k přidání kategorie věku a vzdělání, které mají pomoci dokreslit klasickou příjemkyni červené knihovny. Dotazník obsahuje matici otázek, u některých otázek byly odpovědi uzavřené s pevnou nabídkou možností, u jiných byl prostor pro vlastní odpověď, tedy byly otevřené. U některých otázek byla k dispozici hodnotící škála, s hodnotami 1 (nejméně důležité) až 5 (nejvíce důležité). U některých otázek s otevřenými možnostmi odpovědí (např. otázka 3) respondentky uváděly tři možnosti. Šetření probíhalo během první poloviny roku 2016. Celkem se ho účastnilo 152 respondentek.

Definice pojmů užitých ve výzkumu:
Dotazníkové termíny:

- čtenář – člověk, který přečte více než 1 knihu ročně
- nečtenář – člověk, který přečte méně než 1 knihu ročně
- pravidelně – čtení alespoň třikrát týdně
- často – čtení alespoň jednou týdně

[180] HENDL Jan, Kvalitativní výzkum, Základní teorie, metody a aplikace, 4. vydání, Portál, Praha, 2016, 440 stran
[181] Pilotáž proběhla za účasti 20 respondentek, které vyplnily dotazník elektronickou formou.

- málo – čtení alespoň jednou měsíčně

Užité literárněteoretické termíny:

- román pro ženy (červená knihovna): *„Žánr populární literatury, jehož tematickou dominantou je líčení peripetií milostného vztahu.“*[182]
- detektivka: *„Jeden z klíčových žánrů populární epiky, líčící proces objasňování ztajemnělého zločinu.“*[183]
- fantasy: *„Populární žánr iracionální fantastiky s tematickými zdroji v mýtu a středověké romanci.“*[184]
- sci-fi (science fiction): *„Žánr fantastické literatury zobrazující hypotetický svět, zkonstruovaný s využitím vědecko-technických paradigmat.“*[185]
- biografie (biografický román): *„Románový typ utvářející vývojový portrét historické osobnosti.“*[186]
- cestopis: *„Próza zachycující průběh putování objevovaným zeměpisným prostorem.“*[187]
- dobrodružný román: *„Žánr zábavné prózy s množstvím zápletek, navozující napětí vystupňováním motivu rizika a zkoušky.“*[188]
- psychologický román: *„Románový typ, jehož tematickou dominantou jsou stavy a proměny lidského nitra.“*[189]
- historický román: *„Románová fikce o minulosti, již autor sám neprožil.“*[190]
- poezie: „*Literární druh vyznačující se volnou, zejména jazykovou imaginací ve formě verše.“*[191]
- sociální fabule: *„Je příběh milenců s rozdělený společenským postavením.“*[192]
- fabule nelásky: *„Je příběhem o přeměně vzájemné antipatie či dokonce nenávisti v hluboký vztah.“*[193]
- fabule vzestupu: *„Je příběhem nenápadné „popelky“, která se vypracuje v úspěšnou a sebevědomou mladou ženu.“*[194]

[182] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. Encyklopedie literárních žánrů. Praha: Paseka, 2004.

[183] Tamtéž str. 106
[184] Tamtéž str. 187
[185] Tamtéž str. 621
[186] Tamtéž str. 62
[187] Tamtéž str. 75
[188] Tamtéž str. 118
[189] Tamtéž str. 554
[190] Tamtéž str. 239
[191] Tamtéž str. 463
[192] Tamtéž str.87
[193] Tamtéž str.87
[194] Tamtéž str.87

3.1.3 Výsledky kvantitativného čtenářského výzkumu

V následující části budeme prezentovat získané výsledky ve strukturovaných oddílech: na začátku vždy uvedeme výzkumnou otázku, výsledky představíme formou tabulky a/nebo grafu (sloupcového či koláčového) a následně je slovně okomentujeme. Často je budeme rovněž konfrontovat s výsledky čtenářských výzkumů literárního vědce Jiřího Trávníčka, který se jako jeden z mála zabývá sociologií čtení a současným českým literárním trhem.[195]

1. **otázka: Kolik je Vám let a jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?**

	20-30 let	**30-40 let**	**40-50 let**	**50-60 let**	**60 a více**	**celkem**
Základní	0	1	1	0	2	4
Středoškolské /vyučená	5	14	11	18	19	67
Středoškolské s maturitou	20	12	13	7	6	58
Vysokoškolské	12	2	6	1	2	23
CELKEM	37	29	31	26	29	152

- [195] TRÁVNÍČEK, Jiří. Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013). Brno: Host, 2014. TRÁVNÍČEK, Jiří. Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010). Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky, 2011. .

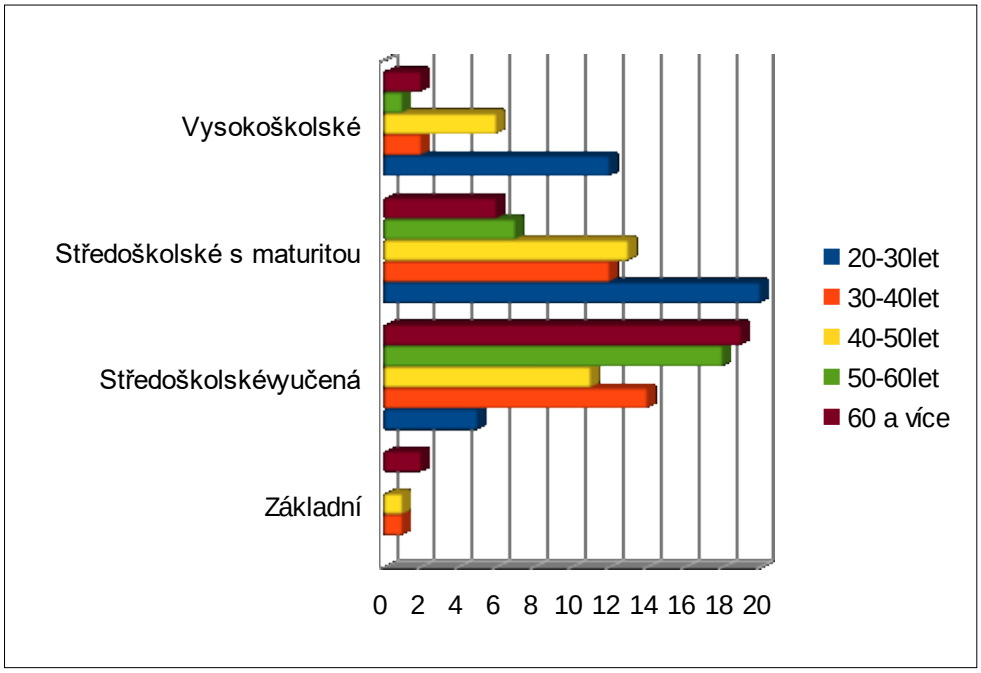

Obrázek 1: Grafické znázornění počtu respondentek dle dosaženého vzdělání

Komentář k otázce:

Nejvíce zastoupenou věkovou skupinou jsou ženy mezi 20-30 rokem věku, ale celkové zastoupení skupin je poměrně vyrovnané. Nejméně jsou zastoupeny ženy se základním vzděláním, nejvíce se dotazníku účastnily ženy, které mají učiliště. Největší skupinou jsou ženy mezi 20-30 rokem s dokončeným středoškolským vzděláním.

2. otázka: Jak často čtete?

- Ženy se základním vzděláním

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	Celkem
Denně	0	0	0	0	0	0
Pravidelně	0	0	0	0	0	0
Často	0	0	0	0	1	1
Málo	0	0	1	0	1	2
Vůbec	0	1	0	0	0	1
Celkem	0	1	1	0	2	4

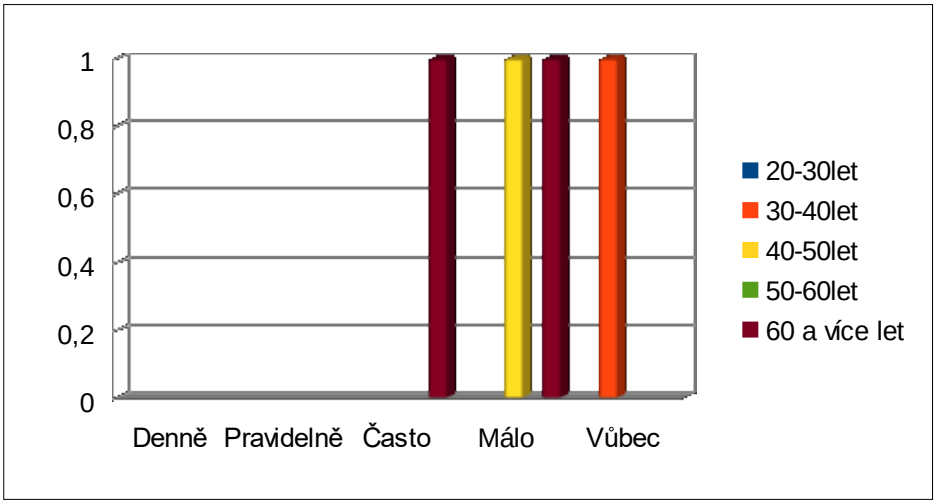

Obrázek 2: Grafické znázornění četnosti četby žen se základním vzděláním

Komentář k otázce: Jak často čtete?.

Podle získaných dat skupina žen se základním vzděláním příliš nečte, což odpovídá všeobecné tendenci. Ovšem vzorek těchto žen je velmi malý a je možné, že došlo ke zkreslení výsledků. Je nutné si povšimnout, že nejstarší ženy čtou více než mladší kategorie. Podobný trend sleduje i Jiří Trávníček ve svých výzkumech, a to že s pokročilým věkem se lidé vrací ke čtení[196].

[196] TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Brno: Host, 2014

- Ženy se středoškolským vzděláním, vyučené

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	Celkem
Denně	0	1	0	3	5	9
Pravidelně	0	3	4	6	6	19
Často	1	4	3	3	4	15
Málo	3	5	4	4	3	19
Vůbec	1	1	0	2	1	5
Celkem	5	14	11	18	19	67

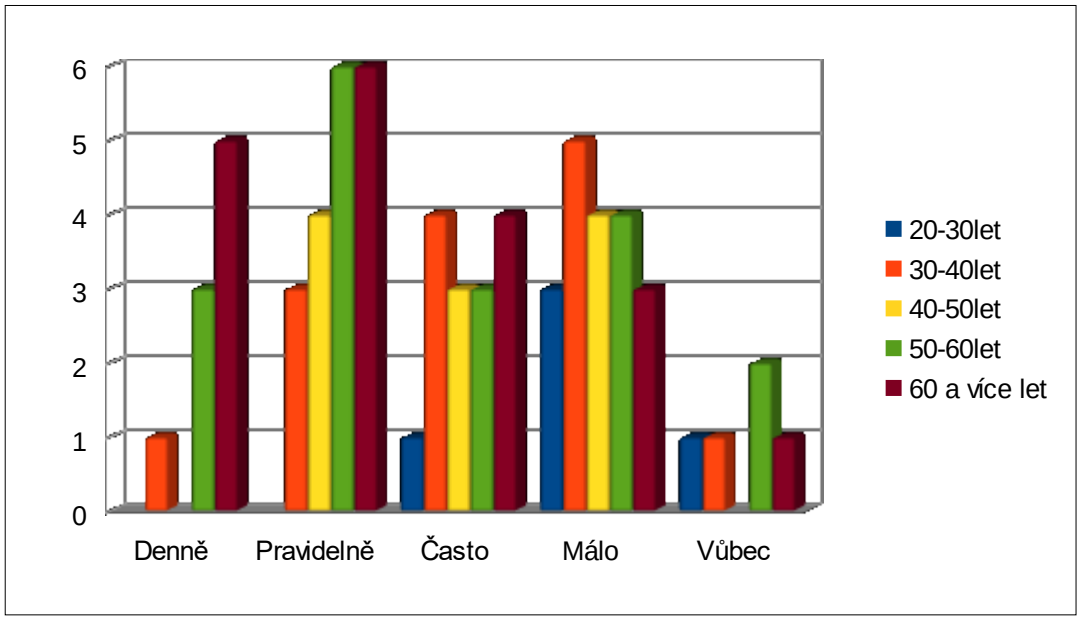

Obrázek 3: Grafické znázornění četnosti četby žen s vyučením

Komentář k otázce: Jak často čtete?.

Zde jsou výsledky mnohem průkaznější. Můžeme sledovat, že ve čtení jsou nejaktivnější ženy po padesátém roku věku. Velká část z nich čte buď denně, nebo pravidelně, celých 28, což činí necelých 42% z celé této skupiny, 18% z celkového počtu respondentek. V tomto smyslu můžeme jednoznačně potvrdit závěry Jiřího Trávníčka, že s přibývajícím věkem se lidé vracejí ke čtení[197]. Naopak nejméně čtou ženy mezi 20-30 rokem, což také potvrzuje Trávníčkům výzkum, kdy po 20. narozeninách následuje strmý propad ve kvantitě čtení.

Zajímavé je, že alespoň 1 knihu ročně přečte velké procento dotázaných, 62 z celkových 67, tj. 92,5%. To, že ženy všeobecně čtou více než muži, se potvrzuje[198]. V Trávníčkově

[197] TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Brno: Host, 2014
[198] Tamtéž

výzkumu se počet žen, které přečetly alespoň jednu knihu ročně rovná 89%. Lidé s výučním listem čtou o něco méně 79%, ale jsou v nich zahrnuti také muži, kteří čtou o něco méně než ženy (o 11%).

- ženy se středoškolským vzděláním, s maturitou

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	Celkem
Denně	2	0	1	1	3	7
Pravidelně	4	3	2	1	2	12
Často	12	3	5	5	1	26
Málo	2	4	4	0	0	10
Vůbec	0	2	1	0	0	3
Celkem	20	12	13	7	6	58

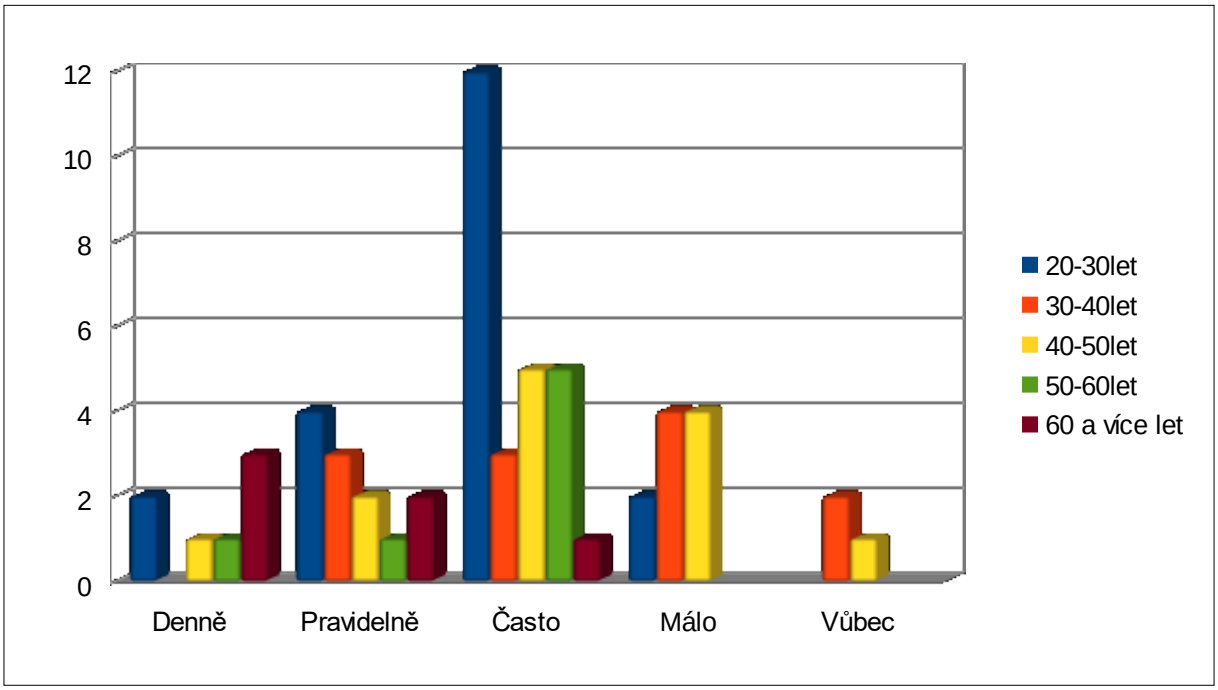

Obrázek 4: Grafické znázornění četnosti četby žen se středoškolským vzděláním

Komentář k otázce: Jak často čtete?.

U této skupiny ubylo respondentek, které nečtou vůbec. Pouze 3 respondentky uvedly, že nepřečtou ani jednu knihu za rok, tj. pouhých 5%. Sledujeme stoupavou křivku četnosti přečtených knih společně se vzrůstajícím dosaženým vzděláním. Ženy nad 50 let čtou častěji než ženy mladšího produktivního věku, což může být způsobeny pracovními a soukromými nároky, především péče o dítě se přesunula do pozdějšího věku, a to může mít negativní dopady na četnost čtení. Protože si můžeme všimnout, že skupiny do 50 let čtou spíše méně, častěji volily možnosti „*Málo*“ a „*Vůbec*“ než ženy staršího věku, které tyto možnosti nevyužily. Výrazná je skupinka žen, které mají do 30 let věku a čtou „*Často*“, jedná se o nejpočetnější skupinu.

- Ženy s vysokoškolským vzděláním

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	Celkem
Denně	1	1	2	0	2	6
Pravidelně	9	0	1	1	0	11
Často	1	1	2	0	0	4
Málo	1	0	1	0	0	2
Vůbec	0	0	0	0	0	0
Celkem	12	2	6	1	2	23

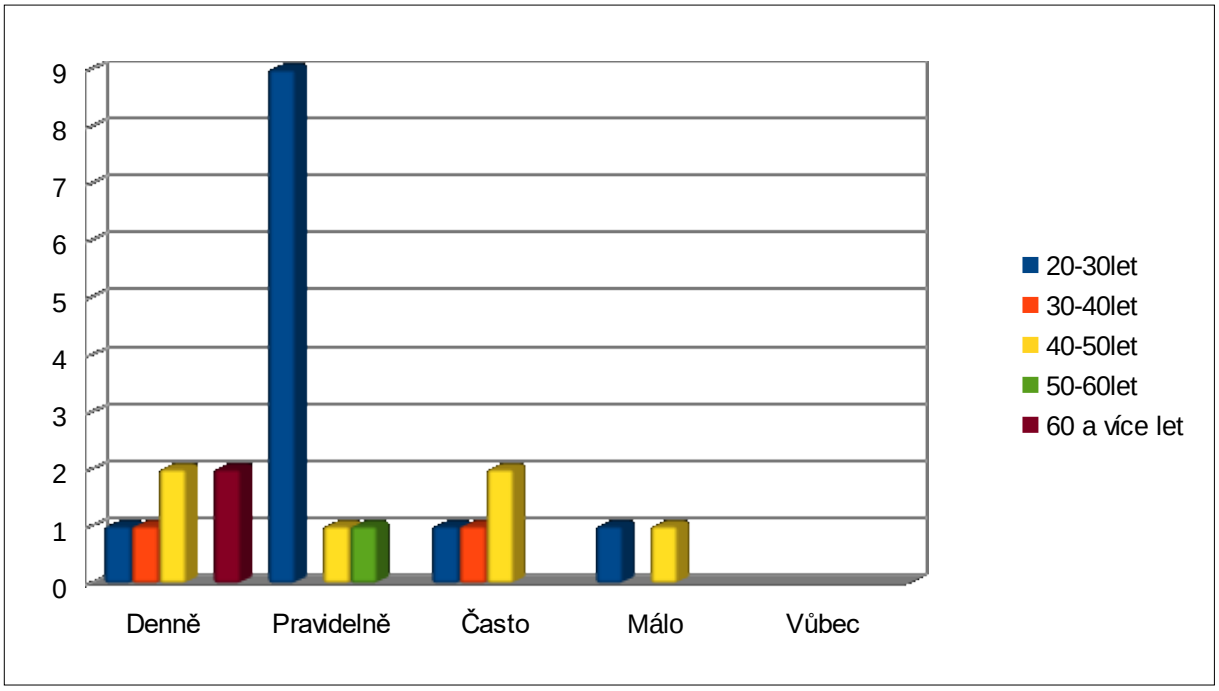

Obrázek 5: Grafické znázornění četnosti čtení žen s vysokoškolským vzděláním

Komentář k otázce: Jak často čtete?.

Všichni respondenti v tomto vzorku přečtou alespoň jednu knihu ročně. 17 dotázaných uvedlo, že čte *„Denně“* nebo *„Pravidelně“*, což činí skoro 74% z celého vzorku. Výrazná skupina je tu mladých žen, které čtou pravidelně. Náš osobní názor je, že se jedná o studentky vysokých škol, které mají četbu jako jeden z nástrojů ke studiu. Tento výsledek dokládá trend, že vzdělanější lidé čtou častěji.

Komentář k otázce: Jak často čtete?.

Je zde velmi patrná souvislost mezi úrovní dosaženého vzdělání a četností četby. Čím jsou respondentky vzdělanější, tím častěji uvádějí možnosti „*Denně“* a „*Pravidelně“*. Z celkového počtu 152 žen uvedlo, že denně čte 22, tj. 14,5% a pravidelně čte 42 žen, tj. 27,6%. Z toho vyplývá, že téměř dvě pětiny dotázaných čte alespoň jedenkrát týdně. Tento výsledek nás velmi pozitivně překvapil.

Naproti tomu možnosti „*Málo“* a „*Vůbec“* označilo 42 žen, což činí 27,6%, z toho ani jednu knihu za rok nepřečte 9 žen, tj. 6%. Tento výsledek je mírně lepší než jaký vyšel v Trávníčkově výzkumu[199] (11%).

Největší statistické rozdíly jsou ve skupině nejmladších žen mezi dvacátým a třicátým rokem. Tato skupina má největší odchylky podle typů dosaženého vzdělání. Ženy, které dosáhly pouze vyučení, nečtou *„Denně“* ani *„Pravidelně“*, tj. 0% uvedlo tyto možnosti, ale u žen, které dosáhly vysokoškolského vzdělání, nám vyšlo, že denně a pravidelně jich čte 10 z 12, tj. 83%, což činí asi 27% ze všech žen této kategorie.

Zde můžeme bez obav potvrdit trend, který vysledoval Jiří Trávníček[200], tedy to, že se s postupujícím věkem dá vysledovat návrat ke čtení. Tento návrat může být způsoben odchodem do penze, kdy má člověk více času na sebe nebo nemůže vykonávat některé fyzické aktivity. Ať chceme či nechceme, čtení je fyzicky málo namáhavé. V našem výzkumu ve všech vzdělanostních skupinách došlo k vzestupu zájmu o čtení v pozdějším věku. Celkem 30 žen nad padesát let uvedlo, že čte *„Denně“* nebo *„Pravidelně“*, tj. téměř 55% ze všech dotázaných žen tohoto věku.

[199] TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Brno: Host, 2014
[200] Tamtéž

3.otázka: Z jakého důvodu čtete?

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	Celkem
Forma odpočinku	16	19	20	21	29	105
Baví mě to.	30	26	26	19	18	119
Potřebuji to k práci, studiu.	10	7	4	6	0	27
Únik od reality.	6	15	15	9	12	57
Poskytuje vzdělání.	6	0	2	4	1	13
Zabíjím čas.	19	12	9	12	10	62
Miluji knihy.	9	4	10	2	8	33
Jiné	6	1	4	1	2	14
Celkem	102	84	90	74	80	430

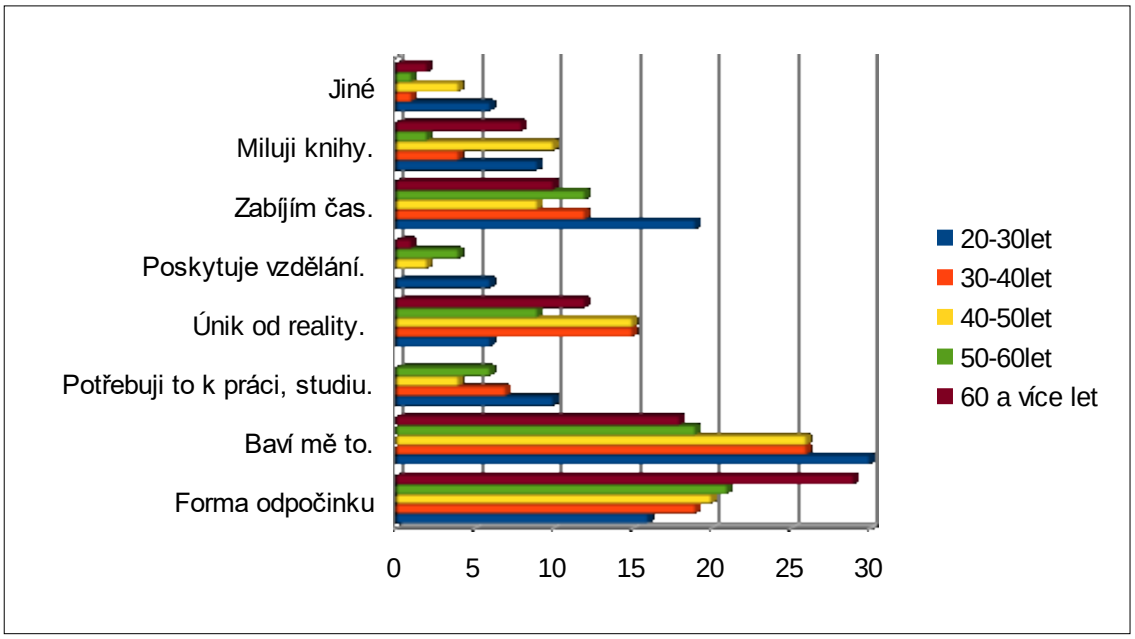

Obrázek 6: Grafické znázornění počtu odpovědí u 3.otázky

Forma odpočinku	105
Baví mě to.	119
Potřebuji to k práci, studiu.	27
Únik od reality.	57
Čtení poskytuje vzdělání.	13
Zabíjím čas.	62
Miluji knihy.	33
Jiné	14

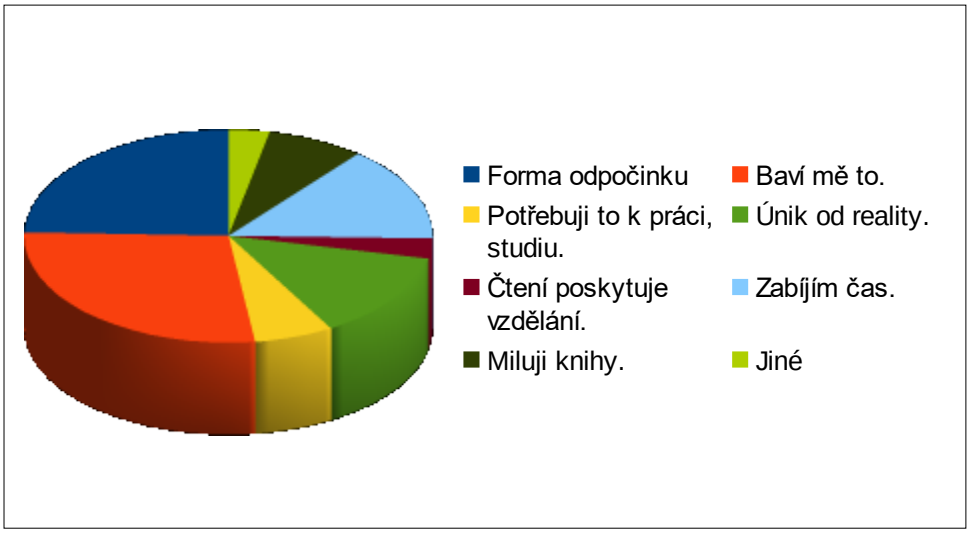

Obrázek 7: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 3.otázky

Komentář k otázce: Z jakého důvodu čtete?.

Respondentky jako nejčastější důvod uváděly: *„Baví mě to.“* nebo důvody tomu podobné (*„Čtu ráda. Je to zábava. Je to můj koníček...“).* Celkem jich to uvedlo 119 ze 152, což činí 78,2%. Tedy více než tři čtvrtiny respondentek uvedly, že je pro ně kniha formou zábavy a aktivní způsob trávení volného času. Pokud bychom se chtěli zabývat tímto bodem podrobněji, tak bychom zjistili, že jako první důvod tuto možnost uvedlo 96 dotázaných z 119, které tuto možnost do dotazníku napsaly. Čtyři pětiny, 80,7%, tento důvod považují za nejdůležitější ze všech. Je tedy dominantní vnitřní pohnutkou, proč číst.

Pokud bychom se podívali na korelace mezi věkem a tímto důvodem, všimneme si, že po padesátém roce tento důvod přestává být dominantní a pomalu se dostává do sekundární pozice. Pro ženy po padesátce začíná být důležitější čtení jako forma odpočinku než jeho zábavná funkce. Přechod je pozvolný, nejprve rozdíl činí pouze 2 respondentky, ale ve věku nad 60let je rozdíl už 11 žen. Tyto dotázané považují za důležitější relaxační funkci čtení. Je obtížné hodnotit, proč tomu tak je. Je možné, že to souvisí se změnou životního stylu po padesátém roku věku, s různými životními změnami jako je odchod dětí, narození vnoučat, odchod do důchodu nebo

úbytek fyzických sil.

Zajímavý je také důvod, že knihy poskytují vzdělání. Tento důvod uvedlo pouhých 13 žen, ale 10 z toho má vysokoškolské vzdělání, tedy 77%, zbylé tři mají maturitu. Což je velmi zajímavý faktor, ženy s vyšším vzděláním mají větší tendenci vnímat knihu jako zdroj poučení, informací a precedentů.

Ještě se zmíníme o důvodu *„Miluji knihy“*, který jako důvod uvedlo 33 žen, 21,7%. Tedy více než pětina všech dotázaných vnímá knihu velmi emocionálně, jako podstatnou část jejich života. Láska ke čtení je jednou z jejich osobnostních charakteristik. Nejčastěji byl tento důvod zvolen jako sekundární, ihned po *„Baví mě to.“*.

V kategorii *„Jiné“* je zahrnut i důvod *„Nečtu“*, který napsaly 4 ženy. Zajímavé je, že v otázce 2 (Jak často čtete?), uvedlo 9 dotázaných, že nečtou vůbec. Tedy ostatních pět žen našlo nějaký důvod k tomu, proč je dobré číst.

Zajímavý je bezesporu také důvod, kdy přečtená kniha odvádí čtenářky od reality. Většinou se jedná o ztotožnění s příběhem, jeho částí nebo s nějakou postavou v přečteném díle. Toto odvádění od reality je typické pro populární literaturu, která právě prožití poutavých příběhů umožňuje. Každá třetí žena se nechává unášet poutavým příběhem, aby si odpočinula a zapomněla na své všední starosti a problémy. Kniha může pomoci zvládat i těžká životní období a nabídnout pocit sdílení a jednoty. Mírně častěji tento důvod uváděly ženy v produktivním věku. U kategorie vzdělání nelze jednoznačně tento trend vysledovat.

4. otázka: Jaké literární žánry upřednostňujete?

(V tomto dělení vycházíme z funkcí literatur, tak jak je stanovil Oldřich Sirovátka, *Literatura na okraji*.[201])

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	Celkem
Žánry populární literatury	21	19	16	17	18	91
Žánry literatury umělecké	9	8	12	6	11	46
Žánry literatury publicistické	2	1	0	2	0	5
Žánry literatury faktu, informační	3	1	2	0	0	6
Jiné žánry	0	0	0	0	0	0
Nečtu	2	0	1	1	0	4
CELKEM	37	29	31	26	29	152

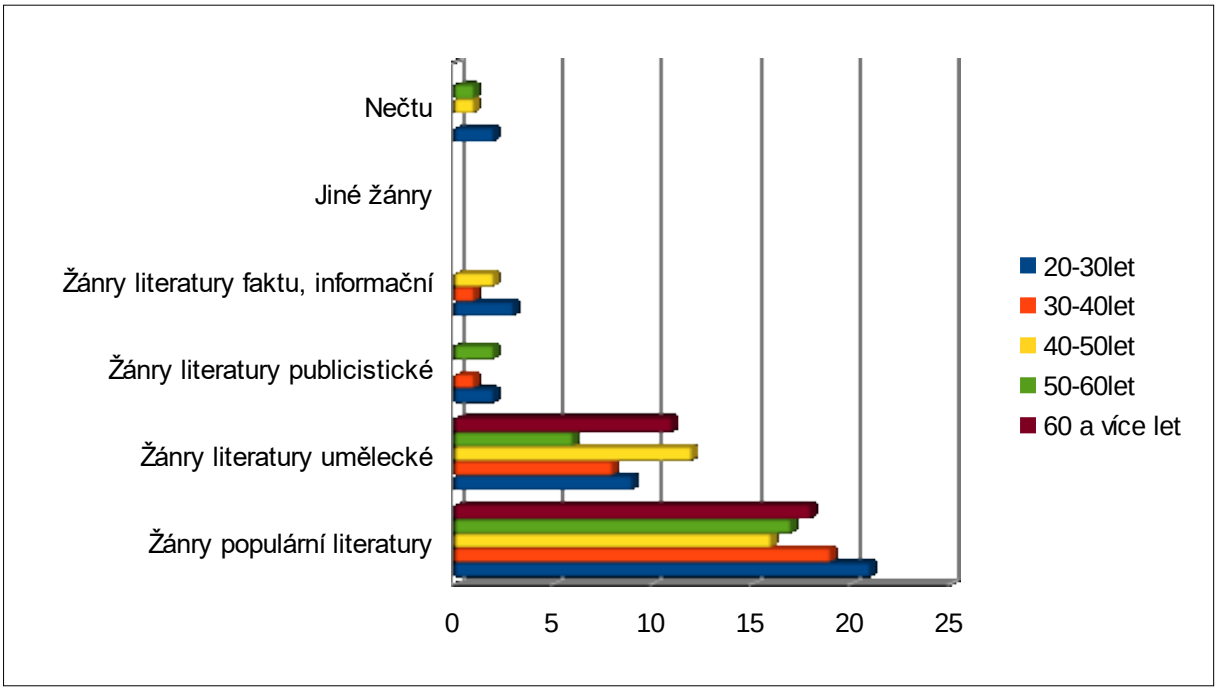

Obrázek 8: Grafické znázornění počtu odpovědí u 4.otázky

[201] SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel).

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Žánry populární literatury	91	59,90%
Žánry literatury umělecké	46	30,30%
Žánry literatury publicistické	5	3,30%
Žánry literatury faktu, informační	6	3,90%
Jiné žánry	0	0,00%
Nečtu	4	2,60%
CELKEM	152	100,00%

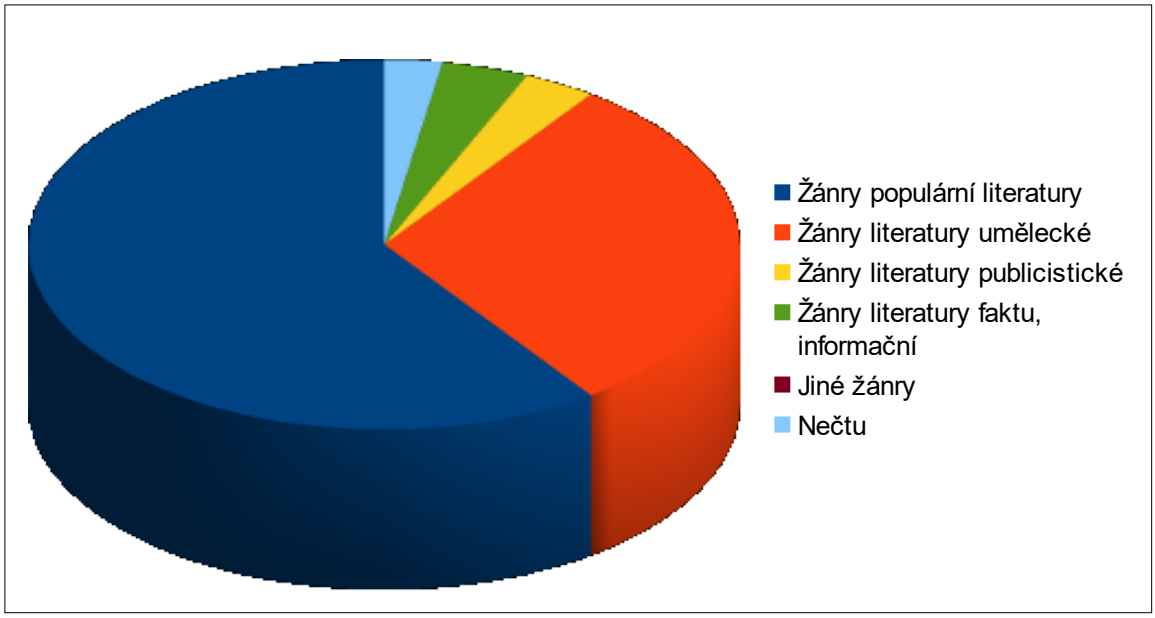

Obrázek 9: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 4.otázky

Komentář k otázce: Jaké literární žánry upřednostňujete?.

Jasně zvítězily žánry populární literatury nad ostatními možnostmi. Více než tři pětiny všech dotázaných ji upřednostňují na úkor ostatních. Populární literatura společně s literaturou uměleckou tvoří více než 90%. Zbylé žánry si vybralo jen velmi malé procento respondentek. Což v podstatě potvrzuje, že ženy tíhnou spíše k beletristické produkci než k poznávání a získávání informací. Můžeme si všimnout ve vztahu k předchozí otázce, kde knihu jako zdroj informací označilo 13 žen, zde si žánry spojené se získáním informací a fakty jako dominantní zvolilo 11 žen, zde dochází k vzájemnému propojení.

Pokud bychom se na tuto otázku chtěli podívat z hlediska vzdělání, tak by se dalo konstatovat, že uměleckou literaturu preferují spíše ženy s vyšším vzděláním a populární literaturu zase ženy se středoškolským vzděláním. Nejvíce se faktor vzdělání projevuje u volby žánrů literatury faktu, kde 4 respondentky ze šesti mají vysokou školu, zbylé dvě maturitu, tedy 67% a 33%. U publicistických žánrů je výběr komplikovanější a není možné jej statisticky zpracovat. Především z důvodů, že je vzorek velmi malý a spektrum odpovědí je velice široké, zahrnuje téměř všechny kategorie a nelze z nich nic odvodit.

U faktoru věku si můžeme všimnout velkého rozdílu v počtu respondentek mezi žánry populární literatury a literatury umělecké. Zajímavá je skupina žen mezi čtyřiceti a padesáti, kde rozdíl není natolik výrazný. Činí pouze 4, což je vysoce podprůměrný výsledek (průměrný rozdíl je 9), i u věkové skupiny nad 60 let je výsledek podprůměrný, tedy 7.

Pokud se na odpovědi této skupiny žen mezi čtyřicátým a padesátým rokem zaměříme, můžeme si všimnout, že mimo jedné všechny ženy v této skupince přečtou alespoň jednu knihu ročně (otázka 2) a třetina z nich uvedla, že miluje knihy (otázka 3). Konkrétní respondentka dokonce uvedla, že nečte. A co je podstatné že všechny vysokoškolačky v této skupině upřednostnily literaturu uměleckou. Což by mohlo vysvětlit tento zajímavý výsledek.

5.otázka: Čtete také knihy, které jsou určeny pouze ženám (tzv. červenou knihovnu)?

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	Celkem
ANO	13	9	15	13	20	70
NE	22	20	15	12	9	78
NEČTU VŮBEC	2	0	1	1	0	4
CELKEM	37	29	31	26	29	152

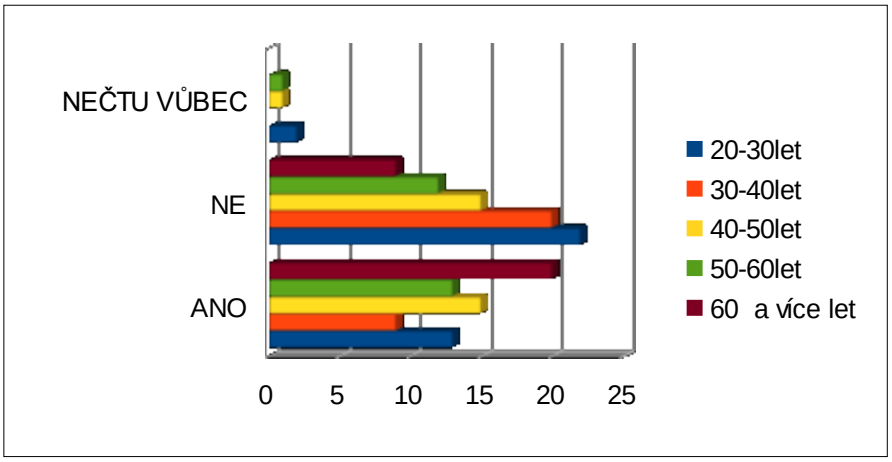

Obrázek 10: Grafické znázornění počtu odpovědí u 5.otázky

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
ANO	70	46,00%
NE	78	51,32%
NEČTU	4	2,63%
CELKEM	152	99,95%*

*ROZDÍL JE ZPŮSOBEN ZAOKROUHLOVÁNÍM.

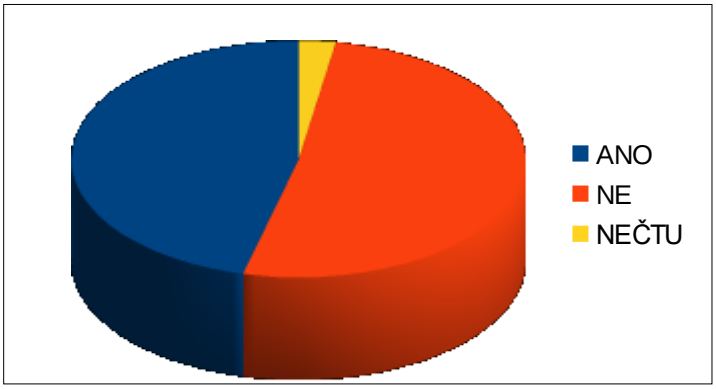

Obrázek 11: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 5.otázky

Komentář k otázce : Čtete také knihy, které jsou určeny pouze ženám (tzv. červenou knihovnu)?.

Tato otázka rozdělila respondentky na dvě poloviny. To, že čtou také knihy červené knihovny, uvedlo 46%, tyto knihy naopak nečte zhruba 52% dotázaných žen. Podle celkových dat se zdá, že polovina žen tyto knihy nečte a nemá o ně zájem. Ale pokud se zaměříme na dílčí výsledky podle věku a vzdělání, změní se nám celkový pohled na výsledky této otázky.

Pokud si prohlédneme horní tabulku zjistíme velký nepoměr mezi čtenářkami červené knihovny a jejími odpůrkyněmi. Vidíme velký rozdíl mezi ženami pod 40 let a nad touto věkovou hranicí.

Při vyhodnocování a matematickém zpracování jsme zde nezahrnuli ženy, které uvedly, že nečtou vůbec. Ve skupině žen ve věku 20-30 let ze 35 žen tyto knihy čte pouhých 13, což činí 37,1%. V skupině mezi 30-40 lety ze 29 žen odpovědělo kladně 9, to je 31%. U těchto dvou skupin je výsledek výrazně pod celkovým průměrem, který vychází z celkových výsledků. Ovšem u skupin nad 40 let se výsledky výrazně proměňují. Hned v další skupině, tedy 40-50 let, je výsledek přesně poloviční, tedy 50%. Ženy pod 60 let se mírně přiklánějí ke kladné odpovědi, *„ANO“* odpovědělo 52% dotázaných. V poslední skupině nejstarších žen nad 60 let je rozdíl nejvíce výrazný, tyto knihy čte skoro 70% dotázaných, což je vysoce nadprůměrný výsledek. Z podrobnějších výsledků můžeme konstatovat, že s postupujícím věkem stoupá také obliba žánru červené knihovny.

Pokud se na otázku podíváme z hlediska vzdělání nejsou výsledky plně prokazatelné. Zmíníme pouze ženy s vysokou školou, kde si můžeme všimnout toho, že ženy s vysokou školou čtou tyto knihy velmi málo. Z celkového počtu 23 žen ve výzkumu se negativně vyjádřilo 15 z nich, což činí téměř dvě třetiny dotázaných. Naproti tomu v jiných kategoriích není rozdíl natolik výrazný.

Z těchto výsledků můžeme konstatovat, že nejčastější konzumentkou červené knihovny je žena středního až staršího věku se středním vzděláním. Toto tvrzení podporují tabulky a slovní hodnocení výše.

6.otázka: Co se Vám na těchto knihách líbí?

Odpovídaly pouze respondentky, které v otázce 5 odpověděly *„ANO“*. Respondentky mohly napsat až 3 odpovědi (Odpovědi volily samy.), které považují za nejdůležitější. Každá z tázaných měla tedy možnost volby. Respondentky seřadily důvody od nejdůležitějšího po méně důležitý.

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Lehké čtení	6	2	6	7	5	26
Romantika	11	9	12	11	16	59
Sex	6	6	4	7	9	32
Dobrý konec	5	5	8	10	12	40
Dějová linie	4	2	6	2	8	22
Jiné	7	3	9	2	10	31
Celkem (počet respondentek)	39(13)	27(9)	45(15)	39(13)	60(20)	210(70)

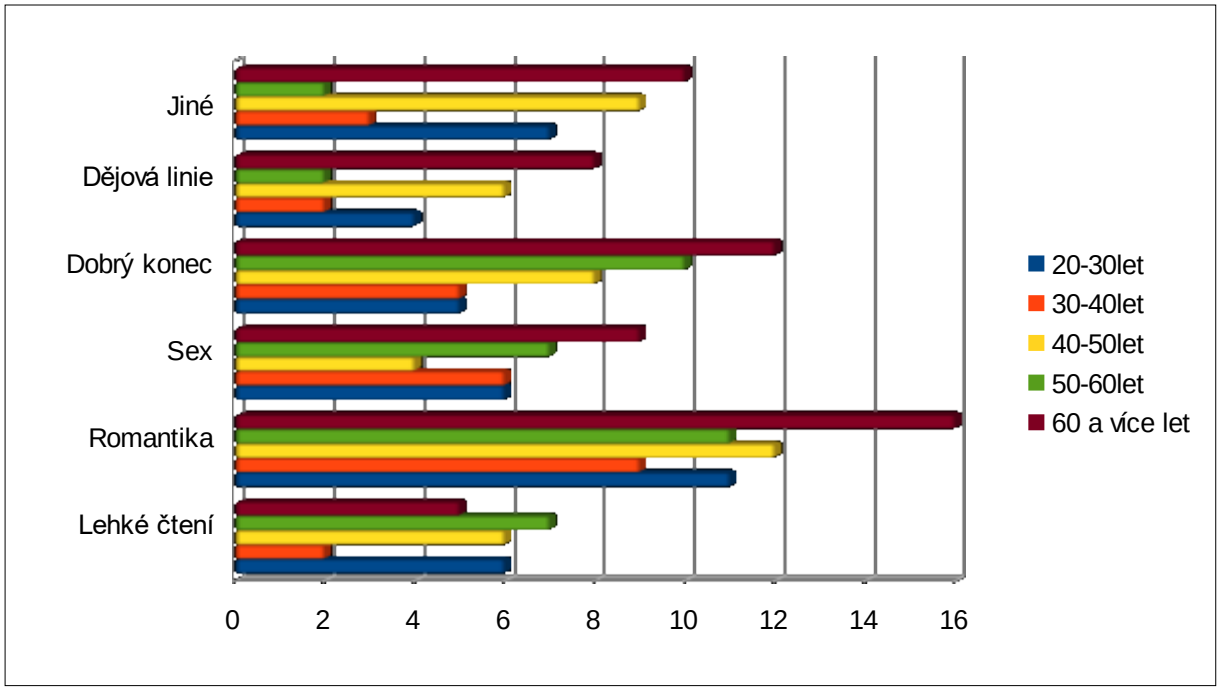

Obrázek 12: Grafické znázornění počtu odpovědí u 6.otázky

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Lehké čtení	26	37,14%
Romantika	59	84,30%
Sex	32	45,71%
Dobrý konec	40	57,14%
Dějová linie	22	31,42%
Jiné	31	44,29%
CELKEM respondentek	70	-

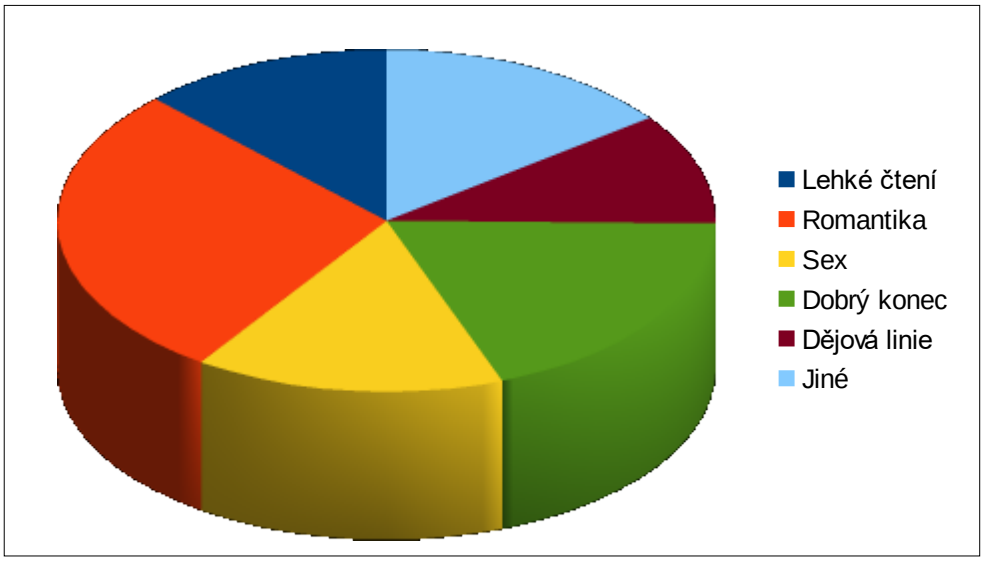

Obrázek 13: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 6.otázky

Rozdělení podle odpovědí podle jejich důležitosti pro jednotlivé respondentky. Každá z nich vybrala tři důvody, proč čtou knihy pro ženy, tzv. červenou knihovnu. Měly je seřadit od nejvíce důležitého (1. důvodu) až po nejméně důležitý (3. důvod).

	1. důvod	2. důvod	3. důvod	Celkem odpovědí
Lehké čtení	9	9	8	26
Romantika	43	13	3	59
Sex	10	7	15	32
Dobrý konec	5	15	20	40
Dějová linie	1	15	6	22
Jiné	2	11	18	31
Celkem	70	70	70	210

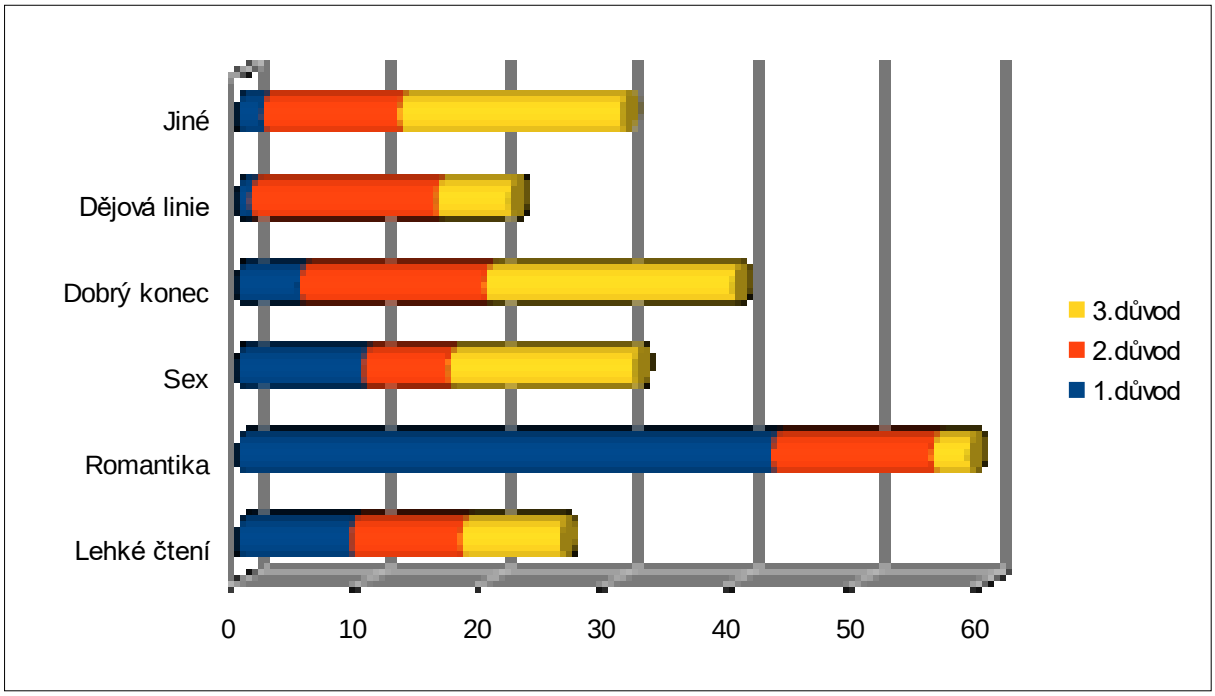

Obrázek 14: Grafické znázornění poměrného zastoupení odpovědí u 6.otázky

Komentář k otázce: : Co se Vám na těchto knihách líbí?.

U této otázky se nejprve zaměříme na její hodnocení jako celku. Nejvíce respondentek odpovědělo, že dominantní pohnutkou je pro ně obsah romantiky v dílech červené knihovny. Uvedlo jej 59 žen z celkového počtu 70, tedy skoro 85%. V řeči statistiky je tento důvod naprosto primární, ostatní za ním zdaleka zaostávají. V žádné věkové kategorii výrazně nezaostává, jeho rozdělení je ve všech kategoriích téměř průměrné. Druhým důvodem byl nezbytný dobrý konec na konci knihy. Asi 57% dotázaných jej uvedlo v dotazníku, to je 40 žen. Třetím motivem ke čtení těchto knih je obsah sexuálních scén, tento důvod uvedlo 32 žen, asi 46%. Tento výsledek považujeme za velmi zajímavý, protože obsah sexuálních scén je v červené knihovně poměrně novinka a došlo k němu až v moderní době. V jistém smyslu vyvažuje přemíru romantiky v těchto dílech, ale zároveň je jejím nezbytným projevem. Za zmínku stojí skupina Jiné, kde jsou obsaženy různé osobní důvody, proč ženy tyto knihy čtou. Tyto důvody nebylo možné nijak průkazně či souhrnně rozdělit do kategorií, vyskytovaly se ojediněle. Za všechno můžeme zmínit důvody jako: *„Baví mě to. Chtěla bych to prožít. Nereálnost. Pohádkovost. Hezké prostředí. Obálka knihy. Počet stránek.“*

Pokud si prohlédneme rozložení odpovědí podle věku, můžeme pouze konstatovat téměř rovnoměrné rozložení těchto důvodů. Jedinou výjimkou je *„Dobrý konec“*, který s věkem nabývá na důležitosti.

Když se zaměříme na jednotlivé důvody, tak je z grafu patrné, že romantika je nejvíce důležitá. Jako první ji uvedlo 43 žen z 59, tj. 73%. Z těchto výsledků je možné usoudit, že

romantika a všechno co s ní souvisí je dominantním motivem, proč jsou tyto knihy pro ženy atraktivní. Tento výsledek pouze potvrzuje poznatky z teoretické části, kdy je romantika (city, láska, milostné pletky) stavebním kamenem tohoto žánru[202]. U druhé nejčastější možnosti *(„Dobrý konec")* je situace komplikovanější. Uvedl jej sice relativně velký počet žen, ale jen velmi málo z nich ho uvedlo na prvním místě, pouze 5 ze 40, tj. 12,5%. Nejčastěji byl uváděn jako třetí. Je tedy pro čtenářky podstatný, ale nepovažují ho za primární, ale dokresluje jejich pocit z knihy. Kategorie Sex vykazuje sice nerovnoměrné rozložení odpovědí, ale rozdíl není výrazný a není možné jej jednoznačně interpretovat.

Zajímavá je kategorie *„Dějová linie"*. Jako důvod ji uvedl nejmenší počet respondentek, pouhých 22, což je necelá třetina všech dotázaných. Při dělení byla jasně stanovena respondentkami jako druhý důvod, 68% z žen, které tuto možnost vybraly. Tedy pro 68% z těchto žen je to druhá nejdůležitější věc. Ve většině případů tento důvod následoval ihned po „*Romantice"* jako dominantním důvodu, a to asi ve dvou třetinách případů. Pokud bychom se na kategorii chtěli podívat ještě hlouběji, nejčastěji se objevovala triáda Romantika – Dějová linie – Dobrý konec. A to v 10 případech z 15 možných. Pokud bychom měli subjektivně hodnotit tento výsledek, jsme mírně překvapeni, protože líčení peripetií milostného příběhu je též dominantou červené knihovny a očekávali bychom ji na vyšších pozicích.

[202] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. Encyklopedie literárních žánrů. Praha: Paseka, 2004

7. otázka: Co se Vám na těchto knihách nelíbí? Proč takové knihy nečtete?

Odpovídaly pouze respondentky, které v otázce 5 odpověděly *„NE“*. Respondentky mohly napsat až tři možnosti (Odpovědi vybíraly samy.), které považují za nejdůležitější. Každá z tázaných měla tedy možnost volby. Respondentky seřadily důvody od nejdůležitějšího po méně důležitý.

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Jednoduchost	16	12	8	8	6	50
Povrchnost	10	12	5	2	0	29
Přemíra romantiky	19	13	10	9	9	60
Prvoplánovost	8	4	4	2	1	19
Šablonovitost (podobnost navzájem)	4	8	9	3	3	27
Komerčnost	7	1	4	6	2	20
Jiné	2	10	5	6	6	29
Celkem(počet respondentek)	66(22)	60(20)	40(15)	36(12)	27(9)	234(78)

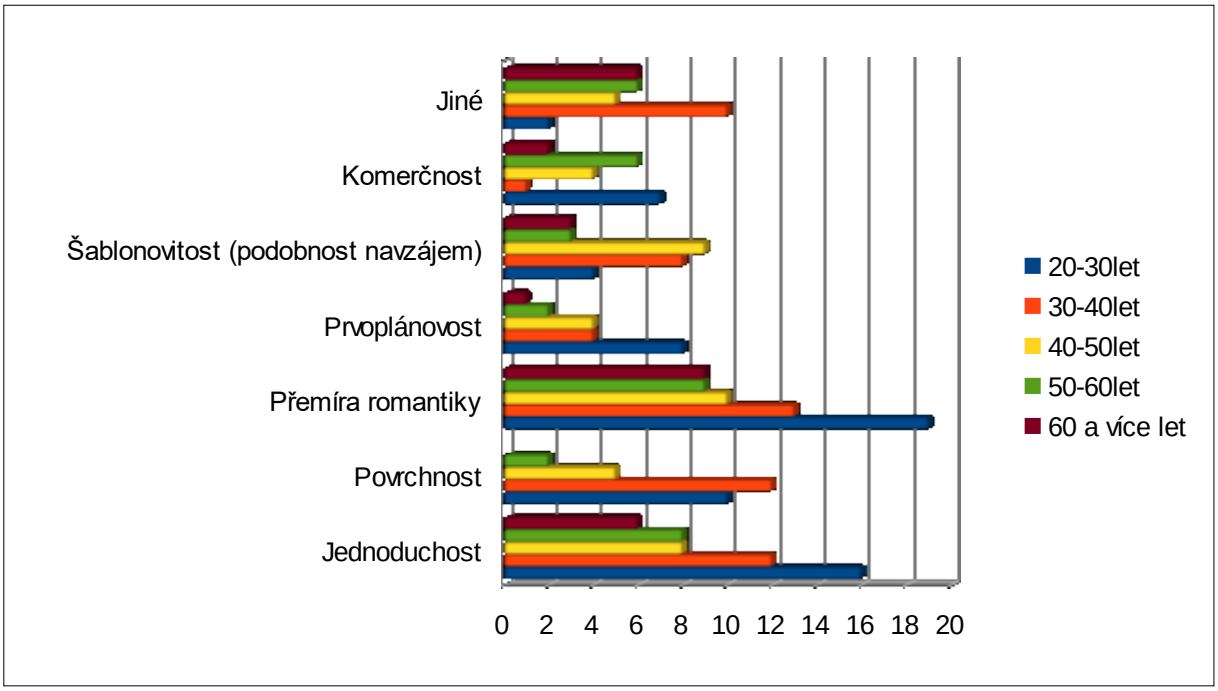

Obrázek 15: Grafické znázornění počtu odpovědí u 7.otázky

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Jednoduchost	50	64,10%
Povrchnost	29	37,18%
Přemíra romantiky	60	76,92%
Prvoplánovost	19	24,36%
Šablonovitost	27	34,62%
Komerčnost	20	25,64%
Jiné	29	37,18%
CELKEM respondentek	78	-

Rozdělení podle odpovědí podle jejich důležitosti pro jednotlivé respondentky. Každá z nich vybrala tři důvody, proč nečtou knihy pro ženy, tzv. červenou knihovnu. Měly je seřadit od nejvíce důležitého (1.důvodu) až po nejméně důležitý (3. důvod).

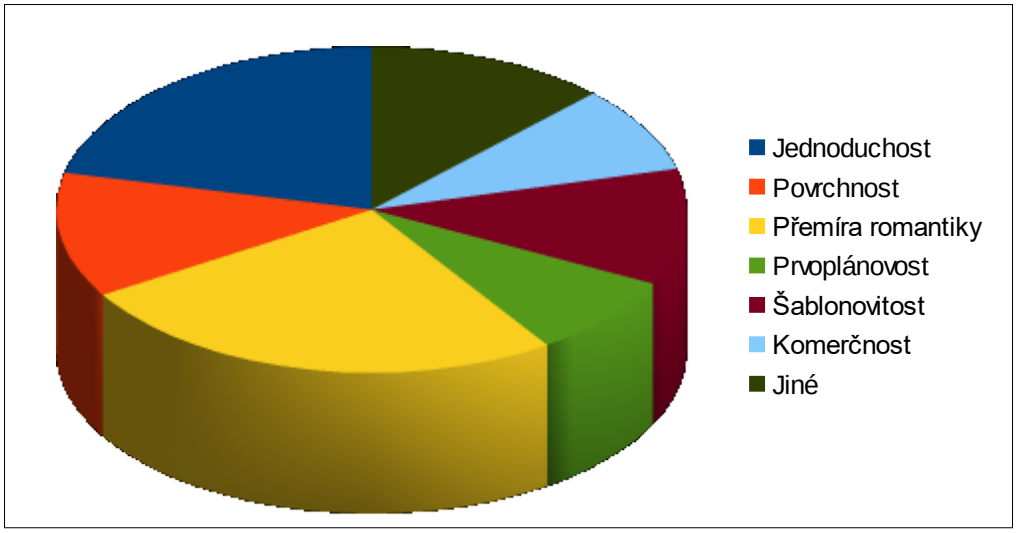

Obrázek 16: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 7.otázky

	1.důvod	2.důvod	3.důvod	Celkem odpovědí
Jednoduchost	10	24	16	50
Povrchnost	5	7	17	29
Přemíra romantiky	37	21	2	60
Prvoplánovost	0	6	13	19
Šablonovitost	12	9	6	27
Komerčnost	9	6	5	20
Jiné	5	5	19	29
Celkem	78	78	78	234

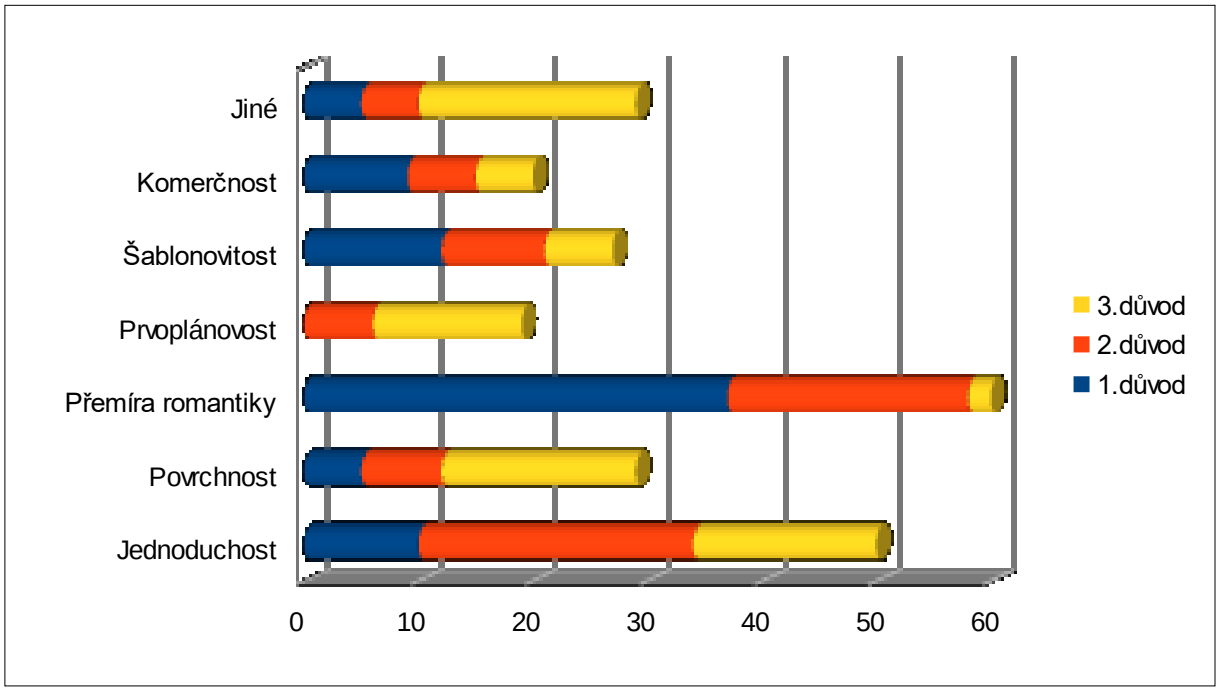

Obrázek 17: Grafické znázornění poměrného zastoupení odpovědí u 7.otázky

Komentář k otázce: Co se Vám na těchto knihách nelíbí? Proč takové knihy nečtete?.

Nejprve se podíváme na kompletní výsledky u této otázky. Nejvíce ženy na knihách červené knihovny odpuzuje přemíra romantiky, jako nejpádnější důvod k tomu nečíst tyto knihy to uvedlo 60 respondentek z 78, to je téměř 77%. Druhý důvod je uváděn méně často, ale výrazně neztrácí (Jinak tomu bylo v předchozí otázce.). Jako druhé ženy nejčastěji uváděly jednoduchost až triviálnost předkládaných knih. Celkem na to poukázalo 64% respondentek, tedy 50 z 78. Jako třetí důvod byla nejčastěji uváděna povrchnost těchto knih společně s kategorií *„Jiné“*. V rámci vyhodnocování jsme upřednostnili kategorii *„Povrchnost“*, protože kategorie *„Jiné“* nepředstavuje koherentní celek a obsahuje větší množství různých odpovědí. Podrobnější rozbor této kategorie uvedeme dále v textu. Tedy třetím nejčastějším důvodem byla povrchnost, kterou označilo 29 respondentek z 78, což činí asi 37%. Zajímavé je, že třetí důvod je s velkou ztrátou hluboce pod průměrem. Na prvních dvou se shodlo velké množství dotázaných žen, ale v rámci třetího důvodu jsou jejich názory poněkud roztříštěné.

Pokud se vrátíme ke skupině odpovědí „*Jiné“*, tak musíme konstatovat, že výrazně zasáhla do celého procesu vyhodnocování. Tato skupina často zahrnuje ryze subjektivní důvody, proč tyto knihy čtenářky odmítají číst. Objevovaly se odpovědi: *„Nebaví mě to. Nudí mě to. Nevěřím tomu. Cítím se u toho trapně. Nejde to vydržet.“*. Dále v této kategorii čtenářky poukazovaly především na „překomplikovanost“ příběhu či jeho nereálnost.

Je bezesporu zajímavé, že to co v předchozí otázce milovnice červené knihovny oceňovaly, naopak odpůrkyně červené knihovny tyto důvody popouzí. Velká část žen má ráda

mnoho romantických prvků ve svých knihách, naproti tomu druhá polovina je považuje za největší problém tohoto žánru. Vzhledem k tomu, že červené knihovna je založena na líčení milostného vztahu a romantických prvcích, je tento problém naprosto zásadní a pro tyto ženy nepřekonatelný.

Při podrobnějším vyhodnocování dle věku můžeme pouze konstatovat rovnoměrné rozložení odpovědí. Čísla se nijak výrazně neliší ani nevykazují žádné odchylky.

Pokud budeme odpovědi posuzovat z hlediska jejich důležitosti, tak si můžeme všimnout, že nejčastěji byla jako dominantní důvod uváděna *„Přemíra romantiky“*, ze všech žen, které ji uvedly (60 z 78), ji na prvním místě napsalo 37 respondentek, což činí asi 62%. Jako druhý důvod byla nejčetněji uváděny možnost *„Jednoduchost“*. Na 2. místě ji uvedlo 24 žen z 50, tedy 48%. A jako třetí důvod si ženy volily nejvíce z kategorie *„Jiné“*. Jak nejméně důležitý důvod ji uvedlo 19 žen z celkových 29, což činí 65,5%. Nejčastěji se zde objevovala triáda Přemíra romantika – Jednoduchost – Jiné, kterou jsme našli v 13 případech z 19 možných, tedy v 69% možných případů.

Pokud bychom měli subjektivně hodnotit tuto otázku. Žádný z výsledků nás nijak nepřekvapil a celkové hodnocení se shoduje s naším původním předpokladem.

8. otázka Kolik procent z Vaší četby tvoří knihy červené knihovny?

Odpovídaly pouze respondentky, které odpověděly u 5. otázky *„ANO“* (70). Zbytek respondentek uvedl, že takovéto knihy nečte (78) a 4 respondentky uvedly, že nečtou vůbec.

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Méně než 10%	3	1	2	0	1	7
Méně než 25%	2	3	4	5	7	21
Méně než 50%	6	4	6	4	8	28
Méně než 75%	2	1	1	3	2	9
Více než 75%	0	0	2	1	2	5
Celkem	13	9	15	13	20	70

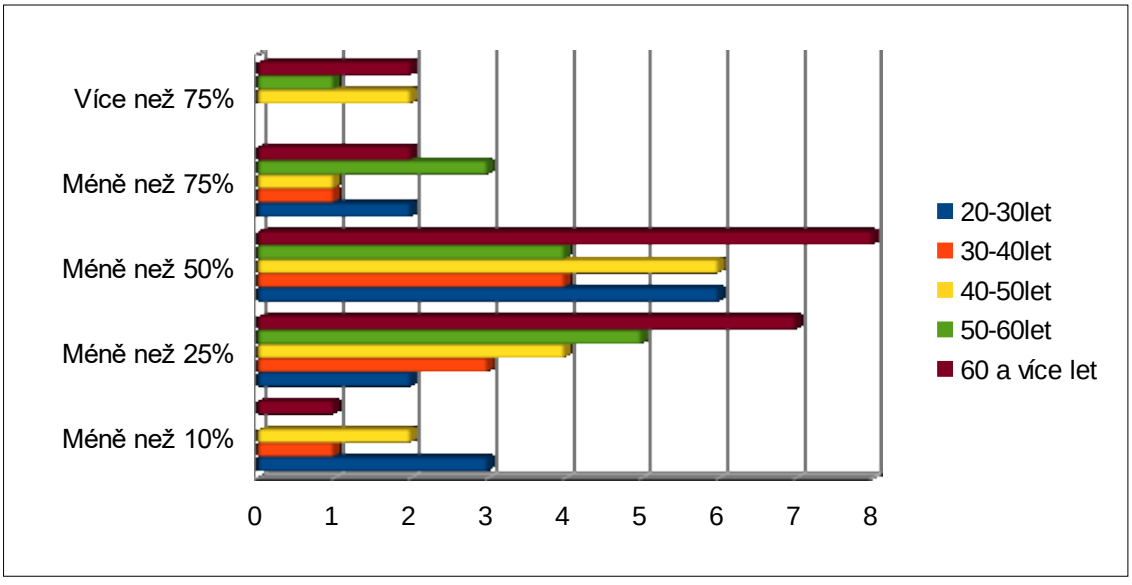

Obrázek 18: Grafické znázornění počtu odpovědí u 8.otázky

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Méně než 10%	7	10,00%
Méně než 25%	21	30,00%
Méně než 50%	28	40,00%
Méně než 75%	9	12,85%
Více než 75%	5	7,14%
Celkem	70	-

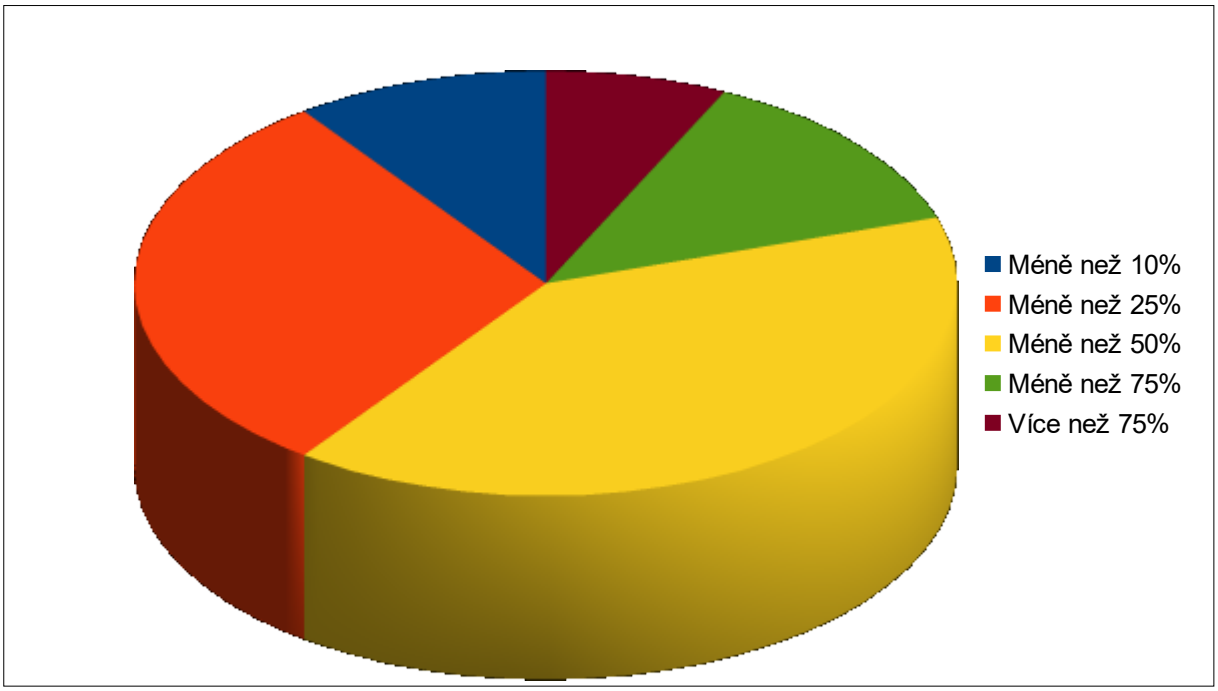

Obrázek 19: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 8.otázky

Komentář k otázce: Kolik procent z Vaší četby tvoří knihy červené knihovny?.

Pokud se podíváme na výsledky této otázky, všimneme si největšího počtu odpovědí u kategorie *„Méně než 50%“*. Tuto možnost vybralo celkem 28 respondentek z celkového počtu 70, což činí rovných 40%. Můžeme tedy konstatovat, že u 40% respondentek tvoří červená knihovna více než čtvrtinovou část. U 30% dotázaných je to méně než 25%, ale více než 10%, takto odpovědělo 21 žen. To znamená, že téměř tři čtvrtiny dotázaných žen uvedly, že podíl červené knihovny na jejich četbě se pohybuje v rozmezí 40% (mezi 10% a 50%). Tento výsledek nás velmi překvapil. Pokud vezmeme v úvahu současnou knižní produkci, která obsahuje nepřeberné množství žánrů, zaujímá červená knihovna silné postavení v rámci tohoto spektra. Uvážíme-li, že téměř tři čtvrtiny žen sáhnou po červené knihovně zhruba v jednom ze čtyřech

případů, jedná se skutečně o velké číslo. Z tohoto důvodu můžeme konstatovat, že červená knihovna patří k oblíbeným čtenářským žánrům u těchto respondentek.

V rámci jednotlivých věkových kategorií nejsou výsledky nijak výrazné, abychom mohli konstatovat nějakou výraznou anomálii či odchylku, která by měla významný vliv na hodnocení otázky. Snad s výjimkou toho, že lze vypozorovat, že se stoupajícím věkem mírně roste obliba červené knihovny a její postavení v rámci osobních preferencí čtenářek.

9. otázka Vyberte své oblíbené žánry a seřaďte je podle oblíbenosti.

Tato otázka má za úkol upřesnit postavení žánru červená knihovna v rámci celého žánrového spektra. Cílem je zjistit její celkovou oblibu mezi jejími čtenářkami. Z tohoto důvodu jsme hodnocení otázky rozdělili do dvou skupin **1. ženy, co červenou knihovnu čtou** a **2. ženy, co červenou knihovnu nečtou**. Vycházíme z výsledků předchozích otázek. Všechny čtenářky mohly zvolit tři odpovědi.

Obě tyto skupiny vyhodnotíme samostatně a poté komparativně porovnáme mezi sebou. Tato otázka byla v dotazníku položena dříve, ale v rámci přehlednosti jsme si při vyhodnocení posunuli až sem.

1.skupina

Celkové hodnocení

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Fantasy	10	5	6	4	4	29
Sci-fi	2	0	2	0	1	5
(jakákoliv blíže nespecifikovaná) Beletrie[203]	5	6	7	7	17	42
Detektivka	6	5	9	7	12	39
Romány pro ženy	8	4	10	8	9	39
Psychologické romány	3	4	5	5	6	23
Historické romány	1	0	1	2	1	5
Cestopisy	0	0	1	2	0	3
Biografie	0	1	1	0	3	5
Dobrodružné romány	3	2	2	3	5	15
Jiné	1	0	1	1	2	5
Celkem	39 (13)	27 (9)	45 (15)	39 (13)	60 (20)	**210 (70)**

[203] Široká literární produkce, která v sobě nese žánry umělecké i populární literatury. Obecně se jedná o nadřazené označení. In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jiloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

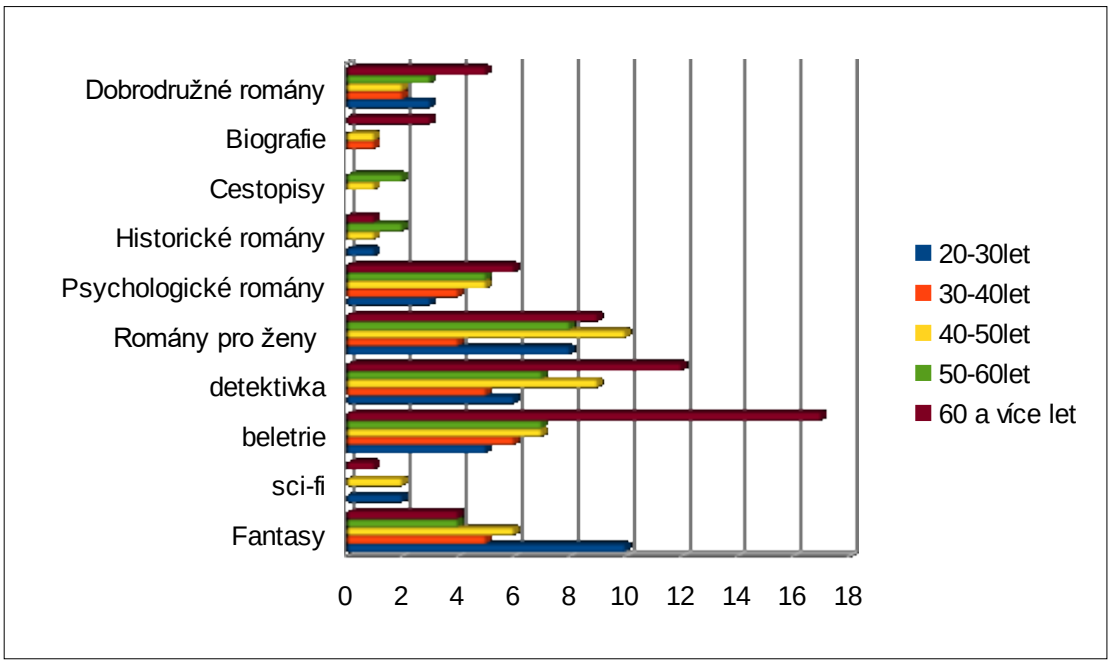

Obrázek 20: Grafické znázornění počtu odpovědí u 9.otázky (1.skupina)

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Fantasy	29	41,43%
Sci-fi	5	7,14%
(Jakákoliv blíže nespecifikovaná) Beletrie[204]	42	60,00%
Detektivka	39	55,71%
Romány pro ženy	39	55,71%
Psychologické romány	23	32,85%
Historické romány	5	7,14%
Cestopisy	3	4,29%
Biografie	5	7,14%
Dobrodružné romány	15	21,42%
Jiné	5	7,14%
Celkem	210 (70)	-

[204] Viz poznámka 203

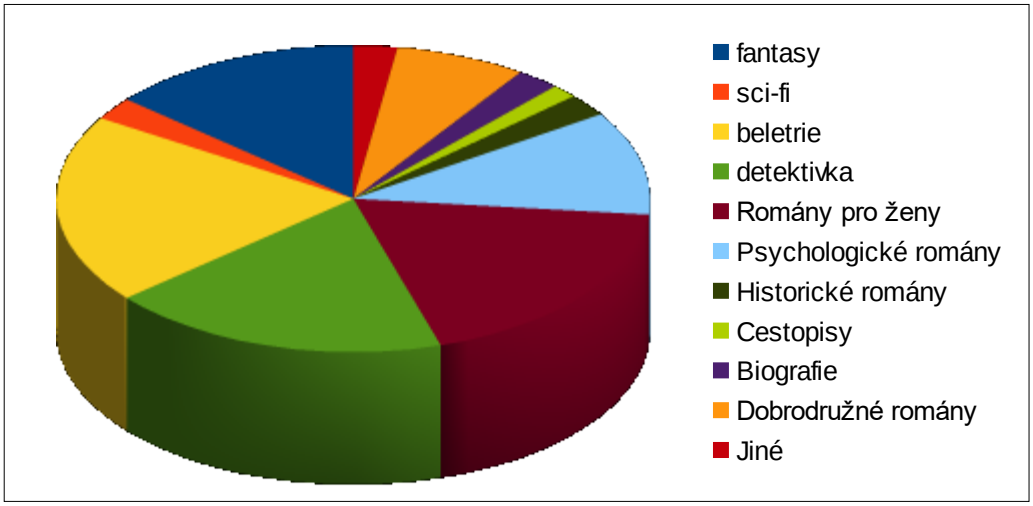

Obrázek 21: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 9.otázky (1.skupina)

	1.volba	2.volba	3.volba	Celkem odpovědí
Fantasy	15	9	5	29
Sci-fi	0	1	4	5
(Jakákoliv blíže nespecifikovaná) [205]Beletrie	18	14	10	42
Detektivka	10	20	9	39
Romány pro ženy	15	7	17	39
Psychologické romány	8	8	7	23
Historické romány	0	0	5	5
Cestopisy	0	1	2	3
Biografie	0	4	1	5
Dobrodružné romány	2	5	8	15
Jiné	2	1	2	5
CELKEM	70	70	70	210

[205] Viz poznámka 203

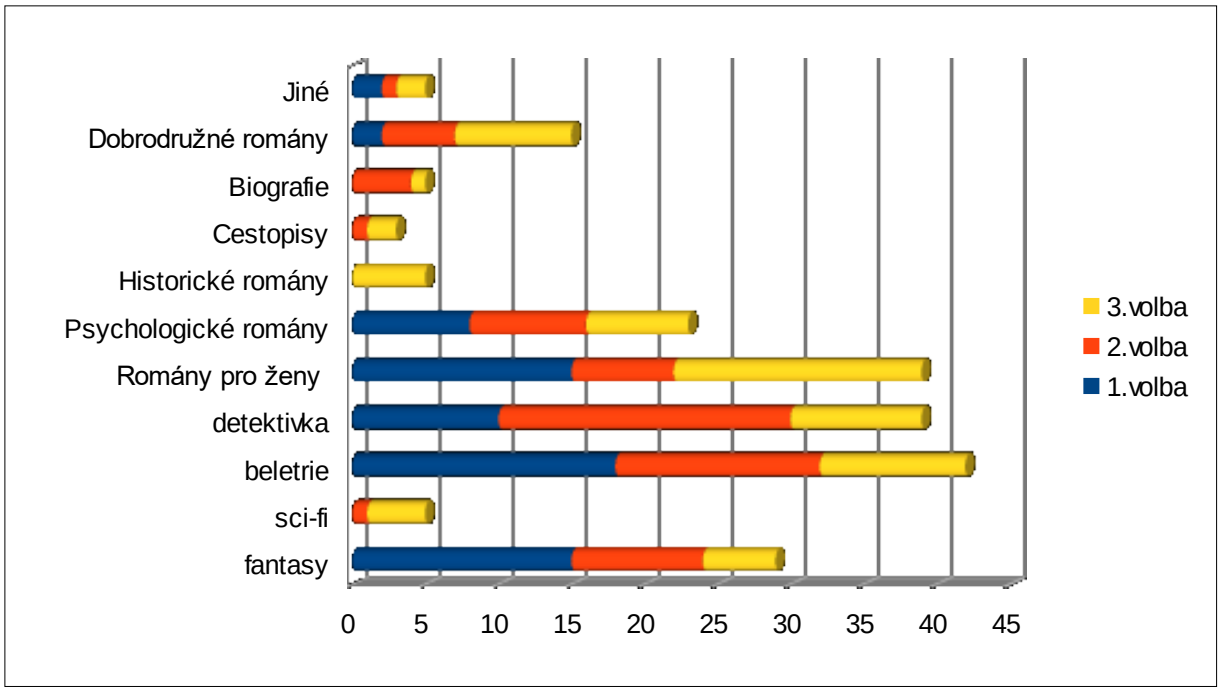

Obrázek 22: Grafické znázornění poměrného zastoupení odpovědí u 9.otázky (1.skupina)

Komentář k otázce (1.skupina): Vyberte své oblíbené žánry a seřaďte je podle oblíbenosti.

Ženy, které čtou červenou knihovnu, vybraly 10 nejoblíbenějších žánrů + skupinu Jiné. Skupina *„Jiné"*(5) obsahuje poezii, divadelní hry, horory a dystopické romány. Mezi tři nejoblíbenější se zařadily: beletrie, romány pro ženy a detektivka. Beletrii[206] vybralo 42 respondentek tj. 60%. To znamená, že více než polovina žen zvolila jakoukoli beletrii za nejoblíbenější. Pokud se podíváme důkladně, můžeme si všimnout rozdílů mezi věkovými skupinami. Nejpatrnější je to u nejstarší skupiny žen, kdy beletrii uvedlo 17 z 20, tedy 85%. Což je vysoce nadprůměrný výsledek. Z tohoto pohledu to vypadá, že starší ženy beletrii upřednostňují před jinými konkrétními žánry. Naproti tomu ve skupině nejmladších žen beletrii vybralo pouze 5 žen ze 13, tj. 38,5%. Můžeme si všimnout nerovnoměrnosti mezi jednotlivými věkovými skupinami. V podstatě můžeme konstatovat, že starší ženy upřednostňují beletrii.

Jinak je tomu u žánru detektivky. Tam si můžeme všimnout, že tato nerovnost není. Naopak výsledky ukazují poměrně vyrovnanou oblibu (31%, 56%, 60%, 54%, 60%), jediná výrazná odchylka se vyskytuje u nejmladších žen, 31%. Zajímavé je, že u obou těchto žánrů (detektivka a veškerá beletrie) mají nejmladší ženy mnohem nižší výsledky než zbytek respondentek. Ale u žánru fantasy je situace opačná, ve skupině žen 20-30 let byl výsledek vysoký 77%, 10 ze 13. Žádná ze zbylých věkových skupin se takovému výsledku ani nepřiblížila (56%, 40%, 31% a 20%). Z tohoto zjištění vyplývá, že mladší ženy upřednostňují žánr fantasy

[206] Viz poznámka 203

oproti jakékoliv beletrii a detektivce, které jsou typické pro četbu žen. Obliba fantasy u mladších ročníků koresponduje i se všeobecnou oblibou fantasy mezi mladšími lidmi. To potvrzuje i obliba tohoto žánru mezi mladými. Jako 1. volbu ji vybralo 15 z 29 žen převážně ve věku do 40let, tj. 10 z 15, 66,66%.

Pokud se zaměříme na náš zkoumaný žánr červené knihovny, zjistíme, že se jedná o druhý až třetí nejoblíbenější žánr četby. Za svůj oblíbený jej považuje téměř 56% respondentek. Při vyhodnocování podle věku respondentek jsme si všimli, že ženy 30-40 let a ženy nad 60 mají podobný výsledek, který činí asi 45%. Jinak jsou výsledky nadprůměrné 62%, 67% a 62%. Z tohoto pohledu se nedá nic dalšího říci. Ale při srovnání s předchozí otázkou (Kolik % zabírá červená knihovna ve Vaší četbě?) se výsledky přibližně shodují. Z hlediska seřazení voleb jsou výsledky takovéto: 1. volba 15 z 39, tj. 38,5%, 2. volba 7 z 39, tj. 18% a 3. volba 17 z 39, tj. 43,5%. Červená knihovna je tedy třetím nejoblíbenějším žánrem. Při pozorování podrobných výsledků jsme si všimli, že červenou knihovnu jako první volbu volily ženy ze starších skupin (nad 50 let). Naopak jako třetí volbu ji označovaly spíše ženy do 40 let. Z těchto výsledků se zdá, že mladší ženy čtou častěji červenou knihovnu, ale mají ji v mnohem menší oblibě než ženy starší. Ty ji čtou, podle výsledků, méně, ale za to se u nich těší mnohem větší oblibě. Což také potvrzují výsledky z předchozí otázky.

2. skupina

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Fantasy	17	10	4	1	1	33
Sci-fi	3	3	2	1	0	9
(Jakákoliv blíže nespecifikovaná) Beletrie[207]	16	14	12	10	8	60
Detektivka	10	13	10	9	7	49
Romány pro ženy	0	0	0	0	0	0
Psychologické romány	6	8	5	7	4	30
Historické romány	1	1	2	2	0	6
Cestopisy	2	3	3	1	1	10
Biografie	1	0	0	2	1	4
Dobrodružné romány	8	5	6	3	4	26
Jiné	2	3	1	0	1	7
Celkem	66	60	45	36	27	234 (78)

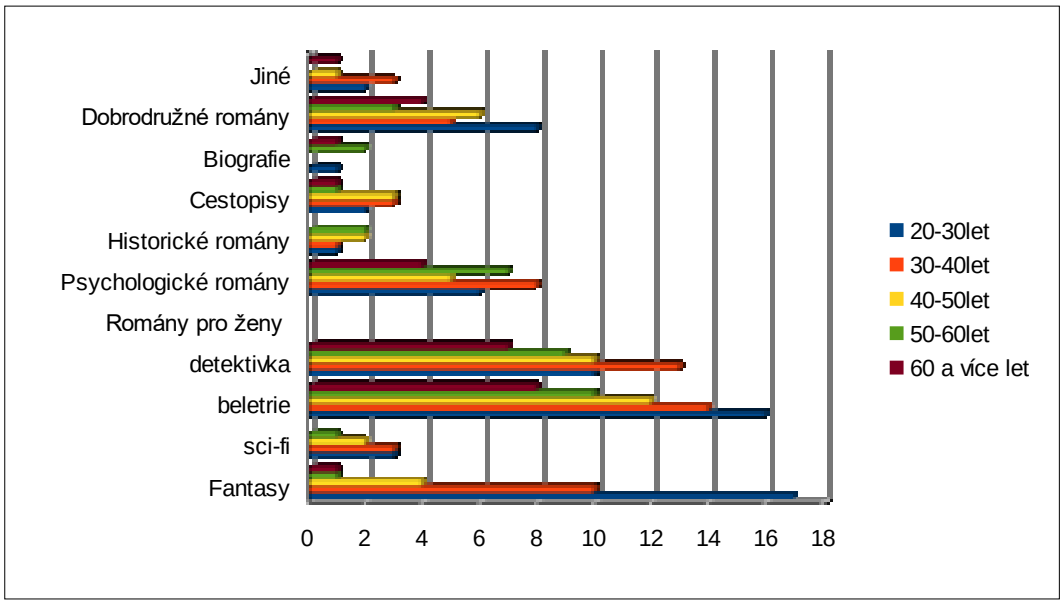

Obrázek 23: Grafické znázornění počtu odpovědí u 9.otázky(2.skupina)

[207] Široká literární produkce, která v sobě nese žánry umělecké i populární literatury. Obecně se jedná o nadřazené označení. In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Fantasy	33	42,30%
Sci-fi	9	11,50%
(Jakákoliv blíže nespecifikovaná) Beletrie[208]	60	77,00%
Detektivka	49	62,80%
Romány pro ženy	0	0,00%
Psychologické romány	30	38,46%
Historické romány	6	7,70%
Cestopisy	10	12,82%
Biografie	4	5,12%
Dobrodružné romány	26	33,33%
Jiné	7	9,00%
Celkem	234 (78)	-

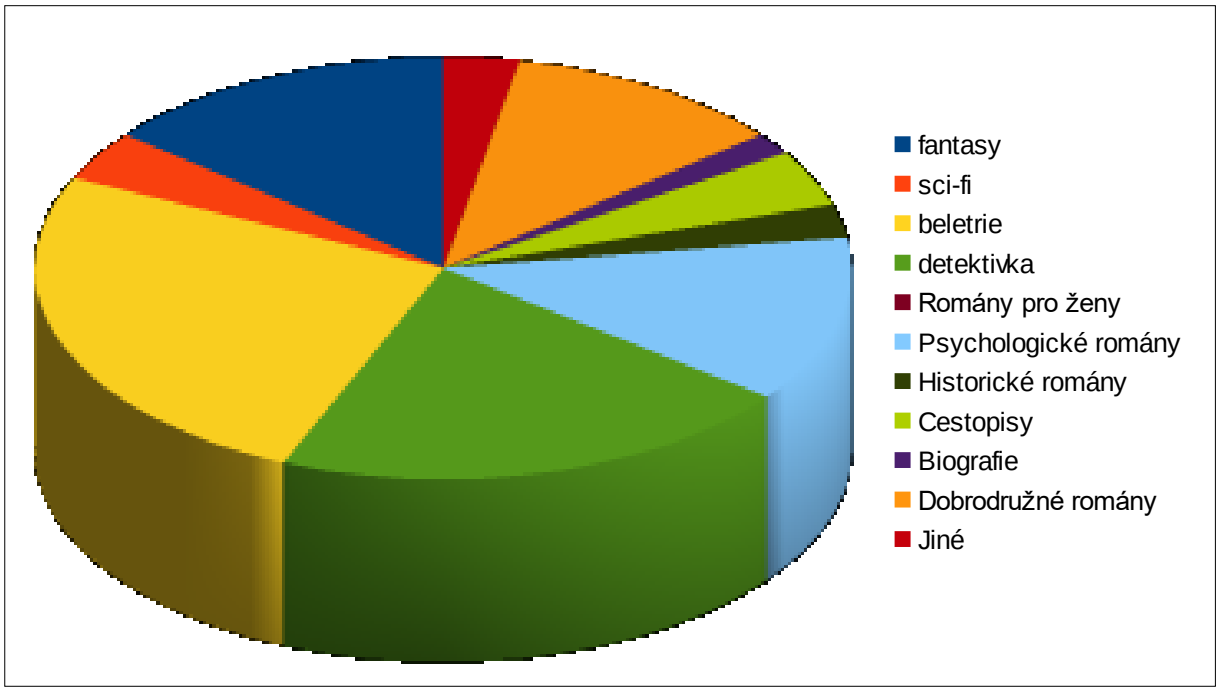

Obrázek 24: Grafické znázornění procentuálního zastoupení u 9.otázky (2.skupina)

[208] Viz poznámka 207

	1. volba	2. volba	3. volba	Celkem odpovědí
Fantasy	10	10	13	33
Sci-fi	0	0	9	9
(Jakákoliv blíže nespecifikovaná) Beletrie[209]	20	17	23	60
Detektivka	16	21	12	49
Romány pro ženy	0	0	0	0
Psychologické romány	14	9	7	30
Historické romány	0	3	3	6
Cestopisy	0	6	4	10
Biografie	0	1	3	4
Dobrodružné romány	17	6	3	26
Jiné	1	5	1	7
CELKEM	78	78	78	234

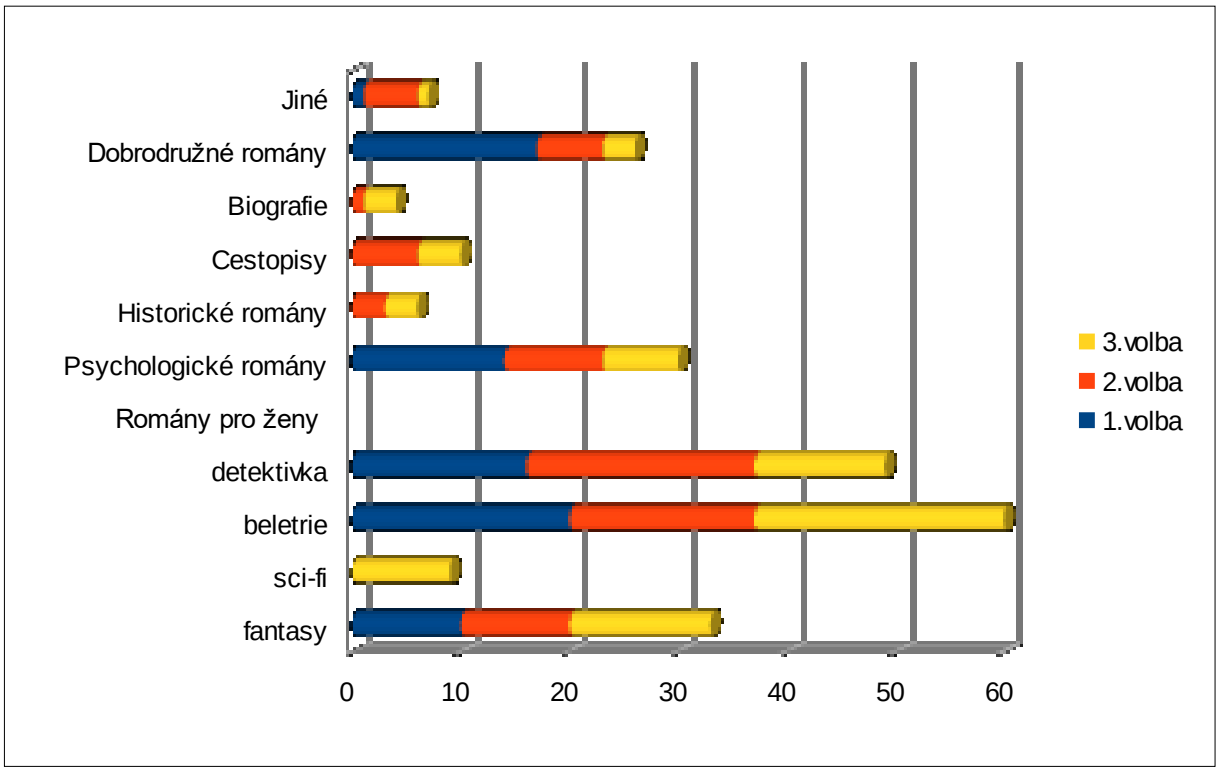

Obrázek 25: Grafické znázornění poměrného zastoupení odpovědí u 9.otázky (2.skupina)

Komentář k otázce (2.skupina): Vyberte své oblíbené žánry a seřaďte je podle oblíbenosti.

Ve skupině žen, které červenou knihovnu nečtou, se objevilo devět žánrů a skupina *Jiné*.

[209] Viz poznámka 207

Ve skupině „*Jiné“* se objevili horory (2x), pohádky, poezie, reportáže. Nejoblíbenější je veškerá beletrie[210], za ní následuje detektivka a třetí je žánr fantasy. Beletrii vybralo 60 respondentek z 78, tj. 77%. Detektivku si vybralo 49 žen z 78, tj. 62,8% . Fantasy vybralo 33 žen, 42,3%.

Pokud se podíváme na tyto žánry z hlediska věku respondentek, můžeme si všimnout, že u beletrie jsou výsledky u jednotlivých věkových kategorií poměrně vyrovnané (72,73%, 70%, 80%, 83,33%, 88,88%) a vysoce nadprůměrné. Více než tři čtvrtiny žen raději čte beletrii než konkrétní žánry. A jedna třetina dotázaných, které uvedla beletrii, ji považuje za nejoblíbenější. Jedná se o kvantitativně nejvyšší výsledek a procentuálně o čtvrtý nejvyšší výsledek.

Detektivka má tyto výsledky: 45,45% , 65%, 66,66%, 83,33% a 77,77%. Je zde patrný výrazný pokles u nejmladších žen. Ani ne polovina je v tomto případě podprůměrný výsledek i vzájemná odchylka je skoro 40%. Pokud se podíváme na tento žánr z hlediska volby, detektivka je nejčastěji druhým nejoblíbenějším žánrem, cca 43%. V rámci druhé volby mluvíme o kvantitativně nejvyšším a procentuálně čtvrtém nejvyšším výsledku (Nad ní se umístily cestopisy, sci-fi, historické romány a skupina Jiné, které mají nízký počet respondentek, což mírně ovlivňuje procentuální výsledek.).

Třetí skupinu tvoří žánr fantasy (s mírným odstupem na čtvrté psychologické romány), vybralo ho 33 respondentek, tj. 42,3%. Při vyhodnocování z hlediska věku jsme si všimli, že výraznou oblibu tohoto žánru u nejmladších žen, dokonce lze říci, že s postupujícím věkem obliba tohoto žánru klesá 77,27%, 50%, 26,66%, 8,33% a 11,11%. U nejstarších věkových kategorií ho vybrala vždy pouze jedna jediná žena z vybrané věkové kategorie. Naproti tomu u nejmladších žen jej vybralo 17 respondentek. Rozdělení podle oblíbenosti jsou zde rovnoměrné.

Celkový komentář k otázce (porovnáme mezi sebou 1. a 2. skupinu): Vyberte své oblíbené žánry a seřaďte je podle oblíbenosti.

Pokud srovnáme tyto dvě skupiny žen, zjistíme, že obě skupiny vybraly shodné žánry jako nejoblíbenější. První se v obou skupinách umístila všechna beletristická produkce, poté detektivka, červené knihovna (v případě první skupiny) a žánr fantasy.

Procentuální rozdíl mezi první a druhou skupinou u beletrie je nízký, pouze 8%. Ale u 2. skupiny nesledujeme věkovou roztříštěnost a nevyrovnanost, naopak výsledky jsou velmi vyrovnané. Ale nejvyšší obliba nespecifikované beletrie se vyskytuje především u nejstarších respondentek, a to je shodný rys mezi 2 zkoumanými skupinami. Pokud se zaměříme na tabulky s volbami, všimneme si dalšího shodnému rysu, beletrie byla kvantitativně nejčastější první volbou ze všech, a to u obou zkoumaných vzorků.

Detektivka je pro obě skupiny druhý nejoblíbenější žánr.. Pokud porovnáme tabulky s

[210] Viz poznámka 207

výsledky vyjde nám velmi nízká odchylka, pouhých 7%. A výsledky se shodují i v jiných zajímavých faktorech. Obě skupiny mají poměrně vyrovnanou oblibu, ale také výrazný pokles a velký rozdíl u nejmladších žen. Z hlediska volby se jedná nejčastěji o druhou volbu.

Fantasy je na tom podobně jako předchozí dvě skupiny. Výsledky jsou shodné u obou skupin.

Ženy, které čtou červenou knihovnu, měly vždy o něco nižší procentuální výsledky než ženy, které ji nečtou. Nejvýrazněji se to projevilo u žánrů, které nejsou tolik oblíbené, hlavně u žánru psychologického románu a také u dobrodružné četby.

Z našich výsledků plyne, že ženy mají všeobecně podobné preference v četbě. Ovšem žánr červené knihovny je v tomto smyslu specifický. Je buď milován, nebo absolutně opomíjen. Ženy, které jej čtou, jej čtou rády a je jejich oblíbený. Ženy, které takové knihy nečtou, jej nahrazují jinými žánry.

10. otázka Jaký typ příběhu máte nejraději?[211]

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Princip nelásky	2	3	5	5	9	24
Princip vzestupu	5	1	1	0	1	8
Princip sociální nerovnosti	1	0	1	1	0	3
Všechno dohromady	5	5	8	7	10	35
Celkem	13	9	15	13	20	70

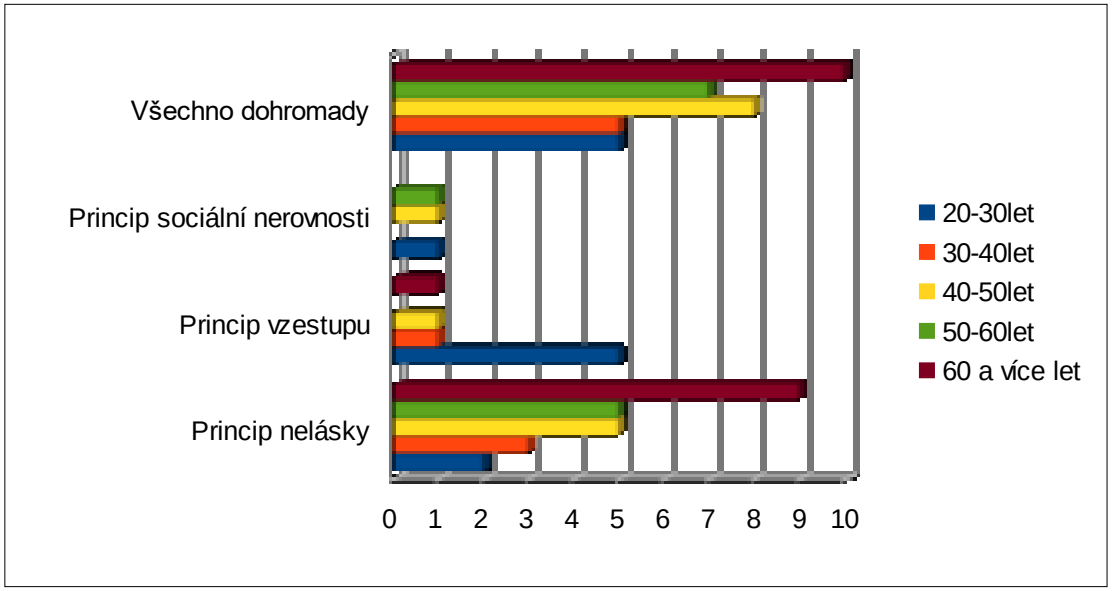

Obrázek 26: Grafické znázornění počtu odpovědí u 10.otázky

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Princip nelásky	24	34,28%
Princip vzestupu	8	11,42'%
Princip sociální nerovnosti	3	4,28%
Všechno dohromady	35	50,00%
Celkem	70	99,98%

[211] Respondentkám byla předložena krátká definice konkrétního druhu fabule, která byla doplněna o vhodný příklad. Str. 87 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. Encyklopedie literárních žánrů. Praha: Paseka, 2004.

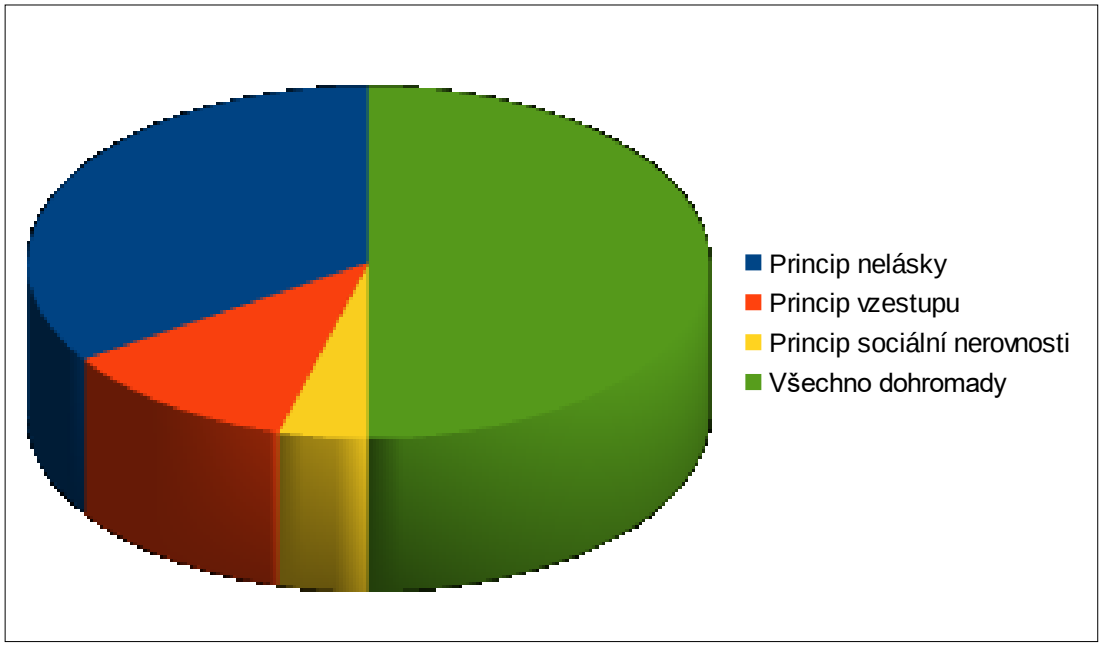

Obrázek 27: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 10.otázky

Komentář k otázce: Jaký typ příběhu máte nejraději?.

V rámci žánru červené knihovny známe tři typy výstavby příběhu (viz teoretická část)[212]. Tyto tři typy zachycují základní linku příběhu. Jako nejméně oblíbený vybraly respondentky princip sociální nerovnosti, takto odpovědělo pouze 3 ženy. V rámci podrobnějšího šetření vzhledem k věku nebo vzdělání respondentek jsou počty odpovědí ve skupinách vyrovnané. Nelze tedy nic dalšího přesvědčivě tvrdit. Celkově tento výsledek odpovídá tvrzení profesorky Mocné, která mluví o vyčerpání tohoto principu a o jeho úpadku[213].

Jako druhý se umístil princip vzestupu, vybralo jej 8 respondentek z 70, necelých 11,42%. Zde jsou ale výsledky v jednotlivých skupinách nevyrovnané, více jej volily mladší ženy, především z nejmladší skupiny 20-30 let. Z této skupiny tuto možnost vybralo 5 žen, což činí 62,5% z celkového počtu (5 z 8), a zároveň je to třetina žen z této skupiny. Pokud se na výsledek podíváme podrobně z hlediska vzdělání, všimneme si, že tuto možnost volily spíše ženy s nižším vzděláním. Tento princip má mnoho společného s četbou pro dívky[214]. Tato příběhová výstavba je pro dívky velmi atraktivní a přitažlivá. Často mají přání a představy, které jsou spojeny s úspěšnou kariérou či s budováním životního postavení mezi lidmi. Pokud

[212] Teoretická část , kapitola 2.5 Rysy červené knihovny
[213] Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.
[214] Tamtéž str. 97

můžeme subjektivně hodnotit, myslíme si, že mladé ženy se podobně hledají a mají vizi úspěšného života, a proto tento typ výstavby označovaly častěji než ostatní skupiny.

Třetí se umístil princip nelásky. Vybralo ho 24 respondentek z 70, tedy 34,28%. Výsledky jsou poměrně vyrovnané (15,3%, 33,33%, 33,33%, 38,46% a 45%) mimo skupinu nejmladších žen, které upřednostnily princip vzestupu. V rámci vzdělání nemůžeme nic dalšího konstatovat.

Jako nejčastější odpověď byla „*Všechno dohromady"*, jedná se o kombinace všech výše zmíněných principů. Vybrala ho polovina všech žen, tj. 35 ze 70. Výsledky mezi věkovými skupinami jsou procentuálně podobné s nízkou odchylkou (38,46%, 55,55%, 53,33%, 53,84% a 50,00%). Můžeme říci, že tento výsledek odpovídá tvrzením profesorky Mocné[215], že ženy na červené knihovně přitahuje složitý příběh s dobrým koncem. V podstatě lze říci, čím komplikovanější (až překomplikovanější) příběh je, tím lépe je přijímán.

[215] Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

11. otázka: Upřednostňujete české nebo zahraniční autory/ky?

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
České	2	1	3	3	6	15
Zahraniční	4	3	3	3	4	17
Nerozhoduje	5	3	5	3	3	19
Obojí stejně	2	2	4	4	7	19
Celkem	13	9	15	13	20	**70**

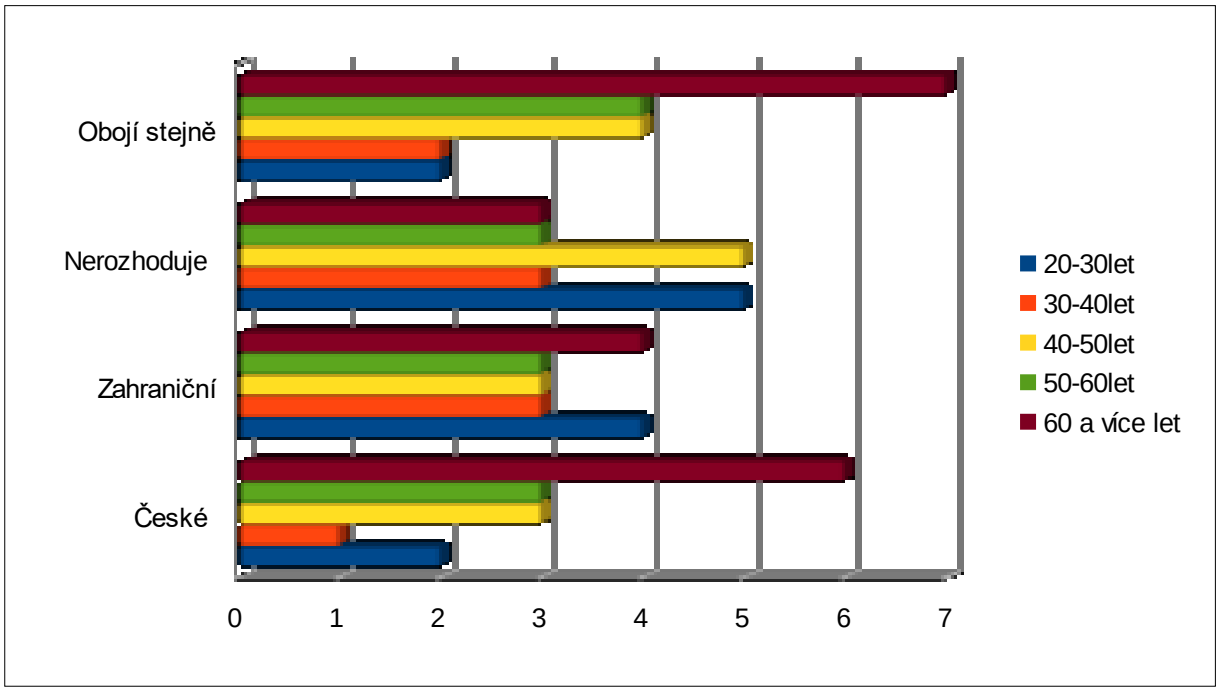

Obrázek 28:Grafické znázornění počtu odpovědí u 11.otázky

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
České	15	21,42%
Zahraniční	17	24,28%
Nerozhoduje	19	27,14%
Obojí stejně	19	27,14%
Celkem	70	99,98%

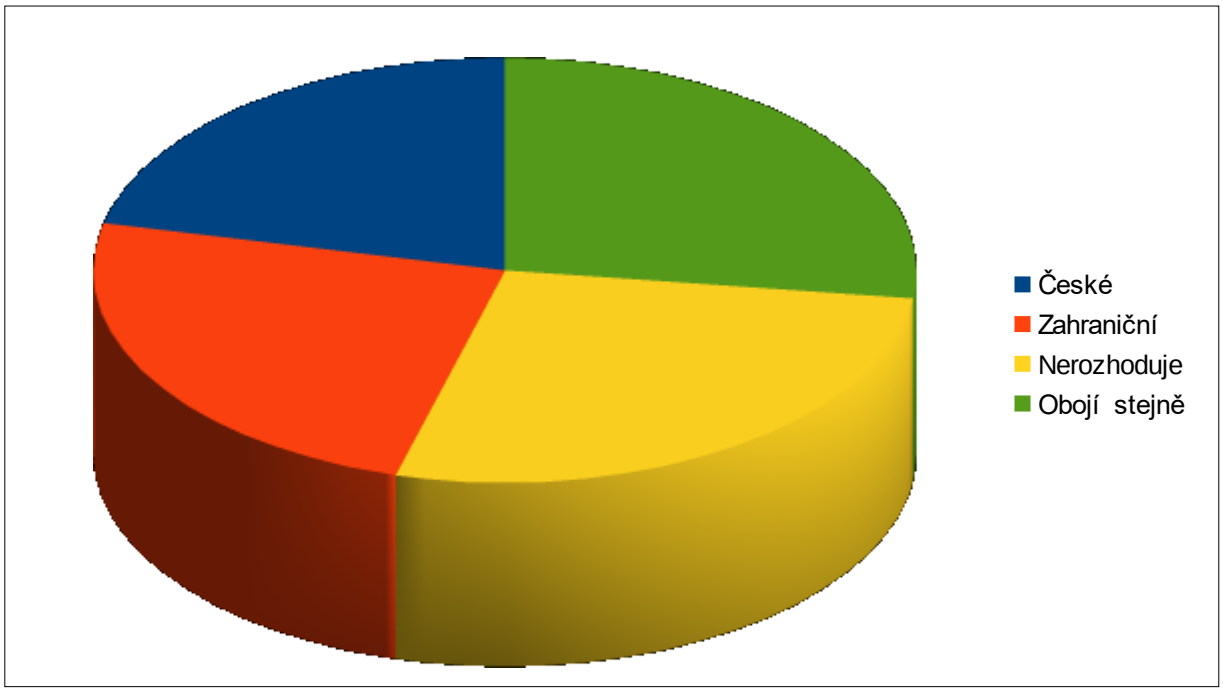

Obrázek 29: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 11.otázky

Komentář k otázce: Upřednostňujete české nebo zahraniční autory/ky?.

Výsledky u této otázky jsou odpovědi ve všech skupinách obdobné. Fakticky se respondentky rozdělily na čtvrtiny. Ani v rámci podrobnějšího rozdělené dle věku a vzdělání jsme nenašli nic, co by narušovalo tento vyrovnaný stav. Můžeme pouze říci, že ženy mají rozdílný vkus a názor při výběru autora knih pro ženy. Vzhledem k tomu nelze vysledovat většinovou či menšinovou orientaci, pouze konstatovat vyrovnaný stav. Dále nemůžeme prezentovat nic jiného než statistická data, která jsou obsažena v grafech a tabulkách výše.

12. otázka: Znáte nějaké české autorky tohoto žánru?

1. skupina (ženy, které červenou knihovnu čtou)

- odpovídalo celkem 70 žen, 12 žen neuvedlo žádné jméno, 25 uvedlo 1 jméno, 17 žen uvedlo 2 jména, 10 žen uvedlo 3 jména, 5 žen uvedlo 4 jména a 1 žena dokonce 5 jmen
- u sedmi žen se vyskytla chyba, do dotazníku vyplnily jména zahraničních autorek, přestože otázka se týkala českých autorek

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Nevzpomenu si, Nevím	3	2	4	2	1	12
Simona Monyová	7	4	8	6	9	34
Barbara Nesvadbová	4	4	5	5	6	24
Radka Třeštíková	2	1	0	3	5	11
Irena Obermanová	2	1	2	3	3	11
Vlasta Javořická	2	2	4	2	9	19
Lenka Lanczová	1	1	0	0	0	2
Vlasta Pittnerová	0	0	2	1	3	6
Zahraniční autorky	1	0	1	3	2	7
Celkem	22	15	26	25	38	126

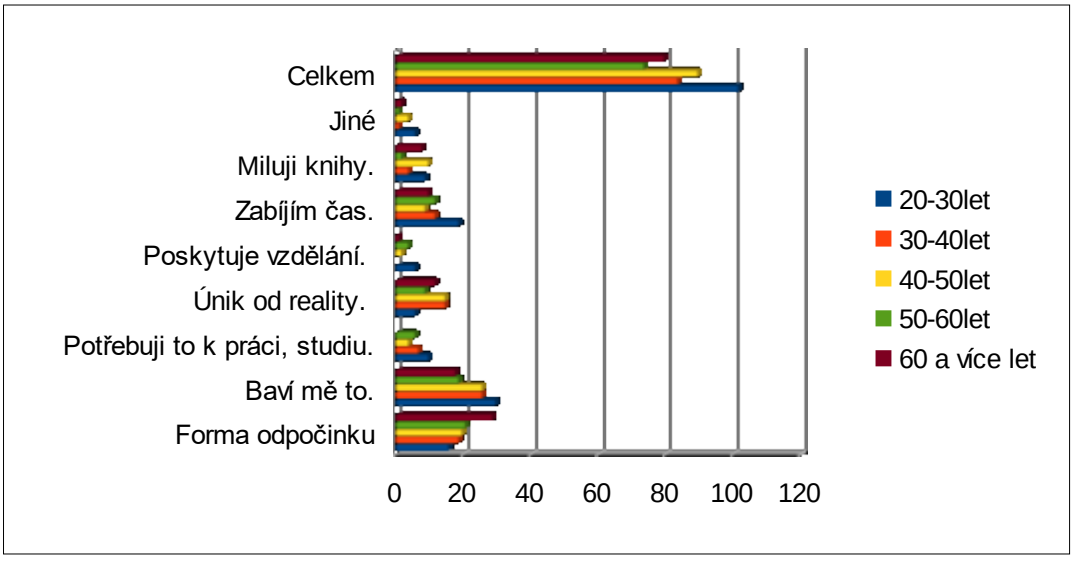

Obrázek 30: Grafické znázornění počtu odpovědí u 12.otázky (1.skupina)

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Nevzpomenu si	12	17,14%
Simona Monyová	34	48,57%
Barbara Nesvadbová	24	34,28%
Radka Třeštíková	11	15,71%
Irena Obermanová	11	15,71%
Vlasta Javořická	19	27,14%
Lenka Lanczová	2	2,85%
Vlasta Pittnerová	6	8,57%
Zahraniční autorky	7	10,00%
Celkem	126	-

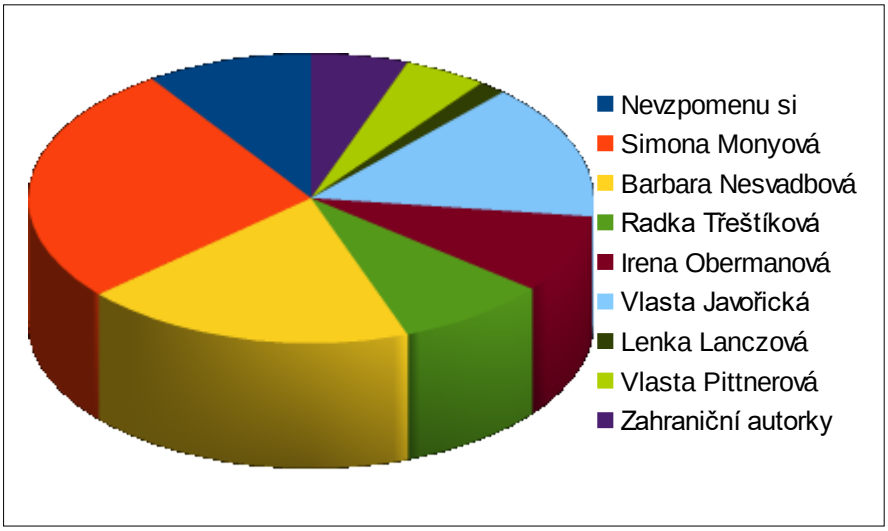

Obrázek 31: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 12. otázky (1.skupina)

Komentář k otázce (1. skupina): Znáte nějaké české autorky tohoto žánru?.

Jako nejznámější česká autorka nám vyšla Simona Monyová, označila ji skoro polovina respondentek, přesně 34 z 70 žen. Ve všech věkových skupinách se vždy umístila na prvním místě. U dvou skupin se jedná o dělené místo, jednou s Barbarou Nesvadbovou a jednou s Vlastou Javořickou. Výsledky u všech skupin jsou: 53,84%, 44,44%, 53,33% , 46,15% a 45,00%. Rozdíly mezi nimi jsou minimální.

Jako druhá nám vyšla Barbara Nesvadbová, uvedla ji více než třetina dotázaných žen, tj. 24 žen ze 70. U skupin 20-30 let, 40-50 let a 50-60 let se umístila jako druhá v pořadí. U žen mezi 30 a 40 lety se dělí společně se Simonou Monyovou o první místo, ale u nejstarších žen se umístila až na třetím místě. Výsledky u jednotlivých skupin: 30,77%, 44,44%, 33,33%, 38,46% a 30,00%. Ani tady nesledujeme výraznější odchylku, pouze nižší číselné údaje.

Třetí místo obsadila Vlasta Javořická. Vybralo ji 19 žen ze 70, tj. 27,14%. Ale téměř polovinu (9 z 19) z tohoto počtu tvoří respondentky nejstaršího věku (nad 60 let). Již podle tabulky vidíme, že bude výrazný rozdíl mezi jednotlivými věkovými skupinami: 15,38%, 22,22%, 26,66%, 15,38% a 45,00%. Vidíme, že Vlasta Javořická má nejvyšší oblibu nejstarších žen, u ostatních je obliba poměrně vyrovnaná, ale u té poslední se jedná o nejznámější autorku společně s první Simonou Monyovou.

První dvě autorky jsou součástí moderní červené knihovny. Jejich biografické údaje najdeme v teoretické části, obě tvoří tento žánr v 21. století. Naproti tomu Vlasta Javořická je tradiční autorka tohoto žánru. nebojíme se říct, že se jedná o královnu červené knihovny[216], která měla těžiště tvorby ve vesnickém naivním prostředí, což by mohlo částečně vysvětlit její oblibu u starších žen.

Otázku ještě vyhodnotíme z hlediska počtu odpovědí mezi jednotlivými skupinami. Nejprve se zaměříme na ženy, které si nevzpomněly na žádnou autorku tohoto žánru. Bylo jich celkem 12. tj. 17,14% z celkového počtu respondentek. Podrobné výsledky mezi skupinami: 23,07%, 22,22%, 26,66% , 15,378% a 5%. Z tohoto pohledu se zdá, že starší ženy si častěji vzpomněly na nějakou autorku červené knihovny.

U skupiny žen mezi 20 a 30 lety nám vyšel průměrný počet odpovědí 1,90 odpovědi na jednu respondentku, u skupiny 30-40 let 1,85 odpovědi na jednu respondentku, u skupiny 40-50 let 2,00 odpovědi na jednu respondentku, u skupiny 50-60 let 2,09 odpovědi na jednu respondentku a u nejstarší skupiny je výsledek 1,95 odpovědi. Průměrný výsledek činí 1, 96. U starších žen se objevovaly mírně vyšší čísla, mohlo by se zdát, že starší ženy si častěji vybavily některou z uvedených autorek, ale rozdíly nejsou výrazné.

[216] Str. 137 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996.

2. skupina (ženy, které červenou knihovnu nečtou)

- odpovídalo celkem 78 žen, 37 žen neuvedlo žádné jméno, 23 uvedlo 1 jméno, 11 žen uvedlo 2 jména, 6 žen uvedlo 3 jména, 1 žena uvedla 4 jména
- Pouze u jedné ženy se vyskytla chyba s označením zahraniční autorky, a to u té, která uvedla 4 odpovědi, fakticky se tedy jednalo o označení pouze tří odpovědí.

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Nevzpomenu si, Nevím	11	10	8	5	3	37
Simona Monyová	6	5	5	4	4	24
Barbara Nesvadbová	3	3	1	1	1	9
Radka Třeštíková	2	3	1	1	0	7
Irena Obermanová	2	2	1	0	0	5
Vlasta Javořická	1	2	4	2	2	11
Lenka Lanczová	4	1	0	0	0	5
Vlasta Pittnerová	0	0	1	2	2	5
Zahraniční autorky	0	0	1	0	0	1
Celkem	29	26	22	15	12	104

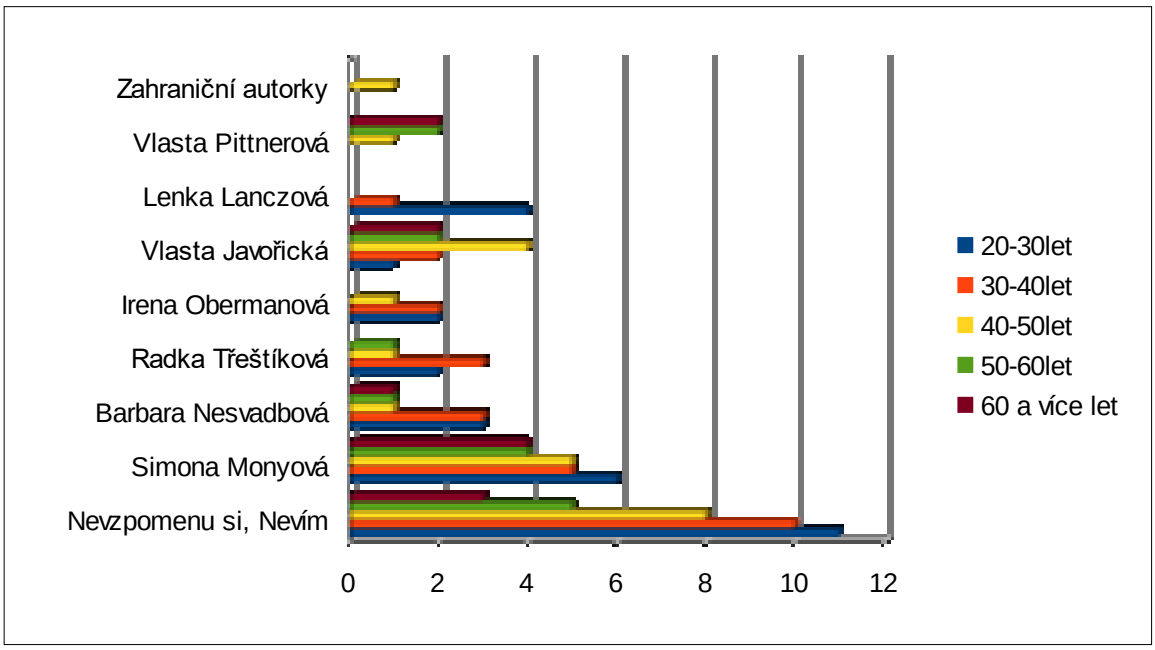

Obrázek 32: Grafické znázornění počtu odpovědí u 12.otázky (2.skupina)

	Odpovědi v absolutních číslech	Procentuální zastoupení
Nevzpomenu si	37	47,43%
Simona Monyová	24	30,77%
Barbara Nesvadbová	9	11,53%
Radka Třeštíková	7	8,97%
Irena Obermanová	5	6,41%
Vlasta Javořická	11	14,10%
Lenka Lanczová	5	6,41%
Vlasta Pittnerová	5	6,41%
Zahraniční autorky	1	1,28%
Celkem	104	-

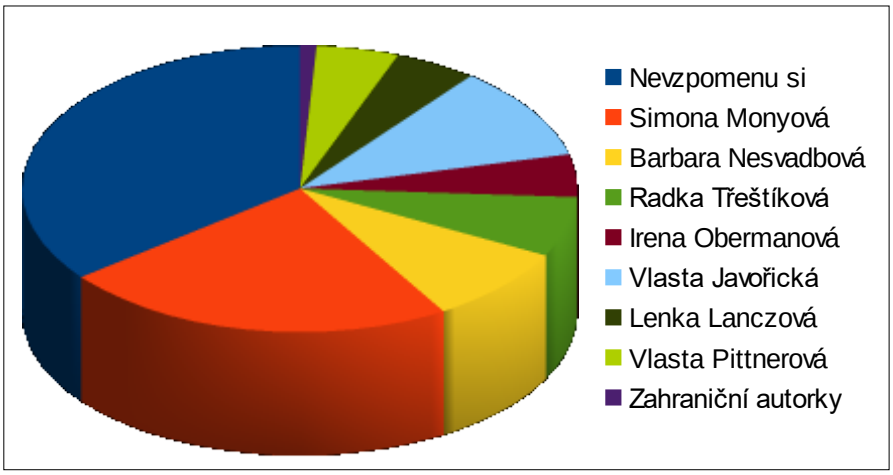

Obrázek 33: Grafické znázornění procentuálního zastoupení odpovědí u 12.otázky (2.skupina)

Komentář k otázce (2. skupina): Znáte nějaké české autorky tohoto žánru?.

Téměř polovina žen si nevzpomněla na žádnou z českých autorek červené knihovny, tj. 37 z 78, 47,43%. Nejčastější volbou z českých spisovatelek byla Simona Monyová, do dotazníku ji uvedla asi třetina dotázaných žen, 24 z 78, 30,77%. Pokud pomineme odpověď *„Nevím“*, tak se jedná o nejčastěji uváděnou ženu, a to ve všech zkoumaných skupinách. Podrobné výsledky jsou následující: 27,27%, 25,00%, 33,33%, 30,77% a 44,44%. Rozdíl mezi nejnižším a nejvyšším výsledkem činí necelých 20%.

Jako druhá se objevila Vlasta Javořická, ale už s mnohem nižším počtem označení. Označilo ji pouze 11 žen z celkového počtu 78, tj. 14,10%. Podrobnější výsledky mezi ženami různého věku jsou: 4,54%, 10,00%, 26,66%, 16,66% a 22,22%. Ani tady není nijak výrazná odchylka mezi respondentkami, ani žádný výraznější výsledek u některé ze skupin.

Ještě o něco níže se umístila Barbara Nesvadbová. Vybralo ji pouze 9 žen, tj. 11,53%. Již podle tabulky výše je zřejmé, že se bude jednat o velmi nízké a poměrně vyrovnané výsledky. Nic dalšího se nedá na základě získaných informací vyjádřit.

U této skupiny žen je jasně patrné, že mají o červené knihovně poměrně málo informací. Průměrný výsledek je velice nízký, nejvýraznější je výsledek u odpovědi *„Nevím“*, která obsáhla téměř polovinu z nich. Mimo Simony Monyové jsou výsledky mimořádně nízké.

Otázku ještě vyhodnotíme z hlediska počtu odpovědí mezi jednotlivými skupinami. Nejprve se zaměříme na odpověď *„Nevím. Nevzpomenu si.“*. Jak jsme již zmínili bylo jich celkem 37, tj. 47,43%. Mezi jednotlivými skupinami jsou výsledky následující: 50,00%, 50,00%, 53,33%, 41,66% a 33,33%. Z těchto informací by se mohlo zdát, že ženy nad 50 let si častěji vzpomněly na nějakou autorku červené knihovny, ale bohužel rozdíl není nijak výrazný, aby bylo možné toto tvrzení přesvědčivě podpořit.

Pokud přepočítáme počet odpovědí na jednu dotázanou, dostaneme výsledek 1,63. U

skupiny nejmladších žen 20-30 let je průměrný počet odpovědí 1,63 odpovědi na jednu ženu, u skupiny žen 30-40 let je výsledek 1,60 odpovědí, u žen 40-50 let je průměrný výsledek 2,00 odpovědi, u žen 50-60 let 1,42 odpovědí na jednu respondentku, u žen nad 60 let 1,50 odpovědi na jednu respondentku. Zde je situace mnohem zajímavější, U čtyřech skupin z pěti vyšel podprůměrný výsledek, ale u jedné skupiny vyšel vysoce nadprůměrný výsledek, což je zřejmé už z představených čísel. Z našeho výzkumu není jasné, proč tato situace nastala, ale je jasně, že ženy mezi 40 a 50 rokem si mnohem častěji vybavily nějakou autorku červené knihovny. Matematická odchylka je 0,58 odpovědi, což je statisticky vysoký rozdíl.

Komentář k otázce: Znáte nějaké české autorky tohoto žánru?.

V této části porovnáme výsledky obou skupin mezi sebou. Na první pohled je jasné, že ženy, které červenou knihovnu čtou, mají mnohem vyšší výsledky než ženy, které ji nečtou. Ženy z první skupiny si častěji vzpomněly na některou českou autorku než ženy, které ji nečtou. Rozdíl činí asi 0,3 odpovědi. Navíc musíme zohlednit jistou nerovnoměrnost u druhé skupiny žen. Můžeme tedy bez obav potvrdit, že ženy, které čtou červenou knihovnu, uvádějí její autorky častěji a znají jich větší počet. Tuto informaci můžeme podpořit také tím, že první skupina žen méně často uváděla možnost *„Nevím*“. Uváděla ji asi o 30% méně obvykle.

U obou skupin vyšla jako nejčastěji označovaná Simona Monyová. Ve všech skupinách, bez ohledu na věk či oblibu červené knihovny, se umístila na prvním místě. U druhé skupiny pouze s nižšími procenty.

U dalších autorek již není situace tak jednoznačná. První skupina označila Barbaru Nesvadbovou, druhá Vlastu Javořickou. U třetích míst je tomu naopak, první skupina označila Vlastu Javořickou, druhá Barbaru Nesvadbovou. Z těchto získaných dat můžeme získat triádu nejznámějších českých autorek: Monyová, Nesvadbová, Javořická.

Zajímavé je, že u obou skupin se vyskytla chyba s uvedením zahraničních autorek, ale u druhé skupiny mnohem méně. Z tohoto pohledu nedokážeme říci, proč se tato chyba vyskytla. Podle našeho subjektivního názoru se jedná o pouhou nepozornost při čtení. Druhá zajímavá věc je uvedení Lenky Lanczové u obou skupin, vždy ji uvedly mladší ženy. Lenka Lanczová není autorkou ženské četby, ale jedná se o autorku dívčí četby. Je možné, že si ji ženy mylně spojily s četbou pro ženy.

13.otázka: Přečtěte si vybrané znaky červené knihovny a ohodnoťte je na stupnici 1 (nejméně důležitý) až 5 (nejvíce důležitý).

	20-30 let	30-40 let	40-50 let	50-60 let	60 a více let	CELKEM
Milostná zápletka	3,99	3,91	4,01	4,12	3,96	4,0
Charakter hlavního hrdiny	4,12	3,98	3,81	4,04	3,78	3,95
Dobrý konec	3,68	3,74	3,51	3,58	3,81	3,65
Nečekané dějové zvraty	3,25	3,14	3,21	3,33	3,41	3,27
Vhodně zvolené jazykové prostředky	1,45	1,55	1,98	2,28	2,31	1,91
Uvěřitelnost a ověřitelnost	2,74	2,63	2,23	1,95	1,57	2,23
Počet stran	1,44	1,49	1,37	1,11	1,08	1,31
Vnější popis (prostředí, odívání, krajina)	1,56	1,28	1,33	1,41	1,22	1,36
Dobrý autor	2,64	2,74	2,59	2,88	2,92	2,75
Známé nakladatelství	1,65	1,26	1,39	1,49	1,77	1,51
Sociální konflikt	1,95	2,03	2,23	1,91	2,02	2,03

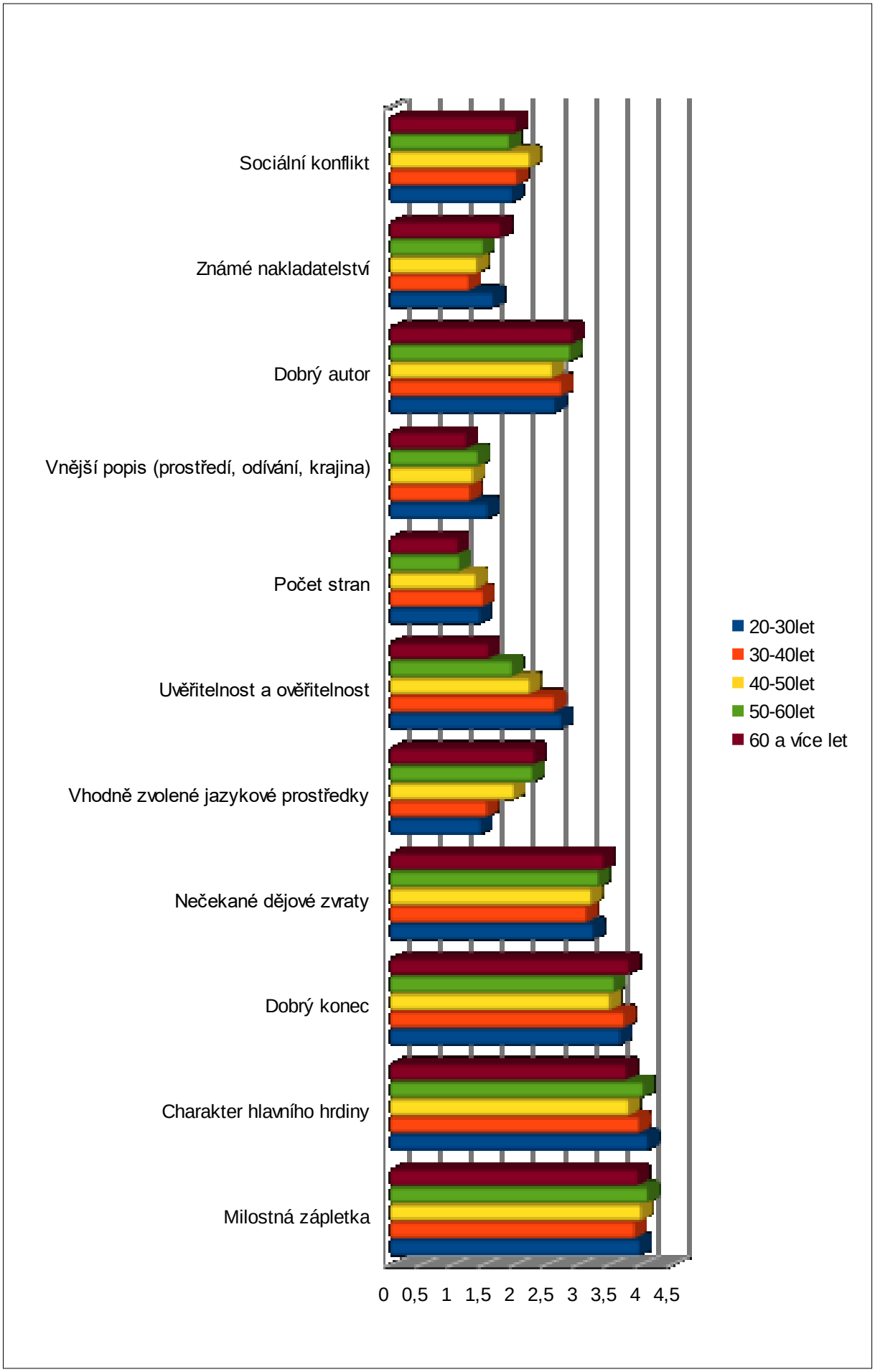

Obrázek 34: Grafické znázornění počtu odpovědí u 13.otázky

Komentář k otázce: Přečtěte si vybrané znaky červené knihovny a ohodnoťte je na stupnici 1 (nejméně důležitý) až 5 (nejvíce důležitý).

V otázce se vyskytlo celkem 10 odpovědí. Pro přehlednost je rozdělíme do tří skupin podle počtu získaných bodů. Na otázku odpovědělo celkem 70 respondentek.

Do první skupiny s největším počtem bodů jsme zařadili čtyři odpovědi: *„milostná zápletka, charakter hlavního hrdiny, dobrý konec a nečekané dějové zvraty.*" Jako nejdůležitější faktor se dotázaným ženám zdála milostná zápletka. Získala největší počet bodů, průměrně 4,0 body. Mezi jednotlivými věkovými skupinami nebyl žádný výrazný rozdíl a vždy byla zvolena jako první. Nejméně dostala 3 body a nejvíce 5 bodů. Tato odpověď se nám jeví naprosto relevantní a logická. Milostná zápletka je alfou i omegou žánru červené knihovny, právě z tohoto důvodu je tolik oblíbená a čtená. V podstatě jsme potvrdili, že milostná zápletka je pro zkoumaný žánr nejdůležitější[217].

Podobně jsou na tom i další faktory. Charakter hlavního hrdiny byl v tomto případě druhý nejdůležitější. Získal druhý největší počet bodů, 3,95. Ovšem si zde můžeme všimnout větších rozestupů mezi zkoumanými skupinami. Největší počet bodů byl 5, nejmenší ovšem 2. Dobrý konec získal průměrně 3,65. Všimneme si relativně nízké odchylky u věkových skupin, ale sledujeme i nižší počet bodů. Největší počet bodů byl 5, nejmenší 2. Faktor nečekané dějové zvraty získal 3,27 bodů. Jedná se již o mnohem nižší výsledek než první v této skupině, téměř o tři čtvrtiny bodu. Největší počet bodů byl 5, nejmenší pouze 1. Bylo využito celé hodnotící škály.

Do druhé skupiny jsme zařadili: *„dobrý autor, uvěřitelnost a ověřitelnost, a sociální konflikt"*. Dobrý autor se v této skupině umístil na prvním místě s průměrným výsledkem 2,75. I v tomto případě respondentky použily celou hodnotící škálu, tedy největší počet bodů byl 5 a nejmenší 1. Zajímavý je faktor uvěřitelnost a ověřitelnost, protože zde panuje poměrně velká nerovnoměrnost mezi věkovými skupinami. Zatímco mladší ženy tento faktor považovaly za středně důležitý (výsledek přes 2), naopak starší ženy měly výsledky téměř o bod nižší. Faktor sociální konflikt se vyznačuje poměrně velkou odchylkou, ale nízkým výsledkem 2,03. Nejnižší označené číslo bylo 1 a nejvyšší 4.

Do třetí skupiny nejméně důležitých faktorů jsme zařadili: „*vhodně zvolené jazykové prostředky, známé nakladatelství, vnější popis a počet stran"*. Faktor vhodně zvolených jazykových prostředků získal 1,91 bodu. Ale mezi respondentkami panovaly poměrně velké bodové rozdíly. Zatímco mladé ženy jej považují za nedůležitý faktor, tak starší ženy uváděly téměř o bod vyšší hodnocení. Pro starší ženy je to naopak středně důležitý faktor. Vnější popis získal velmi nízký počet bodů, 1,36 bodů. Ale vyznačují se velkou vyrovnaností, nejvyšší počet bodů byl 2 a nejnižší 1.

[217] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. Encyklopedie literárních žánrů. Praha: Paseka, 2004

Popularita nakladatelství, které knihu vydává, je velmi málo důležitá. Takto postupovala většina žen, výsledný počet činil 1,51 bodů. A bylo využito pouze dvou čísel, 1 a 2. Počet stran se jeví o něco nedůležitější pro mladší ženy než pro starší skupiny žen. Získal 1,31 bodů, nejnižší počet bodů byl 3 a nejnižší 1. Jedná se o průměrně nejméně důležitý faktor.

3.1.4 Závěr: Interpretace získaných dat

Dotazníku se účastnilo celkem 152 respondentek. Během pokládání dotazníku jsme zjistili, že 4 respondentky nečtou vůbec. Z tohoto důvodu se zkoumaný počet zmenšil na 148, neboť respondentky nebyly schopny odpovídat na zadané otázky.

V otázce intenzity čtenářství u žen jsme zjistili, že starší ženy s vyšším vzděláním čtou častěji než ženy mladšího věku nebo ženy s nižším vzděláním. Jako nejčastější důvod pro čtení ženy uváděly, že je čtení baví a je to jistá forma odpočinku. Tato oddechová funkce zřetelně dominuje nad jinými funkcemi literatury. Pokud si v této věci můžeme dovolit subjektivní komentář, jedná se o velmi pozitivní zjištění. Celková oblíbenost knih je u žen velmi vysoká, což potvrzují i jiné výzkumy.[218] Tuto informaci můžeme potvrdit i potěšitelným zjištěním, že několik žen uvedlo jako důvod ke čtení *„lásku ke knihám“*.

Dále můžeme konstatovat, že mezi respondetkami tohoto výzkumu jednoznačně dominují žánry literatury populární. Pokud jsme se respondentek zeptali na konkrétní žánry, nejčastěji byla uváděna (žánrově blíže nespecifikovaná) beletrie, která v sobě zahrnuje všechnu beletristickou produkci, tedy jak literaturu uměleckou v užším slova smyslu, tak literaturu populární (viz užitá definice Josefa Peterky). Respondentky mezi těmito typy knih nerozlišovaly. Ovšem na dalších místech se umístily vždy konkrétní žánry literatury populární, jmenovitě detektivka, fantasy romány nebo romány pro ženy. Pokud se na tato zjištění podrobně podíváme, zjistíme, že ženy upřednostňují konkrétní žánr populární literatury, ale na prvním místě vždy uvádějí veškerou beletrii. Na všech ostatních místech (tedy statisticky častěji) uváděly žánry literatury populární.

Pokud vyhodnotíme náš zkoumaný žánr červené knihovny, dostaneme poměrně zajímavé výsledky: Téměř polovina respondentek uvedla, že červenou knihovnu čte. Větší počet čtenářek má červená knihovna mezi staršími ženami středního vzdělání. Mezi těmito ženami je velký počet, které uvedly, že červené knihovna tvoří téměř čtvrtinu jejich četby a zároveň je jejich nejoblíbenějším žánrem. Z těchto výsledků jsme zjistili, že pokud ženy červenou knihu čtou, jsou jejími častými čtenářkami a jednoduše řečeno, ji mají velmi rády.

Ženy mají na těchto knihách nejraději romantiku, dobrý konec, přítomnost sexuálních scén a jednoduchost čtení. Podobně respondentky odpovídaly při hodnocení faktorů červené knihovny. Jako nejdůležitější vybraly milostnou zápletku, charakter hlavního hrdiny a dobrý konec. Pokud budeme hodnotit výstavbový princip příběhu. Ženy zvolily komplikovaný příběh, čím více komplikovaný, tím lépe. Tomu vlastně odpovídá hodnocení faktoru milostná zápletka a

218 TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Brno: Host, 2014, TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky, 2011.

nečekané dějové zvraty, oba byly hodnoceny vysoce nadprůměrné jako nejdůležitější. Tedy v rámci výzkumu se nám podařilo potvrdit toto tvrzení.

Za zajímavé považujeme zjištění, že romantika, jednoduchost a povrchnost jsou nejvíce odpuzující pro nečtenářky červené knihovny, a zároveň to jsou přesně ty věci, proč ji její čtenářky mají rády. Co se týče českých autorek červené knihovny, nejčastěji byla zvolena Simona Monyová, kterou označily ženy jako první bez ohledu na to, zda tento žánr čtou, anebo ne. Ihned za ní se umístily Barbara Nesvadbová a Vlasta Javořická. Tyto výsledky zohledníme i v kvalitativní části výzkumu.

Celkový závěr je ten, že nejčastějšími konzumentkami červené knihovny jsou ženy středního až staršího věku, spíše středního až nižšího vzdělání. Červená knihovna je zde zastoupena hojně, nejčastěji tvoří čtvrtinu četby. Nejdůležitějším důvodem pro preferenci tohoto žánru je pro její čtenářky romantika, dobrý konec a lehkost čtení, což bylo potvrzeno daty u několika otázek. Pro tyto ženy je přitažlivá především komplikovanost příběhu a jeho výstavba. Nejznámější českou autorkou nového tisíciletí je Simona Monyová.

3.2 Kvalitativní část

3.2.1 Zásady kvalitativního výzkumu

Kvalitativní výzkum byl dlouhou dobu chápán jako doplněk ke kvantitativním metodám. Jan Hendl ve svém díle *Kvantitativní výzkum* (2016) uvádí, že neexistuje jeden obecně uznávaný způsob, jak dělat tento výzkum správným způsobem, přičemž ovšem postuluje řadu zásad, klíčových pro kvalitní, nezkreslené výsledky. Významný metodolog John W. Creswell ho definuje jako proces hledání porozumění založených na různých metodologických tradicích zkoumání daného společenského nebo lidského problému[219].

Výzkumník na počátku stanoví pouze určité téma nebo otázky, ale během procesu zkoumání je může doplňovat, měnit nezávisle na tom, v jaké fázi se výzkum nachází. Stejně jako otázky nebo témata může výzkumník měnit i celý systém sběru a analýzy dat, důležité je dojít k co nejpřesnějšímu závěru, který má odpovědět na výzkumný problém. Celý sběr a analýza dat probíhají současně, podstatná je zde osoba výzkumníka, který rozhoduje o tom, jaká data potřebuje a jak se k nim dostane. Během výzkumu hlavně využívá induktivní a deduktivní postupy. Výsledkem je zpráva z výzkumu, která obsahuje nejenom podrobný popis místa a osoby zkoumání, ale i poznámky výzkumníka a celé rozhovory s respondenty.

Mezi základní metody kvalitativního výzkumu patří pozorování, rozhovory, analýza textů, dokumentů a audio- a videozáznamů, které se realizují během delšího a intenzivnějšího kontaktu se vzorkem odpovídajících. Používají se málo standardizované metody, které mnohem lépe reagují na jakoukoli změnu. Typy dat jsou například: přepisy rozhovorů, poznámky z pozorování, osobní poznámky a dojmy, fotografie, faktografické dokumenty.

Výhodou tohoto způsobu zkoumání je to, že umožňuje nahlédnout na problém komplexně v celé jeho složitosti. Výzkumník se jím může zabývat do hloubky, poměrně jednoduše lze také analyzovat procesy, které jsou s tímto fenoménem spojeny. Bezesporu výhodné je to, že výzkum reaguje mnohem pružněji na zkoumaný záměr. Nevýhodná je naopak nemožnost zobecnění a využití u velkého množství respondentů. Velmi složitá je analýza a hodnocení tohoto typu výzkumu. (Hendl, str. 45-50)[220]

[219] Str. 45 In HENDL Jan, Kvalitativní výzkum, Základní teorie, metody a aplikace, 4. vydání, Portál, Praha, 2016, 440 stran

[220] HENDL Jan, Kvalitativní výzkum, Základní teorie, metody a aplikace, 4. vydání, Portál, Praha, 2016, 440 stran

3.2.2 Celková charakteristika a metodika

Data, která jsme v této části získali, pocházejí od 3 respondentek. Tyto respondentky se účastnily také kvantitativní části výzkumu a byly vyhodnoceny jako typické čtenářky zkoumaného žánru červené knihovny. V této části není třeba získat velké množství různorodých informací, ale jde nám o konkrétní informace od jednotlivé čtenářky.

Výzkum budu veden metodou volného dialogu. Odpovědi budou zaznamenány nahráváním zvukové stopy, tazatel má možnost si zapisovat poznámky. Otázky respondentky neznají dopředu, z tohoto důvodu mají vždy čas na promyšlení si odpovědi. Není stanoven časový limit na jeden rozhovor.

Celé zkoumání je založeno na rozboru tří vybraných děl autorek, které jsou podle výsledků z první části výzkumu autorkami červené knihovny. Jedná se o **Simonu Monyovou** a její dílo *Otcomilky*, **Barbaru Nesvadbovou** a její *Bestiář* a také **Irenu Obermannovou** a dílo *Tajná kniha*.

Výzkum má dvě části Před čtením a Po čtení. V obou těchto fázích jsou čtenářkám položeny otázky, které má tazatel pevně zadané. Ale dle odpovědi respondentky se společně mohou u jednotlivé otázky zastavit, více ji rozebrat a tazatel může položit i jiné, doplňující otázky. Respondentka není ničím svázaná a může na otázku odpovědět libovolným způsobem. Zásada je, že respondentku nepřerušujeme a co nejméně zasahujeme do její odpovědi.

Výzkum probíhal na počátku roku 2018.

Podrobný popis metody

- **fáze: Před čtením**

Zvolená díla jsou předána vybraným respondentkám. Bezprostředně po předání proběhne krátký rozhovor s tazatelem, který se bude týkat především vnější podoby knihy, autorky a předpokládaného obsahu a žánru. Účastnice si mohou knihu prohlédnout, prolistovat, hodnotit a také předpokládat určitý obsah, žánr nebo tématiku.

Seznam otázek Před čtením

- Prosím prohlédněte si tyto knihy. Znáte některou z autorek?
- Pokud některou znáte či jste o ní slyšela, co víte o ní a její tvorbě?
- Dokázala byste na základě vizuální podoby knihy odhadnout, do jakého žánru patří a co bude jejich tématem? Z čeho přesně tak soudíte?

V této fázi se budeme zaměřovat právě na vnější podobu knihy a na první dojem, který na

čtenářku udělá. V tomto smyslu by nebylo žádoucí, aby čtenářka knihu nejprve četla, protože by mohlo dojít ke zkreslení dat a reakce by nebyla bezprostřední.

- **fáze: Po čtení**

Respondentkám je poskytnut libovolný čas na přečtení vybraných děl. Díla mohou číst v jakémkoli pořadí. Poté se respondentky sejdou společně s tazatelem a odpoví na otázky, které se týkají jednotlivých aspektů červené knihovny, také jejich působení na čtenářku. Budeme se věnovat i komparaci jednotlivých děl mezi sebou.

Zvlášť se budeme ptát na příběh a děj, postavy, jazykové prostředky, prostředí, vnější podobu knihy (Budeme zde navazovat na fázi před čtením.), subjektivní hodnocení knihy a závěrem porovnáme knihy mezi sebou. V této závěrečné části jsme si vybrali některé z aspektů červené knihovny a budeme sledovat, jak se v těchto dílech mění, zda se odlišují od tradičního pojetí, nebo se s ním shodují.

Seznam otázek po čtení *(V závorce jsme pro přehlednost označili, co je cílem otázky, na který princip červené knihovny se ptáme. Předpokládáme, že tohoto aspektu se bude týkat i odpověď čtenářky.)*

- Příběh a děj
  - Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?*(téma)*
  - Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh? *(výstavbový princip)*
  - Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí? *(?happy end)*

- Postavy
  - Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během příběhu? *(charakter hlavního hrdiny)*
  - Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí? *(téma + charakter hlavních postav)*
  - Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání? *(typizace postav + plošnost charakterů)*
  - Je takové chování reálné? *(typizace postav + plošnost charakterů)*

- Jazykové prostředky
    - Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického? *(salonní dialog X expresivita X obyčejnost mluvy)*
- Prostředí
    - V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké? *(obyčejnost X exkluzivita prostředí)*
- Vnější forma knihy
    - Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena? *(atraktivita titulní strany)*
    - Váže se nějak název díla k jeho obsahu? *(vazba názvu na obsah)*
- Subjektivní hodnocení knihy
    - Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.
    - Chtěla byste něco takového prožít?

- Porovnání knih mezi sebou
    - Společně jsme analyzovali všechny tři knihy.
    - Čím se liší příběh?
    - Jak se odlišují hlavní hrdinky příběhu, jejich chování a prožívání?
    - Jsou prostředí, ve kterých se příběhy odehrávají, různá, nebo se v jistém smyslu podobají?

Výsledek

Výsledkem by měla být analýza vybraných knih provedená společně se čtenářkou. Zhodnotíme působení žánrových stereotypů v jednotlivých knihách, jejich případné modifikace či stabilitu.

Další součástí výsledku bude subjektivní zážitek čtenářky z knihy, který se může vztahovat jak k fázi *Před čtením*, tak také k *kvantitativnímu výzkumu*.

Předpokládáme, že se nám podaří najít některé stabilní žánrové prvky, se kterými uvedené autorky pracují a naopak, že potvrdíme, že se v mnohém autorky rozcházejí a dokážeme ukázat jisté rysy autorského stylu.

3.2.3 Záznam z kvalitativního výzkumu[221]

1. respondentka MARIE

- 62 let
- vyučena
- důchodkyně, dříve práce v potravinářském průmyslu a zemědělství
- rozhovor se odehrával v domě respondentky
- doba mezi výzkumnými fázemi 4 dny

Fáze: Před čtením

Marie byla tazatelem požádána, aby si prohlédla předložené tituly. Respondentka si knihy podrobně prohlédla, prolistovala a zastavila se u ilustrací v knize *Bestiář*. Položili jsme jí otázku, zda některou z uvedených autorek zdá a co ví a o její tvorbě.

„Nemůžu říct, že je znám. Obermannová ani Nesvadbová mi nic neříkají, ale Monyová to je, myslím, ta, co ji manžel zabil. Ale o jejích knížkách nevím nic dalšího. Zatím jsem od nich nic nečetla.“

Další otázky v tomto směru byly nepodstatné, respondentka nám nemohla říci nic dalšího vzhledem k tomu, že se s uvedenými autorkami dosud nesetkala. Proto jsme přešli k poslední otázce: **Dokázala byste na základě vizuální podoby knihy odhadnout, do jakého žánru knihy patří a co bude jejich tématem?.**

Respondentka si knihy opět podrobně prohlédla a zcela jednoznačně odpověděla, že se jedná o ženské knihy, Marie své tvrzení podpořila argumenty bez doplňující otázky. Respondentka o knihách mluvila sama, aniž by do toho výzkumník musel zasáhnout.

„Jak se tak na to dívám, bude to něco pro ženské. Takové knížky chlapi nečtou. Ty obrázky na předku vypadají jako z nějakého románku, navíc tady v té knížce (Bestiář) jsou fotky nahých žen a mužů. Jsou takové erotické, asi to má něco společného s tím, o čem ta knížka bude. A ty jména, Octomilky....ne, Otcomilky, aha, to nevím, o čem bude. Tajná kniha bude určitě o nějakém tajemství, když je tajná.“

Respondentka si ihned všimla výrazných prvků na přebalech knih a zcela neomylně je

[221] Kurzívou jsou psány odpovědi respondentek.

zařadila jako knihy pro ženy. Přestože explicitně nezmínila žánr červené knihovny, slovem „románek“ se mu hodně přiblížila, někdy je dokonce považováno za synonymum. Respondentka zcela intuitivně odhadovala obsah knihy podle názvu, což by mohlo signalizovat, že si uvědomuje vazbu názvu na obsah. U knihy *Otcomilky* ji název viditelně zarazil, protože ho napoprvé přečetla špatně, dále už si netroufala odhadovat. Také nás upozornila na fotografie v knize *Bestiář*, u kterých předpokládala vazbu na obsah knihy. Tedy jako jedno z dominantních témat vybrala sex, přestože ho explicitně nezmínila.

Fáze: Po čtení

Respondentka zvládla přečíst knihy ve velmi krátkém čase. Sama přiznala, že přečetla jednu knihu denně. Knihy jsme společně analyzovali v pořadí, v jakém je četla. Z tohoto důvodu se budeme nejprve věnovat *Otcomilkám, Bestiáři* a nakonec *Tajné knize*.

Simona Monyová: *Otcomilky*

V této části se budeme věnovat jednotlivým aspektům tohoto díla. Respondentka nezná dopředu seznam otázek ani strukturu rozhovoru. Požádali jsme ji, aby nám vybrala témata, ke kterým se kniha váže. **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?**

Respondentka si vzala chvíli na rozmyšlenou. Bylo vidět, že nad otázkou velmi přemýšlí.

„No, tak já si myslím, že tam je určitě láska, děti a rodiče, nakonec bych vybrala ještě svatbu. Nejvíc knížku vystihuje láska, protože je celá o lásce mezi Mášou a Heřmanem. Vlastně jde o ně dva, že. Je to taková pohádka o jejich krásném a spokojeném vztahu. To ostatní vždycky souvisí s jejich láskou, svatba i děti... Tou svatbou myslím jejich svatbu na konci a nenarozené dítě.“

Zde respondentka zvolila jako hlavní téma lásku a všechna ostatní témata jí plně podřizuje. Poukazuje na to, že kniha se primárně zabývá milostným vztahem mezi hlavními hrdiny a situacemi, které se odehrávají okolo ústředního páru. Naznačila také, že kniha směřuje ke sňatku, který je jejím vrcholem. Zajímavá byla její narážka na to, že nepovažuje knihu jako takovou za příliš reálnou a nazývá ji *„pohádkou“*. Tady si můžeme všimnout, že Marie vybrala jako první téma lásku, která je dominantní právě ve sledovaném žánru červené knihovny. Podobně se pracuje také s prvkem dobrého konce, který je zde naznačen[222].

Na otázku, **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**,

[222] Str. 9 , 11, 15, 25 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

respondentka odpověděla velmi rychle a bez přemýšlení.

„Tak na tom příběhu není nic zajímavého. Prostě si starý chlap narazil mladou ženskou. Heřman si chce Mášu vzít, ale bojí se říct svým dětem, že si našel novou ženu, hlavně té holce. Potom Máša zůstane s dětmi sama, spřátelí se s nimi, otěhotní a všechno dobře dopadne. Jediné, co nedopadne dobře, je situace s Mášinou rodinou, kteří se s ní už nechtějí stýkat, ani jí nepřijdou na svatbu.“

Marie poměrně jednoduše popsala celou dějovou linii knihy *Otcomilky.* Vybrala několik stěžejních okamžiků, které mají zásadní vliv, např. odjezd Heřmana na služební cestu, těhotenství, rozpory v Mášině rodině, atd. Zajímavé je shrnutí o starém chlapovi a mladé ženě, proto jsme jí ještě položili doplňující otázku, zda by mohla toto své tvrzení podrobněji vysvětlit. Respondentka nám odpověděla, že se jedná o klasický nerovný vztah, který má problémy s tím, jak se na něho dívá okolí, v tomto případě to jsou Mášini rodiče a Heřmanovy děti. Poté se respondentka rozvyprávěla o problémech, které mohou takovéto páry mít a porovnávala je se situacemi z knihy. Zcela zjevně tady naznačila konflikt mezi Heřmanem a Mášou, nejenom věkový rozdíl, ale i rozdíl ve společenském postavení. Tady můžeme konstatovat, že si respondentka všimla výstavbového principu, aniž by znala literární teorii červené knihovny. Narazila zde na fabuli sociální nerovnosti[223], kterou velmi podrobně popsala. Dokonce označila příběh za nezajímavý a klasický. Zřejmě si jistým způsobem uvědomuje, že tento typ fabule je již vyčerpaný a neposkytuje mnoho nového[224].

Na poslední otázku části Příběh a děj **(Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?)** respondentka odpovídala již během předchozích otázek. Celou dobu rozhovoru naznačovala, že příběh směřuje k dobrému konci, konkrétně ke svatbě mileneckého páru, jejich společnému životu a dětem. Dobrý konec je velmi obvyklý v žánru červené knihovny, v teoretické rovině se jedná o jeden z nejvýraznějších prvků žánru[225]. V tomto případě byl pro respondentku natolik výrazný, že o něm mluvila u několika otázek. Zmínila také, že tento dobrý konec je narušen. Máša a její rodiče spolu nemluví, ale vyrovnává to fakt, že ostatní jsou šťastní a spokojení. Na čtenářku to působilo strojeným a nepřirozeným dojmem.

„Jen se mi zdá, že ten dobrý konec je až moc dobrý. Všichni jsou spokojení, až se mi nezdá možné, že by mohli být šťastní všichni najednou. Máša i Heřman, děti i Heřmanova exmanželka, dokonce i ta nejlepší kamarádka. Je to takové přeslazené. Myslím, že to takhle v životě nechodí.“

[223] Tamtéž str. 96
[224] Tamtéž str. 97
[225] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

Dále jsme se příběhovou linií nezabývali a plynule jsme přešli k části Postavy. První otázka se věnuje hlavní hrdince a jejímu typu charakteru. **Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během příběhu?**

„*Hlavní hrdinka se jmenuje Máša. Působí na mě dobrým dojmem, je hezká, chytrá a má další dobré vlastnosti. Má Heřmana strašně ráda a jeho děti taky... Nevychází se svými rodiči, protože jsou na ni přísní. Během příběhu se Máša moc nemění, je pořád stejná, pořád stejně hodná. I když už tak moc nebrečí, vypadá taková samostatnější a silnější.*“

Respondentka vylíčila hlavní hrdinku jako veskrze kladnou postavu, která má po celou dobu stabilní, kladný charakter. I když sama naznačila drobné změny, které se s Mášou staly. Během rozhovoru jsme se více zaměřili na tyto změny. Respondentka Marie si vzpomněla na několik situací, které Máša zvládala ke konci knihy mnohem lépe než na počátku. Měla dojem, že se hlavní hrdinka stala silnější a schopnější, také se dokázala vypořádat s náročnými životními situacemi, také už nepůsobí tak naivním dojmem. Respondentka si tedy všimla mírné změny v chování hlavní hrdinky, ale až po tom, co celou věc probrala s tazatelem.

Další otázka navazuje na tu předchozí, věnuje se především vztahu hlavní hrdinky a jejího partnera. **Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?**

„Vlastně knížka začíná, když chce Heřman Mášu představit dětem. Ze začátku z toho Heřman nemá moc velkou radost a bojí se toho, jak budou jeho děti reagovat. Ale postupně se přestává bát. Připadá mi to, jakoby se do Máši ještě víc zamilovával, jakoby se potom bál, že ho opustí. Potom se chová úplně jinak... Myslím, že role se nakonec otočily a Heřman se podřizuje Máše.. Na začátku to bylo naopak.“

Marie nám celkem konkrétně popsala, jak vnímala vývoj ústředního mileneckého vztahu. Dle ní se výrazným způsobem proměnily role, zpočátku pasivní Máša se stala tím, kdo určuje směr, jakým se bude vztah vyvíjet. Myslí, že tento vztah prošel prudkou změnou, prakticky se úplně otočil. Respondentka tedy naznačila, že pro knihu je důležitý vývoj celého mileneckého vztahu a situací kolem něj. Kniha se zabývá líčením jeho peripetií a respondentka na to jasně ukázala. Také explicitně naznačila obrat v chování hlavního mužského hrdiny, jehož změna je velmi náhlá a prudká. Sama Marie to popsala, že se mužská postava *„chová úplně jinak“*. Z toho plyne, že nejenom Máša se změnila, ale také Heřman a obě tyto změny měly zásadní vliv na plynutí celého příběhu, potažmo celé knihy.

V následující otázce se i nadále budeme věnovat postavám, otázka je zaměřena na chování všech postav v knize. **Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání?**

„Rozhodně ano! Oskar je opravdu příšerný, skoro až zlý. Pořád všem jenom sprostě nadává a kritizuje. K nikomu se nechová hezky a nikoho nemá rád. I kdyby se ostatní postavili na

hlavu, tak bude nespokojený. Je to rozhodně špatná postava. "

S Marií jsme si ještě ujasnili použití slova *„špatná*". Bylo použito ve smyslu negativní postava, nikoli špatně napsaná postava. Respondentka spolehlivě vybrala protagonistu Oskara, zvolila ho především kvůli výraznému negativními charakteru, despotickému a tyranskému způsobu chování k ostatním. Tato postava je velmi výrazná. To se také potvrdilo, ovšem Marie neřekla nic o jeho typizovaném chování.

Tuto část rozhovoru jsme spojili s další otázku, kde jsme se ptali, jestli si respondentka myslí, zda **je takovéto chování reálné.** Respondentka si myslí, že takovéto chování není reálné. Obyčejní lidé takto nejednají. Člověk musí občas ustoupit ze svého přesvědčení, aby si udržel dobré vztahy s blízkými. Také každý je omylný a to, co považuje za správné, správné to být nemusí. Oskar by přišel o všechny společenské vztahy a byl by pořád sám. A to je podle Marie velmi nepřirozené, možná až šílené.

Společně s respondentkou jsme se zabývali částí Postavy. Dále se tazatel bude ptát na otázky, které se týkají jazykových prostředků a řeči postav. **Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického?** Respondentka si nevšimla na řeči postav ničeho zajímavého nebo něčeho, co by vyčnívalo nad průměrem. Dokonce řekla, že postavy „*prostě mluví normálně, tak jak se dneska mluví"*. Poznamenala však, že postavy nejsou spisovné, naopak. Respondentka si zcela očividně všimla toho, že autorka přizpůsobuje mluvu svých postav dnešnímu čtenáři. Zmínila i aspekt spisovnosti, který se v rámci celé populární literatury vyskytuje velmi omezeně (výjimkou je právě červená knihovna)[226], což nám v podstatě respondentka potvrdila.

Podobně striktně se Marie vyjádřila k prostředí. Na otázku: **V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?,** odpověděla pár větami s tím, že prostředí jsou v podstatě obyčejná a známá. Jsou to místa, která každý člověk důvěrně zná, protože v nich sám žije. Zároveň souhlasila s tím, že jsou jí tato prostředí blízká, protože jsou normální. Respondentka tedy shledala tato prostředí za známá, bez známek většího luxusu nebo náznaku exkluzivity. Naopak si všimla, že s tímto prostředím se čtenářka poměrně jednoduše ztotožní.

V další části rozhovoru jsme se věnovali vnější podobě knihy. **Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?**

„No, těžká otázka... Nevím, jak mám odpovědět. Asi to má nějak ukazovat, o čem knížka je. Ano, bude to tak. Ten ženský obličej říká, že je kniha o ženě a ten chlap...asi se žena zamiluje do staršího muže. Ta strana desek je taková tajemná. Myslím, že má ukazovat příběh, ale ne tak okatě, aby to hned každý pochopil. To by si tu knížku nikdo nekoupil, že? Kdyby to bylo jasné, jak to skončí?... Autorka nás nejspíš chce získat, abychom si tu knížku koupili. Ta stránka je udělaná,

[226] Str .501, 502 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

aby nás navnadila na příběh a chtěli bychom si ho přečíst do konce.“

Respondentka si zpočátku nevěděla s odpovědí rady a potřebovala čas na rozmyšlenou. Nakonec byla schopná odpovědět, dokonce přišla s vlastní teorií, kterou podpořila konkrétními argumenty. Spojila význam knihy s příběhovou linií, což nám přišlo velmi zajímavé. Respondentka považovala spojení obrázku na deskách knihy a příběhem za významné, za záměr autorčina realizačního týmu. Podle ní má za úkol přilákat čtenáře, případně zvýšit prodejnost titulu. Titulní stránka má být tedy atraktivní a přitažlivá pro čtenáře, aby si knihu koupil. Má jistý symbolický význam, který má také určitý vliv na cílového konzumenta.

U vnější podoby knihy jsme se ještě zastavili společně s Marií. **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

„Když jsi mi knížku přinesla, vůbec jsem ten název nepochopila. Po přečtení jsem na to přišla. Jmenuje se to Otcomilky, protože je to taky o otcích a jejich dcerách. Máša má složitý vztah s tatínkem, stejně jako Heřman se svou dcerou. Dokonce je to napsané i vzadu. Ale nejde mi to dohromady, když je to o lásce mezi Mášou a Heřmanem, proč se název váže k otcům a dcerám? Moc mi to nesedí.“

Respondentka si všimla vazby mezi názvem knihy a jejím obsahem, ale nebyla si jistá, jak s nimi autorka pracovala. Dokonce považovala název částečně za matoucí. Marie výzkumníkovi popsala vztahy mezi tatínky a jejich dcerami, ale nepovažovala je pro knihu za důležité natolik, aby na ně název přímo odkazoval. Považuje okolnosti těchto vztahů pouze za průvodní a nedůležité pro příběh. Dominantně vnímá především linii milostného příběhu, jeho vývoj a konec.

Nakonec tazatel požádal Marii o osobní komentář k této knize. **Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.**

„Jak jsem řekla, byla to taková pohádka. Některé věci se mi tam líbily, jiné ne. Líbilo se mi, že Heřman nakonec přijal Mášu se vším všudy, takovou jaká je. Taky se mi líbil konec. Člověk si může představit jejich společnou budoucnost. To bylo příjemné čtení. Naopak se mi nelíbil Oskar a Adéla. O Oskarovi jsme spolu mluvili, ale Adéla je typický rozmazlený spratek a všichni jí na to naletěli. Je škaredé, jak Heřman dělá rozdíly mezi svými dětmi. To by se rodičům stávat nemělo, mají mít děti stejně rádi. Všeobecně mám takové knížky docela ráda, člověk si při nich odpočine. Nemusíte moc přemýšlet, hezky se to čte a ubíhá. “

Chtěla byste něco takového prožít?

(smích) „Já jsem prožila vztah se starším mužem a poměrně nerada se k němu vracím. Vím, jaké problémy takový vztah má, co všechno se musí řešit a někdy je neřešitelné. Není to tak jednoduché, jak se tady píše, ten šťastný konec nemusí přijít. Ale bavme se už o další knížce, ať

to mám za sebou.“

Barbara Nesvadbová: *Bestiář*

Respondentce jsme položili stejné otázky jako u předchozí knihy. Začali jsme částí Příběh a děj. **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?** Bylo dobře viditelné, že respondentka již má ucelenou představu o rozhovoru nad knihou. Odpovídala viditelně uvolněně, ale také mnohem rychleji.

„Vybrat témata v této knize není složité. Jednoznačně láska, sex a zklamání. Ale vybrat mezi nima..., všechny knihu dobře vystihují. Lásku tam vidím u postavy Karly, která Alexe velmi miluje. Vlastně o tom je celý příběh. Sex je spojen s láskou hlavní hrdinky, stejně jako zklamání, které tento vztah přináší. Takže bych vybrala asi lásku jako nejdůležitější.“

U této otázky se nám Marie jevila velmi nerozhodně. Odpověděla sice bez většího přemýšlení, o zvolených tématech měla poměrně jasno, ale problém jí činilo určení jednoho dominantního tématu. Poukázala na vzájemnou provázanost triády láska-sex-zklamání, kterou dokládala příklady z dějové linie. Nakonec zvolila jako hlavní téma lásku, která je zároveň stěžejním tématem červené knihovny[227]. Ihned na počátku si můžeme všimnout podobnosti mezi analyzovanou knihou a tradičními požadavky žánru, které jsme stanovili v teoretické části.

Další otázkou této části jsme se tázali na dějovou linii příběhu. **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**

„Ta knížka je v podstatě o ničem, když se to tak vezme. Skoro nic se tam nestalo. Autorka píše o tom, jak se Alex a Karla scházejí a zase rozcházejí, v mezičase to spolu dělají... Pak Alex odchází a Karla je vyřízená a smutná, zajímá se jenom o něho. Pořád uvnitř sebe pitvá tenhle divný vztah. Pořádně se něco děje až na konci, kdy se Alex vrátí a chce si Karlu vzít, ale ona nakonec zjistí, že si ji nechce vzít z lásky, ale jenom z vypočítavosti. Karla od něho večer před svatbou odejde a nechce přijít na obřad.“

Marie se vyjádřila poměrně striktně ohledně děje v knize. Poukázala na to, že děj je redukován pouze na popisování zápletek milostného vztahu hlavní milenecké dvojice. Ostatní situace nemají zásadní vliv na hlavní dějovou linii, navíc se v knize prakticky nevyskytují. Zcela jednoznačně ukázala na chudost vnějšího děje na úkor vnitřního světa Karly. Dokonce to nazvala *„pitváním se v divném vztahu“*. Marie tím myslela, že Karla spoustu situací hodnotí a komentuje, dle ní se polovina knihy více věnuje Karliným pocitům než skutečné vnější akci. Dále zmínila i

[227] Str. 9 , 11, In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

konec knihy, který považuje za nejvíce akční, kdy se výrazněji projevuje vnější děj. Zdůraznila, že se *„pořádně něco děje“* až na samotném konci, kdy se častěji střídají zajímavé situace a osobní pocity Karly již nezabírají tolik prostoru.

Principu konce se respondentka dotkla už v předchozí otázce, výzkumník ji vybídl, aby se zaměřila na to, jak se autorka rozhodla knihu zakončit **(Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?).**

„Jak kniha končí jsem už odpověděla. Alex a Karla mají mít svatbu, ale k té nedojde, protože zjistí, že ji Alex stále podvádí, dokonce s mužem. Taky zjistí, že si ji Alex chce vzít jenom proto, aby udělal radost své matce. Děj a konec spolu moc nesouvisí. Do posledních kapitol by mě nenapadlo, že se budou brát. Svatba přijde zničehonic. V jednu chvíli Karla popisuje svého milence a hned na to se objeví Alex a požádá ji o ruku. Hned mi to bylo divné, co za tím je. Nakonec se to ukázalo. Navíc je Karla úplně bezradná a neví, co bude dělat . Takže jsem se nedozvěděla, co s ní bude dál. “

Respondentka si myslí, že děj a konec na sebe nenavazují. Situace v posledních kapitolách se rychle a neočekávaně mění a Marie byla vývojem příběhu velice překvapená. Sama poznamenala, že se této proměně velmi diví a předpokládala, že ještě dojde k další neočekávané situaci, která vše vysvětlí. Tady si můžeme všimnout, že závěr je vystupňován hraničními situacemi, který spějí ke konečnému rozuzlení celého příběhu. Respondentka také naznačila, že závěr knihy je poněkud neukončený, protože hlavní postava se ocitá v další nejistotě a smutku, ale autorka nám neukáže, jak se Karla s touto nepříjemnou situací vyrovnává. Kniha má v tomto smyslu otevřený konec.

Od příběhu jsme v rozhovoru přesunuli k postavám, které figurují v knize *Bestiář*. **Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během příběhu?**

„Hlavní hrdinka se jmenuje Karla. Je to novinářka. Myslím, že je to v jádru hodná holka, která si špatně vybrala a už se to s ní táhlo. Karla hledá samu sebe. Chce, aby ji někdo miloval. Pořád se zabývá láskou k Alexovi, ale on na ni očividně kašle. Tak hledá lásku a potěšení jinde. Užívá si s novými milenci, ale skoro vždycky to dopadne špatně. Nakonec se rozhodne, že si bude jen užívat. Ale zase do toho přijde Alex se svatbou, o tom už jsem mluvila...“

Marie nám ukázala souvztažnost mezi dominantním milostným vztahem a vývojem hlavní hrdinky. Vztah s Alexem formuje postavu Karly výrazným způsobem, stejně významně ji potom ovlivnil i v rámci dalších mileneckých vztahů. Respondentka vnímá Karlu spíše jako kladnou postavu, která je ve vleku událostí a nemůže se s nimi efektivně vyrovnávat. Z výrazu

„v jádru hodná holka“ soudíme, že Karla má dobré vlastnosti, které převažují ty špatné. Karla tedy není nijak výrazně polarizována, ale má různou míru osobnostních vlastností. Respondentka měla dojem, že se hlavní hrdinka nijak během příběhu nemění. Už od počátku ji Alex ovlivňuje a ona mu podléhá, tak je tomu až do konce knihy.

Další otázka se soustředila na vývoj mileneckého vztahu mezi Karlou a Alexem: **Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?**

Marie vývoj vztahu popsala jako *„vztah nahoru dolů“*. Popisovala, jak se střídají chvíle, kdy je Karla s Alexem, tedy spokojená, a kdy je bez něho, tedy nešťastná. Alex Karlu ovlivňuje, respondentka dokonce užila slova *„oře“*. Vzpomínala na jednotlivé pasáže z knihy, které její domněnku potvrzují, např. dovolenou na ostrově nebo Alexovu žádost o ruku. Je tedy možné potvrdit, že Alex má dominantnější roli v tomto vztahu, určuje jeho směr a další vývoj. Bylo by dobré poznamenat, že respondentka se u této otázky tvářila velmi nesouhlasně, v tomto smyslu měla ke knize zcela očividné výhrady.

Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání?

„Nevím, jestli je to vyhraněný charakter nebo způsob jednání, ale Alex je opravdu podivín. Chová si dost divně, až jsem měla strach, že je nějaký úchyl a Karlu zabije. Určitě není normální, protože spávat se ženou i mužem najednou... nebo vzít si někoho jenom tak. Ne, rozhodně to není normální. Od takových lidí by se člověk měl držet dál. Nikdy nevíš, co je může napadnout.“

Je takové chování reálné?

„To se těžko odpovídá. Dneska je hromada podivných lidí, stačí přečíst noviny. Takže takový člověk určitě být může, ale rozhodně bych ho nechtěla potkat, nedejbože s ním žít.“

Respondentka si nebyla odpovědí jistá, ale evidentně ji zaujala postava Alexe, kterou nazvala „*podivínem“,* dokonce *„úchylem“*. Jeho chování jí přišlo výrazné, místy s deviantními sklony. Marie vnímala jeho postavu velmi záporně. Všimli jsme si toho nejenom u těchto otázek, ale také u předchozích. Často poukazovala na Alexovy záporné vlastnosti, avšak nikdy neukázala kladnou stránku této postavy. Marie se pohoršovala nad způsobem jeho jednání i nad jeho osobními projevy, stejně jako nad tím, jak ovládá lidi kolem sebe a manipuluje s nimi. Dokonce by nechtěla s takovým typem člověka žít, nebo ho potkat. V tomto smyslu lze konstatovat, že Alex podle respondentky má polarizovaný charakter, jedná se o výrazně zápornou postavu.

Když jsme se respondentky ptali na jazykové prostředky (**Jaká je řeč postav? Je na**

jejich komunikaci něco specifického?), které autorka použila, odpověděla, že postavy mluví běžným způsobem. Nevšimla si žádné výrazné odchylky mezi mluvou obyčejných lidí a postav z tohoto díla. Jenom se krátce zastavila u vulgarismů, které se v knize občas objevují.

Mnohem zajímavější byla reakce respondentky na otázku, která se týkala prostředí. **V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?**

„*Tady mi prostředí není vůbec blízké. Nevím, jak to přesně popsat. Ale pořád tam chodí do kaváren a barů, bydlí v luxusních hotelech, jezdí na dovolenou do Karibiku. Působí to na mě tak, že nám autorka chce ukázat, jak žije horních deset tisíc. Všechno je takové luxusní, pro zbohatlíky. Chce nám ukázat jaké to je, mít všechno, ale taky ukazuje opačnou stránku,... ptáček ve zlaté kleci.*“

Respondentka si zcela jasně všimla prvku exkluzivity prostředí, který autorka použila. Existuje všeobecná představa, že se tento prvek poměrně často vyskytoval v tradiční červené knihovně, ale dnes je tomu naopak[228]. Tato prostředí v knize jsou neotřelá a nápaditá, mají čtenáře odvést od jeho všedních starostí a ukázat jejich lesk a krásu. Ale zároveň si respondentka všimla, že autorka poukazuje i na negativa, která tento život přináší a která má poznat také hlavní hrdinka.

Podobně rozpolcený dojem na čtenářce zanechala titulní strana knihy (**Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?**). Marie si spojila titulní stranu především s vysokým počtem sexuálních scén. Žena v masce jí připadala vášnivá a eroticky laděná. Za dominantní motiv považovala rudou rtěnku. Červená barva je spojena nejen s láskou, erotickými motivy, ale také je to barva agrese a neklidu, jak nám objasnila. Marii také napadlo, že by rtěnkou mohla být naznačena sexuální žádostivost hlavní hrdinky. Také se pozastavila nad maskou, kterou žena na obrázku má. Maska symbolizuje Alexovu tajemnost a také tajnůstkářský způsob života. V ženě na titulní straně tak spatřovala kombinaci hlavních postav, jejich vlastností, které jsou pro ně charakteristické. Titulní strana byla takto zvolena, aby co nejvíce vystihla dva nejdůležitější aktéry a je tak připravená pro vnímavého čtenáře. Toto zjištění pro nás bylo velmi zajímavé a cenné. To by nám mohlo pomoci v komplexním náhledu na toto dílo.

Po tom, co nám respondentka objasnila svůj názor na titulní stranu, položili jsme jí otázku, která se týká názvu díla. **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

[228] Str 17 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin poklesléh žánru*. Praha: Paseka, 1996

„Ano. Na první pohled to asi není tak jasné, ale ta úplně poslední kapitola to vysvětlila. Jak se tam píše o té bestii... Kde to je? Jo, tady. (cituje z knihy). Bestií se žena nerodí, bestií se žena stává... Podle mě to souvisí s tím, jak Alex Karlu podvedl. Cítí se zklamaná a bezmocná, proto se rozhodne chovat stejně. Stejně bezcitně, aby jí nikdo nemohl ublížit. Sama ubližuje ostatním a stává se tou bestií, jak se tady píše.“

Respondentka zde ukázala návaznost názvu, motta a obsahu knihy. Podle ní je název součástí a zároveň cílem cesty, jak se z Karly stala necitelná osoba. Přestože ví, jak může být zklamání bolestivé, chová se k mužům podobným způsobem jako Alex k ní. Tedy název symbolicky provází tuto změnu z ženy toužící po lásce v bestii.

Závěrem jsme Marii požádali o sdělení dojmů z knihy. **Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.**

„Nebylo to nejhorší. Docela dobře se to četlo, rychle to ubíhalo. Občas jsem se dokonce zasmála, když Karla něco komentovala. Nic moc si ze sebe nedělá. Je obyčejná a sympatická. K Alexovi se vůbec nehodila, skoro ji zničil. Takže Karla té knížce dost pomohla. Na můj vkus tam bylo moc sexu a málo lásky, taky ta sprostá slova. Navíc ty sexuální scény byly zvláštní, jakoby znehodnocovaly lásku a normální partnerské milování, takové přitažené z vlasy. Takové knížky nemusím, ale zase jsem zkusila něco nového.“

Chtěla byste něco takového prožít?

„Ne, proboha, ne. Já už si přeju klid, ne takovou divočinu. (smích)“

Irena Obermannová: *Tajná kniha*

Zahájili jsme rozhovor o poslední knize, kterou měla respondentka přečíst. Budeme jí postupně pokládat stejné otázky, abychom mohli závěrem tyto knihy srovnat. **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?**

„Tajemství, zakázaná láska a posedlost. Celá kniha je o tajemství, které má spisovatelka, to nejvíce vystihuje knihu. Spisovatelka udržuje vztah se známým mužem a nemůže to nikomu prozradit. Oba muži, se kterými žije, jsou ženatí a nepatří jí, nakonec vždycky odejdou. Spisovatelka se nakonec stane posedlou svou zakázanou láskou, Největším Čechem a Tajnou knihou. Nemusím asi říkat, že Největší Čech má být Václav Havel, aspoň mi to tak připadalo.

Hned na začátku říkám, že se mi to nelíbilo...“

Respondentka si hned na počátku neodpustila hodnotící komentář. Kniha v ní zjevně zanechala hluboké dojmy. Tuto odpověď rozvinula mnohem více než u předchozích titulů. Cítili jsme z její odpovědi větší množství emocí. Také ihned narazila na ošemetnou spojitost s naším bývalým prezidentem. Tuto informaci jsme nijak nekomentovali. Není naším záměrem ani tématem práce tuto knihu hodnotit nebo posuzovat její pravdivost. Marie zvolila dominantním tématem tajemství. Zajímavě ho spojila s ostatními tématy, které vybrala. Zasadila je na dějovou linku a ukázala jejich vzájemné propletení. Také nás zaujalo, že spisovatelčin silně emocionální vztah k Největšímu Čechovi a *Tajné knize* označila až za posedlost. Může to souviset také s tím, že respondentka knihu hodnotila negativně, tedy stejně záporným způsobem vnímala i složité emocionální pochody uvnitř hlavní hrdinky.

Dále jsme respondentku požádali, aby popsala děj knihy. Sice už naznačila odpověď v předchozí otázce, ale bylo by žádoucí věnovat se více ději. **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**

„(usmívá se) Příběh? Skoro tam žádný není. Spisovatelka se seznámí s Největším Čechem, zamiluje se do něho a potom pořád čeká, kdy přijde nebo zavolá. V mezičase se schází se svou rodinou nebo s Jejím Milým. To je její ženatý přítel. Velkou část čtení zabíraly citové výlevy hlavní hrdinky.“

Jaké citové výlevy? Jak to myslíte?

„Neustále hodnotí svůj život, pořád se vnitřně užírá, nebo se naopak neočekávaně raduje, nebo je jí to jedno. Ta knížka je její deník, kam si zapisuje věci, které se jí staly. Píše o tom, co cítí a jak se vyrovnává s tím, co se stalo. Až se tomu nedá věřit..., ani při nejlepší vůli.“

Opět se nám potvrdilo, že v respondentce zanechala kniha hluboké dojmy. Titul zcela zřetelně hodnotila i z hlediska jeho věrohodnosti. Na první pohled je jasné, že respondentce činí problém knihu hodnotit čistě jako literární fikci. Má tendence knihu chápat jako odraz skutečnosti, která jí zřejmě není příjemná. Všimli jsme si jisté bagatelizace a degradace příběhu, který pro ni téměř neexistuje. Ale přes to nám dokázala popsat příběhovou linii, jednoduchou, ale existující. Z odpovědi respondentky jsme usoudili, že se děj odehrává okolo hlavní hrdinky a jejích dvou mileneckých vztahů. Líčí okolnosti a situace, které se kolem nich odehrávají. Nemělo by zůstat bez povšimnutí, že Marie konstatovala, že velkou část knihy zabírají emocionálně laděné komentáře hlavní hrdinky, kdy se zabývá svými pocity, které v ní vyvolávají tito dva muži.

V našem rozhovoru jsme přešli k další otázce. **Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?**

Respondentka opět poměrně suše konstatovala, že kniha má otevřený konec. Podle ní skončila uprostřed obou vztahů. Nekončí žádnou výraznou situací nebo neočekávaným zvratem mezi spisovatelkou a Největším Čechem. Ovšem Marie si všimla, že kniha byla psána přesně rok od Hromnic do Hromnic, což je podtitul knihy, a dokonce tomu odpovídá jedna ze situací v knize, kdy čarodějnice hádá spisovatelce z ruky. Z tohoto důvodu si myslela, že kniha skončila právě v tomto momentu, dokonce to pojmenovala *„vyšší princip“*.

Skončili jsme s částí Příběh a děj a přešli k otázkám, které týkají postav. **Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během příběhu?**

„Hlavní hrdinka je vlastně autorka té knížky. Je to padesátiletá spisovatelka, která se zamiluje do Největšího Čecha. Připadá mi jako obyčejná žena, která má ráda svou rodinu, svou práci, své přátele a taky milence, kterému říká Můj Milý. Potom se zamiluje do Největšího Čecha a její život se potom točí kolem něho. Pořád čeká, jestli jí zavolá nebo přijde. Podřizuje se mu. Trošku mu ve všem ustupuje. Nemám dojem, že by se nějak výrazně měnila. Mění nálady jako ponožky, někdy je až šílená.“

Marie charakterizovala hrdinku jako citově založenou osobu, která podřídila svůj život lásce k Největšímu Čechovi. Dokonce naznačila, že se mu hrdinka obětuje a dělá vůči němu ústupky a kompromisy. Z tohoto popisu vidíme, že dominantní úlohu zde hraje Největší Čech, který určuje směr mileneckého vztahu. Zároveň uvedla, že hlavní hrdinka nešetří emocemi, je nestálá a proměnlivá. Její nálady se velmi střídají a s tím i její emoce.

Respondentka se už částečně vyjádřila k vztahu ústřední dvojice, ale pro upřesnění ještě položíme i tuto otázku: **Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?**

„Mají se rádi pořád víc a víc. I Největší Čech říká, že je mu s ní hezky. Ale to nic nemění na tom, že on určuje všechno, kdy se sejdou, kam půjdou, co si dají. Pořád ovládá situaci a je v ní pánem. I když je to takový nemocný stařík, hold měl charisma...“(úšklebek)

Respondentka potvrdila náš předpoklad, že Největší Čech je dominantní postavou ve vztahu. Dokonce popsala konkrétní situace, které se v knize staly. Také nás upozornila na kontrast mezi vzhledem Největšího Čecha a jeho osobností. Na hlavní hrdinku zřejmě nepůsobil jeho vzhled, ale spíše jeho charismatický a sebevědomý projev. Ještě je třeba konstatovat, že poslední narážkou respondentka odkazovala spíše k Václavu Havlovi než k postavě Největšího

Čecha. Vypovídal o tom tón hlasu, mimika obličeje a částečně negativní postoj ke zkoumanému titulu.

Více už jsme milenecký vztah neanalyzovali a přešli jsme k ostatním postavám. **Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání?**

Marie si byla jistá, že žádná z postav nejedná vyhraněným způsobem ani nemá polarizovaný charakter. Vzhledem k této odpovědi nebylo nutné pokládat další otázku: **Je takové chování reálné?**

Ještě se zaměříme na mluvu postav v díle a její potenciální specifika. **Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického?**

„Ne, nevidím na jejich mluvení nic výjimečného, je úplně normální. Snad jedině...postavy jsou z Prahy a taky tak mluví. Třeba „ubejváš“, „divnej“, „zlej“ (čte z knihy), tak se mluví v Čechách. My tady tak nemluvíme.“

Respondentka si všimla, že autorka používá pro řeč postav obecnou češtinu s jejími specifickými prostředky. Postavy jsou tak ukotveny i místně, čtenáři to usnadňuje orientaci v prostředí. Marie dokonce vybrala určitá slova, která ji zaujala a která pro ni mají netypické tvary. Jinak považuje mluvu postav za nespecifickou, obyčejnou, autorka ji přizpůsobuje svým postavám, ale také mluvě běžného člověka.

Respondentka už se částečně prostředí dotkla, proto výzkumník položil další otázku, které se bezprostředně týkala právě prostředí (**V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?)**. Pomohlo nám to rozvinout respondentčiny myšlenky.

Opět potvrdila, že se příběh odehrává v našem hlavním městě. Ale podle ní se prostředí velmi střídají od obyčejných míst jako jsou byt, chalupa nebo hospoda až po zajímavější prostředí jako jsou divadla nebo vernisáže. Respondentka se zmínila i o spojitosti mezi těmito prostředími. Nazvala je *„uměleckými“*, protože se postavy pohybují v uměleckém a kulturním prostředí. Na Marii to působilo dojmem, že se nám autorka pokouší přiblížit tento svět i s jeho odvrácenou stránkou. Ukazuje tyto kulturní ikony i jako obyčejné smrtelníky.

Dále bychom chtěli společně s respondentkou analyzovat titulní stranu. **Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?**

Respondentka nedokázala na tuto otázku uspokojivě odpovědět, dokonce ani po sérii doplňujících otázek. Cítila se zmatená, obrázek jí nedával smysl. Nedokázala ho k ničemu

přiřadit, ani ho nějak blíže vysvětlit. Bylo ovšem zajímavé, že si uvědomovala, že přebal knihy má nějaký hlubší význam, ale nedokázala ho vyhledat. Marie si stále knihu prohlížela, ale ani to nevedlo k odpovědi. Viděli jsme, že respondentku rozrušila neznalost odpovědi, proto jsme raději toto téma opustili a přešli k další otázce ze seznamu. **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

„Ano, určitě. Je to kniha o tajemství, proto se jmenuje Tajná kniha. Je to vlastně deník o tajné lásce mezi autorkou a Největším Čechem. Autorka si do ní zapisuje věci a zážitky, které nemůže nikomu říct, aby neprozradila tajemství. Je srandovní, že to není moc tajný vztah, ale všichni se tváří, že ho nevidí.“

Respondentka nám ukázala návaznost názvu k tématu knihy, ale zjevně také k jejímu obsahu. Název nám od začátku evokuje, že se v knize píše o tajemství. Podobně se vyjádřila i respondentka ve fázi Před čtením (viz výše). Tajemství je dominantním motivem této knihy a respondentka to jasně potvrdila.

Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.

„Tahle knížka se mi líbila úplně nejmíň. Špatně se mi to četlo, vůbec to neubíhalo a skoro nic se tam nedělo. Ze začátku mě pletla ta jména, kdo je Největší Čech, Můj milý a tak. A Tramtarará byl vrchol nevkusu. Nevím, jestli opravdu s Havlem něco měla, nebo ne. Je mi to jedno. Každopádně to nestálo za moc. Bylo to velice komplikované a přiznám se, že nemám chuť si podobnou knihu přečíst.“

Chtěla byste něco takového prožít?

„To se snad prožít nedá, ne? Ne, opravdu ne. To bych prožít nechtěla.“

Po rozhovorech o vybraných knihách ještě s respondentkou porovnáme knihy mezi sebou. Srovnáme vybrané aspekty červené knihovny v dílech, abychom získali ještě větší množství informací pro závěr kvalitativního výzkumu. **Společně jsme analyzovali všechny tři knihy. Čím se liší příběh?**

„Tak samozřejmě se liší, každá knížka je o něčem jiném, každá i jinak končí. Spíš odpovím, co mají společné. Všechny tři knížky jsou o lásce a o složité cestě, která k ní vede. Každá autorka to napsala po svém, Nesvadbová nám ukázala spíš nešťastnou lásku, Monyová šťastnou a Obermannová něco mezi, v tom se taky liší. Tyto tři knihy se pořád motají kolem vztahu mezi mužem a ženou, o ničem jiném se tady nepíše. Nedočetla jsem se o ničem jiném,

jenom o lásce.“

Respondentka si myslí, že se v několika věcech zkoumané knihy podobají. Zaobírají se společným tématem, a to je láska. Sice s tímto tématem každá autorka pracuje po svém, určitým způsobem ho modifikuje. Ve své podstatě nám ukazují pouze různé podoby mileneckého vztahu. Marie intuitivně seřadila knihy podle toho, jak je primární vztah šťastný. Respondentka tak zřejmě usoudila z konců jednotlivých knih. V tomto tvrzení vycházíme z informací, které nám poskytla u minulých otázek. Také jsme od respondentky zjistili, že děj v knihách je plně podřízen líčení složitých zápletek mileneckého vztahu. Žádné jiné situace neovlivňují plynutí děje, v podstatě se v knize ani nevyskytují[229].

Jak se odlišují hlavní hrdinky příběhu, jejich chování a prožívání?

„Samozřejmě, že každá je jiná. Nejsou stejně staré, nemají stejný vkus na muže. Ale jejich práce jsou podobné, všechny se pohybují v knižním prostředí. Máša pracuje v knihkupectví, Karla je novinářka, ta poslední je přímo spisovatelka. Jsou stejné i v dalších věcech, všechny podřizují svůj život chlapovi a nic jiného je nezajímá, hlavně Karla (Bestiář) a spisovatelka (Tajná kniha). V knize od Monyové to není tak vidět, Máša je moc hodná, ty druhé dvě mají i špatné vlastnosti. Také jsou strašně citlivé a všechno moc prožívají, hlavně toho chlapa.“

Respondentka zhodnotila, že se postavy v mnohém podobají. Především vystihla jistou submisivitu hlavních hrdinek vůči mužským protějškům. Ženské postavy ustupují přáním a potřebám ostatních, především svých milenců, často na úkor vlastních představ a tužeb. Respondentka hrdinky navíc segregovala, vybrala hrdinku z knihy Simony Monyové, u které zdůraznila její kladnou povahu, navíc se jí zdálo, že Máša není tolik postižena podřízeností muži. Dále si Marie všimla výrazné citovosti všech tří postav, jsou emocionálně laděné a intenzivně prožívají situace okolo mileneckého vztahu.

Jsou prostředí, ve kterých se příběhy odehrávají, různá, nebo se v jistém smyslu podobají?

Respondentka rozhodla, že prostředí se mezi sebou odlišují. V knize Simony Monyové je prostředí běžné, známé a blízké pro běžného člověka, naproti tomu v knize Barbary Nesvadbové je prostředí luxusní a neotřelé. *Tajnou knihu* Ireny Obermannové v tomto měřítku umístila doprostřed. Všimli jsme si, že respondentka má tendence knihy dávat do pořadí podle obsahu některého z prvků.

[229] Str. 17 in MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

2. respondentka TEREZA

- 41 let
- vyučena
- pracující, výrobní dělnice
- rozhovor se odehrával v domě respondentky
- doba mezi výzkumnými fázemi 12 dní

Fáze: Před čtením

Tereze byly předloženy zkoumané tituly, aby si je dostatečně prohlédla: **Prosím prohlédněte si tyto knihy. Znáte některou z autorek?**

„Ano, ano, znám. Od Simony Monyové jsem už několik knížek četla, ale tuhle neznám. Bestiář to je film s Rodenem, byla jsem na tom v kině s manželem. Irena Obermannová... Ne, nic mi to neříká.“

Položili jsme respondentce doplňující otázku, co ví o tvorbě Simony Monyové. Uvedla, že Simona Monyová píše knihy pro ženy a zabývá láskou mezi mužem a ženou. Zhodnotila, že se jí takové knihy líbí a ráda je čte. Dále jsme toto téma nerozvíjeli, protože se budeme věnovat autorce a její tvorbě podrobněji během rozhovoru. Ostatní autorky Tereza neznala, takže nemohla popsat jejich tvorbu. Z tohoto důvodu jsme přešli k poslední otázce fáze Před čtením: **Dokázala byste na základě vizuální podoby knihy odhadnout, do jakého žánru knihy patří a co bude jejich tématem? Z čeho přesně tak soudíte?**

„Vzhledem k tomu, že Simonu Monyovou znám, tak vím, že to určitě bude o lásce mezi mužem a ženou. O ničem jiném nepíše. Bestiář jsem viděla, ale nevím, jestli je to shoda názvů, nebo je to o tom samém. Na obrázku je žena, tak by to mohlo být o ní. Ale Tajná kniha vypadá zajímavě. Ten obrázek je na první pohled smutný, ale zároveň je takový vášnivý. Připadá mi, že to bude hodně o pocitech.“

Respondentka se zaměřila na vizuální podobu knih. Jejich témata vybírala na základě toho, jaký motiv se vyskytoval na obrázku a jak působil na čtenářku. Poukázala na možnost vazby mezi titulní stranou a obsahem nebo hlavní postavou díla. Velmi ji zaujal obrázek na *Tajné knize*. Probudil v ní emoce, dokonce jsme měli dojem, že i zájem o předkládaný titul. U Simony Monyové nelze nic explicitně vyhodnotit, protože Tereza zná její knihy, tedy tuší jejich žánr i téma.

Fáze: Po čtení

Respondentka přečetla knihy v poměrně krátkém čase. Uvedla, že čte večer před spaním. Vzhledem k výsledkům 1. respondentky Marie jsme Terezu požádali, abychom se věnovali nejdříve *Otcomilkám, Bestiáři* a nakonec *Tajné knize.* Navíc jsou seřazeny pro respondentku od nejznámější po nejméně známou. Je možné, že nám to poskytne zajímavá zjištění.

Simona Monyová: *Otcomilky*

V této části se budeme věnovat jednotlivým aspektům tohoto díla. Respondentka nezná dopředu seznam otázek ani strukturu rozhovoru. Požádali jsme ji, aby nám vybrala témata, ke kterým se kniha váže. **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?**

Zpočátku respondentka nerozuměla otázce a měla dojem, že má převyprávět děj vlastními slovy. Nechali jsme ji dokončit myšlenku, ale museli jsme vrátit k původnímu dotazu a vysvětlit jeho podstatu, co je jeho cílem.

„Jo, takhle... Takže mám říct tři věci, které knihu vystihují. Vztah s rozvedeným mužem, hledání sama sebe a ...a ... otcové. Nejvíc knihu vystihuje téma vztahu s rozvedeným mužem, o tom ta knížka je. Protože takového muže už nikdy nemáte sama pro sebe, vždycky je doma jenom napůl.“

Respondentka jako ústřední téma zvolila vztah s rozvedeným mužem. Zároveň s tím popsala problémy spojené s takovýmto vztahem. Našla tak jeden z typizovaných prvků červené knihovny[230], který má vliv na celé uspořádání knihy, především na koncepci milostného vztahu. Podle našeho názoru se jedná o modifikovanou formu milostného trojúhelníku, kdy má postava paralelně dva vztahy. V tomto případě se nejedná o vztahy milostné, ale také o vztah, který má hlavní hrdina k bývalé manželce.

Dále jsme věnovali příběhu, na který jsme se zeptali respondentky. **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**

„Knížka popisuje příběh o vztahu mezi mladou Mášou a Heřmanem. Heřman je rozvedený a má dvě děti, kluka a holku. Chce, aby se Máša spřátelila s jeho dětmi. Máša se zpočátku bojí, ale nakonec to zvládne. Dokonce se mu o děti postará, když se opravuje jejich dům a on (Heřman) je na služební cestě. Vezmou se a mají spolu děti.“

[230] Str. 11 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996, Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

Tereza stručně popsala dějovou linii. Vybrala některé dějové pasáže, které jsou pro knihu zásadní. Její odpověď se zajímavé váže k té předchozí, respondentka se zaměřila na Heřmanovy vztahy: k Máše a k dětem. Tedy na propletení těchto vztahů. Postava Heřmana se pokouší spojit tyto vztahy a udržet si je. Přestože už neexistuje svazek mezi ním a jeho bývalou manželkou, jsou spojeni dětmi. Jak respondentka řekla, nikdy zcela nebude patřit hlavní hrdince. Zároveň naznačila určitý nesoulad mezi hlavní dvojicí, vnímáme rozpor. Mášu označila jako mladou, Heřmana naopak jako rozvedeného. Rozdíl je tu v některé sociální rovině. Nabízí se dichotomie svobodná a rozvedený, mladá a starý. Tedy dva póly sociálního statutu, které mají vliv na výstavbový princip příběhu. Možná naznačila fabuli sociální nerovnosti[231].

Přesunuli jsme se k poslední otázce z části Příběh a děj: **Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?**

„Vždyť jsem to řekla. Máša je těhotná, děcka ji zbožňují, mají svatbu...Žili šťastně až do smrti.“

Respondentka tu použila ukončovací formuli, která je typická pro žánr pohádky[232], ale zjevně tím chtěla zdůraznit, že kniha má dobrý konec. Nutně směřuje k nezbytnému happyendu v podobě svatby a všeobecnému souladu a harmonii v životě hlavní hrdinky. Dobrý konec je zde reprezentován svatbou, posílen o narození společného potomka a také o dobré vztahy se staršími dětmi. Tedy dobrý konec nastal na všech úrovních. Můžeme konstatovat, že se jedná o typické ukončení knihy v rámci zkoumaného žánru červené knihovny[233], zde dokonce korunován harmonickými vztahy na více frontách.

Touto otázkou jsme opustili část Příběh a děj a přešli k části Postavy, kde se jim budeme více věnovat. **Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během příběhu?**

„Jmenuje se Máša. Je to obyčejná žena, která má normální ženské potřeby. Nemyslím sexuální stránku, ale chce, aby ji měl Heřman rád, aby ji jeho děti respektovaly, aby se zavděčila rodičům. Už jsem to, myslím, řekla, že ta knížka je o hledání její vnitřní jistoty, hledání osobního Já. V tom se mění. Najde sama sebe.“

Jak najde sama sebe?

---

[231] Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996,

[232] Str. 472 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

[233] Str. 15, 25 In In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996,

„Dovede se postavit i nepříjemným věcem. Dojde jí, že se může zdravě prosadit a říkat, co si myslí a dělat, co chce. Je prostě svobodná a samostatná, už jí otec nic nepřikazuje nebo nezakazuje.“

Respondentka se příliš nevěnovala charakteru hlavní hrdinky, ale je jasně patrné, že hrdinka během příběhu prošla pro Terezu výraznou změnou. Stala se z ní silná a samostatná osobnost. Tady bychom ze získaných informací mohli usuzovat, že respondentka narazila na výstavbový princip sociálního vzestupu[234]. Sledujeme, že hlavní hrdinka si zvedá sebevědomí, dokáže se svobodně rozhodovat. Důležitá je zde na první pohled nenápadná poznámka o Mášině otci. Respondentka se o něm zmínila poprvé, ale z této informace máme dojem, že jeho postavení je v knize podstatné a má vliv na charakter hlavní hrdinky.

V další otázce se budeme věnovat oběma hlavním postavám a jejich vzájemnému soužití. **Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?**

Tereza pouze konstatovala, že se vztah výrazným způsobem nevyvíjí. Postavy k sobě chovají hluboké city na začátku knihy i na jejím konci. Mášina změna má na tento vztah jen velmi omezený vliv. Nijak nepůsobí na její vztah s Heřmanem. Ani doplňující otázky nevedly k jinému závěru (Navíc není naším cílem přesvědčit respondentku, ale o získání širokého spektra informací.), proto jsme přešli k další otázce. **Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání?**

„Oskar je normální tyran. Všichni ho musí poslouchat, poroučí, přikazuje, zakazuje... Klasický záporák, kterého nikdo nemá rád. Vlastně si hrabe na svém písečku, pro nikoho nic neudělá... Kdo se mu postaví, toho zazdí. Mám z něho dojem, že se neumí chovat hezky.“

Jako typizovanou postavu vybrala neomylně Oskara, zdůraznila jeho silně polarizované chování. Dokonce ho nazvala tyranem, což by mohlo být chápáno jako archetyp. Tomu napovídá také označení „*klasický záporák“*. Popsala určité chování, které je pro takového člověka typické. Vnímala ho jako silně zápornou postavu, která má různé negativní vlastnosti a nedokáže je překonat. Zároveň jsme se zeptali, zda považuje chování Oskara za reálné. Tereza rozhodně tvrdila, že takto tvrdý nemůže být nikdo. Podle ní se jedná o postavu, která nevychází z reálného života a je vytvořena autorkou uměle. Zajímavé je, že Oskara respondentka zmínila pouze okrajově, i když v ní zanechal tak hluboké dojmy.

Touto otázkou jsme ukončili část týkající se postav a plynule jsme přešli k jazykovým

[234] Str. 97 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

prostředkům. **Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického?**

Tereza zhodnotila mluvu postav jako obyčejnou bez výrazných prvků. Postavy spolu komunikují běžným způsobem. Tato odpověď je natolik jasná, že není třeba ji dále rozvíjet, a proto přejdeme k prostředí. **V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?**

Opět jsme se dočkali pouze strohé odpovědi, ale poměrně jasné a přesvědčivé. Respondentka si myslí, že prostředí je všem čtenářkám blízké, protože vychází z prostředí obyčejného člověka. Jsou to kulisy, které každá čtenářka důvěrně zná, což je v souladu s tendencí klasického pojetí žánru[235].

V další otázce budeme analyzovat titulní stranu a její možnou vazbu. **Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?**

„Jasně, titulní strana má vždycky nějaký smysl. Celý ten obrázek na mě působí tak nějak … harmonicky. Jakoby mi to říkalo, abych si to přečetla, že to dobře dopadne. Hodně tomu pomáhá ten portrét starého pána, jako ze starých časů, kdy všechno bylo fajn. Možná i ta oblohová barva na to má vliv.“

Respondentce titulní strana evokovala dobrý konec, který se v knize objevuje. Celá strana v ní vzbuzovala pozitivní pocity, dokonce touhu si knihu přečíst. Dále zmínila symboliku barvy, která je zde dominantní. Zajímavé je spojení s oblohou, která může navodit libé pocity. Subjektivně jsme měli dojem, že se kniha Tereza líbila a také k ní tak přistupovala.

V další otázce se pokusíme vysledovat spojení názvu díla a obsahu. **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

„No, to je jedno z témat. Zvláštní roli tam hraje vztah s tatínkem. Máša ví, že její táta není dokonalý. Je spíš nedokonalý, ale i tak ho má ráda a mrzí ji, že nepřišel na svatbu. Má hromadu škaredých vlastností, choval se k ní jako hulvát, ale přes to jí na něm záleží. A chtěla by získat jeho úctu a lásku. Přeložila bych to jako miluju otce, i když stojí za houby, jsem Otcomilka.“

Subjektivně musíme říci, že nás odpověď respondentky pobavila a připadala nám opravdu neotřelá. Vlastně mluví o lásce dcery k otci, přestože on se k ní nehlásí. Je zde

[235] Str. 17 In Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996, Str. 86 In In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

převrácen princip mateřské lásky, přestavěn na princip dceřinné lásky, která dovede odpouštět, vyčkávat, být shovívavá a opravdu mít ráda. V mnoha aspektech se tyto principy podobají, jen směr je opačný. Ukazuje lásku dítěte k jednomu z rodičů, ke kterému celý život vzhlíželo a obdivovalo ho.

Nakonec jsme Terezu požádali, aby popsala své dojmy z knihy. **Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.**

„Jo, líbila se mi. Potěší, neurazí. Dobře se mi po ní usínalo, hezky se to četlo. Monyová má takový přirozený styl, příjemný. Líbí se mi, že píše o obyčejných lidech. To, co si obyčejná ženská jako já může představit. Klidně si nějakou další knížku od ní přečtu.“

Chtěla byste něco takového prožít?

„No, to je srandovní otázka. (smích) To jsem nečekala... Tak nevadilo by mi to, sice bych se obešla bez těch příšerných rodičů, ale jinak to celkem šlo.“

Barbara Nesvadbová: *Bestiář*

Podobně jako u předchozího díla jsme Terezu požádali, aby vybrala hlavní témata předloženého titulu *Bestiář*. **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?**

„Takže to mám vybrat podobně jako u Monyové? Dobře. Jako hlavní téma bych dala sex, protože se tam prakticky o ničem jiném nepíše. Další by mohla být velká láska, dokonce by se dalo říct osudová. A jako poslední... nevím, jak to říct.. Důležité je tam, že Karla není schopná najít normální vztah, je taková dvojjaká.“

Pro respondentku byla viditelně tato otázka náročná, protože se ujišťovala, zda odpovídá očekávaným způsobem. Dominantní pro ni bylo téma sexu, které se v knize objevuje v mnoha podobách. Ale nás zaujala zmínka o tématu osudové lásky. Jedná se o jeden z principů, kterého červené knihovna stereotypně využívá[236]. Poslední téma nedokázala respondentka vybrat, ale opisně ho pojmenovala. Podstatný se jí zdá charakter hlavní hrdinky, která nedokáže navázat obyčejný láskyplný vztah s mužem.

[236] Str. 93 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin poklesléhо žánru*. Praha: Paseka, 1996

Od dominantních témat jsme přešli k příběhové linii. **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**

„Tam žádný příběh není. Aspoň ne takový, který by nějak plynul. Kapitoly na sebe nenavazují, různě přeskakují v čase. Měla jsem dojem, že jakoby mezi nimi něco chybělo. Každá kapitola je o novém chlápkovi. Karla se potkává s různými muži, se kterými má vztah. Nejčastěji sexuální. Potom se objeví Alex, do kterého se zamiluje. Alex se vrací víckrát. Ale jejich vztah je podivný, nezdravý. Alex Karlu využívá a ona je ním úplně posedlá. Myslí si, že Alex je muž jejího života. Asi má být příběh o nich.“

Můžeme si z odpovědi respondentky všimnout, že při popisu příběhu implicitně využila všechna témata, která vybrala v předchozí otázce. Byli jsme překvapeni, že respondentka uvedla, že v knize není jasná příběhová linie. Ale na závěr řeči přišla na to, že hlavní příběh se odehrává okolo Karly a její velké lásky k Alexovi. Ovšem je stále narušován časovými prodlevami, o kterých nic nevíme, případně dalšími milenci hlavní hrdinky. Na respondentku to působilo rušivým dojmem a odvádělo její pozornost jiným směrem. Ještě na závěr bychom se vrátili k Terezině komentáři týkající se času. Z něho usuzujeme, že respondentka očekávala lineární plynutí času, ale autorka v knize zachází s časem velmi subjektivně. Zde bylo možné porovnat s tradičními schématy populární literatury, kde je lineární plynutí příběhu obvyklé[237].

V další otázce jsme se Terezy zeptali na ukončení knihy. **Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?**

„Vůbec spolu nesouvisí. Jak jsem řekla, děj je o ničem. A pak najednou se zas objeví Alex a chce si Karlu vzít. Během té poslední kapitoly se toho stane víc než za celou knížku. Pokud chceš znát můj názor, tady se celý ten vztah vyhrotil. A pak Karla zjistí, že má zase homosexuálního milence... Silné kafe.“

Z Tereziny bezprostřední reakce usuzujeme, že konec knížky byl pro ni překvapující. Jedním z důvodů bude, že příběh nevedl k tomuto zakončení, podle respondentky nevedl k žádnému očekávanému konci, což je v podstatě z rozporu s pojetím tradiční červené knihovny[238]. Konec vzešel z obyčejné situace a tou vygradoval vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí. Za prvky, které výrazně pomohly vystupňování, můžeme označit plánovanou svatbu Karly a Alexe a také zjištění, že Alex má poměr s jiným mužem.

[237] Str. 502 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004
[238] Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

V rozhovoru se dále budeme věnovat části Postavy, konkrétně hlavní hrdince Karle. **Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během příběhu?**.

„Hlavní hrdinka je Karla, krásná blondýna, novinářka. Pořád tam říká, že má velké prsa a všichni muži na ni koukají jako na sexuální objekt. Myslím, že se chce ukázat zajímavější a atraktivnější než ve skutečnosti je. Každý chlap není na blondýny... Jediné, kdy je opravdu svá, je, když popisuje svoje pocity. Říká o sobě, že je schizofrenická, protože se pořád mění její pocity. Jednou dokáže bez muže fungovat bez problémů, hned na to nemůže bez Alexe existovat.“

Respondentka popsala Karlu nejenom po psychické stránce, ale také si všimla její fyzické stránky. Karla dokáže u mužů vzbuzovat zájem, ale podle Terezy je to jenom póza. Dokonce měla dojem, že se čtenářem hlavní hrdinka manipuluje ve svůj prospěch. Zároveň jsme zjistili, že hlavní hrdinka jinak jedná „navenek“ a jinak prožívá své pocity uvnitř. Intenzivně prožívá svou osudovou lásku s Alexem, která je pro ni naprosto zásadní. Tereza také polemizovala s životem hlavní hrdinky. Je nemožné, aby ji tolik mužů považovalo za atraktivní. Z odpovědi jsme měli pocit, že respondentka zpochybňuje reálnost tohoto chování.

V další otázce se budeme věnovat vývoji mileneckého vztahu mezi Karlou a Alexem. **Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?**. *„Asi tím myslíš vztah Karly s Alexem. Je to mezi nimi pořád stejné. Alex Karlu využívá, trápí ji a je mu to jedno. Ona je z něho nešťastná, ale dělá všechno jenom pro něho.“*

Z odpovědi respondentky jsme zjistili, že vztah mezi hlavními hrdiny neprochází žádným vývojem. Obě postavy jednají stejně, ať už se jedná o pozitivní či negativní způsob chování. Z této odpovědi lze vysledovat, že ve vztahu má dominantní roli Alex a Karla se mu podřizuje, přestože v jiných scénách působí sebejistým dojmem, jak jsme se dozvěděli u předchozích odpovědí.

Dále jsme se věnovali poslední otázce z části Postavy: **Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání?**

„Alex je pro mě nepochopitelná postava. Je necitlivý a všechny okolo využívá. Nejenom Karlu, ale i toho milence Davida. Kdybych ho měla popsat jedním slovem, řeknu, manipulátor. I Karla má svým způsobem vyhraněné chování, s Alexem naivka, bez něj sexuální dračice.“

Chcete tím říct, že Karla jedná očekávaným způsobem? Neprožívá situace dostatečně?

„Ne, tak to nemyslím. Naopak je velice citlivá, prožívá všechno vnitřně, ale důležité je,

jestli je tam Alex, nebo není. Podle toho jedná.“

Tereza intuitivně vybrala postavu Alexe, dokonce mu vybrala roli manipulátora, což je jedna z typizovaných rolí a zahrnuje určité vlastnosti, je brána jako jeden z literárních archetypů[239]. Zase se nám potvrdila hypotéza o tom, že Alex má výrazný vliv na chování Karly. Tento vliv je natolik zásadní, že se Karlino chování pohybuje mezi dvěma, zcela odlišnými polohami. Mezi chováním naivky, která je, mimo jiné, typická pro hlavní hrdinku červené knihovny[240], a sexuální dračice, která má také vyhrazený způsob jednání.

Touto otázkou jsme ukončili část Postavy a přešli jsme k části Jazykové prostředky: **Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického?**

„Doufám, že odpovím dobře, ale něčeho jsem si všimla. Mluví sice jako my, ale ...(dlouhá odmlka). Ale o čem se baví. Mluví o malířství, umění a filosofii, u nás by se řeklo o nesmrtelnosti brouka. Povídají si o smyslu života, o smrti a tak, ale u toho kouří a pijou drahou whisku.“

Tereza nám popsala, že postavy v knize mluví jako běžní lidé, ale témata hovorů jsou odlišná. Postavy řeší velké společenské, etické a morální problémy v luxusním prostředí. Velmi se tato situace podobá salonními dialogu, částečně také tíhne k vysokému stylu, což jsou jazykové prostředky, které se využívají ve zkoumaném žánru červené knihovny[241].

Společně jsme se posunuli k dotazu, který se týká prostředí v předkládaném titulu. **V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?**

Terezina odpověď částečně navazovala na předchozí. Popis prostředí se spojoval s tématy hovorů postav, které se odehrávaly ve vybraném prostředí, do kterého se běžný člověk nedostane. Respondentka několik vyjmenovala, která jsou pro obyčejné lidi nedostupná, ekonomickou přednáškou počínaje a ostrovem milionářů konče. Můžeme si všimnout jistého prvku luxusu, který má působit na čtenářku.

Dále jsme Terezu požádali, aby se zaměřila na titulní stranu: **Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?**.

Z rozboru díla Simony Monyové jsme zjistili, že se podle respondentky vždy váže titulní

[239] Str. 219 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

[240] Str. 48 a 49 In ŠTELOVÁ, Diana. „*Budu světlem tvých očí“ aneb výstavbová schémata a stereotypy tzv. červené knihovny,* bakalářská práce, FF UK v Praze, 2014, vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.

[241] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

strana k některému z aspektů knihy. V tomto případě ji přirovnala k povaze hlavní hrdinky. Žena na obrázku má masku, protože nemůže nebo nedokáže projevit své pocity navenek a skrývá je před ostatními, aby jí nemohli ublížit. Naproti tomu výrazné líčení představuje její vášnivou a živočišnou stránku.

V další otázce se pokusíme vysledovat spojení názvu díla na nějakou část obsahu v knize. **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

„Víš, myslím, že to nejde jednoduše říct. Název by se mohl vázat ke Karle, která se k mužům chová bestiálně, ale zároveň se to váže i k Alexovi, který z ní tu bestii vytvořil.“

Respondentka vysledovala vazbu mezi postavami, příběhem a názvem. Především se název váže ke Karlinu chování k mužům, které Tereza nazvala přímo bestiálním, tedy nelidským a necitlivým. Přestože ji v předešlých odpovědích popsala jako citlivou a milující bytost.

Nakonec jsme Terezu požádali, aby popsala své dojmy z knihy. **Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.**

„A tak, šlo to. Sice se trochu divím, že se takovým psaním může někdo uživit, protože píše příšerně jednoduchým stylem. Snad tam nebylo ani jedno souvětí. Bez téhle autorky se obejdu. Ale přečíst se to dalo. I když to byla nejhorší kniha z těch, co jsem měla přečíst.“

Chtěla byste něco takového prožít?

„Každá žena chce prožít vášnivý vztah, ale tohleto bylo nereálné a přehnané.“

Respondentka poukázala na to, že každá žena podléhá touze prožít vášnivý milenecký vztah, alespoň v rámci literárního díla, což potvrzuje řada literárních výzkumů[242], ale také princip zamilovaného románu.[243] Ovšem Tereza zde narazila na to, že příběh a jeho komponenty byly natolik komplikované, že jim nemohla uvěřit. To by mohlo souviset s tím, že byl porušen princip každodennosti a ukotvení ve všední realitě a respondentka se s příběhem nemohla ztotožnit[244].

Irena Obermannová: *Tajná kniha*

Společně jsme se pokusili analyzovat i třetí zkoumaný titul a položili jsme Tereze stejnou

[242] Str. 9 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
[243] Tamtéž str.11
[244] Tamtéž str.17

matici otázek, které se vztahovaly ke knize. Začali jsme části Příběh a děj. **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?**

„Ano, tak tři témata... Deníček, protože je to autorčin deník, do kterého si píše, co cítí. Potom láska se starším mužem, protože se autorka zamiluje do staršího úspěšného muže, a rodina, protože jí záleží na dětech. Rozhoduju se mezi deníkem a láskou se starším mužem, obě dobře vystihují knížku.“

Tereza si nebyla jistá, které z témat je dominantní, a proto zvolila dvě. Podle respondentčina komentáře jsme zjistili, že kniha je psána deníkovou formou[245], navíc Tereza ztotožnila hlavní postavu a reálnou autorku. Autorka se snaží navodit dojem, že píše o sobě, výrazně se přibližuje světu literární fikce[246]. Poznámka o starším úspěšném muži nás přivedla na myšlenku, že příběh je vystavěn na základu fabule sociální nerovnosti[247], a to ve dvou liniích. Hlavní hrdina se od hrdinky odlišuje věkem, ale také sociálním statutem.

Plynule jsme přešli k další otázce z této části. **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**

„Píše se tam o hlavní hrdince, která je zároveň autorkou a která se zamiluje do Největšího Čecha. Největší Čech je úspěšný a známý spisovatel. Je docela starý a nemocný. Autorka hodně píše o svých pocitech a o lásce k Největšímu z Čechů. Vlastně je to příběh jejich veřejného-neveřejného vztahu.“

Respondentka potvrdila správnost naší teorie, kdy se osoba autorky prolíná s hlavní postavou. Také nám vysvětlila, že příběh pojednává o vztahu mezi hlavní hrdinkou a Největším Čechem. Jejich láska je dominantou celé knihy, zároveň se jedná o jedno z témat, které respondentka vybrala v předcházející otázce. Zajímavá byla poznámka o jejich lásce, která je *„veřejně-neveřejná“*. Proto jsme požádali respondentku, aby tuto myšlenku rozvinula. Dozvěděli jsme se, že se hlavní pár pokouší udržet vztah v tajnosti vzhledem ke společenského postavení obou hrdinů. Myslíme si, že se v tomto případě jedná o archetyp příběhu, tedy motiv zakázané, tajné lásky, který se objevuje již v dramatu Romeo a Julie.

Poslední otázka z části Příběh a děj se zabývá problematikou konce. **Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?**

---

[245] Str. 98,99 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

[246] Str. 50 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jiloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

[247] Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

„Knížka nemá konec, má otevřený konec. Něco jako pokračování příště. Já se musím přiznat, že jsem pořád čekala, že Největší Čech umře, nebo že se rozejdou. Skončila to jakoby uprostřed příběhu.“

Zde můžeme pouze konstatovat, že se faktický konec knihy rozcházel s očekáváním respondentky. Tereza očekávala jiné ukončení knihy, dokonce měla dojem, že kniha má pokračování. Není zde žádné vyvrcholení příběhu, příběh je ukončen dle respondentky nahodile.

Dále se v rozhovoru budeme věnovat postavám: **Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během příběhu?**

„No, jaká je... To vlastně nevím. Zajímavé je, že vlastně nevíme, kdo to je. Zdá se, že je to sama autorka, ale klidně to může být jenom pocit. Moc toho o sobě nenapsala. Je hodně citlivá, prožívá lásku s Největším Čechem a píše si o tom deník. Je to obyčejná ženská, která je zamilovaná a chce se svým mužem trávit co nejvíc času. Mění se, je pořád víc a víc zamilovaná a víc a víc zoufalá, protože se Největší Čech neozývá.“

Tereza se pozastavila nad hlavní postavou a osobou autorky. Zpočátku se jí zdálo, že autorka se inspirovala svými zážitky a svou osobností. Ale již si tím není jistá, protože se o postavě dozvěděla jen velmi kusé informace. Vnímá ji jako obyčejnou ženu, která se setkala s velkou láskou. Během příběhu prožívá radosti a strasti této velké lásky a mění se podle aktuálního vývoje tohoto vztahu. Tyto informace nás vedou ke zjištění, že hlavní hrdinka se dynamicky proměňuje, ale nejedná se o charakterovou změnu, ale o změnu v jejím nitru a chápání vztahu s Největším Čechem.

Respondentka částečně odpověděla také na otázku, **Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?,** ale raději jsme ji ještě položili, abychom měli jistotu, že jsme její odpověď pochopili.

Tereza v podstatě odpověděla totéž jako v předchozí otázce, kdy se hlavní protagonisté do sebe více zamilovávají a utvářejí spolu pevnější vztah. Avšak nebyla si jistá, jak se na vztah dívá mužský hrdina, protože jeho postava má omezenou působnost a jeho chování je rezervované. Ovšem respondentka poukázala na jednu zajímavou věc a to, že jejich vztah se pohybuje spíše na citové a intelektuální rovině než na rovině sexuální. Jejich svazek je v tomto smyslu unikátní. Vzájemně si uspokojují potřebu porozumění a citového spojení.

Poslední otázka z části Postavy: **Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání?**

„Ale ano, má. Můj milý je její dlouholetý přítel, ale chová se k ní hrozně. Vlastně ji využívá, nepomůže jí ani ji nepovzbudí. Je ženatý a má děti. Dalo by se říct, že žije dva oddělené životy. Možná má i víc ženských.“

Respondentka se zaměřila na postavu, které se jmenuje Můj Milý. Shrnula jeho vztah k hlavní hrdince a některé jeho vlastnosti. Z dostupných informací jsme zjistili, že se jedná spíše o zápornou postavu s vyhraněným typem chování. Dalo by se říci, že má i modelový charakter[248], a to sebestředného nevěrníka.

Otázky z části Postavy jsme již položili a přešli jsme k jazykovým prostředkům. **Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického?**

Tereza si nevšimla ničeho zvláštního na komunikaci mezi postavami. Pouze naznačila, že se hovory zabývají také intelektuálními tématy, ale ne tolik jako v knize *Bestiář.*

Respondentka již nic nedodala, proto jsme přešli k otázce, která se týká prostředí. **V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?**

„Takové prostředí mi není blízké. Je to takové bohémské prostředí. Jsou tam lidé, co něco znamenají, když se to tak vezme. Celebrity, herci, režiséři, zpěváci, ale taky spisovatelé, kritici a politici. Nějak mi to připomnělo seriál Bohéma, i když sama nevím proč. Ona pořád chodí na vernisáže, do divadla, na křtění knih, pijou šampus a jí kaviár. Tam by ženská jako já nezapadla. (smích)“

Respondentka konstatovala, že jí prostředí není blízké. Naopak ho popsala jako nedostupné pro běžného člověka, ale zároveň lákavé, protože se v něm pohybuje společenská smetánka. Ukazuje čtenářce lesk a třpyt tohoto prostředí, jeho přitažlivost a zajímavost. V jistém smyslu se jedná o exkluzivní prostředí, která odvádí respondentku od obyčejných všedních starostí a ukazuje jí život těch úspěšných, kteří řeší zcela jiné problémy.

V další části rozhovoru jsme se věnovali vnější podobě knihy: **Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?**

„To bych taky ráda věděla.(smích) Jediné, co mě napadlo, že ta holka symbolizuje čekání na lásku, na to až se jí ozve Největší Čech. Připadá mi, že se nudí a čeká na to, co přijde. Vidím tam rozdíl mezi tou mladou dívkou a starým domem, jakoby na něj chtěla čekat než zestárne jako ten dům.“

[248] Str. 219 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

Sice si Tereza zpočátku nebyla jistá odpovědí, nakonec vytvořila velmi neotřelou domněnku, která nás přinejmenším zaujala. Spojila tak význam titulní strany s motivem čekání na lásku a její osudovostí. Zcela očividně si spojila titulní stranu s city hlavní hrdinky k mužskému protějšku a její ochotu čekat na další společné setkání.

V této chvíli bychom se chtěli věnovat názvu díla. **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

„Jistě. Je to deník, který neměl nikdo číst. Je tajný, patří jenom autorce. Jsou to její zážitky a její tajemství. Stejně tajemné jsou i postavy, nikdo nemá jméno. Jsou schované za přezdívkami, aby mohly zůstat tajné a nikdo je na první pohled neodhalil.“

Tereza si myslí, že deníková forma románu napomáhá jeho tajemnosti a zároveň intimnímu prožitku. Kniha v sobě ukrývá několik tajemství, které není třeba odhalit, především nám není známa pravá tvář postav, autorka je také udržuje v tajnosti. V podstatě by se dalo říci, že se název díla váže na jeho formu a také na postavy, jejichž některé charakteristiky nám autorka záměrně skrývá. Navíc se nám opět potvrdilo, že respondentka nerozlišuje mezi autorkou a hlavní hrdinkou knihy.

Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.

„Mně se to líbilo. Bylo to o lásce a o citech mezi lidmi, co se našli. Samozřejmě, že jsem pochopila, že autorka chce, abychom si mysleli, že se tam píše o Václavu Havlovi. Je jedno, jestli se to stalo, nebo si to Obermannová vymyslela. Ta knížka je dobrá a líbí se mi. Moc nechápu, proč se kolem ní strhla taková hysterie. Našla jsem si na internetu nějaké informace. Nikoho tam neočerňuje, nepíše o ničem nevkusném nebo nepřijatelném, ale jenom o lásce zralé ženy, která našla lásku svého života, ale nemůže ji mít. Jenom snad Tramtará by si mohla odpustit, to bylo moc. Nevím, co by se jí stalo, kdyby napsala milování.“

Podle respondentky autorka podsouvá čtenáři názor, že se jedná konkrétně o Václava Havla. Postava je sice zahalena rouškou tajemství, ale podle několika málo jasných indicií i nezkušenou čtenářku napadne, že jedná právě o tohoto muže. Mýtus Václava Havla s sebou mnohé přináší, především respekt a úctu široké veřejnosti, ale také je to muž se silným a nezdolným charakterem, což se může jevit jako vysoce exkluzivní prvek v této knize.

Chtěla byste něco takového prožít?

„Myslíš vztah s exprezidentem? To asi ne. Ale zase prožít velkou lásku v mém věku...To je

hezká představa.“

Terezina odpověď nás přivedla na tezi, že se respondentka snadněji ztotožní s příběhem, který se jí líbí. Zároveň v ní kniha vyvolala pozitivní reakce a hrdinka by si přála prožít láskyplný vztah, což souvisí s přirozenou potřebou ženy a také ženského čtenáře.[249] Ale zároveň se odklonila od možnosti mít vztah s exprezidentem. To může být vyvoláno tím, že je to pro respondentku nedosažitelné a nerealistické z mnoha důvodů, těžko uvěřitelné.

Závěrem jsme ještě porovnali zkoumané tituly mezi sebou. V této analýze se zaměříme na konkrétní aspekty, které jsme vybrali již v přípravné fázi výzkumu. **Společně jsme analyzovali všechny tři knihy. Čím se liší příběh?**

Respondentka si myslí, že se knihy liší zásadním způsobem. Příběh je pojat pokaždé jinak i zakončení se rozrůzňují. Tereza v nich nenašla žádné společné znaky. Ovšem knihy se zabývají společným tématem vztahů mezi muži a ženami, jak poznamenala. Tedy se jí podařilo vysledovat alespoň jeden shodný znak.

Jak se odlišují hlavní hrdinky příběhu, jejich chování a prožívání?

„Myslím, že bych našla hodně rozdílů. Karla má spoustu milenců a je zaměřená na rozmnožování bez dětí. Máša miluje jednoho muže a chce s ním být celý život. Irena Obermannová je ženská, která už má něco za sebou a ví, co od života chce, co může získat a o co přijít.“

Respondentka poměrně zásadně rozlišila hlavní hrdinky, dalo by se říci, že klíčem jsou jejich osobní zkušenosti s muži a jejich náhled na trvalé soužití.

Poslední otázka, kterou jsme respondentce položili, se týkala komparace prostředí. **Jsou prostředí, ve kterých se příběhy odehrávají, různá, nebo se v jistém smyslu podobají?**

Na základě Tereziny odpovědi jsme zjistili, že prostředí v knize jsou velmi různorodá. Nejvzdálenějších prostředí využívá Barbara Nesvadbová, tato prostředí jsou exotická a vzdálená obyčejné ženě. Naproti tomu Simona Monyová používá prostředí, která mají být blízká cílové čtenářce.

[249] Str. 9 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

3. respondentka JARMILA

- 51 let
- střední škola s maturitou
- pracující, mzdová účetní
- rozhovor se odehrával v domě respondentky
- doba mezi výzkumnými fázemi 8 dní

Fáze: Před čtením

Jarmile byly předloženy zkoumané knihy: **Prosím prohlédněte si tyto knihy. Znáte některou z autorek?**

„Ano, znám je všechny tři. Jsou to autorky, které píšou romány pro ženy. Jenom od Obermannové jsem zatím nic nečetla. Ale co vím, není to žádné velké umění, spíš průměrná červená knihovna. Takže láska, vzdechy a tak podobně. (smích)"

Respondentka zcela jednoznačně určila autorky jako součást žánru červené knihovny[250]. Dokonce explicitně zmínila tento termín v souvislosti s knihami Ireny Obermannové. Jinak se držela spíše výrazu romány pro ženy, který se dá chápat jako synonymní. Zároveň s popisem vybrala téma a žánr těchto knih. Z tohoto důvodu nebylo třeba pokládat další otázky z fáze Před čtením, protože Jarmila knihy znala. Subjektivně můžeme říci, že respondentka má se žánrem jisté zkušenosti a vypadá, že je její oblíbený.

Fáze: Po čtení

Respondentka knihy přečetla v osmi dnech. Zjistili jsme, že má vyhrazený čas na čtení, které bere jako svůj nejmilejší koníček. Knihy budeme analyzovat v pořadí, v jakém odpovídala první respondentka Marie, tedy *Otcomilky, Bestiář* a *Tajná kniha.*

Simona Monyová: *Otcomilky*

V této části se budeme věnovat jednotlivým aspektům tohoto díla. Respondentka nezná dopředu seznam otázek ani strukturu rozhovoru. Požádali jsme ji, aby nám vybrala témata, ke

[250] Str. 13 In In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

kterým se kniha váže. **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?**

„Tady v této knížce jsou důležité tyto tři témata, které jsou stejné jako tři nejdůležitější vztahy v životě hlavní hrdinky. Nejhlavnější je tu vztah k rozvedenému muži. S tím souvisí vztah, kdy si ona (hlavní hrdinka) musí najít cestu k jeho dětem. A poslední je vztah mezi ní (hlavní hrdinkou) a jejím otcem."

Podle Jarmily kniha tvoří jakousi triádu vztahů, které spojuje osoba hlavní hrdinky. Tyto vztahy jsou vzájemně podmíněny, především vztah k rozvedenému muži a hledání cesty k jeho dětem. Jedná se o jeden z tradičních typů příběhu[251], kdy hlavní hrdina nepatří pouze ústřední ženské postavě, ale je zatížen svou minulostí, která ovlivňuje jejich milostný vztah. Zároveň je zde patrná vazba na matku dětí, bývalou ženu hlavního hrdiny, která s ním má společné potomky. Jak jsme již zmínili, mohlo by se jednat o upravenou podobu milostného trojúhelníku, kdy hlavní hrdina udržuje vztahy se dvěma ženami, přestože jeden vztah již není milostný. Ale v podstatě se jedná o trio manžel – (ex)manželka – milenka. Nesmíme opomenout třetí ze vztahů, vztah hlavní hrdinky a jejího otce.

Další otázka je zaměřena na výstavbu příběhu. **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**

„Máša a Heřman se chtějí vzít, ale ještě to nikomu neřekli. Otec Máši se naštve a nechci jí jít ani na svatbu. Úplně Mášu odstřihne a nutí k tomu i svou ženu. Taky je to o sbližování mezi Mášou a Heřmanem, ale i jeho dětmi Jáchymem a Adélou. Adéla to s tatínkem umí a chce to Máši pěkně osladit. Je to psané po kapitolách vždycky z pohledu jednotlivých osob. Jednou vykládá Máša, potom třeba Heřman, ale ne jeden děj, ale pořád to pokračuje dál."

Jarmila stručně popsala děj knihy. Navázala tak na svou předešlou odpověď a rozvinula své myšlenky týkající se vztahů a doplnila je o zajímavé detaily. Bezesporu nejzajímavější informací bylo, že zde není jeden vypravěč. Knihu vypráví několik postav, které se různě střídají. Jejich vyprávění na sebe navazuje a tvoří jednu dějovou linii. Jedná se o různé vypravěče[252], kteří pozorují situaci ze svého úhlu pohledu. Ovšem nepopisují jednu událost jako v Čapkově *Povětroni*, ale příběh se ubírá stále dál. Autorce jde o subjektivní pohled jednotlivých aktérů na předloženou událost.

---

[251] Str. 11 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996, Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

[252] Str. 209 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

Poslední otázka této části se zabývá ukončením díla. **Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?**

„To končí vlastně happyendem. Máša si získá srdce dětí z prvního manželství, protože se o ně postará, když jejich otec musí odjet. Otěhotní a berou se. Konec a děj spolu souvisí, děj nutně spěje k takovému konci.“

Respondentka zde zcela jasně našla jedno z tradičních schémat červené knihovny, a to dobrý konec, který je logickým vyústěním děje[253]. Zároveň našla několik podob tohoto dobrého konce: urovnání rodinných vztahů mezi Mášou a nevlastními dětmi, svatba hlavního páru a očekávání společného potomka. Všechny tyto jednotlivé konce, splývají v jeden happyend.

Touto otázkou jsme uzavřeli část Příběh a děj a přešli k postavám: **Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během příběhu?**

„Je to mladá vzdělaná žena. Působí kladně, protože se snaží vyřešit všechny životní problémy. Při řešení problému se ohlíží na ostatní, jestli její chování někomu neubližuje. Na začátku chce všem vyhovět, ale protože to nejde, tak potom se trochu mění. I v tom vztahu s Heřmanem se dokáže více prosazovat a říct mu, co si myslí. Taky tam řeší ten vztah s otcem, kdy se rozhodne: „Dobře, ty mě už nechceš vidět, já jsem tě na svatbu pozvala, tak si s tím dělej, co chceš.“ Na konci knížky má už svůj názor, za kterým si stojí.“

Jarmila si zde všimla, že postava Máši prošla vývojem. Vylíčila ji jako kladnou a citlivou hrdinku, která zjišťuje, že s tímto přístupem ničeho nedosáhne a začíná se více prosazovat. Sledujeme vývoj, kdy se z Máši stává samostatná a sebevědomá žena, která je schopná zvládnout i nepříjemné a komplikované situace. Dokáže uplatňovat i své názory, přestože jsou v rozporu s postojem jejího partnera. Myslíme si, že je zde naznačena fabule sociálního vzestupu[254], kdy hrdinka prochází sociální změnou, vypracuje se a získá si úctu a obdiv okolí. Také částečně překoná své záporné vlastnosti a projeví se její kladná povaha, podobně jako hrdinky zamilovaných románů[255].

Podobně respondentka reagovala na otázku: **Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?** Popsala, že zpočátku byl Heřman dominantní a Máša se mu nedokázala

[253] Str. 15, 25 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996, Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

[254] Str. 97 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

[255] Str. 48 a 49 In ŠTELOVÁ, Diana. „*Budu světlem tvých očí“ aneb výstavbová schémata a stereotypy tzv. červené knihovny,* bakalářská práce, FF UK v Praze, 2014, vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc

postavit. Ale s postupující proměnou hlavní hrdinky slábne Heřmanova dominance a Máša se mu stává rovnocenným partnerem. Tato odpověď potvrzuje naši domněnku o fabuli sociálního vzestupu, kterou jsme naznačili v minulém komentáři.

Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání?

„Třebas ten její (Mášin) otec, ten má úplně typické chování otce, který je hlava rodiny. Celá rodina ho musí poslouchat, nikdo nesmí odmlouvat. Otec rozhoduje o tom, co všichni budou dělat, jak mají chovat a tak. A pak je tam Vendula, ta je zase opačná, pozitivní. Bere všechno optimisticky.“

Respondentka zde vybrala otce Oskara jako postavu s vyhraněným způsobem jednání. Všimla si, že otec má v této rodině výsadní a neotřesitelné postavení. V podstatě se jedná o typizovanou postavu „hlavy rodiny“, která se vyznačuje příznačným způsobem chování, které respondentka popsala. Postavu otce umístila na záporný pól a proti němu postavila Vendulu, která se jeví jako veskrze kladná. I zde by se dalo uvažovat o archetypu: optimista[256].

Touto otázkou jsme uzavřeli okruh Postavy a dále se budeme věnovat jazykovým prostředkům: **Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického?**.

Respondentka pouze konstatovala, že řeč je totožná s běžnou denní mluvou. Tedy neshledává na promluvách postav nic specifického. Z této odpovědi nelze nic jiného vysledovat.

V rozhovoru budeme pokračovat prostředím. **V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?**

Respondentka se vyjádřila jasně a srozumitelně. Taková prostředí jsou jí blízká, protože se jedná o typická rodinná prostředí, ve kterých se denně pohybujeme. Ani zde není třeba dalšího komentáře.

Dále budeme pokračovat otázkou, která se vztahuje k titulní straně: **Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?**.

„Je tam obrázek chlapa jakoby z období první republiky. Tehdy ten muž byl opravdu hlava rodiny, jediný živitel. Co řekl tatínek, to se dělalo. Ten otec miluje svou dceru, chce pro ni to nejlepší, ale nedokáže se smířit s tím, že si našla jiného muže a že se vzepřela jeho rozkazům.“

Jarmila touto odpovědí navázala na části Postavy a Příběh a děj. Napojila titulní stranu na

[256] Str. 219 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jílovitě: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

jednu z hlavních vztahových linií mezi Mášou a jejím otcem, který do určité chvíle byl jediným mužem v životě své dcery. Zároveň si spojila fotografii staršího muže s onou typizovanou rolí otce, kterou už jednou zmínila.

Podobně jsme pracovali s otázkou: **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

„Váže. Otcomilky znamená milovat otce a skoro nejdůležitější bod tam je vztah mezi otcem a dcerou. Myslím, že to má evokovat právě tento vztah.“

Respondentka nám potvrdila, že se název vztahuje k obsahu, konkrétně ke vztahu Máši a jejího otce Oskara. Dokonce můžeme tvrdit, že název, titulní strana a obsah spolu tvoří velmi pevný svazek a mají mít na čtenářku jistý vliv.

Závěrem jsme Jarmilu požádali o sdělení dojmů z knihy. **Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.**

„Líbilo se mi to. Bylo to čtivé, uvěřitelné a blízké obyčejné ženské jako jsem já. Je tam popsaný příběh, který se může stát obyčejným lidem. Neměla bych problém, kdyby mi někdo takovou knihu dal dárkem.“

Chtěla byste něco takového prožít?

„Taky bych s tím neměla problém. Šlo by to zvládnout, ale cíleně bych to asi zažít nechtěla.“

Barbara Nesvadbová: *Bestiář*

Při analýze díla budeme postupovat stejným způsobem jako v minulých případech: **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?**.

„Tady bych řekla, že hlavním tématem jsou milostné a sexuální vztahy s muži. To dokonale vystihuje to, o čem autorka píše.“

V odpovědi respondentky jsme našli několik témat, která jsou vzájemně propojena. Respondentka je shrnula jedinou větou, kterou není třeba více komentovat. Žádné další rozvíjející otázky jsme nepokládali, protože předpokládáme, že Jarmila své myšlenky rozvine u

dalších otázek.

Budeme pokračovat dál v části Příběh a děj. **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**

„Karla je mladá novinářka, která pořád hledá ideálního partnera. Potkává různé typy můžu, se kterými má sex. Ti chlapi jsou totálně jiní. Vždycky se s někým rozejde a hned si narazí někoho jiného, ale úplně jiného. Jakoby snad neuměla být bez chlapa. Potkává Alexe, kterého považuje za svého osudového muže. Alex je jediný, kdo se objevuje víckrát.“

Jarmila popsala příběh jako cestu hlavní hrdinky k životnímu partnerovi. Během této cesty potkává velké množství mužů. Respondentka si všimla, že tito muži se od sebe významně odlišují, a to jak po fyzické, tak po duševní stránce. Respondentka si toto množství vysvětlila povahou hlavní hrdinky, která je tělesně zaměřená a využívá sexu jako prostředku jejího životního hledání. Z těchto informací jsme zjistili, že se v knize vyskytuje velké množství epizodických postav[257]. Pouze postava Alexe se objevuje vícekrát, má pro hrdinku zvláštní význam a postavení. Zřejmě se tedy jedná o hlavního mužského hrdinu.

Poslední otázka části Příběh a děj se věnuje konci předkládaného titulu. **Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?**

„Přijde mi, že to nemá jasný začátek, prostředek, konec. Jakoby to byly povídky na pokračování, každá o jiném chlapovi. Děj ke konci vůbec nevede, člověk to neočekává. Končí to tak, že Alex se znovu objeví a požádá Karlu o ruku, ale ona zjišťuje, že má homosexuální vztah a chce si ji vzít jenom kvůli lidem. Odchází. “

Respondentka přišla se zajímavým postřehem, že děj knihy není kompaktní. Je od sebe poměrně výrazně oddělován, a to dokonce tak, že nedokážeme přesně rozlišit jednotlivé dějové fáze. Dále má dojem, že kniha není román, ale je sestavena z jednotlivých povídek, protože není možné odhadnout, jakým směrem se bude dějová linie vyvíjet. Tato odpověď nám potvrdila, že se v díle vyskytuje velké množství epizodických postav. Už jsme zmínili, že podle Jarmily spolu děj knihy a její konec nesouvisí. Ovšem z její odpovědi lze usoudit, že situace na konci knihy gradují: neočekávaná svatba, prozrazení Alexova homosexuálního poměru, odchod Karly od Alexe a jejich definitivní rozchod. Situace se stupňují a jejich vyvrcholením je Karlin odchod.

Další otázka se věnuje hlavní hrdince. **Jaká je hlavní hrdinka? Mění se nějak během**

[257] Str. 218 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jílovitě: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

příběhu?

„Hlavní postava se jmenuje Karla. Je to mladá novinářka. Během knížky se snaží najít partnera, se kterým by mohla žít. Potkává různé muže, ale zjišťuje, že nemůže žít se žádným z těch mužů, i když je jich tam popsaných několik. Řekla bych, že nejde říct, jestli je to kladná, nebo záporná postava. Na jednu stranu jde do postele s tím, kdo jí přeběhne přes cestu... A na druhou stranu se nechá Alexem manipulovat. Je citlivá, ale taky dost dobrý cynik.“

Ze získaných informací můžeme soudit, že hrdinka nemá vyhraněný charakter. Nelze ji jednoduše popsat nebo typizovat, má poměrně složitou psychologickou strukturu. Zajímavá jsou zde spojení vlastností hlavní hrdinky, která mají až „oxymoronickou“[258] povahu, např. citlivý cynik. Zároveň respondentka touto odpovědí potvrdila, že dominantou této knihy je neustálé hledání dokonalého partnera.

Respondentka už naznačila některé informace a situace, které se vztahovaly k partnerství mezi Karlou a Alexem, ale pro získání komplexního obrazu jsme ještě položili otázku: **Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?**

Jarmila nám řekla, že vztah mezi hrdiny zůstává stále stejný a žádným vývojem neprochází. Alex neočekávaně mizí z Karlina života a stejně nenadále se do něj vrací. Karla je okouzlena jeho bytostí a nechává se jím ovlivňovat. Ale z minulých odpovědí jsme zjistili, že vztah se stupňuje a vrcholí dramatickým rozchodem před plánovanou svatbou. Tedy je možné konstatovat, že vztah prochází změnou ve smyslu existenčním, ale ne ve smyslu emotivním, na který cílila otázka.

Poslední otázka v části Postavy se zabývá chováním postav v díle. **Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter nebo způsob jednání?**

„Třeba výrazný záporák je ten Alex. On prostě nehledí napravo, ani nalevo. Jakmile mu to vyhovuje, tak je to v pořádku. Ale když se cítí nějak zavázaný nebo omezený, tak všechno odhazuje. Sebestředný narcis je to... Taky všichni ti chlapi jsou víceméně záporáci, všichni jsou nějak divní. Každý má nějakou …, jak bych to řekla, vlastnost, která vám vadí.“

Jarmila si všimla, že kniha je plná vyhraněných typů mužů, každý z nich má nějakou typickou zápornou vlastnost, která ho odlišuje, a to nejenom od průměrného člověka, ale i od ostatních mužských postav. Stejně se vyjádřila také k postavě Alexe, jehož povaha má zřetelné

[258] Str. 148 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jílovitě: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

archetypální rysy. Respondentka ho označila jako narcise[259], což je jeden z nejstarších archetypů, který vychází z antické tradice. S tímto typem se váže celá řada negativních vlastností.

Tímto jsme uzavřeli část Postavy a dále se budeme zabývat jazykovými prostředky. **Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického?**

„Řekla bych, že postavy se chovají a mluví podle toho, jaký představují typ. Volí slova podle toho, jaký vyjadřují typ toho chlapa. Například ten Petr, on je fitness trenér, mluví v jednoduchých větách a vybírá obyčejné slova."

Podle respondentky je výběr jazykových prostředků závislý na typu aktuální postavy. Postava promlouvá podle toho, jak je autorkou představena. Její chování je zcela zjevně zesíleno o účinek volby jazykových prostředků nebo o účinek aktuální promluvy. Subjektivně si myslíme, že je zde typizace chování zesílena a povýšena na další úroveň.

Dále jsme se v našem rozhovoru zabývali prostředím. **V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?**

„Tady v té knížce je to tak, že je vždycky chlap, má nějakou povahu, podle toho mluví a podle toho je i to prostředí. Alex je vždycky nějaký luxus nebo Vítězslav je starý malíř, ten má byt plný obrazů a starého nábytku. Takové prostředí mi není vůbec blízké, není možné, aby mi někdo zavolal a zaplatil cestu do Karibiku."

Tato odpověď rozvíjí předchozí myšlenku respondentky. To nás opět dovádí k hypotéze, že autorka zvyšuje účinek vyhraněného chování nejenom pomocí jazykových prostředků, ale také pomocí prostředí: Typická postava, která mluví typickým jazykem, se pohybuje v typickém prostředí. Máme z toho dojem, že se autorka pokouší přiblížit k původnímu archetypu[260]. Zároveň respondentka konstatovala, že prostředí je jí velmi vzdálené.

U další otázky (**Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?)** si respondentka nebyla jistá odpovědí. Měla dojem, že obrázek má navodit atmosféru románu, ale jinou vazbu nevysledovala. Ale zajímavě se vyjádřila o vztahu mezi názvem knihy a jejím obsahem. **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

„Bestiář mně přijde jako atlas bestií. Jako když herbář je atlas rostlin, tak bestiář je přehlídka bestií, základních typů bestií. Těma bestiema jsou myšleny ty chlapské typy. Ten název

[259] Str. 223 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jiloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

[260] Str. 219, 223 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jiloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

se neváže k hlavní hrdince.“

Jarmila vztáhla název knihy k jednotlivým mužským postavám. Z minulých reakcí jsme zjistili, že tyto postavy mají určité vlastnosti, které je charakterizují. Respondentka měla dojem, že je autorka záměrně uspořádala tak, aby nám představila základní mužské charaktery.

Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.

„No, moc čtivé to nebylo. Dalo se to přečíst, ale přišlo mi to, že je to vymyšlené. Bylo pro mě těžké tomu uvěřit. Co já znám ze svého života nebo života mých kamarádek, tak tomu prostě nešlo uvěřit.“

Respondentka se pozastavila nad tím, že příběhu je velmi obtížné uvěřit. Jednotlivé aspekty díla jsou velmi vzdálené obyčejné ženě a tím se zjevně snižuje uvěřitelnost příběhové linie. To by mohlo souviset s tím, že původní červená knihovna se pohybuje v každodenním prostředí, vyhýbá se exkluzivitě a luxusu[261], ovšem u knihy *Bestiář* je tomu jinak. Sama respondentka přiznala, že jí prostředí není blízké.

Chtěla byste něco takového prožít?

„V žádném případě!“

Irena Obermannová: *Tajná kniha*

U této otázky budeme postupovat stejným způsobem a pokusíme se analyzovat i tuto knihu. **Zkuste vybrat tři hlavní témata, o kterých kniha pojednává. Které podle Vás nejvíce vystihuje knihu?**

„ (povzdech) No, ať to máme za sebou. První téma je láska hlavní hrdinky ke dvěma mužům, druhé téma spočívá v tom, že se do Největšího Čecha zamiluje hned v první vteřině, láska na první pohled. A třetí bych vybrala přehodnocování jejího života.“

Ihned na začátku našeho rozhovoru bylo zřejmé, že se kniha u Jarmily nesetkala s velkým úspěchem. Zdá se nám, že k předkládané knize zaujala negativní postoj. Přes to vybrala tři témata. Respondentka témata popsala poněkud obšírně, ale ihned v prvním tématu narazila na jeden z nejběžnějších motivů v červené knihovně, a to na motiv milostného trojúhelníku. A

[261] ,Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

dokonce objevila i další častý motiv, a to lásku na první pohled[262]. Zastavili bychom se u třetího zvoleného tématu, kdy hlavní hrdinka přehodnocuje svůj životní postoj. Respondentka nám tím naznačila, že hlavní hrdinka prochází jistým vývojem v pohledu na svůj život. V následujících otázkách uvidíme, zda dochází ke změně komplexně nebo pouze v tomto ohledu.

Hned další otázka by nám mohla tento problém objasnit. **Zkuste mi prosím popsat, o čem se v knize píše. Jaký je tam příběh?**

„Hlavní hrdinka, nevíme, jak se jmenuje, se zamiluje do Největšího Čecha. Největší Čech je starší intelektuál. Celá knížka je deník o vztahu mezi ní a Největším Čechem. V tom vztahu ani tak nejde o sex, spíš o porozumění. Do toho příběhu taky zasahuje Můj Milý, to je asi přítel hlavní hrdinky, se kterým má celkem hezký a spokojený vztah, dokud nepotká Největšího Čecha. Hned na začátek řeknu, že jsem se v tom ztrácela. Hlavní hrdinka nic nepojmenovává pravým jménem. Všem dává přezdívky, mátlo mě to. Navíc nám neustále podsouvá, že se jedná o Václava Havla. Mám dojem, že autorka chce, abychom si to mysleli.“

Znovu se nám potvrdilo, že respondentce se kniha moc nelíbila. Také jsme se ujistili, že hlavní hrdinka skutečně přehodnocuje svůj milostný život a tím prochází určitou změnou, která je zapříčiněna vztahem s Největším Čechem, což je podle všeho hlavní mužský hrdina. Zároveň jsme zjistili, že kniha je psána deníkovou formou[263], který poskytuje prostor pro intimní zpověď hlavní hrdinky. Z toho, co nám zatím Jarmila sdělila, se nám zdá, že hlavní hrdinka společně s autorkou zatmívají skutečná jména postav a využívají představivosti a znalostí čtenáře, který pro rozšifrování potřebuje určitý klíč. Kvůli této domněnce si respondentka myslela, že autorka jí záměrně podsouvá Václava Havla jako postavu Největšího Čecha.

Společně se přesuneme k problematice ukončení knihy. **Vedou situace a události v knize k očekávanému konci? Jak kniha skutečně končí?**

„Je to bez konce. Úplně se to rozplizne do ničeho. Ten konec je otevřený a děj k němu vůbec nevede. V nic nevyúsťuje, není tam žádné rozhodnutí.“

Kniha nemá jasný konec, respondentka poukázala na absenci finálního rozuzlení, které zjevně očekávala. Dokonce použila spojení *„otevřený konec*“, což nám signalizuje, že skutečně nedošlo k výraznému dějovému ukončení ani předělu v milostném vztahu.

Dále se budeme věnovat části Postavy konkrétně hlavní hrdince. **Jaká je hlavní**

[262] Tamtéž str.96
[263] , Str. 98 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

hrdinka? Mění se nějak během příběhu?

„Hlavní hrdinka je intelektuálka, poměrně dobře situovaná. Je docela spokojená se svým životem, ale zamiluje se do Největšího Čecha, který k ní má velmi blízko. Jsou si blízcí navzájem myšlenkově i citově. Najednou si není jistá, jestli je vztah s Mým Milým tak skvělý, jak si myslela. Uvědomí si, že chce být s Největším Čechem, ale Mého Milého má taky ráda. Ale utíká od své rodiny k tomu novému vztahu a uvědomuje si, že Největší Čech jí tolik dává, že ji obohacuje. A to ji donutí přehodnotit svůj dosavadní život a zamyslet se, co dál. Taky se pořád ve všem přehrabuje, řešení problémů je složité a dlouho se v tom vrtá.“

Jarmila popsala hlavní hrdinku jako inteligentní ženu, která zjevně přehodnocuje svůj osobní a milostný život a neustále se snaží najít nejlepší řešení. Je silně okouzlena osobou největšího Čecha. Jejich vztah není založen na fyzickém kontaktu, ale spíše na citovém souznění mezi nimi. Zůstává zaklíněna mezi vztahem s Mým Milým a Největším Čechem, ale nedojde ke konečnému rozhodnutí. Z toho soudíme, že hlavní hrdinka má paralelně dva milostné vztahy, které jsou úplně odlišné a každý jí poskytuje něco jiného. Ze získaných odpovědí můžeme soudit, že hlavní hrdinka mění pohled na svůj milostný život a hledá novou životní cestu, ale jejího charakteru a osobnosti se změna nijak nedotkla.

Jak se vyvíjí vztah mezi ústřední mileneckou dvojicí?

„Já mám pocit, že Největší Čech ani ten vztah nechápe. Ona ho miluje, ale on ji bere jako přítelkyni. Ale neřekla bych, že by byl schopný spálit všechno okolo a někde s ní odejít, to vůbec. I když ona ho miluje, ale taky tak zvláštně, platonicky. Jinak se tam nic neděje.“

Z této odpovědi vyvozujeme, že vztah nemá zjevný vývoj. Ale dozvěděli jsme se něco o pohledu Největšího Čecha na poměr s hlavní hrdinkou. Je to zajímavý rozpor mezi vnímáním vztahu mezi ní a postavou Největšího Čecha. U mužské postavy je potlačen milostný aspekt, ale vyzdvižen akt přátelství mezi postavami. Zaujalo nás slovo platonický, kde je spojena láska a obdiv. Respondentka již několikrát zmínila, že se nejedná o klasický vztah mezi mužem a ženou. Tento vztah je založen na úctě a obdivu k Největšímu Čechovi. Hlavní hrdinka není okouzlena fyzickou stránkou muže, jak je to obvyklé, ale jeho osobností a intelektem. Typ zpočátku platonické lásky, která je založena spíše na obdivu a respektu, je typický spíše pro literaturu pro dívky[264].

Respondentka na otázku: **Myslíte si, že má některá z postav vyhraněný charakter**

[264] Str. 115 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

nebo způsob jednání?, odpověděla, že žádná z postav nemá vyhraněný charakter, také poznamenala, že kniha má omezený počet postav a jen velmi málo z nich skutečně jedná.

Vzhledem k tomu, že respondentka nic dalšího neřekla, jsme se přesunuli k otázce: **Jaká je řeč postav? Je na jejich komunikaci něco specifického?**

„Takže, autorka se snažila napsat Největšího Čecha tak, abychom si mysleli, že se jedná o Havla. Snažila se ho napodobit. I tu řeč přizpůsobila Havlovi, vybírala podobné slova a dlouhé věty. Navíc tam používají intelektuálské výrazy a termíny, kterým běžný člověk nemusí rozumět."

Jarmila se pozastavila nad postavou Největšího Čecha, kterého si spojuje s osobou Václava Havla. Opět měla dojem, že autorka se čtenářem manipuluje a snaží se v něm vyvolat představu, že se skutečně jedná o tohoto člověka. Autorka se pokouší přiblížit literární fikci[265] skutečnosti a využívá k tomu nejenom jazykové prostředky hlavní mužské postavy, ale také termíny z různých vědních oborů.

Podobným způsobem se respondentka vyjádřila k problematice prostředí. **V jakém prostředí se příběh odehrává? Je Vám takové prostředí blízké?**

„De facto je to prostředí pražské kavárny. Společnost filosofů, spisovatelů, novinářek. Intelektuálské prostředí."

Respondentka nám v podstatě opět potvrdila to, co odpověděla u předešlé otázky. Tedy že autorka přibližuje svůj fikční svět tomu, ve kterém žijeme my. Autorka se zjevně snaží o to, aby čtenářka co nejvíce uvěřila jejímu příběhu a využívá k tomu jazykové prostředky, ale i prostředí. Neustále je nám zdůrazňováno, že kniha se odehrává mezi vzdělanci, kteří jsou příliš vzdáleni obyčejným lidem.

Dále se budeme věnovat titulní straně. **Jaký smysl má podle Vašeho názoru titulní strana? Za jakým záměrem byla nejspíše volena?**

„Mně to přijde jako fotka Jana Saudka. Ty bývají takové citové, vzbuzují pocity, jestli mi rozumíš? Působí to lepším dojmem, jakoby to zvyšuje uměleckou hodnotu té knížky."

Na titulní straně je skutečně fotografie Jana Saudka, kterou respondentka jednoznačně poznala. Zároveň si spojila význam titulní strany s významem fotografií zmiňovaného autora. Fotografie v ní vzbuzuje silné pocity stejně jako kniha, která je založena na citovém vztahu mezi

[265] Str. 50,51 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

hlavními hrdiny. Zároveň měla dojem, že tato titulní strana zvyšuje uměleckou hodnotu knihy a vzbuzuje představu, že si kupujeme skutečně hodnotnou knihu. Z této odpovědi je možné soudit, že se nám respondentka snaží ukázat, že dílo v jistém smyslu napodobuje knihy umělecké literatury nebo se alespoň pokouší navodit takové pocity u své čtenářky. Tuto tezi lze podpořit názorem profesorky Mocné, která tvrdí, že červená knihovna tíhne ke stylu umělecké literatury[266].

Dále se přesuneme k otázce, která se věnuje názvu knihy. **Váže se nějak název díla k jeho obsahu?**

„Má to evokovat to, že vztah autorky a Největšího z Čechů musí zůstat v tajnosti, utajený. Protože, kdyby se to provalilo, tak on by byl vlastně zdiskreditovaný a mohl by o všechno přijít.“

Respondentka si spojila název knihy s jejím obsahem, tedy s utajovaným mileneckým vztahem mezi hlavními hrdiny, protože se jedná o politicky a mediálně činnou osobnost. Z předešlých komentářů můžeme potvrdit, že tuto skutečnost podporuje deníková forma románu i volba přezdívek, které hlavní hrdinka dává ostatním postavám.

Řekněte mi prosím, jaký dojem ve Vás kniha zanechala? Zkuste ji zhodnotit, co se Vám líbilo, čeho jste si všimla a zda byste si podobnou knihu chtěla opět přečíst.

„Škoda peněz za takovou knížku. Pořád mám dojem, že chce (autorka), abychom si mysleli, že píše o Havlovi. A jakoby tím nahrává bulváru. Určitě si spoustu lidí tuhle knížku koupilo, aby se dozvědělo něco pikantního o Havlovi, o tom co spolu měli.“

Respondentka poukázala na fakt, že autorka pracuje s autobiografickými prvky, které mají u čtenáře vyvolat pocity atraktivity, díky postavě Václava Havla, jehož odkaz má až ikonickou povahu. Ovšem u respondentky to mělo absolutně opačný účinek. A zároveň byl poskytnut prostor různým spekulacím bulvárních novin, které záměrně stírají rozdíl mezi literární fikcí a realitou.

Chtěla byste něco takového prožít?

„To myslíš vážně?“

Nakonec jsme knihy vzájemně porovnali. **Společně jsme analyzovali všechny tři knihy. Čím se liší příběh?**

[266] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

„Ty knížky se týkají vztahů mezi mužem a ženou v různých podobách. Vždycky je ženská a nějaký vztah k jednomu nebo více partnerům. V tom jsou stejné. Jinak je to jiné.“

Zcela jednoznačně si respondentka všimla, že knihy pojednávají o stejném tématu, přestože se jeho zpracování různí. Sledujeme líčení peripetií milostného vztahu mezi ženou a mužem, což je základní stavební prvek zkoumaného žánru červené knihovny[267].

Poté jsme vzájemně porovnali hlavní hrdinky ve zkoumaných knihách. **Jak se odlišují hlavní hrdinky příběhu, jejich chování a prožívání?**

„Hrdinky jsou každá jiná. Karla z Bestiáře je dost cynická a nezodpovědná. Vrhá se do všeho po hlavě. Tahle (Tajná kniha) je intelektuálská, pořád se v něčem hrabe, přehrabuje jednu věc z deseti stran. Máša je mladá ženská, která řeší běžné problémy.“

Respondentka popsala jednotlivé hrdinky, nenašla mezi nimi žádné pouto. Ovšem navazuje v jistém smyslu na analýzu jednotlivých děl. Zdůraznila, že Simona Monyová se snaží přiblížit obyčejnému člověku a jeho světu. Naproti tomu u *Tajné knihy* si všimla složitého líčení milostného vztahu a problémů s ním spojených.

Nakonec jsme vzájemně porovnali prostředí. **Jsou prostředí, ve kterých se příběhy odehrávají, různá, nebo se v jistém smyslu podobají?**

„Monyová je úplně jiná, ta má příběh zasazený mezi běžné lidi. Snaží se být co nejpřirozenější, lidová. Naopak Nesvadbová a Obermannová mají intelektuálské prostředí s lidmi, kteří mně nejsou blízcí, ale ani nejsou moc pochopitelní. Ani způsob jejich myšlení ani jejich chování.“

Respondentka srovnala knihy Barbary Nesvadbové a Ireny Obermannové. Tyto knihy jsou si blízké především intelektuálním prostředím. Jarmila opakovaně zdůrazňovala, že tento typ je vzdálený běžným ženám. Z toho také vyplývá nepřirozené chování hlavních hrdinek, které nemohou obyčejné ženy chápat. Naopak Simona Monyová vytvořila prostředí, které čtenářky znají a připomíná jim jejich osobní život.

[267] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

3.2.4 Závěr: Interpretace získaných dat

V této části shrneme výsledky z kvantitativního výzkumu. Na počátku je nutné konstatovat, že u všech respondentek knihy vzbudily silné emoce, které měly vliv na pozdější analýzu. U většiny knih bylo naladění buď veskrze kladné, nebo naopak silně záporné. Všimli jsme si, že pozitivní naladění respondentky pomáhalo při výzkumném rozhovoru, respondentka byla uvolněnější, lépe a rychleji odpovídala na otázky, ovšem při pocitech nelibosti se respondentce hůř hledala slova a celkově působila nejistým dojmem. S tím je spojeno také to, že se respondentky v určitých chvílích dožadovaly souhlasu výzkumníka, hledaly jednu konkrétní správnou odpověď, jakoby se cítily povinny odpovědět dobře, přestože to nemohlo mít vliv na zkoumanou problematiku.

Pokud se budeme věnovat fázi Před čtením, zjistili jsme, že každá z respondentek odpověděla jinak, tedy není možné mnoho konstatovat. Ale na základě odpovědí Terezy a Jarmily víme, že předchozí zkušenost s autorkou má vliv na čtenářčino očekávání. Respondentka čeká určitý styl psaní, ale také témata, zjednodušeně řečeno typické rysy autorského stylu.

Kniha Simony Monyové *Otcomilky* se těšila největší oblibě u respondentek. Všem se až na drobné výhrady líbila. Dotázané ji hodnotily jako čtivou, lidovou nebo příjemnou. Zároveň se respondentky nebránily prožít podobný příběh, jako tomu bylo u zbylých titulů.

Všechny respondentky zvolily jako dominantní ta témata, která se bezprostředně týkají milostného vztahu mezi mužem a ženou, který během knihy prochází určitým vývojem. V tomto případě mluvíme o vztahu s rozvedeným mužem. Zároveň vybraly i jiné vztahové roviny, ale žádnou z nich nedosadily na první místo. Podle podrobných popisů příběhů můžeme říci, že tyto vedlejší vztahy pouze doplňují primární milenecký vztah a je jim poskytnut menší prostor. Tedy je využito jednoho ze základních kamenů žánru červené knihovny[268], podrobný popis složitého partnerského vztahu a jeho postupného rozvoje. Toto zjištění je potvrzeno reakcemi Marie a Terezy, které si dokonce všimly výstavbového principu příběhu, konkrétně fabule sociální nerovnosti[269]. Výstavbový princip zmínily, přestože ani jedna nezná literární teorii žánru. Z toho vyplývá, že v koncepci příběhu nalezneme určité prvky a situace, ze kterých čtenářka dokáže tuto fabuli vysledovat. Zároveň tím můžeme potvrdit, že autorka využila jedno ze zažitých schémat červené knihovny. Podobný poznatek jsme získali ohledně principu dobrého konce. Happyend v díle potvrdily všechny tři ženy, kterých jsme se dotázali, a zároveň potvrdily, že

[268] Str. 11, 17 a 87 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996, Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

[269] Tamtéž str.96

příběh k dobrému konci nutně vede a je očekávaný. Důležitá byla zvolená cesta k němu, tedy série drobných epizod ve vztahu mezi hlavními hrdiny. Dokonce je dobrý konec potvrzen sňatkem a potomkem ústředního páru. V podstatě se jedná o nejklasičtější podobu dobrého konce, který může červená knihovna nabídnout[270]. Ovšem musíme zmínit, že konec je narušen negativními vztahy mezi hlavní hrdinkou a její rodinou, čehož si všimla respondentka Marie. V tomto smyslu došlo k diferenciaci tohoto prvku proti tradičnímu pojetí červené knihovny. Naproti tomu z reakcí Terezy a Jarmily jsme zjistili, že špatný vztah mezi hlavní hrdinkou a její rodinou nemá vliv na koncepci happyendu, ale spíše na hrdinku samotnou. Je zde patrná narážka na fabuli vzestupu[271], která se odráží v Mášině sebevědomí a schopnosti zvládat obtížné situace, ale zároveň na její postavení v rámci vztahu s Heřmanem. V tomto případě nejsme schopni najít jedno řešení.

Jak již bylo řečeno hrdinka má kladné vlastnosti a působí dobrým a přirozeným dojmem. Všechny respondentky zaznamenaly alespoň minimální vývoj u této postavy, ale přikládaly této změně jiný význam a zároveň jiný počátek. Tento problém jsme vyhodnotili výše. To by mohlo znamenat, že došlo k posunu oproti tradičnímu pojetí žánru. Ovšem nejedná se o zcela nový prvek, došlo k jeho prohloubení.[272] Postava hlavní hrdinky je prokreslená. Ale ostatní postavy takovou změnou neprochází, naopak. Všechny tři ženy vybraly postavu otce Oskara, který má podle nich výrazný charakter a styl jednání. Zajímavé ovšem bylo, že Tereza a Marie ho vnímaly jako veskrze zápornou postavu s negativními projevy chování. V jejich podání je založen na tradičním schématu tyrana a despoty. Toto schéma s sebou nese určité negativní vlastnosti, které respondentky vyjmenovaly. Ale Jarmila se k tomuto protagonistovi postavila jiným způsobem. Sice vybrala jistý typ postavy otce jako dominantního člena rodiny (hlava rodiny), postavení otce vychází z jeho společenského statutu. S tímto typem postavy nepřichází jen záporné vlastnosti, ale také řada kladných. Respondentky si sice uvědomovaly, že se jedná o typizované chování, ale každá se k němu postavila ojedinělým způsobem.

Všechny tři ženy se shodly na tom, že autorka používala jednoduchý jazyk, protože se chce přiblížit cílovému čtenáři. Jazyk je obyčejný, připomíná mluvu běžných lidí, zde došlo k posunu od žánrové definice, kdy červená knihovna využívala spíše vysokého stylu[273]. Jinak je na tom prostředí, které má být čtenářce blízké a které důvěrně zná. Nic dalšího se nám

[270] Str. 15, 25 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
[271] Tamtéž. str 96
[272] Tamtéž str. 71 a 72
[273] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

vysledovat nepodařilo. To koresponduje s tendencí červené knihovny[274], která využívá každodenního prostředí, která jsou blízká cílovému čtenáři a nekladnou na něj velké nároky. Tuto domněnku nám potvrdily všechny respondentky v rámci závěrečného porovnání.

Bestiář respondentky přijaly poměrně vlažným způsobem, bez většího zájmu. Každá z respondentek kritizovala něco jiného, jejich názor na tuto knihu se různí.

Všechny tři dotázané zvolily jako téma lásku, ovšem pouze dvě ji určily jako hlavní téma. Podobně jako v díle Simony Monyové vidíme, že se kniha zabývá složitým mileneckým vztahem, v tomto případě velmi složitým a nejasným. Příběh je koncipován komplikovaně a neočekávaně. Je plný neustálých zvratů, odchodů a návratů hlavního mužského hrdiny. Jarmila a Tereza dokonce upřesnily toto téma jako hledání osudové lásky. Jedná se o jeden z nejtradičnějších prvků červené knihovny, který zde autorka prokazatelně využila[275]. Musíme se také zastavit u tématu sexu, Tereza ho vybrala jako dominantní téma celé knihy, ale i ostatní respondentky se o něm zmiňují. Kniha je podle všeho plná sexuálně vypjatých scén, které prožívá hlavní hrdinka s různými muži, což se odklání od tradiční červené knihovny, která sexuální scény nevyužívala, nebo pouze nevinně naznačovala[276].

Respondentky měly dojem, že v knize se neodehrává žádný příběh. Jarmila dokonce tvrdila, že kniha je podle ní složena z jednotlivých povídek, každá o jiném muži. Právě tato roztříštěnost by mohla způsobovat, že čtenářka nedokáže předpokládat vývoj děje nebo postavy. Ale všechny nám ukázaly, že se skutečný děj odehrává uvnitř hlavní hrdinky, v jejích pocitech a názorech.

Konec knihy má zřetelně gradační charakter, neustále se stupňuje až ke konečnému rozuzlení. Všechny respondentky nám řekly, že děj knihy a její konec spolu nesouvisí. Čtenářka nemůže žádným způsobem předpokládat, jak kniha skončí. Výsadní postavení má v závěru svatba, to nám potvrdily všechny dotázané ženy bez výjimky. Ovšem svatba zde není ozdobou spokojeného vztahu, ale jakousi definitivní tečkou za jeho koncem. Zde vidíme zřetelný odklon od původního pojetí žánru, v souladu s jeho modernějším pojetím[277]. Konec ve formě svatby tu sice najdeme, ale autorka jej využívá zcela opačným způsobem, ne jako pohled do pozitivní budoucnosti, ale jako definitivní selhání hlavní mužské postavy.

[274] Tamtéž str. 86
[275] Tamtéž str. 86
[276] Tamtéž str. 86
[277] Str.71 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin poklesléhо žánru*. Praha: Paseka, 1996

Hlavní hrdinka nemá jednoznačný charakter. Není to kladná a stálá postava, má zároveň záporné vlastnosti a zlozvyky. Hned od počátku bylo zřejmé, že došlo u pojetí hlavní hrdinky k posunu. Zatímco v klasické červené knihovně byla hlavní hrdinka veskrze kladná[278], zde je více psychologizována a je představena i její záporná stránka, kterou nedokáže překonat. Zajímavá se jeví odpověď Terezy, která si všimla, že postava je prototypem blondýnky. Ale autorka tento genderový stereotyp rozbíjí a představuje nám blondýnku intelektuálku.

Ovšem autorka zřetelně využívá typizovaného chování postav. Především chování Alexe se respondentkám nelíbilo. Nazvaly ho manipulátorem nebo sebestředným narcisem, což jsou v podstatě modelové charaktery. Náš náhled na tuto problematiku změnila Jarmilina odpověď, kde označuje všechny mužské postavy za defektní a modelové. Každá z těchto postav představuje určitý typ muže, kterého hlavní hrdinka poznala.

U jazyka nejsou odpovědi jednoznačné. Dvě respondentky neshledaly jazyk nijak výrazným. Ale poslední respondentka měla dojem, že jazyk souvisí právě s typem mužské postavy. Ovšem Tereza naznačila, že témata hovorů postav jsou něčím specifická, zaměřují se na filosofická témata. V tomto smyslu hovor tíhne k vysokému stylu, navozuje pocit uměleckosti a dialogy jsou salonního charakteru, čehož hojně využívala červená knihovna v minulém století.[279]

Marie a Tereza poukázaly na jistou míru exkluzivity a luxusu v prostředích, kde se příběh odehrává. Jarmila tuto tezi také implicitně potvrdila. Tato prostředí odkazují k všeobecné představě, že se zamilovaný román odehrává v exkluzivních prostředích, ovšem podle profesorky Mocné se žánr inspiruje spíše každodenní realitou.[280]

Tajná kniha mezi respondentkami rozdmýchala nejvíce emocí. Dotázané ženy buď knihu odsoudily, nebo se jim líbila. V jistém smyslu vždy byly pocity vyhraněné. Zároveň pro ně bylo problematické rozlišit mezi literární fikcí a skutečností[281]. Většinou spojovaly tyto dvě entity v jednu, a to mělo zásadní vliv na jejich hodnocení knihy.

Ve všech třech rozhovorech o *Tajné knize* respondentky vybraly témata, která se bezprostředně týkají lásky a mileneckého vztahu. Tereza a Jarmila upřesnily principy fungování tohoto mileneckého vztahu a poukázaly na jeho modelový charakter. Jako dominantní byl zvolen

[278] Str. 48 a 49 In ŠTELOVÁ, Diana. „*Budu světlem tvých očí" aneb výstavbová schémata a stereotypy tzv. červené knihovny,* bakalářská práce, FF UK v Praze, 2014, vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc

[279] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

[280] Str. 17 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

[281] Str. 50 In PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání

princip lásky na první pohled, zároveň s principem milostného trojúhelníku. Jedná se po typizovaný motiv, v tomto žánru velmi využíván[282]. Podobný modelový charakter vztahu vybrala také Marie, tedy zakázanou lásku. Můžeme říci, že respondentka narazila snad na nejstarší a nejznámější modelový typ vztahu, který nalezneme v mnoha historických podobách. Zjistili jsme, že kniha se především věnuje lásce mezi hlavní hrdinkou a jejím partnerem, což je nejdůležitější téma sledovaného žánru červené knihovny, v podstatě je na něm založen celý žánr[283].

Tato dějová linie není ničím dalším narušována, žádnými dalšími situacemi a ani postavami. Tuto domněnku potvrzují odpovědi respondentek, které říkají, že kniha nemá žádný jiný děj, který by se bezprostředně netýkal vztahu mezi hlavními postavami. Zároveň to vysvětluje reakce čtenářek, které se vztahovaly ke konci knihy. Respondentky se shodly, že kniha má otevřený konec a nedojde k žádnému vyvrcholení příběhu. Jarmila měla dojem, že kniha má pokračování. Konec v takovémto podání není v červené knihovně moc obvyklý, nejčastěji vychází z děje, je očekávaný a uhodnutelný, je vystupňováním celého příběhu[284]. Zde tomu tak rozhodně není.

Hlavní hrdinka je poměrně prokreslená, každou z respondentek zaujala jiná její vlastnost. Ale všechny se pozastavily nad její výraznou emocionalitou hraničící dle Marie až s labilitou. Zjistili jsme, že velká část děje je promítnuta v pocitech hlavní hrdinky, která se jimi skutečně zabývá a na základě nich jedná. Což je potvrzeno formou, kterou kniha má, tedy deník. Deník slouží k záznamu intimních věcí i nálad. Z informací, které jsme prezentovali, víme, že těžiště děje je přesunuto do vnitřního světa hlavní hrdinky, a to na úkor vnější dějové linie. Rozhodně je zde spojení mezi sledovaným dílem a žánrem červené knihovny[285], který s tímto schématem pracuje. Vzhledem k omezenému počtu postav nemůžeme vysledovat žádné typizované chování.

Hodnocení problematiky jazyka není jednoduché, protože každá z respondentek na ni má vlastní pohled, který nemůžeme sumarizovat. Prostředí vnímají podobně. Jako intelektuální a umělecké, které není blízké běžnému čtenáři a ukazuje mu svět mimo jeho životní prostor.

Závěrem vyhodnotíme vztahy mezi názvem a přebalem knihy a jejím obsahem. Všechny dotázané ženy mezi nimi našly spojitost, ale každá si tento vztah vysvětlila po svém. Což nás

[282] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004
[283] Tamtéž str.86
[284] Str. 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
[285] Str.71 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

vede k poznání, že se respondentky pokoušely najít „vyšší smysl“ v předkládaných knihách a zároveň s tím se u nich projevila výrazná citovost. Zde můžeme vidět, že se autorkám podařilo probudit city a zájem u čtenářek, třebaže i v záporné podobě, což je jeden z účelů, proč se červená knihovna vůbec píše[286].

V rámci kvalitativního výzkumu jsme zjistili, že každá z autorek využívá některé z tradičních schémat červené knihovny, ovšem v nestejné míře, podrobně jsme vyhodnotili výše.

U všech autorek můžeme potvrdit, že se v knize věnují primárně jednomu mileneckému vztahu a líčení složitých situací kolem něj. Zatímco ostatním dějovým liniím je poskytnut omezený prostor, případně podporují hlavní dějovou linku. Zároveň všechny autorky mají velmi chudou příběhovou linku, která je protiváhou bohatého vnitřního světa hlavních ženských postav. Hlavní téma zůstalo v rámci žánru naprosto stabilní. Naopak všechny tři autorky modifikovaly schéma hlavní hrdinky. Hlavní hrdinka nemá typizovaný charakter ani způsob chování, dokonce není jasné, zda se jedná o kladnou postavu. Hrdinky v těchto knihách jsou poměrně dobře psychologicky prokreslené a mají komplikovanou povahu. Sdílíme jejich kladné i záporné vlastnosti, což v tradičním pojetí červené knihovny zcela chybělo[287].

Simona Monyová a Barbara Nesvadbová navíc využívají typizovaných, modelových charakterů[288]. A to především tak, že u mužských postav se jedná o záporné charaktery, naproti tomu u ženských postav je tomu naopak.

Pojetí prostředí i jazyka se u každé autorky různí. Některá se přiklání k vyššímu stylu a netradičnímu prostředí. Ovšem u jiné jsme si všimli každodennosti a obyčejnosti, což je v souladu s vývojovou tendencí žánru.[289]

Ovšem některá z tradičních schémat jsou využívána poměrně omezeně. A to především požadavek dobrého konce a standardizovaná výstavba příběhu. Bylo možné je najít pouze u jedné z knih. Druhé dvě se k nim ani nepřiblížily. Zde zjevně došlo k silnému omezení vnějšího děje, tedy k jeho potlačení. Z toho plyne, že se nemohl příběh dostatečně poutavě rozvinout. Naopak se rozvinul vnitřní svět postavy, její pocity a emoce. Z těchto informací by se mohlo zdát, že existuje vztah mezi úrovněmi příběh/vnější děj a postava/vnitřní děj. Ve smyslu čím víc je jednoho, tím méně musí být druhého. Tím jsme potvrdili hypotézu Karla Čapka, který tvrdí, že

[286] Tamtéž str. 9
[287] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004
[288] Tamtéž str.86
289Tamtéž str.86

čím složitější děj, tím jednodušší figury a naopak.[290]

Nejvíce principy červené knihovny využívá Simona Monyová ve své knize *Otcomilky.*

290Str. 161 In ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: (1919-1931)*. Praha: Fr. Borový, 1941. Kmen (Fr. Borový).

4 Závěr práce

Cílem tohoto literárněsociologického výzkumu bylo vysledovat, jak a zda vůbec se tradiční principy žánru červené knihovny, které se v českém prostředí utvářely především na počátku 20. století, odrážejí v dílech současných autorek a jak je recipují čtenářky. Pro odpověď na tuto otázku jsme realizovali dva druhy výzkumu, které se zaměřují na četbu pro ženy a zkoumají ji ze sociologického hlediska.

Kvantitativní část výzkumu se v širším měřítku zaměřila na to, jak často, co a proč respondentky čtou, na jejich čtenářský vkus, který vychází z individuálních preferencí, stejně jako na to, jakou roli v jejich četbě hraje žánr červené knihovny a zda/jak vnímají jeho žánrové principy. Výzkum nám pomohl objasnit, že dnešní ženská čtenářka očekává od červené knihovny přibližně totéž, co její předchůdkyně v průběhu 20. století (oddechová a eskapická funkce). Co se konkrétních žánrových znaků týče, respondentky očekávají od červené knihovny především dobrou a komplikovanou milostnou zápletku, která je doprovázena neočekávanými dějovými zvraty a měla by vést k dobrému konci. Zároveň jsme potvrdili, že respondentky vyhledávají tento typ knih kvůli obsahu romantiky a milostných scén, stejně jako dobrému konci, který se ve výzkumu ukázal jako velmi relevatní. Zjistili jsme, že respondentky očekávají veskrze tradiční schémata žánru červené knihovny, opět tedy obdobně jako generace čtenářek před nimi[291]. Ovšem existuje zde jedna výjimka, a to je obsah sexuálních scén. Klasické pojetí s nimi nepočítá a vystačí si s něžnými náznaky[292], naproti tomu dnes se jedná o jeden z nejočekávanějších prvků v knihách pro ženy. To by mohlo souviset s vývojem zobrazování a také s pojetím sexuality, které s moderní dobou doznalo velkých změn směrem k jeho otevřenosti, nevázanosti a přirozenosti.

Ve výzkumu byly rovněž potvrzeny výsledky pilotáže, tedy že vybrané autorky skutečně patří mezi nejvíce recipované spisovatelky současné české červené knihovny. Náš vstupní předpoklad, že Simona Monyová, Barbara Nesvadbová a Irena Obermannová jsou typickými autorkami, byl tedy správný.

Následný *kvalitativní výzkum* se opíral o předchozí teoretickou a kvantitativní část. Cílem bylo popsat, jak vybrané čtenářky pracují s konkrétními díly. Zjistili jsme, že každé z analyzovaných děl (*Otcomilky, Bestiář, Tajná kniha*) využívá některý z principů červené knihovny a že čtenářky tyto principy vědomě reflektují. Především se jednalo o obsah milostné zápletky, která se týkala nejasného a komplikovaného vztahu mezi mužem a hlavní hrdinkou, ale

[291] Str. 96, 101-106, MOCNÁ, Dagmar. Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.
[292] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

také o požadavek vypjaté emocionálnosti a citovosti v tomto partnerství. Z literárně-teoretického hlediska jsme potvrdili především využívání jednoduchých a typizovaných charakterů postav v knize, navíc silně polarizovaných. V tomto smyslu se schémata tradiční knihovny ukázala jako naprosto stabilní[293]. Kde ovšem došlo k výrazné změně, je pojetí hlavních postav. Hlavní protagonistky již nejsou schematické a nepředstavují jeden kladný typ, ale naopak představují komplikovanou osobnost a jejich reakce nelze jednoznačně předvídat. Jsou poměrně psychologicky prokreslené, rozhodně jsou zbaveny své příslovečné naivity.[294] S tím souvisí zajímavé zjištění, že čím více je osobnost hlavní hrdinky psychologicky prokreslená, tím více děje se odehrává formou vnitřního prožívání, k čemuž dochází potlačením dynamiky a dramatičnosti událostí mimo hrdinčino nitro. Nesledujeme už tolik emocionálně vypjatých dějových scén, ale spíše bouři pocitů a dojmů v nitru ženy.

Další z postupů červené knihovny se nám podařilo prokázat u jednotlivých děl, ale nikoli už obecně. U Simony Monyové se nám podařilo prokázat, že autorka ve svých dílech úspěšně používá schéma dobrého konce a výstavbový princip příběhu, který se odehrává v obyčejném, neelitním, každodenním prostředí.[295] Naproti tomu u ostatních autorek čtenářky silně reflektovaly protiklad běžného a exkluzivního prostředí, což je rovněž jeden z původních rysů žánru, stejně jako snaha o volbu specifických jazykových prostředků, které toto prostředí dokreslují (což je častý prvek klasické červené knihovny).[296] Přečtené knihy probouzely v respondentkách silné emoce, což také odpovídá funkci žánru červené knihovny. Nezáleží při tom na tom, zda se jedná o pozitivní, nebo negativní reakce.

Pokud výsledky této části výzkumu porovnáme s kvantitativní částí, zjistíme, že kniha Simony Monyové nejvíce naplňuje očekávání respondentek a u zkoumaného vzorku žen se těšila zdaleka největší oblibě. Druhá dvě díla tolik nenaplňují respondentčina očekávání, především co se týče principu dobrého konce - respondentky k jeho absenci formulovaly zřetelné výhrady a vnímaly ji negativně, jako nenaplněné žánrové očekávání.

Na základě dat, které přinesla naše práce, je tedy možné konstatovat, že žánr současné červené knihovny má určité pevné znaky, dle kterých ho čtenářky zřetelně rozeznávají, které v předkládaných knihách očekávají a na základě toho i hodnotí zážitek z četby. Ovšem každá autorka s těmito znaky a schématy pracuje do jisté míry vlastním kreativním způsobem podle svého autorského záměru. Dílo tak zdaleka nemusí obsahovat všechny základní znaky žánru, aby bylo svými čtenářkami jednoznačně považováno za jeho součást. V tomto duchu se ostatně

[293] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004
[294] Str. 48 a 49 In ŠTELOVÁ, Diana. *„Budu světlem tvých očí" aneb výstavbová schémata a stereotypy tzv. červené knihovny,* bakalářská práce, FF UK v Praze, 2014, vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.
[295] Str. 15,17, 25 a 96 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin posleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996
[296] Str. 86 In MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004

vyjadřuje i Dagmar Mocná ve své knize *Červená knihovna: studie kulturně a literárně teoretická,* v kapitole Od schémat k životu.[297]

Analýza rovněž ukázala, že došlo k posunu mezi tradiční červenou knihovnou a jejím současným pojetím z hlediska přítomnosti a zpracování sexuálních scén. Velké množství respondentek je očekávalo a u všech zkoumaných autorek se jim jich, ať už ve větší nebo menší míře, dostalo. Další významná změna se odehrála v pojetí hlavní hrdinky, která již není tolik plochá, ale představuje značně prokreslenější, komplikovanější a méně jednoznačný charakter. Sice jí zůstala přirozená potřeba harmonických vztahů, avšak je potlačena potřeba prvoplánové romantiky nebo jednoznačnost jejích projevů.

Tato práce se zabývala analýzou vybraných autorek žánru červené knihovny na současném českém literárním trhu. Rádi bychom se této problematice věnovali i v budoucnu, protože se jedná o velmi zajímavé a dosud málo probádané téma, jehož základní zmapování, o které usilovala tato práce, otevřelo spoustu zajímavých otázek. Jednou z nich by například mohl být čtenářský výzkum srovnávající českou tvorbu se zahraniční produkcí, která představuje silnou konkurenci. To by mohlo poskytnout nový pohled na otázku, co, jak a proč čtou současné české ženy.

[297] Str. 107 In MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996

5 Seznam použité literatury a zdroje

Odborná literatura

- ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: (1919-1931)*. Praha: Fr. Borový, 1941. Kmen (Fr. Borový).
- FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-2410-7
- HENDL Jan. *Kvalitativní výzkum, Základní teorie, metody a aplikace*, 4. vydání, Portál, Praha, 2016.
- HRUŠKA, Petr (ed.). *V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1630-0
- JANÁČEK, Pavel, JAREŠ, Michal. *Svět rodokapsu: Komentovaný soupis sešitových románových edic 30. a 40. let 20. století.* Praha, Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0640-2
- MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická : pohled do dějin poklesléhо žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.
- MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
- PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele.* Jíloviště: MME Mercury Music & Entertaiment s.r.o, 2007. 3. vydání ISBN 978-80-239-9284-7
- POLÁK, *Karel. Metody boje proti braku*, in Česká osvěta. 1974 ročník XL, č. 4
- SIROVÁTKA, Oldřich. *Ach, ta láska*. Praha: Melantrich, 1984.
- SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-x.
- ŠTELOVÁ, Diana. *„Budu světlem tvých očí" aneb výstavbová schémata a stereotypy tzv. červené knihovny,* bakalářská práce, FF UK v Praze, 2014. vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Bílek, Csc.
- TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-256-6.
- TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky, 2011. ISBN 978-80-7294-515-3
- VESELÁ, Jiřina. *Simona Monyová.* Brno: Belami, 2012. ISBN 978-8087166-10-9

Díla autorek

- MONYOVÁ, Simona. *Blonďatá stíhačka*. Brno: Belami, 2010. ISBN 978-80-87166-06-2
- MONYOVÁ, Simona. *Já o koze, on o voze...* . Brno: Belami, 2007. ISBN 978-80-87166-00-0
- MONYOVÁ, Simona. *Opiju tě rohlíkem*. Brno: Belami, 2006. ISBN 80-903557-3-0
- MONYOVÁ, Simona. *Otcomilky.* Brno: Belami, 2005. ISBN 80-903557-1-4
- MONYOVÁ, Simona. *Roznese tě na kopytech*. Brno: Belami, 2003. ISBN 80-239-1591-6
- NESVADBOVÁ, Barbara. *Bestiář*. Praha: Motto, 1999. ISBN 80-7246-011-0
- NESVADBOVÁ, Barbara. *Přítelkyně*. Praha: Motto, 2013. ISBN 978-80-7246-740-2
- NESVADBOVÁ, Barbara. *Řízkaři.* Praha: Motto, 1998. ISBN 80-85872-80-3
- NESVADBOVÁ, Barbara. *Život nanečisto.* Praha: Motto, 2000. ISBN 80-7246-061-7
- OBERMANNOVÁ, Irena. *Deník šílené milenky*. Praha: Motto, 2006. ISBN 80-7246-388-1
- OBERMANNOVÁ, Irena. *Divnovlásky*. Praha: Eroika, 1999. ISBN 80-86337-07-3
- OBERMANNOVÁ, Irena. *Láska*. Praha: Motto, 2015. ISBN 978-80-267-0460-7
- OBERMANNOVÁ, Irena. *Tajná kniha*. Praha: Motto, 2011. ISBN 978-80-7246-582-8

Internetové zdroje

- Oficiální stránka Simony Monyové [online], citováno dne 22.1.2018, dostupné z http://www.monyova.cz/.
- Oficiální stránky Barbary Nesvadbové [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://barbaranesvadbova.com/
- Stránka Albatros media [online], citováno dne 12.2.2018, dostupné z http://www.albatrosmedia.cz/autori/9176049/barbara-nesvadbova/
- Stránka Osobnosti.cz [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z http://www.spisovatele.cz/irena-obermannova#cv,
- Stránka Kosmas [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.kosmas.cz
- Stránka HateFree culture [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.hatefree.cz/o-nas/o-hate-free
- Stránka Novinky.cz [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.novinky.cz/zena/styl/355555-irena-obermannova-o-odchazeni-vaclava-havla-neco-vim.html
- Stránka Novinky.cz [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.novinky.cz/kultura/445187-recenze-spisovatelka-irena-obermannova-presedlala-na-detektivku.

6 Přílohy

1. příloha: Přebaly zkoumaných knih

1. Simona Monyová, Otcomilky[298]

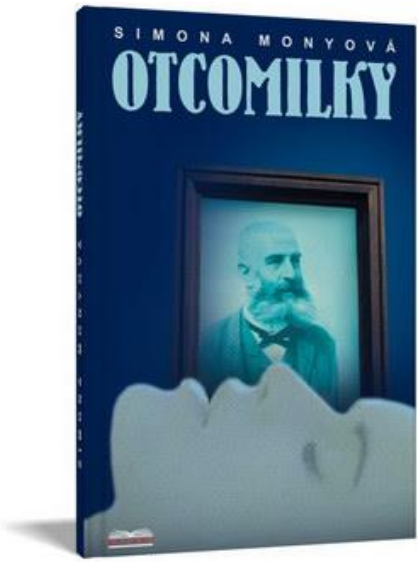

2. Barbara Nesvadbová, Bestiář[299]

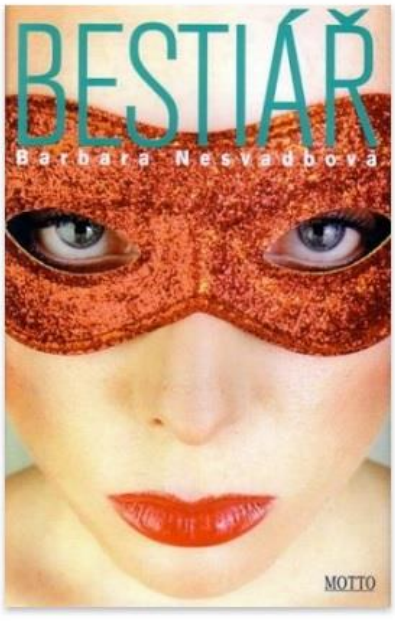

[298] Oficiální stránka Simony Monyové [online], citováno dne 22.1.2018, dostupné z http://www.monyova.cz/
[299] Stránky bux.cz [online], citováno dne 18.3.2018, dostupné z https://www.bux.cz/ceska-soucasna/bestiar-2-vydani-1

3. Irena Obermannová, Tajná kniha[300]

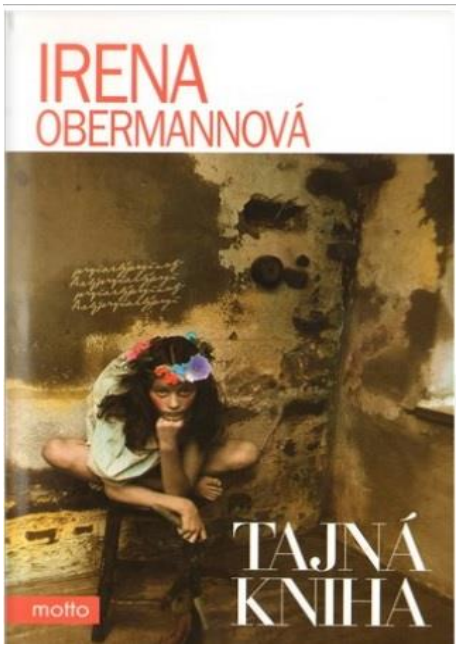

2. příloha: Text emailu od knihkupectví Neoluxor ze soukromé emailové komunikace

„Dobrý den,
Tyto regály máme pojmenované Romány pro ženy, protože ne vše
se dá považovat za „Červenou knihovnu“. Je tam zařazena i kvalitní literatura
pro ženy (Barbara Erskinová, Joy Fieldingová….)
Název Červená knihovna nepoužíváme.
Hezký den
Tichá Markéta
Palác knih Luxor, beletrie“

[300] Stránka Kosmas [online], citováno dne 2.3.2018, dostupné z https://www.kosmas.cz/knihy/162911/tajna-kniha/

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na současnou českou literaturu pro ženy psanou ženskými autorkami, a to zejména z hlediska čtenářů jejího dominantního žánru, červené knihovny. Cílem je popsat, jak dané autorky pracují s tradičními schématy žánru, nakolik realizují tradiční narativní schémata a jak tato schémata vnímají čtenářky preferující tento žánr. ,

Práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části jsme popsali stručný vývoj žánru jako součásti populární literatury a jeho charakteristické rysy. Základem výzkumné části je sociologické čtenářské šetření rozdělené na kvantitativní a kvalitativní. V kvantitativní části jsme provedli širší čtenářský průzkum formou dotazníků. Kvalitativní část je založena na analýze děl vybraných autorek, kterou jsme vedli pomocí volného hloubkového rozhovoru s úzkým okruhem respondentek. Tímto způsobem jsme analyzovali knihu *Otcomilky* od Simony Monyové, *Bestiář* od Barbary Nesvadbové a *Tajnou knihu* Ireny Obermannové.

Klíčová slova: současná česká literatura, červená knihovna, próza, čtenářský výzkum, Simona Monyová, Barbara Nesvadbová, Irena Obermannová

Abstract

My Diploma thesis is devoted to contemporary Czech literature for women. This type of literature write czech womens authors. We analyze this literary genre (women´s fiction) in this thesis, we want to describe how change basic elements and stereotypes in book for women, which we choose.

This thesis is divide to theoretical part and research part. In theoretical part we describe history of this literary genre like a part of popular literature and its charakteristic attributes. Research part is divide to quantitative part and qualitative part. In first one we did questionnaire survey. Second one focus on analyse of book for women, which we choose for this survey. We used method of free dialog.

We deside to book *Otcomilky* from Simona Monyová, to book *Bestiář* from Barbara Nesvadbová and to book *Tajná kniha* from Irena Obermannová.

Keywords: contemporary Czech literature, women´s fiction, prose, research of reading, Simona Monyová, Barbara Nesvadbová, Irena Obermannová.